

In opdracht van

Olivier de Jonghe
Kasteeldomein Budingen te Halle

Geïntegreerd beheerplan Budingen

Datum: 24/08/2022

Colofon

Titel	Geïntegreerd beheerplan Budingen
Datum	3/11/2023
Versie	Finaal ontwerp
Opdrachtgevers	Olivier de Jonghe Kasteeldomein Budingen
Uitgevoerd door	Landmax bv - Part of United Experts Everdongenlaan 15 2300 Turnhout Erfgoed & Visie bv – Part of United Experts Lierselei 84 2390 Malle
Projectleider	Els Van Lier
Projectmedewerkers	Jonas Lequeu Michiel Stas Jeroen Truyen Sarah Peers

KAARTEN

- ☐ Kaart 1: Situering op topografische kaart
- ☐ Kaart 2: Situering op orthografische kaart
- ☐ Kaart 3: Situering op het Gewestplan
- ☐ Kaart 4: Beschermingszones natuur
- ☐ Kaart 5: Beschermingszones onroerend erfgoed
- ☐ Kaart 6: Bodemkaart
- ☐ Kaart 7: Hoogtekaart (DTM)
- ☐ Kaart 8: Hydrologie
- ☐ Kaart 9a: Historische kaart: Villaret
- ☐ Kaart 9b: Historische kaart: Ferraris
- ☐ Kaart 9c: Historische kaart: Vandermaelen
- ☐ Kaart 9d: Historische kaart: Topo 1873
- ☐ Kaart 9e: Historische kaart: Topo 1904
- ☐ Kaart 9f: Historische kaart: Topo 1939
- ☐ Kaart 9g: Historische kaart: Topo 1969
- ☐ Kaart 9h: Historische kaart: Topo 1989
- ☐ Kaart 10: Biologische waarderingskaart (versie 2)
- ☐ Kaart 11: Habitatkaart
- ☐ Kaart 12: Landschapvisie en globaal kader
- ☐ Kaart 13: Differentiatie van de functies
- ☐ Kaart 14: Visie natuurstreefbeelden
- ☐ Kaart 15: GRUP
- ☐ Kaart 16: Beheereenheden
- ☐ Kaart 17: Open plekken en bosranden
- ☐ Kaart 18: eenmalige maatregelen

INHOUD

Colofon	2
1 Verkenningnota	7
1.1 Voorbeschouwing.....	7
1.2 Algemene beschrijving	8
1.2.1 Afbakeningen	8
1.2.2 Kadastraal overzicht.....	12
1.2.3 Indiener van het beheerplan.....	14
1.2.4 Situering en identificatie van het domein	15
1.2.5 Beschermingsstatuut volgens nationale en internationale wetgeving	17
1.2.6 Biologische waarderingskaart	22
1.2.7 Actueel habitat.....	23
1.2.8 Abiotische omstandigheden	24
1.3 Bespreking van de drie functies op het domein volgens natuurbeheerplan	26
1.3.1 Ecologische functie	27
1.3.2 Economische functie	29
1.3.3 Sociaal-recreatieve functie.....	31
1.3.4 Sociaal-erfgoedkundige functie	32
1.4 Globaal kader	33
1.4.1 Afbakening globaal kader.....	34
1.4.2 Ambitieniveau	35
1.4.3 Landschapsvisie.....	35
1.4.4 Invulling van de drie functies op het terrein	36
1.5 Gewenste natuurstreefbeelden en/of doelen voor soorten.....	37
1.6 Ambitieniveau	38
1.7 Beheereenheden	39
1.8 Bekendmaking consultatie	39
2 Historische nota	40
2.1 Inleiding.....	40
2.2 Oudste vermeldingen (13 ^{de} -14 ^{de} eeuw)	40
2.3 15 ^{de} -16 ^{de} eeuw	41
2.4 17 ^{de} eeuw	42
2.4.1 Plan de la cense de Baudenghien (1641)	42
2.5 18 ^{de} eeuw	44
2.5.1 Villaret kaart (1745-1748)	44
2.5.2 Kaart van Everaert (1754)	46
2.5.3 Ferrariskaart (1771-1778)	47
2.5.4 Kaart van Everaert (1786)	49

2.6	19 ^{de} eeuw	50
2.6.1	Primitief kadasterplan (ca. 1832)	50
2.6.2	Atlas der Buurtwegen (1843-1845) en Vandermaelenkaart (1846-1858)	52
2.6.3	Poppkaart (1862)	54
2.6.4	Topografische kaarten (eind 19 ^{de} eeuw)	55
2.6.5	20 ^{ste} eeuw	57
2.7	Na WOII	60
2.8	Huidige situatie	64
2.9	Conclusie	64
3	Inventarisatie van de erfgoed- en natuurelementen	65
3.1	Inventarisatie van de erfgoedelementen	65
3.1.1	Macroniveau: algemene situering	65
3.1.2	Mesoniveau	67
3.1.3	Microniveau: inventaris van het bouwkundig erfgoed	74
3.1.4	Microniveau: inventaris van het landschappelijk erfgoed	131
3.2	Inventarisatie van de natuurelementen	175
3.2.1	Bossen	175
3.2.2	Voorkomend actueel habitat (Geüpdatete bostypes)	181
3.2.3	Open natuur	186
3.2.4	Flora	187
3.2.5	Kleine landschapselementen	188
3.2.6	Belangrijke conclusies naar beheerdoelstellingen en maatregelen	189
4	Situering en bescherming erfgoedwaarden	190
4.1	Waarden uit het Vlaams Beschermingsbesluit	190
4.2	Waardestelling aan de hand van het Nara Grid	192
4.3	Besluit waardestelling	193
4.4	Landschappelijk waardes	194
4.4.1	Macroniveau	194
4.4.2	Mesoniveau	194
4.4.3	Microniveau	195
4.4.4	Diagnose	198
5	Visie en beheerdoelstellingen	200
5.1	Visie	200
5.2	Doelstellingen	201
5.2.1	Doelstellingen bouwkundig erfgoed	201
5.2.2	Doelstellingen landschappelijk erfgoed	204
5.3	Natuurwaarden	209
5.3.1	Beheervisie	209
5.3.2	Beheerdoelstellingen	211
5.3.3	Economische beheerdoelstellingen	216

5.3.4	Sociaal-erfgoedkundige beheerdoelstellingen.....	216
6	Beheermaatregelen	217
6.1	Erfgoedelementen: bouwkundig.....	217
6.1.1	EENMALIGE MAATREGELen	217
6.1.2	WEDERKERENDE MAATREGELen	227
6.1.3	Samenvattende tabellen	233
6.2	Erfgoedelementen: landschappelijk.....	234
6.2.1	Inleiding.....	234
6.2.2	Eenmalige maatregelen	234
6.2.3	Terugkerende maatregelen.....	240
6.3	Natuurelementen.....	243
6.3.1	Algemeen	243
6.3.2	Beheermaatregelen gesloten vegetaties: bossen	245
6.3.3	Beheer open en halfopen vegetaties	256
6.3.4	Onderhoud Kleine landschapselementen	259
6.3.5	Beheer paden, bomenrijen en dreven	259
6.3.6	Beheer toegankelijke structuur.....	260
6.3.7	Erosie bestrijdende maatregelen	260
7	Subsidiemogelijkheden	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.1.1	Subsidies in kader van het natuurbeheerplan	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.1.2	Subsidies in kader van het erfgoedbeheerplan.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.1.3	ZEN-erfgoed	208
8	Opvolging.....	261
8.1	Erfgoed	261
8.2	Natuur: natuurstreefbeelden en doelsoorten.....	262
8.2.1	Principe	262
8.2.2	Opvolging van de ecologische doelstellingen	263
9	Bijlagen	265

1 Verkenningnota

1.1 Voorbeschouwing

Voor het kasteeldomein Budingen en de bossen errond wordt met alle betrokken partijen gestreefd naar een inclusieve visie waarbij een globaal en geïntegreerd beheersplan wordt opgemaakt voor de site en dit zowel voor de landschappelijke als voor de bouwkundige erfgoedelementen. Dit is niet alleen een visie van behoud en beheer, maar evengoed een visie waarbij aandacht wordt besteed aan de ontsluiting van de site. De beheervisie voor het beschermde dorpsgezicht is volledig ingebed in dit globale, geïntegreerde beheersplan.

Het domein heeft een oppervlakte van ongeveer 66 ha en is gelegen te Halle.

Het geïntegreerd beheersplan bevat overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet en het aangepaste natuurdecreet volgende onderdelen:

- ☐ 1° een beschrijving van de bestaande toestand inclusief historische nota;
- ☐ 2° een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie;
- ☐ 3° de beheerdoelstellingen,
- ☐ 4° de beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren;
- ☐ 5° de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen wordt opgevolgd en geëvalueerd.

In de praktijk zal onderscheid gemaakt worden tussen de hieronder weergegeven deelluiken van het beheersplan (cfr. Bijlage 1 van het ontwerp BVR inzake beheersplannen en reservaten):

- ☐ Deel 1: Verkenning. Hierin worden een algemene beschrijving en een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie weergegeven.
- ☐ Deel 2: historische nota van de erfgoedelementen
- ☐ Deel 3: Inventaris. Hierin wordt een meer gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand weergegeven.
- ☐ Deel 4: Situering en bescherming van de erfgoedelementen
- ☐ Deel 5: Doelstellingen. Hierin worden de beheerdoelstellingen weergegeven.
- ☐ Deel 6: Beheermaatregelen. Hierin worden beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren weergegeven.
- ☐ Deel 7: Opvolging. Hierin wordt de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen zal worden opgevolgd en geëvalueerd weergegeven.

In tegenstelling met de vroegere werkwijze bij de opmaak van een (bos)beheersplan, werd er eerst gestart met een verkenningsfase waarin de krijtlijnen van de visie op het beheer van het gebied worden uitgewerkt. Pas daarna werd de beschrijving van het terrein (=deel 2) en de overige delen opgestart.

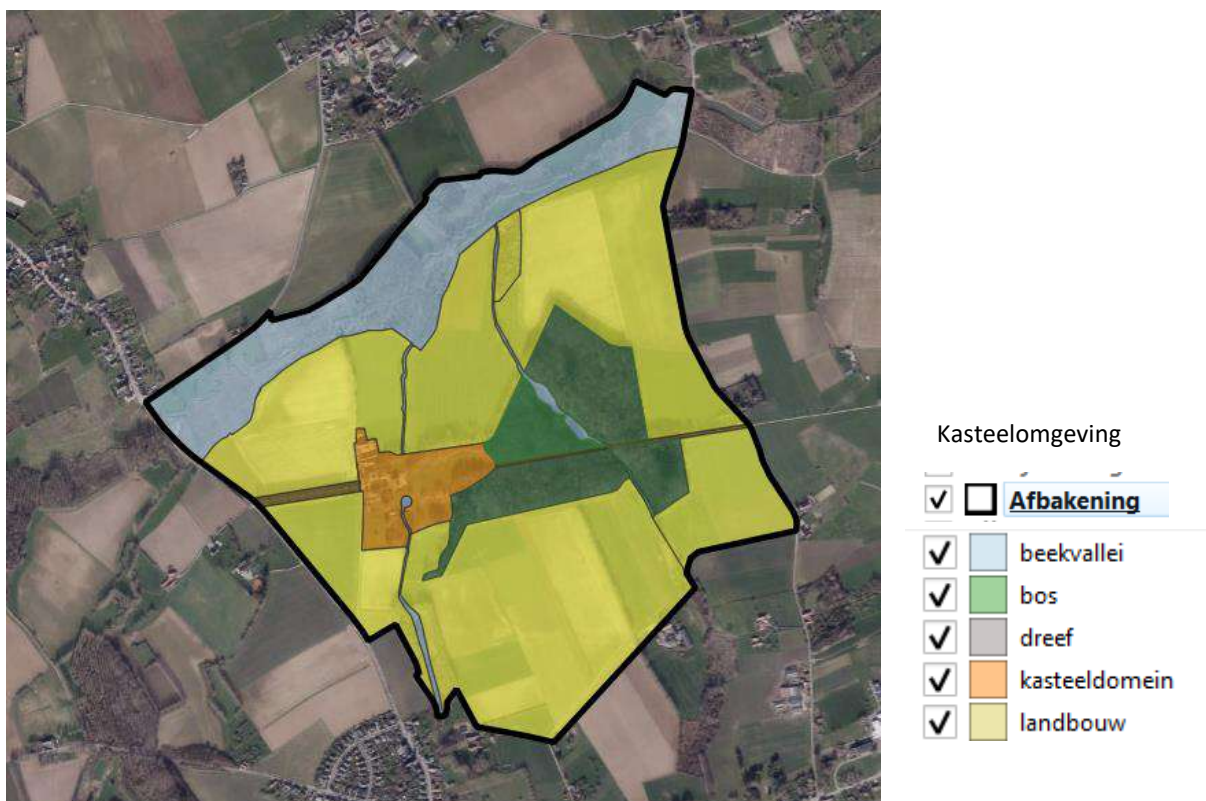
1.2 Algemene beschrijving

1.2.1 Afbakeningen

1.2.1.1 Afbakening Erfgoedbeheerplan

Het studiegebied omvat het kasteeldomein van het kasteel van Budingen met bijhorend bos, dreven, landbouwgronden en naastgelegen beekvallei. Het studiegebied komt niet met de grenzen van het beschermd cultuurhistorisch landschap maar er werd gekozen voor een duidelijke afbakening met wegen en de Zuunbeek. De naastgelegen beekvallei is immers niet opgenomen in de bescherming, wel in het beheersplan. De percelen van en rond het Hof ter Wedem zijn anderzijds wel opgenomen in de bescherming, maar niet in het beheersplan.

We delen het landschap op in een hoofdstructuur (kaart 1) bestaande uit vijf voorname onderdelen: het kasteeldomein, de dreven, de bossen, de beekvalleien en de landbouwgronden. Het beheersplan zal steeds de verschillende onderdelen bespreken.

1. Landschappelijke hoofdstructuur

Hieronder wordt een opsomming gemaakt van de bouwkundige elementen die aanwezig zijn in de verschillende onderdelen van de hoofdstructuur.

A. Kasteelomgeving

1. Kasteel
2. Westelijke toegangspijlers
3. Oostelijke toegangspijlers
4. Koetshuizen
5. Ommuurde moestuin
6. Tuinierswoning
7. Hoeves
8. Zwembad
9. Tennisplein
10. Paviljoen
11. Brugje

2. Bouwkundige onderdelen van het kasteeldomein

B. Dreven

1. West-oost dreef (geel)
2. Zuid-noord dreef (roze)
3. Oost-west dreef (oranje)

3. Onderdelen van de dreven

C. Bos

1. Visvijvers (met bakstenen muurdammen) (blauw)
2. Ijskelder (rood)
3. Hoeve (geel)

4. Onderdelen bos

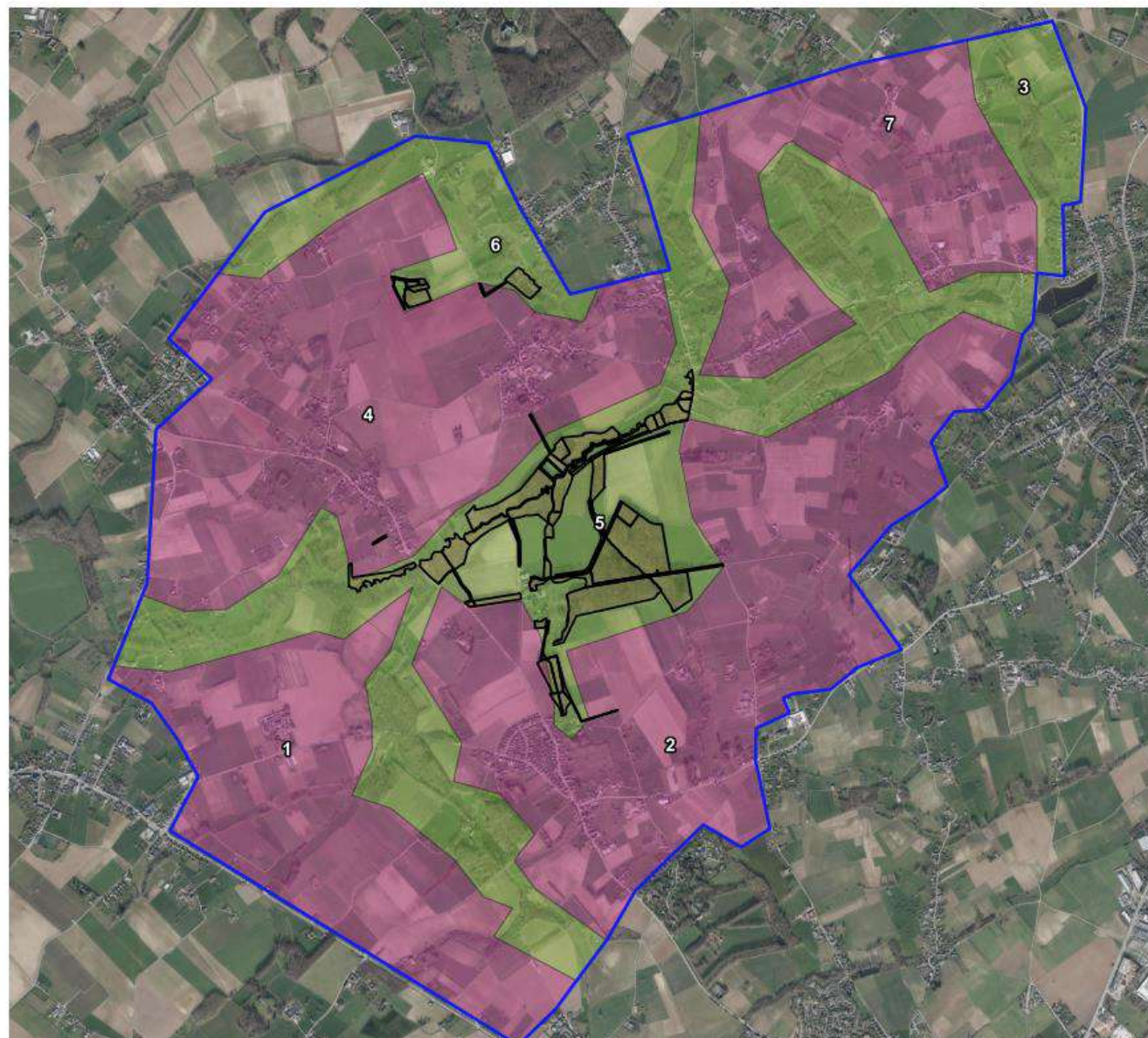
D. Landbouw

E. Beekvallei

1.2.1.2 Afbakening natuurbeheerplan

Op onderstaande kaart staat de afbakening van het natuurbeheerplan. Op deze kaart staan ook alle beheereenheden die hierin gebruikt zijn en beheerlijnen. Dit gebied overlapt met erfgoedbeheerplan zonder de landbouwgronden. In het natuurbeheerplan zijn ook gronden opgenomen die niet tot de kasteelomgeving behoren maar wel eigendom zijn van de eigenaars.

De gebouwen zijn niet mee opgenomen in het natuurbeheerplan maar lijnelementen zoals dreven en bomenrijen wel.

Kaart 12: Globaal kader

Legende

Beheerplangebied

- Globaal Kader
- Toepassingsgebied beheerplan

VisieEcologisch

- 10.0 Kleine landschapselementen
- 9.0_H Halfopen landschap bossen

Luchtfoto

meest recente orthofotomosaïek
winteropnamen

Natuurbeheerplan
Budingen

Datum opmaak: 3-11-2023
Bron: NGI

0102030400 m

1.2.2 Kadastraal overzicht

De deelnemende percelen zijn eigendom van:

- Olivier de Jonghe d'Ardoye (50%VE) & Elisabeth van der Vaeren (50%VE): ODJ & EVDV
- Jean de Jonghe d'Ardoye (100% VE): JD
- Charles de Jonghe d'Ardoye (33% VE); Bernard de Jonghe d'Ardoye (33% VE) & Olivier de Jonghe d'Ardoye (33%VE): CDJ, BDJ, ODJ
- Jean de Jonghe d'Ardoye (100% VG); Charles de Jonghe d'Ardoye (33% NE); Bernard de Jonghe d'Ardoye (33% NE) & Olivier de Jonghe d'Ardoye (33%NE): CBO
- ODJA BVBA (90% VE); Olivier de Jonghe d'Ardoye (5% VE) & Elisabeth van der Vaeren (5% VE): ODJA, ODJ & EVDV

Onderstaande tabel (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) geeft de kadastrale percelen weer die deel uitmaken van het beheerplan.

Tabel 1 Situering kadastrale percelen

Gemeente	Afdeling	Sectie	Kadastraal nummer	Eigenaar	Opp. (ha)	Opp. beheerplan (ha)
Halle	Halle 1	C	11E	ODJ & EVDV	0,119	0,119
	Halle 1	C	11C	ODJ & EVDV	0,194	0,195
	Halle 1	A	16D	ODJ & EVDV	7,668	7,669
	Halle 1	A	17A	ODJ & EVDV	0,868	0,869
	Halle 1	A	19A	CBO	8,817	0,729
	Halle 1	A	1A	JD	0,406	0,002
	Halle 1	A	20A	ODJ & EVDV	3,981	3,981
	Halle 1	A	21A	ODJ & EVDV	0,780	0,780
	Halle 1	A	21B	ODJ & EVDV	0,503	0,483
	Halle 1	A	22G	CBO	1,531	0,379
	Halle 1	A	22H	CBO	6,480	0,0001
	Halle 1	A	23B	ODJ & EVDV	7,365	7,277
	Halle 1	A	241B	ODJ & EVDV	2,727	0,964
	Halle 1	A	242D	CBO	2,829	0,026
	Halle 1	A	244A	CBO	1,065	1,018
	Halle 1	A	245A	CBO	0,308	0,308
	Halle 1	A	246A	CBO	0,481	0,481
	Halle 1	A	24A	ODJ & EVDV	3,003	3,003
	Halle 1	A	259C	ODJ & EVDV	1,168	0,820
	Halle 1	A	262E	ODJ & EVDV	5,607	1,041
	Halle 1	A	263A	ODJ & EVDV	0,161	0,030
	Halle 1	A	268A	ODJ & EVDV	2,511	0,188
	Halle 1	A	274A	ODJ & EVDV	1,945	0,211
	Halle 1	A	274C	CBO	11,15	0,61
	Halle 1	A	275	JD	1,754	1,755
	Halle 1	A	276	JD	1,241	1,242
	Halle 1	A	277A	ODJ & EVDV	0,283	0,008
	Halle 1	A	277B	JD	2,267	2,267

Gemeente	Afdeling	Sectie	Kadastraal nummer	Eigenaar	Opp. (ha)	Opp. beheerplan (ha)
	Halle 1	A	278A	JD	0,713	0,395
	Halle 1	A	278B	JD	1,498	1,496
	Halle 1	A	279B	JD	1,594	0,851
	Halle 1	A	279C	JD	0,346	0,345
	Halle 1	A	280A	JD	2,418	0,042
	Halle 1	C	4B	JD	1,856	1,856
	Halle 1	A	6B	JD	1,328	1,328
	Halle 1	A	6C	JD	0,352	0,352
	Halle 1	A	7A	JD	0,458	0,458
	Halle 1	A	7B	JD	0,344	0,159
	Halle 1	A	8	JD	0,786	0,446
	Halle 1	A	9B	JD	0,586	0,046
	Halle 1	A	13E	CBO	2,487	0,277
	Halle 1	A	13G	CBO	13,096	0,417
	Halle 1	A	9C	JD	1,505	1,505
Sint-Pieters-Leeuw	4 oudn	A	115A	JD	2,663	2,663
	4 oudn	A	123B	JD	0,726	0,726
	4 oudn	A	125B	JD	1,318	0,657
	4 oudn	A	134D	CDJ, BDJ, ODJ	0,834	0,213
	4 oudn	A	142B	JD	4,400	4,400
	SPL 3	K	289/2B	JD	0,049	0,048
	SPL 3	K	289/2C	JD	0,255	0,255
	SPL 3	K	290B	JD	0,180	0,180
	4 oudn	A	332C	JD	0,294	0,294
	4 oudn	A	351A	CDJ, BDJ, ODJ	1,075	1,075
	4 oudn	A	352A	CDJ, BDJ, ODJ	1,283	0,465
	4 oudn	B	51N	ODJA, ODJ & EVDV	0,222	0,097
	4 oudn	B	54A	ODJA, ODJ & EVDV	3,972	2,932
	4 oudn	B	55B	ODJA, ODJ & EVDV	1,151	0,0909
	4 oudn	A	4D	JD	0,611	0,182
	4 oudn	A	8	JD	1,615	1,615
Totaal					110,585	61,2

1.2.3 Indiene van het beheerplan

De indiene is:

Landmax bv
Contactpersoon: Jeroen Truyen
Everdongenlaan 15
2300 Turnhout
info@landmax.be
014/78 07 42
Ondernemingsnummer: BE 0834.076.373

en

Erfgoed & Visie bv
Lierselei 84
2390 Malle

1.2.4 Situering en identificatie van het domein

1.2.4.1 Situering op topokaart en orthofoto

Kaart 1: Situering op topokaart

Kaart 2: Situering op orthofoto

De delen opgenomen in het beheerplan zijn allemaal gelegen in het zuiden van de provincie Vlaams-Brabant, tussen het Brussels Hoofdstedelijk gewest en de taalgrens. Het beheerplangebied kent twee grote boscomplexen: één oud bos dat grenst aan het kasteelpark en vervolgens het populierenbos in de vallei van de Zuunbeek. Deze beek vormt de grens tussen de gemeenten Halle en Sint-Pieters-Leeuw. Meer noordelijk in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw liggen ook nog enkele beheereenheden.

1.2.4.2 Bestemming volgens het gewestplan

Kaart 3: Situering op het gewestplan

Volgens het Gewestplan ligt het merendeel van het beheerplangebied in natuurgebieden (79,4 %) en parkgebieden (12,9 %). Een klein aandeel ligt in bosgebieden (2,5 %), landschappelijk waardevolle agrarische gebieden (2,7 %) en agrarische gebieden (2,5 %).

Tabel 2 Situering van de beheereenheden op het gewestplan

Bestemming	Opp. (ha)	Opp. (%)	Beheereenheden en beheerlijobjecten
Natuurgebied	51,058	79,393	12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 102, 103, 105, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 303a, 303b, 305, 306, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322
Bosgebied	1,577	2,454	5, 104
Agrarisch gebied	1,661	2,584	9, 11, 20, 24
Landschappelijk waardevol agrarisch gebied	1,724	2,683	1, 2, 3, 4, 8, 18, 101
Parkgebied	8,286	12,888	10, 22, 23, 302, 304, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313

1.2.4.3 Herbevestigd agrarisch gebied

De herbevestigde agrarische gebieden (HAG) zijn één van de gevolgen van de afbakeningsprocessen in de buitengebied regio's. Via dit planningsproces worden de bestaande gewestplannen beleidsmatig herbevestigd voor de gebieden van de agrarische structuur.

Bepaalde beheereenheden hebben maar een beperkte overlap met HAG waardoor dit hier geen consequenties heeft.

1.2.4.4 Ruimtelijke uitvoeringsplannen

Gemeentelijk:

Voor het beheerplangebied op het grondgebied van Halle is geen Ruimtelijk uitvoeringsplan van toepassing.

Voor het deel van het beheerplangebied op grondgebied van Sint Pieters Leeuw is er wel een ruimtelijk uitvoeringsplan van toepassing.

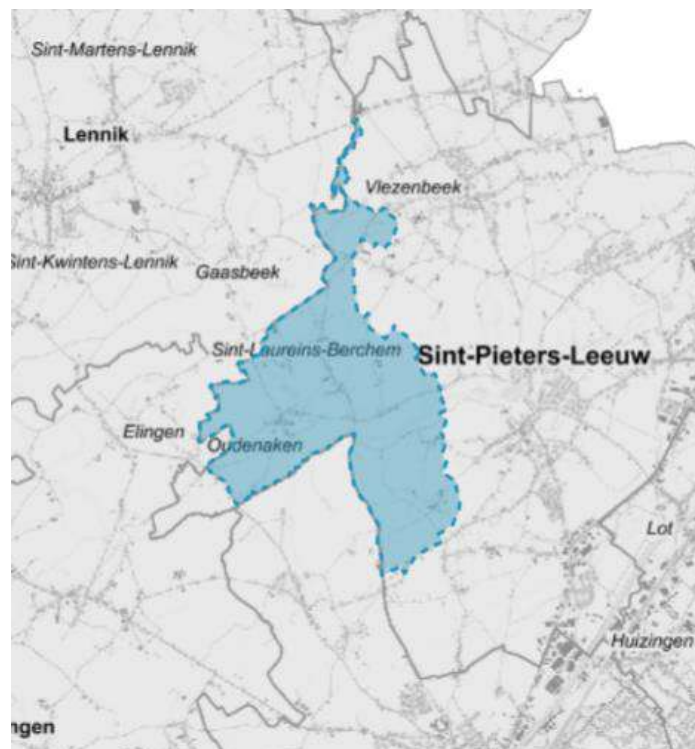
GRUP Sint-Pieters-Leeuw: Open ruimte:

Het deelgebied van het beheerplan dat gelegen is binnen dit gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan valt onder gecompartmenteerd landbouwgebied. Binnen dit gebied is de hoofdbestemming landbouw voor grondgebonden agrarische bedrijven. De nevenbestemmingen omvatten onder andere landschapszorg en natuurbehoud en ontwikkeling.

Onder de bestemming gecompartmenteerde landschap valt het bewaren en het versterken van de huidige compartimentering met kleine landschapselementen zoals hagen, heggen, perceelrandbegroeiing, bomenrijen en boomgaarden. Er wordt gestreefd naar afsluitingen van een natuurlijke aard zoals perceelrandbegroeiing, al dan niet in combinatie met draad.

De huidige karakteristieke elementen moeten behouden blijven.

Het GRUP zorgt voor een afbakening van het erfgoedlandschap Oudenaken-Sint-Laureins-Berchem. Het Dit werd aangeduid op basis van de vastgestelde ankerplaats 'Gaasbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen'. Het GRUP werd goedgekeurd op 21/04/2015

Figuur 1: Afbakening GRUP erfgoedlandschap

1.2.5 Beschermingsstatuut volgens nationale en internationale wetgeving

Bescherming volgens de erfgoedwetgeving

Beschermde onroerend erfgoed

Onroerend erfgoed kan beschermd worden als de erfgoedwaarden van algemeen belang is. Er zijn vier mogelijke vormen van bescherming: een beschermd monument, een beschermd cultuurhistorisch landschap, een beschermd stads- of dorpsgezicht en een beschermde archeologische site. Aan deze bescherming hangen juridische restricties aan vast.

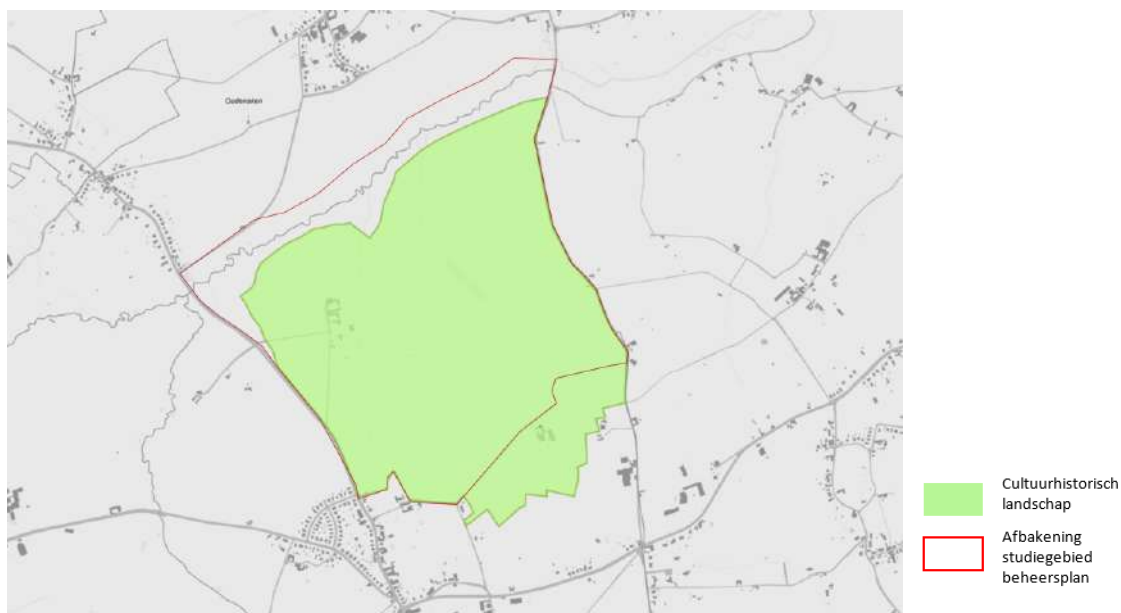
In het beheergebied ligt het beschermd landschap van de omgeving van: Kasteel van Budingen, kasteelhoeve en hof te Wedem. De afbakening is terug te vinden in 4. Afbakening van het cultuurhistorisch landschap (geoportaal.be).

Landschappelijk erfgoed: Kasteel van Budingen, kasteelhoeve en Hof te Wedem: omgeving

Het kasteeldomein van Budingen is samen met de kasteelhoeve en Hof te Wedem sinds 1980 **beschermd** als **cultuurhistorisch landschap** omwille van de historische en esthetische waarden. De bescherming als landschap betreft het kasteel van Budingen, de kasteelhoeve en het Hof te Wedem met omliggende landerijen, bossen en velden. De oorspronkelijke relatie tussen bodemgesteldheid en landgebruik bleef in dit landschap nagenoeg volledig bewaard.

De beekvallei, opgenomen in het studiegebied van dit beheersplan, is niet mee beschermd in het cultuurhistorisch landschap.

Naam	Kasteel van Budingen, kasteelhoeve en Hof te Wedem: omgeving
Adres	Budingen 22 (Halle)
Eigendom beschermd als	Cultuurhistorisch landschap
Nummer en datum beschermingsbesluit	1449 (12.08.1980)
Beschrijving	Historische en esthetische waarde

2. Afbakening van het cultuurhistorisch landschap (geoportaal.be)

Vastgestelde inventarissen

Wetenschappelijke inventarissen van onroerend erfgoed kunnen geheel of gedeeltelijk vaststellen worden. Zo'n vaststelling verloopt volgens een bepaalde procedure met een openbaar onderzoek zodat iedereen opmerkingen en bezwaren kan formuleren.

Is het onroerend goed opgenomen in een vastgestelde inventaris, dan gelden er enkele juridische gevolgen. Deze zijn minder uitgebreid dan bij een bescherming. Voor het behoud en beheer van vastgesteld erfgoed kan je bovendien onder bepaalde voorwaarden financiële ondersteuning krijgen.

In het beheergebied zijn twee bouwkundige erfgoed elementen vastgesteld en één landschappelijk erfgoedelement.

De gebouwen op de site (kasteel en hoeve) zijn eveneens **vastgesteld bouwkundig erfgoed**. De vaststelling omvat het kasteel, het koetshuis, de moestuin en de meest zuidelijke hoeve. De tuinierswoning is niet opgenomen in de vaststelling. De noordelijke vierkantshoeve is op zichzelf vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Van het park werden enkel de graszone ten oosten van het kasteel en de poel ten zuiden opgenomen in de vaststelling. De westelijke toegangsdreef behoort niet tot de vaststelling.

□ Bouwkundig erfgoed: Kasteel van Budingen

Naam	Kasteel van Budingen
Adres	Budingen 22 (Halle)
Vastgesteld erfgoed	Bouwkundig erfgoed
Nummer en datum beschermingsbesluit	5825 (14.09.2009)
Beschrijving	Kasteel in classicistische stijl dat gebouwd werd in 1743. Het omvat een staatsieplein, geflankeerd door wagenhuizen en toegankelijk via poort tussen arduinen pijlers

□ Bouwkundig erfgoed: Kasteelhoeve

Naam	Kasteelhoeve
Adres	Budingen 22 (Halle)
Vastgesteld erfgoed	Bouwkundig erfgoed
Nummer en datum beschermingsbesluit	5825 (28.11.2014)
Beschrijving	Gesloten hoeve met gebouwen van geel- en witgeschilderde baksteen onder zadeldaken, daterend uit de 19de eeuw.

Vastgesteld
bouwkundig
erfgoed

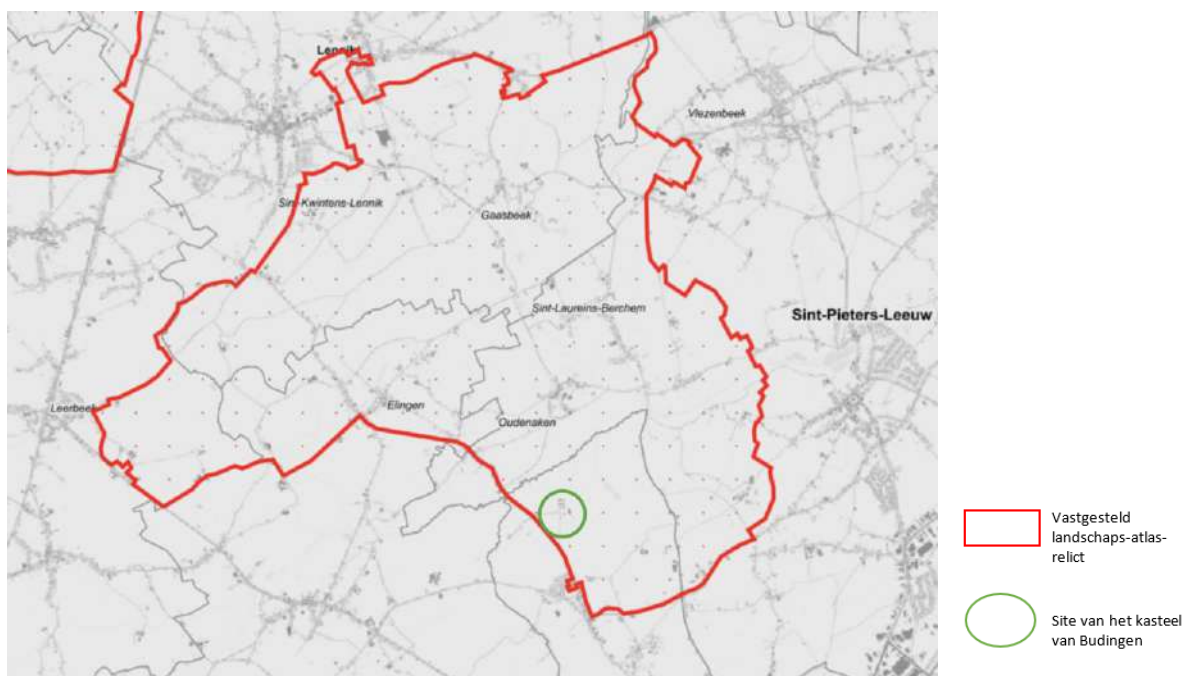
3. Aanduiding van de vaststellingen op het kasteeldomein van Budingen te Halle (Geoportaal.be)

Verder valt het domein van het kasteel van Budingen in het **vastgesteld landschapsatlasrelict** Gaasbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen.

De vastgestelde landschapsatlasrelicten zijn vanuit een erfgoedperspectief de meest waardevolle landschappelijke ensembles in Vlaanderen. Het zijn grotere landschappelijke gehelen waarin je een geheel van gevarieerde erfgoedelementen terugvindt.

- Landschappelijk erfgoed: Gaasbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen

Naam	Gaasbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen
Adres	Budingen 22 (Halle)
Vastgesteld erfgoed	Landschapsatlasrelict
Nummer en datum beschermingsbesluit	4571 (24.12.2008)
Beschrijving	Het gebied is opgenomen in de landschapsatlas omwille van zijn natuurwetenschappelijke, historische, esthetische, sociaal-culturele en ruimtelijke-structurerende waarden.

4. Aanduiding van het vastgesteld landschapsatlasrelict (Geoportaal.be)

Bescherming volgens de natuurwetgeving

Kaart 4: Beschermingszones

Vlaamse ecologisch netwerk (VEN)

De natuurlijke structuur in Vlaanderen bestaat in de eerste plaats uit de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Het Vlaams Ecologisch Netwerk is het geheel van gebieden met een actuele of potentiële hoge natuurwaarde waarin een specifiek beleid inzake natuurbehoud gevoerd wordt. Natuur heeft in VEN-gebied een hoofdfunctie. De VEN- gebieden liggen verspreid over heel Vlaanderen en bestaat uit grote eenheden natuur (GEN) en grote eenheden natuur in ontwikkeling (GENO). Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk is een aanvulling op en bescherming voor het netwerk van VEN-gebieden en bestaat uit natuurverwevingsgebieden (NVWG) en natuurverbindingsgebieden (NVBG) . Het geeft bijkomende kansen aan planten en dieren maar natuur is niet de hoofdfunctie. De regels voor VEN-gebied zijn niet van toepassing op woon- of bedrijfsperceel van legale woningen of bedrijven.

De vallei van de Zuunbeek en haar zijlopen is opgenomen als VEN-gebied. Toch is het VEN-gebied beperkt tot de beek en vallen de valleibossen erbuiten. Enkel beheereenheid 105 is gelegen in VEN-gebied.

Soortenbeschermingsprogramma

Het Soortenbesluit voorziet de mogelijkheid tot het opstellen van een soortenbeschermingsprogramma. Zo'n programma wordt in overleg met de betrokken doelgroepen opgesteld en omvat een aantal maatregelen met als doel ervoor te zorgen dat een soort (of meerdere soorten) binnen Vlaanderen in een gunstige staat verkeren. Een soortenbeschermingsprogramma wordt door de minister vastgesteld en heeft een looptijd van 5 jaar. Daarna kan het op basis van een evaluatie worden verdergezet, al dan niet met de nodige aanpassingen. Een vastgesteld soortenbeschermingsprogramma is dus een officieel document en niet vrijblijvend. De gemaakte afspraken binnen zo'n programma zijn beslist beleid en dus bindend.

Het beheerplan gebied en de omgeving bevatten geen bosreservaten en zijn niet gelegen binnen gebieden met soortenbeschermingsprogramma's.

1.2.5.1 Internationaal

Natura 2000

Natura 2000 staat voor een Europees netwerk van beschermde gebieden. Het netwerk is de hoeksteen van het Europese natuurbeschermbesluit. Door middel van Natura 2000 wil Europa de biodiversiteit in haar lidstaten behouden en beschermen. Alle gebieden die aangeduid zijn in kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn behoren tot het Natura 2000 netwerk.

Het gebied is niet gelegen in vogelrichtlijngebied. Het gebied van de Zuunbeek is wel gelegen in habitatrichtlijngebied. Dit omvat de 200 zone en de 105 beheereenheid. Het gebied valt onder “Hallerbos en nabije boscomplexen met brongebieden en heiden” met code BE2400009. De essentieel beschouwde gebieden binnen dit managementplan zijn boshabitat met natuurstreefbeeld 9130 en 91E0.

Het gebied van de Zuunbeekvallei dat binnen het beheerplan valt is in het managementplan ingekleurd als “deels habitat” en “valleibos 91E0”. Er wordt gestreefd naar een richtwaarde van 37ha bosuitbreiding van dit type verdeeld over de verschillende deelgebieden van het managementplan binnen het boslandschap. Er wordt gestreefd naar een habitatkwaliteit die voldoet aan de eisen voor vuursalamander en bronlibel.

Binnen het managementplan worden prioritaire inspanningen opgesomd. Volgende zijn relevant voor het projectgebied:

- ☐ PI1: Kwaliteit verbeterende maatregelen om soortenrijke oude boskernen verder te versterken.
- ☐ PI2: Toename van habitat door omvorming van naalddhoutaanplanten en van populieraanplanten
- ☐ PI3: Bosuitbreiding in de vallei
- ☐ PI5: Uitbreiding van de permanente graslandhabitats (typisch landschap met KLE van de streek)
- ☐ PI6: Werken aan de waterloop- meanderende beken terug in het landschap
- ☐ PI7: Bufferszones in het valleilandschap
- ☐ PI8: Versterken van het netwerk van kleine landschapselementen

Deze prioritaire inspanningen zijn opgenomen in het deelgebied van het managementplan waar het beheerplangebied in gevestigd is.

1.2.6 Biologische waarderingskaart

Kaart 5: Biologische waarderingskaart

De biologische waarderingskaart maakt aan de hand van een uniforme lijst van karterings-eenheden een inventaris op van de voorkomende vegetatie. Op basis van vier criteria (zeldzaamheid, biologische kwaliteit, kwetsbaarheid en vervangbaarheid) krijgt ieder ecotoop een waardering van biologisch zeer waardevol tot biologisch minder waardevol.

De volgende karteringseenheden (eerste eenheid BWK-formule) worden in de beheereenheden gevonden.

Tabel 3: Biologische waarderingskaart (versie 2)

Karteringseenheid	Natura 2000 typologie en regionaal belangrijke biotopen	Opp. (%)	Beheereenheden
Habitatbossen			
Nitrofiel alluviaal elzenbos (vn)	91E0_vn	1,850	102, 314
Mesotroof elzenbos met zeggen (vm)	91E0_vm	0,862	207
Alluviaal essen-olmenbos (va)	91E0_va	4,559	205, 211
Beukenbos met wilde hyacint (fe)	9130_end	26,602	305, 306, 318, 321
Zuur eikenbos (qs)	9120	2,786	304, 307, 311
Overige loofbossen (uitgezonderd Populier)			
Loofhoutaanplant (exclusief populier) (n)		7,770	104, 210, 309, 316, 317
Struweel van wilgen (sf)	Rbbsf	0,832	208
Kasteelpark (kpk)		0,529	312
Naaldbossen			
Naaldhoutaanplant zonder ondergroei (pa)		1,010	310, 320
Populierenbossen			
Vochtig populierenbestand met ondergroei van verspreide opslag of aanplant van bomen en struiken (lhb)		36,156	103, 201, 202, 203, 204, 206, 209, 212, 308, 313, 319

1.2.7 Actueel habitat

Kaart 6: Actueel habitat

De habitatkaart geeft de huidige locaties van de gebieden die ingekleurd zijn al Natura 2000 habitatgebied. Deze gebieden worden gekenmerkt door een code die gekoppeld is aan een Natura 2000 habitat streefbeeld.

In het beheergebied komen volgende habitattypes voor: Eiken-Beukenbos op zure bodem (9120), Essen-eikenbossen zonder wilde hyacint (9160), Eiken-Beukenbossen met wilde hyacint (9130_end), Valleibossen (91E0_va) en ruigt elzenbos (91E0_vn). Eveneens zijn er populier aanplanten aanwezig van diverse leeftijden met een beperkte ondergroei van vlier en meidoorn.

Tabel 4: Europese habitattypes (habitatkaart, 2016)

Habitatype/ regionaal belangrijke biotoop	Omschrijving	Opp. (ha)
Eiken-Beukenbos op zure bodem (9120)	Dit bostype is te herkennen aan verscheidene zuurtolerante soorten zoals lelietje-van-dalen, dalkruid, adelaarsvaren, blauwe bosbes of valse salie. In deze bestanden komt voornamelijk Valse salie voor en sporadisch op de taluds komt dalkruid en lelietje-van-dalen voor. De boomlaag van dit bostype kan gedomineerd worden door zomereik. Bij ontbreken of extensiveren van het beheer kunnen beuk en vaak ook hulst spontaan verjongen in deze bestanden. Deze bossen worden bedreigd door invasie soorten als Amerikaanse vogelkers en door eutrofiëring.	Samen met 9130_end
Essen- Eikenbos zonder Wilde hyacint (9160)	Dit bostype kan voorkomen van vrij zure tot minder zure bodems over een gradiënt van arme tot vrij voedselrijke bodems. De kenmerkende soorten zijn gelijkend op het habitatype 9120 met dalkruid, lelietje-van-dalen en valse salie. Deze soorten worden in de kruidlaag nog aangevuld met gewone salomonszegel, aalbes, mannetjesvaren en gele dovenetel. Deze soorten werden waargenomen in de bestanden. De struiklaag bevat hazelaar, hulst en wilde lijsterbes. De boomlaag van dit bostype bevat veelal zomereik, es alsook beuk.	Samen met 9130-end
Valleibos (91E0_va)	Dit type kan voorkomen op bodems die in de winter kortstondig onderlopen. De boomlaag kent een gevarieerde samenstelling met gewone es, Europese vogelkers, grauwe abeel, zomereik en zoete kers. De kruidlaag heeft een typische voorjaarsflora met diverse soorten zoals slanke sleutelbloem, boswederik, eenbes, speenkruid, enz... Deze kruidlaag wordt in de zomer gedomineerd door vochtminnende soorten zoals moerasdistel, moeraspirea, kale jonker, moeraszegge en gele lis.	2,1521
Eiken-Beukenbossen met wilde hyacint (9130_end)	Dit bostype is te herkennen aan een goed ontwikkelde voorjaarsflora die voorkomt op licht zure tot licht basische bodems met een goed verteerde humuslaag. Dit bostype kent dezelfde kenmerken als het natuurstreefbeeld 9160 met als enige verschil dat er wilde hyacint voorkomt.	19,6562

Habitatype/ regionaal belangrijke biotoop	Omschrijving	Opp. (ha)
Ruigte elzenbos (91E0_vn)	Dit bostype wordt ook eutroof elzenbos genoemd. Dit natuurstreefbeeld valt onder de natte bostypes waar vaak oppervlaktewater aanwezig is. Dit natuurstreefbeeld komt vaak voor op voedselrijke standplaatsen maar heeft vaak een soortenarme ondergroei die gedomineerd wordt door soorten als oeverzegge, moeraszegge, gele lis en dotterbloem. Dit zijn vaak jonge bossen die aangeplant zijn of spontaan zijn ontstaan op natte hooilanden. In dit bostype is geen voorjaarsflora aanwezig. Het is een onvolledig ontwikkeld valleibos.	3,5513

1.2.8 Abiotische omstandigheden

1.2.8.1 Bodem

Kaart 7: Bodemkaart

Op basis van een intensieve bodemkartering gedurende de jaren '50 tot '70 werd de Belgische bodemkaart opgesteld. Deze bodemkaart steunt op het Belgische bodemclassificatiesysteem. Op de bodemkaart wordt ieder bodemtype beschreven door de bodemserie. De standaard bodemserie bestaat uit 3 letters die betrekking hebben op de drie hoofdkenmerken van het bodemprofiel. De eerste staat voor de textuur, de tweede voor de vochtigheid en de derde voor de profielontwikkeling of horizontenopeenvolging.

De bodemclassificatie is vrij uniform over het hele beheerplangebied. De ondergrond bestaat uit leem met een vochttrap die natter is in de vallei van de Zuunbeek en droger wordt naarmate de afstand tot de Zuunbeek toeneemt. De meeste bodems hebben geen profielontwikkeling, enkel de oude bosbodems hebben een textuur B horizont. Binnen het oude boscomplex zijn er enkele heuvelruggen met een zandleem grond. De antropogene delen zijn de gronden rondom het kasteel en de hoeve die door de mens zijn gewijzigd door bijvoorbeeld ophoging van het perceel.

Tabel 5: Voorkomende bodemtypes en hun oppervlakte

Bodemtype	Oppervlakte (ha)	Percentage
Antropogeen	2,207	3,818
Droge leem	8,439	14,599
Vochtige leem	21,871	37,836
Natte leem	20,656	35,734
Droge zandleem	3,818	6,605
Vochtige zandleem	0,814	1,408

1.2.8.2 Reliëf

Kaart 8: Hoogtekaart (DTM)

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (DHMV) is een zeer gedetailleerde topografische opname van heel Vlaanderen. Het DHMV wordt gerealiseerd door 'Light Detection And Ranging'. Het is een remote sensing techniek waarbij de afstand tot objecten wordt gemeten. Door zijn precisie en gedetailleerdheid biedt het heel wat informatie over locaties die soms van op de grond moeilijk waarneembaar zijn. Het digitaal terreinmodel is afgeleid van de LiDAR-hoogtegegevens die in het kader van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHMV II) werden ingewonnen. Het geeft de hoogte weer van het grondniveau ten opzichte van het Belgisch nul-niveau (gemiddeld laagwater te Oostende).

Het landschap is gekenmerkt door een valleigebied. Er is een groot hoogteverschil waarneembaar binnen het beheerplangebied. Het laagste punt bevindt zich op 25 meter en hoogste punt is gelegen op 60 meter.

In het valleigebied van de Zuunbeek is een verval van 5 meter waarneembaar over de loop van het beheerplangebied. In de valleikom is een grachtenstructuur waarneembaar dat uitmondt in de Zuunbeek. Deze grachtenstructuur werd historisch aangelegd om de natte weilanden draineren zodat het gebied begraasd of gehooïd kon worden.

In het valleigebied van de Zuunbeek komen enkele kleinere valleien uit die gevormd zijn door beken die ontspringen op de hoger gelegen plateau's. Deze valleitjes snijden de valleiflank van de Zuunbeek en zorgen voor een gegolfde structuur. In deze valleitjes zijn ook enkele vlakkere delen zichtbaar. Dit plaatsen waar historisch gezien een vijver of poel gelegen was of nog steeds waterpartijen aanwezig zijn die gevoed worden door beken. Zo zijn in de meest westelijke vallei 2 vijvers zichtbaar ten noorden van de dreef en een verlaagde plek ten zuiden van de dreef waar ook een vijver gegraven kan worden. Deze vijvers worden gevoed door de Wedembosbeek.

Dit is ook zichtbaar in de oostelijke vallei die achter het kasteel loopt. Hier is zichtbaar dat bestand 313 een vallei is met een centraal lagergelegen deel waardoor een Kasteelbeek loopt. Op deze plaats was historisch gezien een vijver gelegen. Deze beek stroomt verder in de noordelijke richting waar deze ten noorden van bestand 312 een vijver voedt. De loop van de beek gaat vervolgens even door buizen onder de grond en komt uit aan vlakker stuk waar historisch gezien een vijver aanwezig was. Vanaf dit punt stroomt de Kasteelbeek verder de vallei in en mondt deze uit in de Zuunbeek.

De bestanden 101 tot en met 104 zijn gelegen in de Molenbeekvallei. Deze vallei kronkelt verder doorheen het landschap en smelt samen met de Zuunbeekvallei ter hoogte van bestand 213 waar de Molenbeek uitmondt in de Zuunbeek.

De 300 beheerzone is hoger gelegen dan andere beheerzones. In deze zone is een de dreef die het gebied van oost naar west doorkruist duidelijk zichtbaar door het geëgaliseerde lijnelement dat licht dalend is naar westelijke richting. In de zone met oud bos zijn de historische wegen doorheen het bos licht zichtbaar. Dit komt door hun uitgeholde structuur ten opzichte van de omliggende gronden.

1.2.8.3 Hydrologie

Kaart 9: Hydrologie

Deze kaart is gebaseerd op de Vlaamse hydrografische atlas. In deze atlas werden alle bevaarbare en niet bevaarbare waterlopen opgenomen. De toestand van de waterloop en de beheerder worden hierin eveneens weergegeven.

Het gebied bestaat uit een grote vallei en enkele kleinere valleien die uitkomen in de grotere vallei. In alle valleien lopen verschillende beken die de valleien hebben gevormd. De kleinste valleien werden gevormd door de Kasteelbeek en de Wedembosbeek. Deze beken zijn niet geklasseerd en vallen voor onderhoud ten laste van de eigenaar van de grond. De bovenloop van de Wedembosbeek en de Kasteelbeek zijn beide gelegen op de percelen van de eigenaar. De benedenlopen zijn gelegen naast de percelen.

De Molenbeek en de Zuunbeek zijn gelegen naast het percelen en zijn geklasseerd als 2e categorie. Het onderhoud valt ten laste van de provincie.

Tabel 6: Waterlopen met hun beheerders

Naam	Categorie	Beheerder
Kasteelbeek	Niet geklasseerd	Eigenaar
Wedembosbeek	Niet geklasseerd	Eigenaar
Zuunbeek	2 ^e	Provincie Vlaams-Brabant
Molenbeek	2 ^e	Provincie Vlaams-Brabant

1.3 Bespreking van de drie functies op het domein volgens natuurbeheerplan

In dit hoofdstuk wordt een oplijsting gegeven van de gekende sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen voor de ecologische, de economische en de sociaal-erfgoedkundige functie. Hierin worden volgende aspecten verwerkt:

- 1° de huidige toestand;
- 2° de van toepassing zijnde beschermingsstatuten en de gevolgen hiervan voor het beheer van het terrein in relatie met de omgeving;
- 3° de potenties van het terrein;
- 4° de visie van de beheerder(s).

1.3.1 Ecologische functie

1.3.1.1 Beschrijving huidige toestand/actueel aanwezige natuurwaarden

Het eikenbeukenbos met wilde hyacint dat grenst aan het kasteelpark wordt beschouwd als een oud bos aangezien het al aanwezig was op de Ferrariskaart. Ook op andere plaatsen in het beheerplangebied zijn er ecologisch waardevolle beheereenheden zoals de natte valleibossen en de wilgenkoepels. Deze beheereenheden hebben een hoge natuurwaarde. Het beheerplangebied bevat ook veel lijnvormige kleine landschapselementen (bomenrijen, houtkanten en slenken) die dienstdoen als corridors voor vele diersoorten.

1.3.1.2 Sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen

Sterktes:

- ☐ Grote aaneengesloten oppervlakte van habitatwaardig bos
- ☐ Oude dikke bomen zijn aanwezig in de oud-boscluster achter het kasteel.
- ☐ Gelegen in een landschappelijk groene omgeving. De Zuunbeekvallei vormt een blauwgroene ader doorheen het golvende landschap.
- ☐ Grote soortenrijkdom in kruid-, struik- en boomlaag
- ☐ Aanwezigheid van oud-bosplanten

Zwaktes:

- ☐ Er is weinig ondergroei in de populieropstanden die gelegen zijn in de Zuunbeekvallei. Het zijn vooral stikstofminnende soorten.
- ☐ Sterke dominantie van beuk in de droge bossen

Opportuniteiten:

- ☐ Mogelijkheid tot het aanleggen van poelen met landschap eigen karakter. In het landschap kwamen veel veedrinkpoelen voor.
- ☐ Het creëren van een divers landschap met verschillende boskernen en kleine landschapselementen.
- ☐ Dominantie van beuk doorbreken in oud-boscluster en bodemverbeterende soorten innemen. Soortensamenstelling verhogen en een klimaat weerbaarder bos ontwikkelen.
- ☐ Onderetage aanbrengen in de populieropstanden. Soorten van het habitattyp 91E0_ in struiklaag innemen.
- ☐ Opwaardering van de historische vijverstructuur door ontwikkeling van de randen met een ruigte en struikengordel. Herstel van historische vijver ten zuiden van de dreef in de oud-boscluster.
- ☐ Ontwikkeling soortenrijke bosranden in de populieropstanden en de andere loofhoutopstanden.
- ☐ Ontwikkeling perceelranden in aansluiting op het beheerplangebied. Dit kan mogelijk gemaakt worden met beheerovereenkomsten voor grazige stroken en andere erosie bestrijdende maatregelen.

Bedreigingen:

- ☐ De invloed van de exoot reuzenbalsemien in waardevolle ecologische bestanden.

Erosie van hoger gelegen akkers

1.3.1.3 Potentie van de plek

Toch heeft het beheerplangebied een grote potentie door de ecologische waarde van de al bestaande habitatgebieden te verbeteren. In de populierenbestanden kan meer aandacht besteed worden aan de onderetage. In bepaalde bestanden werden al verplegende boomsoorten in groepjes aangeplant. Deze praktijken kunnen in de andere bestanden herhaald worden. Er zijn mogelijkheden om ecologische verbindingen te maken tussen de valleibossen langs de Zuunbeek en de bossen grenzend aan het kasteelpark.

1.3.1.4 Visie van de eigenaars

De eigenaars beschikken over een visie op landschapsniveau en hebben de ambitie om een diversiteit aan habitats te realiseren in het beheerplan gebied. Zo zal ingezet worden op het creëren van meer open habitats en waterlichamen. Daarnaast zijn er plannen om bomenrijen met hagen of houtkanten aan te leggen. Deze landschapselementen zorgen voor meer verbinding binnen het beheerplangebied.

1.3.2 Economische functie

1.3.2.1 Beschrijving huidige toestand

Voor de populierenbossen in de Zuunbeekvallei hebben een hoge economische waarde en leveren industriehout. In het oude eikenbeukenbos en de aangrenzende percelen staan kwaliteitsvolle stammen die zaaghout zullen leveren.

In het volledige gebied wordt jacht uitgeoefend. Dit maakt deel uit van de economische functie door het oogsten van het wild.

1.3.2.2 Sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen

Sterktes:

- ☐ Opstand van populier in diverse leeftijdsklassen. Dit levert een verzekerde inkomstenbron doorheen de jaren.
- ☐ Goede kwaliteit van stammen in diverse diameterklassen.
- ☐ Hoog opstandsvolume in loofhout. Dunningen en groepenkappen zullen inkomsten genereren.
- ☐ Beperkte aanwezigheid van kaprijpe zomereiken met gemiddelde diameter van 80 cm.
- ☐ Het gebied is waardevol als rustgebied voor fauna en flora in vergelijking met onder andere het nabijgelegen Hallerbos

Zwaktes:

- ☐ Naaldhout komt in te kleine mate voor om economische meerwaarde te creëren.
- ☐ Hoge aanwezigheid hakhout als historische beheervorm. Brandhout geeft een beperkte opbrengst en vraagt een intensief beheer

Opportuniteiten:

- ☐ Er kunnen dunningen gebeuren in sommige delen die zorgen voor een verbetering van de kwaliteit van de toekomstbomen en het hout uit de dunningen heeft een vermarktbare dimensie.
- ☐ Omvorming van hakhoutzones naar opgaand bos
- ☐ Groepenkapping in enkele bestanden van kwaliteitsvol hout.
- ☐ Bijkomende soortenmening met bodemverbeterende soorten om bosvitaliteit in de toekomst te verbeteren
- ☐ Hakhoutbeheer zoveel mogelijk in stand houden omwille van historische en ecologische waarde

Bedreigingen:

- ☐ Hoge risico's op schade door stormen en uitval door ziektes
- ☐ Druk op natuurlijke verjonging door wilddruk en verbraming

1.3.2.3 Potentie van de plek

In de oud-bos bestanden kunnen waardevolle toekomstbomen aangeduid worden die hoogwaardig hout opleveren. De nattere gronden in de Zuunbeekvallei zijn ideaal om populierenproductie te behouden.

1.3.2.4 Visie van de eigenaars

De houtoogst is voor de eigenaars van belang als duurzame inkomstenbron. Zeker in het oude bos dat aansluit aan het kasteelpark zal gestreefd worden naar een structuurrijke bovenetage en een succesvolle verjonging in evenwicht met ecologische functie. Er blijft een behoudt van dood hout. In de oud-boscluster zal ook een soorteninmenging gebeuren van bodem verbeterende soorten om de bosbodem verder te ontwikkelen en een grotere soortendiversiteit te creëren.

In de productiebestanden met populier zal er gekozen worden het behoud van het areaal aan populier voor productie. Bij bosverjonging wordt er gekozen om een inheemse nevenetage aan te planten zodat deze bossen een grotere ecologische meerwaarde krijgen.

1.3.3 Sociaal-recreatieve functie

1.3.3.1 Beschrijving huidige toestand

Binnen het beheerplangebied is beheereenheid 104 permanent toegankelijk voor het publiek door middel van een wandelpad dat doorheen deze beheereenheid loopt. De overige beheereenheden zijn niet vrij toegankelijk voor het publiek. Het beheerplangebied bestaat voornamelijk uit een privaat kasteeldomein. Jaarlijks wordt er op aanvraag een geleide wandeling georganiseerd doorheen het kasteeldomein en door weides.

1.3.3.2 Sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen

Sterktes:

- ☐ Het groot aandeel kleine landschapselementen biedt een landschappelijk aangename omgeving die te bezichtigen is voor wandelaars en fietsers vanop de openbare weg.
- ☐ Geleide wandeling doorheen het kasteelpark voor het bezichtigen van de voorjaarsflora en het kasteeldomein vinden momenteel plaats op aanvraag. Dit kasteel is een sociaal erfgoedkundig baken in de omgeving.
- ☐ Het gebied is waardevol als rustgebied voor fauna en flora in vergelijking met onder andere het nabijgelegen Hallerbos

Zwaktes:

- ☐ Wandelaars en fietsers brengen veel schade aan in beheereenheid 104. Ze proberen de modder te vermijden en creëren hierdoor steeds een breder pad.

Opportuniteiten:

- ☐ Om het toegankelijke bosperceel 104 te beschermen tegen overlast door recreanten kunnen hagen langs beide kanten van het pad geplant worden.
- ☐ De aanleg van een vlonderpad door de gemeente in beheereenheid 104 om de natuur te beschermen. Bij dit pad dient de nodige signalisatie te zijn om het pad niet te verlaten en honden aan de leiband te houden.
- ☐ Aanbrengen signalisatie van ontoegankelijkheid en blokkades aan toegangswegen van andere beheereenheden.

Bedreigingen:

- ☐ Wildrecreatie door fietsers en wandelaars die een pad verlaten of bestanden betreden die niet opengesteld zijn door de eigenaars.
- ☐ Verhoogde druk op bossen voor recreatie van wandelaars en fietsers.

1.3.3.3 Potentie van de plek

Verdere ontwikkeling van de landschappelijke structuur door middel van houtkanten, hagen en bomenrijen past binnen het eigen karakter van de streek.

1.3.3.4 Visie van de eigenaars

Daar waar er voorzieningen zijn voor recreanten willen de eigenaars die behouden. Om verstoring van het bos te voorkomen kunnen hagen aangeplant worden. De huidige toegankelijkheid zal behouden blijven. De aanleg van een vlonderpad zal zorgen voor een aangenamere manier van

recreatie voor voetgangers. Een minimale toegankelijkheid van het bos en de kasteelomgeving wordt geambieerd door wandelingen op aanvraag.

1.3.4 Sociaal-erfgoedkundige functie

1.3.4.1 Beschrijving huidige toestand

Erfgoedkundige situatie: het historisch kasteeldomein is de kern van het beheerplangebied. Erfgoedwaarde situeert zich in de landschappelijke structuren (valleigebied, kouters, oud-bos, parkgrasland, wegenstructuur, locaties waterpartijen en KLE's). Een natuurwetenschappelijke erfgoedwaarde situeert zich in de ecologisch hoogwaardige aanwezige vegetaties (voorjaarsflora, moerasspirearuigte, waterpartijen).

1.3.4.2 Sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen

Sterktes:

- ☐ Het gebied heeft een erfgoedkundige waarde. Elementen die de erfgoedwaarde bepalen zijn: rechte dreven die leiden naar het kasteel, de padenstructuur in de oud-boscluster, de vijverstructuur in het dal doorheen de oud-boscluster, de aanwezigheid van oude bomengroepen met voornamelijk zomereik en beuk, de aanwezigheid van oud-bosflora in de valleibossen en voornamelijk het parkbos, de aanwezigheid van parkgrasland met oude solitaire erfgoedbomen, de aanwezigheid van bouwkundige relictten (bv. ijskelder), de aanwezigheid van kleine landschapselementen die een lange continuïteit kennen.

Zwaktes:

- ☐ Verval van de dreefbomen, de structuur van de dreef zelf is nog wel intact.
- ☐ Ontbreken van een hoogstamboomgaard als typisch element langs vierkantshoeves, heeft zowel een erfgoedkundige ensemblewaarde als een ecologische waarde.
- ☐ Recente aftakeling van parkbomen om diverse redenen.

Opportuniteiten:

- ☐ Herstel historische bosvijver in vallei langs andere kant dreef. Conform historische kaarten, op deze situatie actueel verstoringsvegetatie met braam en brandnetel zonder voorjaarsflora.
- ☐ Herstel boomgaard op historische locatie
- ☐ Verdere accentuering beekvalleien op helling. Door het laten van meer ruimte voor ecologische valleiontwikkeling – in combinatie met het leggen van poelen. In dit landschap zijn veedrinkpoelen een typisch element.

Bedreigingen:

- ☐ Het verdwijnen van de typische structuren door nalatigheid in beheer.
- ☐ Aftakelend bomenbestand op ijskelder

1.3.4.3 Potentie van de plek

Verdere ontwikkeling van de landschappelijke structuur door middel van houtkanten, hagen en bomenrijen past binnen het eigen karakter van de streek.

1.3.4.4 Visie van de eigenaars

Daar waar er voorzieningen zijn voor recreanten willen de eigenaars die behouden. Om verstoring van het bos te voorkomen kunnen hagen aangeplant worden. Ook langs de beukendreef zal een haag aangeplant worden om het private karakter van de dreef te benadrukken. Door verder te investeren in bomenrijen en houtkanten wordt het landschap dat het beheerplangebied omvat visueel aantrekkelijk voor recreanten en neemt de erfgoedwaarde toe.

1.4 Globaal kader

Het globaal kader beschrijft op hoofdlijnen de volgende aspecten:

- 1° de invulling van de drie functies van het terrein en de differentiatie ervan over het terrein;
- 2° de gewenste natuurstreefbeelden en/of doelen voor soorten die men op lange termijn voor het terrein wil bereiken. Hierbij gebeurt een toetsing aan de instandhoudingsdoelstellingen en, het natuurrichtplan, het soortenbeschermingsprogramma en een beheerregeling, zoals vermeld in artikel 28 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009;
- 3° het ambitieniveau voor de realisatie van de beheerdoelstellingen van de ecologische functie (type één, type twee, type drie of type vier) en het voornemen voor het terrein of een gedeelte ervan de erkenning als natuureservaat aan te vragen;
- 4° de doelstellingen in het kader van het beschermingsstatuut overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Het globaal kader kan opgesteld worden voor een ruimer gebied dan de effectief ingebrachte percelen in eigendom of beheer, indien dit nuttig is voor een betere ecologische onderbouwing van de gemaakte keuzes.

In dit geval zal er geen groter globaal kader dan de deelnemende percelen worden opgemaakt.

1.4.1 Afbakening globaal kader

Kaart 12: Globaal kader

Het globaal kader werd uitgebreid ten opzichte van de verkenningsnota. Op kaart 12 is de volledige zone terug te vinden. Het globaal kader bevat 7 clusters die op te delen zijn in 2 categorieën:

- ☐ Halfopen boslandschap (3 clusters)
- ☐ Agrarisch landschap met kleine landschapselementen (4 clusters)

In de clusters van het halfopen boslandschap bevinden zich de aanwezige bossen en graslanden in de beekvalleien. Ook het kasteeldomein en het oud bos vallen in deze zone.

De valleiflanken en plateaus in agrarisch gebruiken vallen onder het landschapstype kleine landschapselementen.

1.4.2 Ambitieniveau

Het natuurdecreet onderscheidt vier types natuurbeheerplannen, afhankelijk van het ambitieniveau voor de ecologische functie:

- ☐ Type 1: behoud van de aanwezige natuurkwaliteit
- ☐ Type 2: hogere natuurkwaliteit waar over ten minste een vierde van de oppervlakte van het terrein het realiseren van een natuurstreefbeeld tot doel wordt gesteld
- ☐ Type 3: hoogste natuurkwaliteit waar over de gehele oppervlakte één of meerdere natuurstreefbeelden tot doel worden gesteld
- ☐ Type 4: natuurreserveaat waar eveneens over de gehele oppervlakte één of meerdere natuurstreefbeelden tot doel worden gesteld, maar waar ook een erfdienstbaarheid op het terrein wordt gevestigd voor langdurig beheer van het terrein als natuurreserveaat.

Het natuurbeheerplan geldt, overeenkomstig de nieuwe regelgeving, voor een periode van 24 jaar. Het voorstel van het ambitieniveau voor het terrein is een **type 2** natuurbeheerplan.

1.4.3 Landschapvisie

Binnen het globaal kader zal gestreefd worden naar een halfopen boslandschap met verschillende boskernen. Deze boskernen worden met elkaar verbonden via kleine landschapselementen in een agrarisch landschap.

- ☐ Cluster 1, 2, 4, 7: landschap met kleine landschapselementen. In een gedeelte van het gebied dat in het ruimer globaal kader is opgenomen is een cluster van landschap met kleine landschapselementen opgenomen. Hier wordt een hoogstamboomgaard en enkele hagen of heggen geambieerd. In de andere delen met de visie van kleine landschapselementen worden streek typische veedrinkpoelen en andere kleine landschapselementen geambieerd. Deze kleine landschapselementen zijn belangrijk als leefgebied voor akkervogels. Deze clusters zijn voornamelijk gelegen op de hogere valleiflanken en plateau's die in agrarisch gebruik zijn.
- ☐ Cluster 3, 5, 6: halfopen boslandschap. In deze clusters zal een halfopen boslandschap worden nagestreefd. In deze zones zal ingezet worden op houtproductie door middel van populierbossen en de productie van kwaliteitshout in de inheemse loofhoutbossen. Tussen de verschillende aanwezige boskernen kan beperkt een bosuitbreiding gedaan worden. Er moet steeds een behoud zijn van de afwisseling tussen bos en open landschap. Deze clusters bevinden zich in de valleien en in de omgeving van het kasteeldomein van Budingen. Er zullen onder andere volgende streefbeelden worden nagestreefd: 9130, 9160, 91E0_va.

1.4.4 Invulling van de drie functies op het terrein

Kaart 13: Differentiatie functies

Soort functie	Hoofdfunctie	Nevenfunctie
Ecologisch	Versterking droge habitatbossen en enkele valleibossen	Creëren leefgebied soorten en aandacht voor ecologie in productiebossen
Economisch	Houtproductie in populierbossen met aandacht voor ecologie	Houtoogst bij dunningen en eindkap voor verbetering streefbeeld, Jacht
Sociaal	Minimale toegankelijkheid door geleide wandeling en permanente toegang tot beheereenheid 104 via wandelpas, behoud rustgebied	Ontwikkelen landschappelijk aangename omgeving

Ecologische functie

Er zal steeds op min 25% van de oppervlakte gestreefd worden naar de realisatie van een natuurstreefbeeld of een doel voor leefgebieden van soorten

Economische functie

Op maximum 75% van de oppervlakte kan een sociale of productiefunctie worden vastgelegd. De algemene criteria geïntegreerd natuurbeheer blijven er gelden.

Sociaal-erfgoedkundige functie

Op maximum 75% van de oppervlakte kan een sociale of productiefunctie worden vastgelegd.

1.5 Gewenste natuurstreefbeelden en/of doelen voor soorten

Kaart 14: Visie natuurstreefbeelden

1.5.1.1 Visie gewenste natuurstreefbeelden deelnemende percelen

Vegetaties

Binnen landschapstype gesloten bos – oud boscluster kasteeldomein worden volgende vegetatietypes worden geambieerd:

- ☐ Essen- Eikenbos zonder wilde hyacint
- ☐ Eikenbeukenbos met wilde hyacint” (9130_end), met een fractie 9120 “eiken-beukenbos”
- ☐ Valleibossen (91E0_va) erg beperkt in vallei langs hellingbeken
- ☐ Eutrofe vijvers (andere ae) in dit deelgebied

Binnen landschapstype gesloten bos - Zuunbeekvallei worden volgende vegetatietypes geambieerd:

- ☐ Valleibossen (91E0_va)
- ☐ Matig voedselrijk broekbos (91E0_vm)
- ☐ Moerasbos van breedbladige wilgen (rbbsf)
- ☐ Ruigt elzenbos (91E0_vn)

Streefbeeld	Beheereenheid	Oppervlakte
9130_end: eiken-beukenbos met wilde hyacint	304, 305, 306, 307, 309, 314, 318, 321	18,679 ha
9160: Essen – eikenbos zonder wilde hyacint	315, 316, 317	1,877 ha
91E0 (vn, vm, va): Ruigt elzenbos, matig voedselrijk broekbos, valleibos	102, 104, 210	3,663 ha
Rbbsf: regionaal belangrijke biotoop: moerasbos van breedbladige wilgen	208	0,531 ha
Totaal		24,75 ha

Dit komt neer op ongeveer 40,2% natuurstreefbeelden.

Fauna

Binnen het gebied zal er gestreefd worden naar een verbetering van de biotoop. Dit zal ten goede komen van enkele groepen van fauna die toebehoren aan ecoprofiel 9. Dit ecoprofiel behoort toe aan dieren van structuurrijke gesloten bossen. Binnen het beheerplangebied is ook een ijskelder gelegen. Deze heeft een potentieel belangrijke functie als winterverblijf voor vleermuizen.

Percelen globaal kader

Een aantal percelen dat opgenomen zijn in het globaal kader zijn maar deels opgenomen doordat er enkel lijnelementen aanwezig zijn op deze percelen en deze in landbouw zitten.

De cluster van gesloten boslandschap dat niet in het beheerplan opgenomen is zal voornamelijk bestaan uit productiebossen van populier met een inheemse onderetage en verschillende vochtige habitattypes van het bostype 91E0.

1.6 Ambitieniveau

Volgende typologieën van natuurterreinen worden onderscheiden:

- ☐ Type 1: behouden van de aanwezige natuurkwaliteit
- ☐ Type 2: bereiken hogere natuurkwaliteit - minimum 25% van het gebied dient een natuurstreefbeeld tot doel te krijgen, er dient te worden voldaan aan de criteria geïntegreerd natuurbeheer
- ☐ Type 3: bereiken hoogste natuurkwaliteit - 90-100% van het gebied dient een natuurstreefbeeld tot doel te krijgen + extra voorwaarden i.v.m. oppervlakte van het tot doelgestelde natuurstreefbeeld, er dient te worden voldaan aan de criteria geïntegreerd natuurbeheer
- ☐ Type 4: erkend natuurreservaat = type 3 + toetsingskader Vlaamse natuurreservaten, erfdienstbaarheid tot algemeen nut op het terrein, meer bepaald een publiekrechtelijke erfdienstbaarheid van duurzaam gebruik en langdurig beheer van het terrein als natuurreservaat

Overeenkomstig Art. 16 betekent de keuze voor type 2 omdat over ten minste 25% van de oppervlakte van het terrein het realiseren van een natuurstreefbeeld tot doel wordt gesteld. Op dit moment staat 26 ha ingekleurd als potentieel natuurstreefbeeld. Dit komt neer op een 41% van de totale bosoppervlakte.

Het geïntegreerd beheersplan geldt, overeenkomstig de nieuwe regelgeving, voor een periode van 24 jaar.

1.7 Beheereenheden

Kaart 13: Indeling in beheereenheden

De indeling van de beheereenheden gebeurde op basis van de kadastrale percelen en de samenhang van de huidige vegetatie. De beheereenheden werden ingedeeld in 3 zones op basis van hun ligging ten opzichte van enkele herkenbare elementen.

- De eerste groep is de '100' zone. Dit zijn de noordelijke beheereenheden die verspreid liggen en weinig samenhang kennen met de rest van de beheereenheden.
- De tweede groep is de '200' zone. Hierin bevinden zich de centraal gelegen beheereenheden. Deze beheereenheden zijn allemaal gelegen in de Zuunbeekvallei en bestaan hoofdzakelijk uit populieropstanden.
- De derde groep is de '300' zone. Deze zone is zuidelijk gelegen in het beheerplangebied en bestaat hoofdzakelijk uit habitatbos en parkbos aangevuld met de dreven en enkele populieropstanden.

Naast de beheereenheden zijn er ook beheerlijnobjecten aangeduid. Deze bevatten de huidige en toekomstige bomenrijen en houtkanten in het gebied. Deze beheerlijnobjecten werden genummerd van 1 tot en met 24 startend het meest noordwestelijke beheerlijnobject en eindigend met het meest zuidoostelijke beheerobject.

Type bestand	Beheereenheid	Oppervlakte (ha)
Bos	102, 103, 104, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 317, 318, 319, 320, 321,	51,8311
Houtkant	5, 9, 14, 22, 24	0,5359
Poel	315, 316	1,3613
Dreven en bomenrijen	213, 301, 322, 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23	5,8516
Grasland	101, 105, 303a, 303b,	3,8596
Totaal		61,2

1.8 Bekendmaking consultatie

De consultatie van het ontwerp natuurbeheerplan is aangekondigd geweest door aanplakking op een duidelijk zichtbare manier langs één of meer toegangswegen naar het terrein in kwestie en via publicatie op de website van het ANB:

<https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuurbeheerplannen/natuurbeheerplannen-inkijken>

2 Historische nota

2.1 Inleiding

Het kasteeldomein van Budingen was in de 15de eeuw als heerlijkheid in bezit van de familie Rolin en kende sindsdien verschillende eigenaren. In de 19de eeuw werd het domein eigendom van de familie de Jonghe d'Ardoye die vandaag de dag het domein en delen van het omliggende landschap in bezit hebben (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd). De omliggende landerijen, bossen en velden werden als beschermd cultuurhistorisch landschap ingetekend in 1980 omdat de oorspronkelijke relatie tussen bodemgesteldheid en landgebruik bewaard bleef (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd).

De geschiedenis van het kasteeldomein van Budingen te Halle vertoont een grote continuïteit. Het 15de-eeuwse domein werd doorheen de eeuwen enkele keren aangepast aan nieuwe kunst- en levensstijlen, maar bleef over het algemeen zeer goed bewaard. Zo veranderde het domein van een kasteel met defensief karakter naar een hof van plaisance of werd de Franse tuin omgevormd tot een Engelse landschapstuin. Het kasteel zelf kende eveneens slechts één grote verbouwingsperiode.

Het domein met moestuin, park, bos, waterlopen en kleine valleien blijft doorheen de jaren kenmerkend voor de landschapsinrichting van het Pajottenland ¹. Halle en omgeving vormen immers een glooiende, vruchtbare agrarische streek, waar zich karakteristiek veel kastelen en boerderijen in bevinden, omgeven door valleien, bossen en kleine landschapselementen van erfgoedkundige waarde.

Het kasteel van Budingen en haar omgeving is gelegen in een noordelijke uitstulping van de gemeente Halle, op de grens met Sint-Pieters-Leeuw in het noorden en Pepingen in het westen. Halle was reeds in de middeleeuwen een bekend bedevaartsoord. Ook tijdens het ancien régime kende de stad grote faam als bedevaartsoord. Daarnaast kent de stad ook een traditie van vorstelijke bezoeken die door toedoen van het Belgische koningshuis doorloopt in de moderne tijd.

Hieronder wordt de geschiedenis van het kasteeldomein van de middeleeuwen tot vandaag beschreven. Belangrijke veranderingen of eigendomsoverdrachten worden in het vet gemarkeerd.

2.2 Oudste vermeldingen (13de-14de eeuw)

De oudste vermeldingen van 'Budingen' gaan terug tot 1278. Mogelijks was er toen reeds **een motte** aanwezig in de omgeving van het huidige kasteel van Budingen.² Een motte is een opgeworpen aarden heuvel die een relict vormt van één van de oudste kasteelvormen in Vlaanderen, het mottekasteel. In Halle waren in de 13de eeuw, door de toenmalige conflicten tussen Brabant en Henegouwen, verschillende mottes aanwezig.³

De oudste gekende bestuurder van Budingen is **Florent de Stalle**. Hij wordt vermeld in een document uit 1368.

In de nabije omgeving van het kasteeldomein zijn restanten van oerbossen aanwezig. De gordel van bossen tussen de Zenne en de Maas werden al vernoemd in het oorlogsdagboek van Julius Caesar als Silva Carbonaria, kolenwouden. De naam verwijst naar het courante gebruik van de bossen als bron van houtskool. Het Hallerbos is (samen met andere bossen) nog een belangrijke restant dicht bij het eigendom.

¹ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 2.

² De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 2.

³ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 2.

2.3 15de-16de eeuw

Voor de 15de en 16de eeuw is het archiefmateriaal beperkt tot enkele juridische en fiscale rekeningen.

Aan het **begin van de 15de eeuw** koopt **Nicolas Rolin** de heerlijkheid van Budingen.⁴ In **1530** wordt het bezit verworven door **Jean de Marnix**, heer van Toulouse.⁵ Een document van 1561 beschrijft dat Jean de Marnix in het bezit was van een leengoed van Henegouwen, genaamd het leen en de heerlijkheid Budingen bij Breedhout.⁶ Volgens de documenten uit de 16de eeuw bestond de heerlijkheid Budingen toen uit verschillende elementen, namelijk een **kasteel, een toren, vestingen, tuinen en vijvers, een boerderij, enkele schuren en stallen, schapenstallen en een duiventil**. Vervolgens worden ook nog **weilanden, akkers en bos** vermeld. Het goed zou ongeveer voor 50% bestaan uit velden, 15% uit weilanden en 35% uit bossen.⁷ De vermelding van een duiventil doet vermoeden dat de kasteelheer een zekere rijkdom bezat. Tijdens het ancien régime was het houden van duiven immers streng gereguleerd aan de hand van het duivenrecht. Heren mochten 1 koppel duiven houden per hectare grond die ze bezaten. Het aantal duiven werd enigszins beperkt, aangezien de dieren het zaaigoed en de graanoogst op de akkers opeten. Duiven hadden echter toch hun nut. Ze werden gekweekt voor hun lekker vlees en hun goede, kostbare mest. De mest werd gebruikt in de moestuin.

Op het **einde van de 16de eeuw** vervalt de heerlijkheid, door huwelijk, aan de familie **Lutzerat**.⁸

Het domein van Budingen ontstond dus als een heerlijkheid, een bestuursvorm die veelvoorkomend was voor 1800. De verpachting van landbouwgronden was traditioneel een belangrijke inkomstenbron voor een heerlijkheid. Langs de Zuunbeek waren hooilanden aangelegd en de hoger gelegen percelen werden als akker gebruikt. Dit reliëf is nog steeds zichtbaar in het landschap vandaag (foto 1).

Foto 1: Reliëfverschil dat historisch de grens tussen de graslanden en de akkers markeerde.

⁴ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 3.

⁵ De Maegd, Christiane, Van Aerschot, Suzanne, 1975. Kasteel van Budingen in Inventaris Onroerend Erfgoed.

⁶ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 2.

⁷ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 3.

⁸ De Maegd, Christiane, Van Aerschot, Suzanne, 1975. Kasteel van Budingen in Inventaris Onroerend Erfgoed.

2.4 17de eeuw

2.4.1 Plan de la cense de Baudenghien (1641)

De eerste figuratieve kaart waarop het domein te zien is, dateert van 1641 en wordt bewaard in de archieven van Bergen. De kaart toont de heerlijkheid Budingen of zoals in de benedenhoek vermeld 'de hoefs van Beudingen'. Het kasteeldomein heeft in de 17de eeuw een louter utilitaire en defensieve functie.

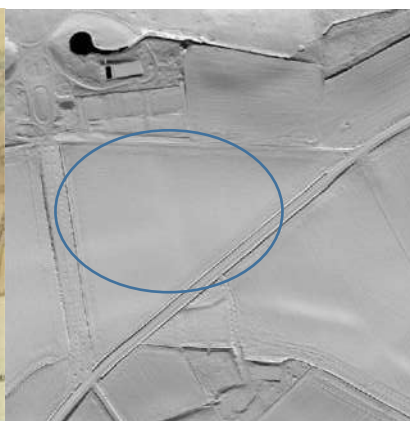
Het **kasteel** is op de kaart omringd door **grachten** en toegankelijk via een ophaalbrug. Het is niet duidelijk wanneer het kasteel gebouwd werd. Het kasteel dat gerepresenteerd wordt op de kaart toont een symmetrisch gebouw, bestaande uit een centrale travee geflankeerd door twee hoekvleugels onder apart tentdak. Elke vleugel is voorzien van kleine hoektorens aan de dakrand.

De grachten, vermeld als viviers (R), doen dienst als **visvijvers** en zijn in drie delen gescheiden door dijken. De vijvers worden gevoed door een rivier (de huidige Kasteelbeek) met bron in het gehucht Breedhout. Het Pajottenland is gekenmerkt door vele bronnen en beken, het was gebruikelijk om deze te manipuleren voor de creatie van visvijvers (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd). Ten noorden van de vijvers en het kasteel loopt het water verder door de grote boomgaard van het kasteeldomein naar de Zuun.

De kaart toont verscheidene bomenrijen die perceelgrenzen lijken te markeren. De **dreef** (oranje) naar het kasteel start aan de Lenniksesteenweg, maar liep niet zoals vandaag, in een rechte as naar het gebouw. Om een passage langs de hoevegebouwen te vermijden, startte de dreef iets meer ten zuiden van de Lenniksesteenweg, liep over één van de vijverdijken, langs de noordzijde van het kasteel tot aan de ingang aan de westzijde.

De toegangsdreef komt dus niet overeen met de huidige straat Budingen. Op het digitaal hoogtemodel is mogelijks een lichte aftekening van deze toegang te zien.

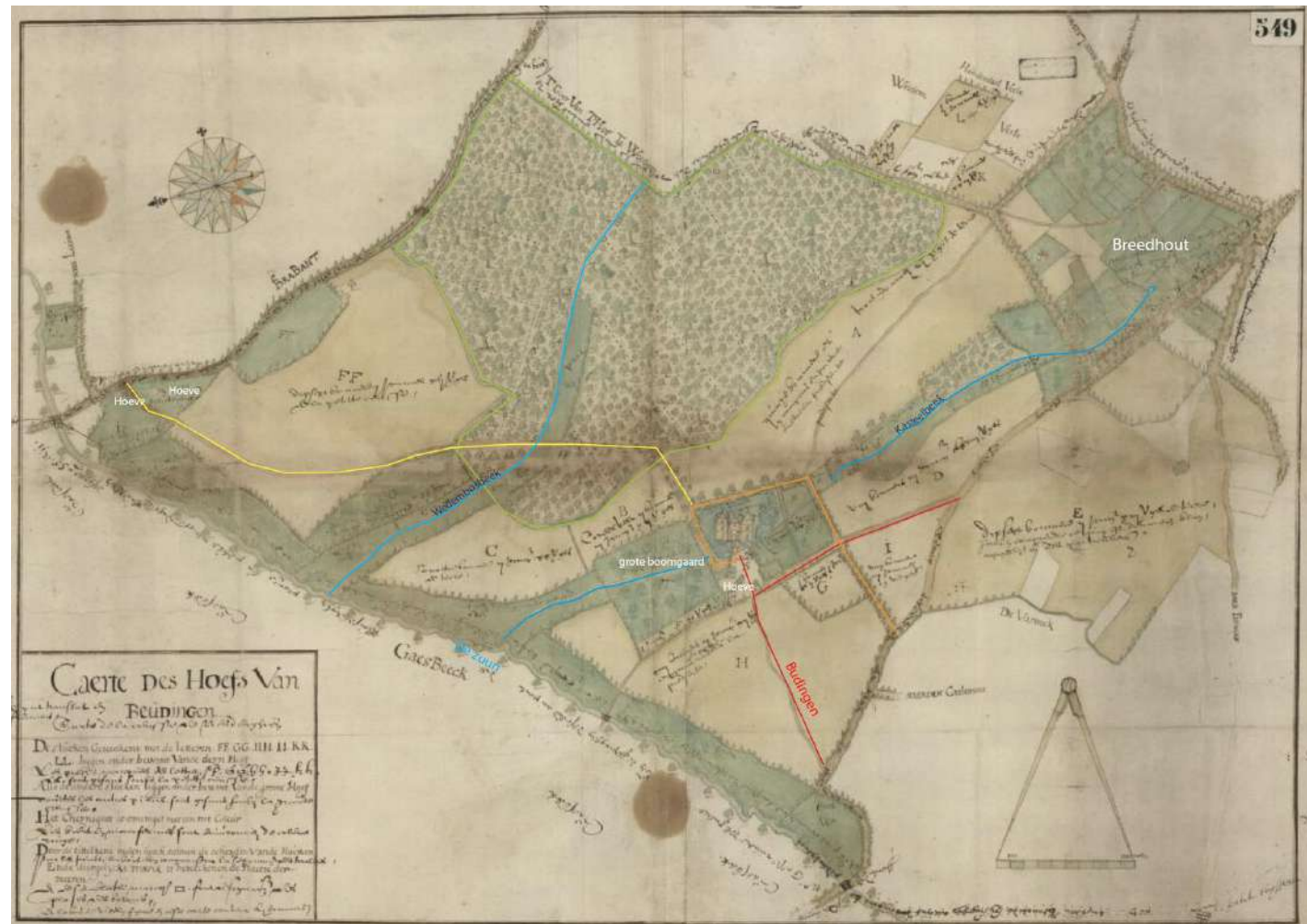
Ten noorden van het kasteel bevond zich een grote **boomgaard (T)**. Verder zijn op het plan enkele **weilanden** in het groen gekleurd, **akkers** in het geel en een groot **bos (B)**. Het bos is regelmatig beplant en doorsneden door een loodrecht raster van paden. Door het bos stroomt de Wedembosbeek richting de Zuun en werd een **bosdreef** (geel) aangelegd die richting de huidige Brabantsebaan loopt. Aan de kruising van deze bosdreef met de Brabantsebaan bevinden zich nog **twee kleine hoeves** van het kasteeldomein.⁹

Detail plan de la cense de Baudenghien (1641). Geannoteerd door Creosum (2018)

Digitaal Hoogtemodel (geopunt.be)

⁹ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 6.

- Kasteeldreef
- Budingen
- Dreef naar Brabantsebaan
- Bos
- Beek/rivier

5. Plan de la cense de Baudengien (1641). Geannoteerd door Creosum (2018)

2.5 18de eeuw

2.5.1 Villaret kaart (1745-1748)

De Villaretkaart dateert uit de eerste helft van de 18de eeuw (1745-1748). Deze kaart komt reeds zeer goed overeen met de huidige situatie en toont het vernieuwde 18de-eeuwse kasteel met vierkantshoeve. Op de kaart staat het kasteel vernoemd als Château de Walkiers. Paul-Antoine **Walckiers** kocht het goed immers op in **1743** en liet het meteen verbouwen naar **classicistische** stijl, zonder ophaalbrug. Vanaf dan behoorden Breedhout, Vlieringen en Budingen tot eenzelfde heerlijkheid.

Op de Villaret kaart is te zien hoe de buitenruimte meer werd ingericht als tuin. De gracht is verdwenen en het rechthoekige door bomen omgeven grasveld doet denken aan de Franse landschapsstijl. De grote boomgaard ten noorden van het kasteel en de verschillende visvijvers op de Kasteelbeek blijven duidelijk zichtbaar.

Op de kaart is de lange **oost-west as** te zien die het domein doorsnijdt van aan de Lenniksesteenweg tot aan de Brabantsebaan. Het is een eerste verbetering die werd aangebracht door Walckiers in functie van de **Franse landschapsstijl**, waarin **symmetrie** en zichtassen zeer belangrijk waren.

De oostelijke en westelijke toegangswegen zijn volledig beplant met bomenrijen en lopen nu recht op het kasteel af, niet meer eromheen. Daarnaast is te zien dat er in de 18de eeuw veel wegbeplantingen in het landschap aanwezig waren. De 17de-eeuwse toegangsweg is niet meer aangeduid op de kaart.

De hoofdtoegang of monumentale toegang naar het kasteel lijkt zich nu aan de Brabantsebaan te bevinden. Vanaf deze baan is een lange dreef gemaakt richting het kasteel. De dreef aan de Lenniksesteenweg lijkt gebruikt als toegang tot de hoeve. Het kasteel was niet rechtstreeks toegankelijk via deze weg. Deze these kan echter niet bevestigd worden.

Aan de westzijde van het bos is een **derde dreef** voorzien vanuit het gehucht Breedhout, richting de oostzijde van het kasteel. De dreef was eveneens reeds zichtbaar op de vorige kaart uit 1641, maar behoorde toen minder duidelijk tot het kasteeldomein.

De **visvijvers** rond het kasteel zijn deels gedempt voor de bouw van het nieuwe kasteel. De drie vijvers zijn wel nog duidelijk te zien, twee vijvers ten noorden van het kasteel en één ten zuiden.

Zowel aan de oost- als de westzijde van het kasteel lijkt een deel ommuurd. Aan de westzijde lijkt een kleine private tuin ommuurd. Aan de oostzijde is een binnenplein afgeschermd.

De grote **boomgaard** ten noorden van het kasteel en de hoeve bestaan nog steeds. De kasteelbeek loopt nog steeds langs de grote boomgaard richting de Zuun.

Door het bos, aan de oostzijde van het kasteel, loopt eveneens nog steeds de Wedembosbeek.¹⁰ Op de Villaret kaart is duidelijk te zien hoe uitgestrekt het bos is dat aansluit aan de tuin, het heeft een oppervlakte van ongeveer 64 ha.

De randen van de weilanden in de beekvalleien (Zuunbeek in het noorden en Kasteelbeek in het zuiden) zijn ten slotte duidelijk beplant met bomenrijen. Velen van deze graslanden zijn nu beschermd als historisch permanent grasland, het is verboden deze te wijzigen op welke manier dan ook. De majestueuze populierenkamers zijn dus bewaard in het landschap.

¹⁰ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 8.

9. Villaret kaart

2.5.2 Kaart van Everaert (1754)

In 1754 tekent Everaert het kasteel op een kaart van de omgeving van Halle. Het kasteel wordt getoond samen met een vierkantshoeve en grote boomgaard. De grote oost-westas is duidelijk te zien. Naast de derde dreef van het kasteel aan de westzijde van het bos, op de kaart benoemd als 't boschveldt, is een **windmolen** te zien en een vijver.¹¹ Ten noordoosten van het kasteel is een perceel (nr. 22) beschreven als het **Careel Blocken**. Dit kan verwijzen naar een plaats waar baksteen gebakken werd, ten voordele van de bouw van het kasteel.

¹¹ De Bruyn, Odile, 2018. Étude historique sur le parc du château de Budenghien (Hal), p. 10.

2.5.3 Ferrariskaart (1771-1778)

Op de Ferrariskaart (1771-1778) is het kasteel opnieuw te zien. De kaart toont weinig verschil met de Villaretkaart. Op deze kaart komt de Franse stijl van de tuin nog meer tot uiting door de dreven die loodrecht op elkaar staan, de rechthoekige perken aan de westzijde van het kasteel, en door de vierkante vorm van de vijvers. Meer stroomopwaarts in de vallei van de Kasteelbeek hebben de graslanden plaats gemaakt voor twee grote vijvers. De noordelijke boomgaard is kleiner geworden, maar er zijn op andere plaatsen in het landschap boomgaarden bijgekomen.

De kaart toont een typische landschapsindeling voor de 18de eeuw, namelijk een sterke as-werking en orthogonaliteit. Voor het eerst heeft de tuin geen louter utilitaire functie, maar dient deze ook om te flaneren. De omliggende landbouwpercelen en het bos hadden wel nog steeds een utilitaire functie.

De arceringen van de landbouwpercelen op de Ferraris kaart laten toe om perceelsgrenzen te identificeren. De perceelsgrenzen zijn slechts sporadisch beplant. Dit is in overeenstemming met het open karakter van de streek. Opvallend is wel dat er wegen met beplanting lopen tussen percelen waar heden ten dagen geen weg meer loopt.

Ten westen van het kasteel is ook hier een ommuurde private tuin te zien. De Ferrariskaart maakt duidelijk dat het om een soort **moestuin** gaat. Ook ten westen en zuiden van deze muur is nog akkerland te zien. Aan het zuidelijke uiteinde van de muur is eveneens duidelijk een gebouw te zien, dat vermoedelijk overeenkomt met het huidige **koetshuis**. De koetshuizen waren voordien nog nooit getekend op de kaarten. Meer ten westen, tegen de huidige straat Budingen, is eveneens een gebouw te zien dat overeen kan komen met de huidige **tuinierswoning**.

Ook aan de oostzijde van het kasteel is een ommuurde binnentuin te zien. Aan het zuidelijke uiteinde van deze muur is eveneens een gebouw te zien. Vandaag staat hier geen constructie meer.

De oostelijke dreef van de Brabantsebaan richting het kasteel loopt op deze kaart in een rechte as naar het kasteel. In het midden van de dreef is een **sierement** getekend. Vermoedelijk een soort paviljoen of standbeeld of toren. Ook centraal op de noord-zuid dreef is dergelijke constructie te zien.

De Wedembosbeek is niet te zien op deze kaart.

Ten opzichte van de Villaretkaart is het bos zo goed als ongeschonden gebleven, het heeft een oppervlakte van ongeveer 63 ha. De huidige beboste oppervlakte die sinds de Ferrariskaart als bos is ingetekend noemen we oud bos. Oude bossen hebben een hoge floristische waarde door de aanwezigheid van voorjaarsflora.

Er zijn naast de majestueuze dreven die de hoofdas vormen (oost-west) nog verschillende wegen voorzien van lijnbeplantingen. Ook langs de Kasteelbeek en de Zuunbeek zijn bomenrijen aangeplant. Op de Ferraris kaart is duidelijk te zien dat de Zuunbeek dienst doet als gebiedsgrens.

Op de Ferrariskaart is de grens tussen het hertogdom Brabant en het baljuwschap van Edingen (graafschap Henegouwen) duidelijk aangeduid. Het kasteel is gelegen binnen het graafschap Henegouwen, aangegeven met een rode lijn. De grenslijn valt samen met de grens van het hertogdom Brabant, aangeduid met een gele lijn.

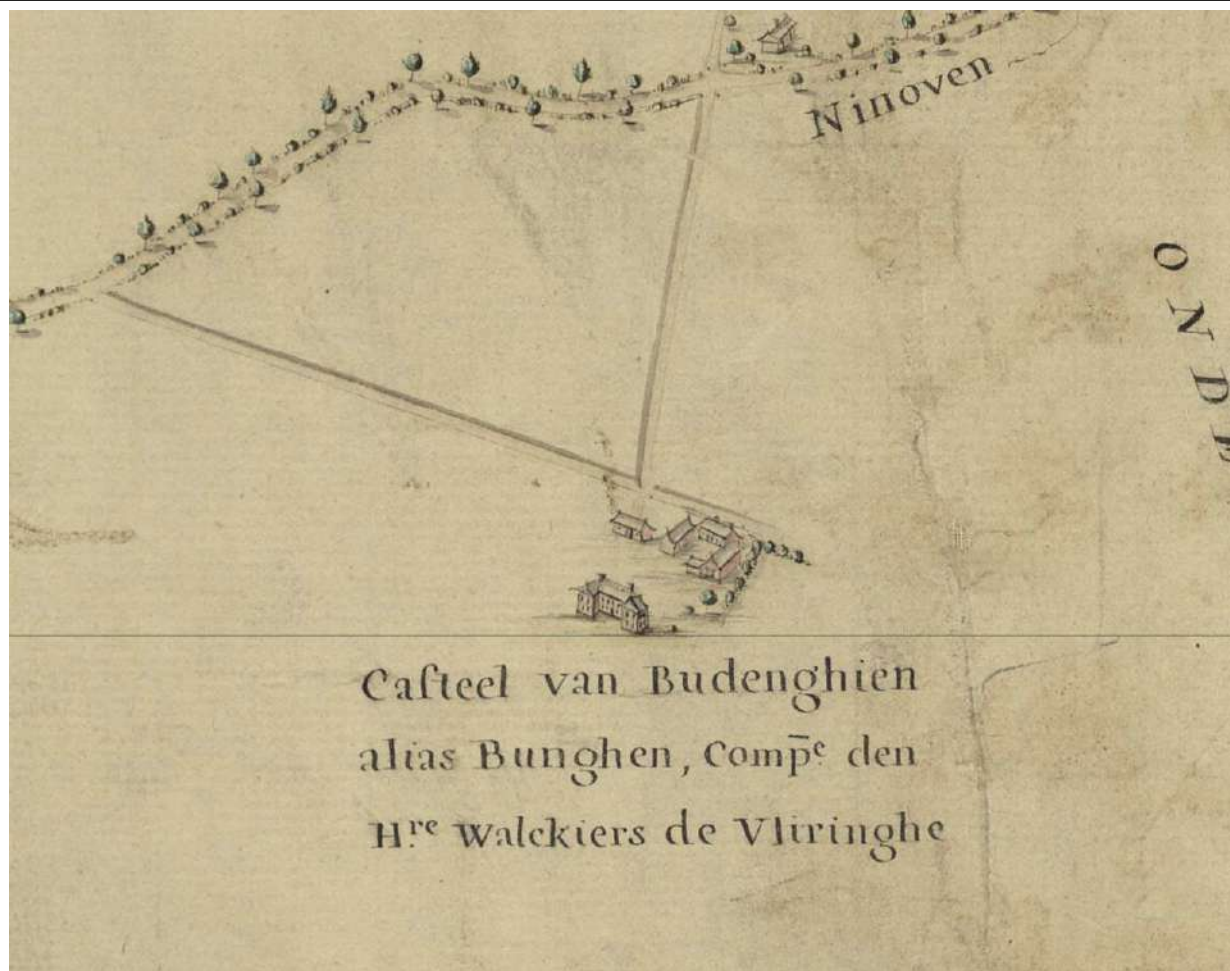

11. Ferraris kaart

2.5.4 Kaart van Everaert (1786)

Vervolgens wordt het kasteel weergegeven op een kaart van Everaert uit 1786. Het wordt benoemd als Casteel van Budenghien alias Bunghen, competerende den Heer Walckiers de Vliringue. De kaart toont eveneens de hoeve ten westen van het kasteel. Het extra gebouw stelt vermoedelijk een koetshuis voor. Het landschap is op de kaart niet gedetailleerd weergegeven. Enkel de aanwezigheid van de grote boomgaard wordt gesuggereerd door de tekening van enkele bomen. Enkel de huidige straat Budingen is getekend op het plan. Noch de oostelijke, de noordelijke of de zuidelijke toegangswegen zijn getekend. Dit doet vermoeden dat toch de westelijke dreef gezien werd als hoofdtoegang. De plaatsing van de frontoninvulling in de voorgevel van het kasteel bevestigt deze hypothese.

Op het einde van de 18de eeuw, in 1799, wordt het goed opgekocht door **F.B. Ottevaere**.¹²

12. kaart van Everaert (1786)

¹² De Maegd, Christiane, Van Aerschot, Suzanne, 1975. Kasteel van Budingen in Inventaris Onroerend Erfgoed.

2.6 19de eeuw

In 1832 koopt **J.B. 't Serstevens** het kasteeldomein van Budingen. Via hem zal het domein nadien door huwelijk in het bezit komen van de **familie de Jonghe d'Ardozie**. Zij zijn vandaag nog steeds eigenaar. De koop vertelt over het kasteel Budingen met koer, stallen, remises, **orangerie** en ongeveer 233 ha grond. Voor de eerste keer wordt de orangerie, gelegen aan het zuidelijke koetshuis, vermeld.

De padenstructuur verandert doorheen de 19de eeuw, de oppervlakteverdeling tussen tuin, velden en bos bleef gelijkaardig. Ten zuiden van het kasteel wordt een ronde vijver ingericht. Nog verder ten zuiden wordt een nieuwe visvijver gecreëerd.

2.6.1 Primitief kadasterplan (ca. 1832)

In de eerste helft van de 19de eeuw verschijnen de eerste kadastrale kaarten. Op het kadasterplan van ca. 1832 zijn zowel de twee pilaren ten oosten als die ten westen van het kasteel zichtbaar. Beide pilaarduo's markeren een dreef. De westelijke markeert de dreef van aan de Lenniksesteenweg. De oostelijke markeert de lange bosdreef van aan de Brabantsebaan. **Twee koetshuizen** flankeren de nieuwe dreef. De koetshuizen zijn vandaag nog steeds zichtbaar.

Het bos wordt niet enkel door een lange oost-westas gesneden, maar heeft nu ook enkele diagonale assen. Naar de mode van de Franse tuin is zo via de padenstructuur een **ganzenpoot** gecreëerd.

Ook een tweede kadastrale kaart van ca. 1835 toont het kasteeldomein gedetailleerd. Op deze ingekleurde kaart is het verschil tussen bos en weiland goed op te merken. De verdeling komt nog steeds goed overeen met de 18de-eeuwse situatie.

De vijvers die gevoed worden door de Kasteelbeek zijn nog steeds duidelijk zichtbaar. De vijver net ten zuiden van het kasteel heeft voor het eerst een ronde vorm gekregen wat wijst op de omvorming van de buitenruimte van de strakke Franse stijl naar de meer natuurlijke Engelse landschapstuin.

De Zuunbeek vormt ook op deze kaart een duidelijke gebiedsgrens.

13. 1e kadastrale kaart (1832)

14. Kadastrale plan 1835

2.6.2 Atlas der Buurtwegen (1843-1845) en Vandermaelenkaart (1846-1858)

In 1843-1845 wordt de atlas van Buurtwegen opgemaakt. De westelijke toegangsreef is aangeduid als publieke straat of private straat met recht van doorgang. De oostelijke toegangsreef en andere dreven doorheen het bos zijn aangeduid als private wegen. De twee pilaren aan de oostelijke dreef zijn aangeduid op de kaart, terwijl de westelijke toegangspilaren niet getekend lijken.

Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) zijn twee nieuwe dreven zichtbaar die diagonaal doorheen het bos lopen. De twee schuine dreven vormen samen met de centrale dreef een ganzenpoot die in de klassieke Franse stijl gebruikt werd als overgang van de tuin tot het bos en ook interessant was voor de jacht. Nochtans raakten de sterrebossen en ganzenvoeten in de 19de eeuw wat uit de mode. Na de Franse revolutie (1788 – 1798) werd veel bos gerooid om er landbouwgrond van te maken. Volgens de Vandermaelenkaart (1846-1854) bleef het oud bos op het kasteeldomein van Budingen gespaard.

De kaart toont opnieuw de graslanden in de beekvallei en de akkers op de hoger gelegen stukken. Lijnbeplantingen zijn op deze kaart niet ingetekend.

15. Atlas der buurtwegen

16.: Vandermaelen kaart (1846-1854)

2.6.3 Poppkaart (1862)

De Poppkaart van Halle dateert uit 1862. De kaart toont het kasteel, twee woning aan weerszijden van de straat Budingen, een koetshuis, een hoeve en nog een huis met tuin aan de hoeve verbonden. Één van de twee koetshuizen, te zien op de kadastrale kaarten, is op de Poppkaart verbonden met de hoeve in plaats van met het kasteel. De grote boomgaard omvat twee percelen. De drie vijvers zijn eveneens aangeduid. Ook de vijver naar het gehucht Breedhout is nog te zien.

De twee stromen, richting de Zuun, zijn eveneens aangeduid. De wedembosbeek passeert twee private wegen. Vermoedelijk waren hier bruggen aanwezig. Het bos beslaat meerdere percelen en is ongeveer 60,5 ha groot. Opnieuw worden enkel de twee pilaren aan de oostelijke toegangsweg aangeduid. Het aangeduide perceel 261 komt goed overeen met de huidige ommuurde moestuin en werd vermoedelijk toen reeds zo gebruikt. Het perceel 262 werd daarentegen vermoedelijk als pleziertuin gebruikt.

17. Poppkaart (1862)

2.6.4 Topografische kaarten (eind 19de eeuw)

Vanaf het derde kwart van de 19de eeuw treedt een grote verandering op. De Franse tuin wordt omgevormd tot een **Engelse landschapstuin**. Van de oude vijvers blijft enkel de ronde vijver den zuiden van het kasteel bewaard. De vorm van deze vijver is ook sterk aangepast naar een grilligere, maar ‘natuurlijke’ vorm. Daarnaast zijn **twee nieuwe vijvers** gemaakt in het bos, met eveneens een onregelmatige vorm. Deze vijvers worden dus gevoed door de Wedembosbeek. Van de grote diagonale dreven doorheen het bos blijft enkel de centrale as bewaard. Van de andere dreven blijft af en toe nog een restant bewaard als exploitatiebaan, aangeduid met stippellijnen. Ook de dreef langs het bos ten zuidoosten van het kasteel is enkel nog operationeel in gebruik en niet meer als dreef aangeduid. De topografische kaart van 1873 toont dat in het zuiden een aanzienlijk deel van het bos plaats gemaakt heeft voor landbouwgrond. Er blijft 15 ha oud bos bewaard.

De ruimte rond het kasteel is ingericht als een Engels landschapspark, met grasperken, solitaire hoogstambomen, sierstruiken en bochtige paden. Ten westen van het kasteel worden drie perken geplant.

De diagonale arm van de straat Budingen is in het rood aangeduid, wat wil zeggen dat het om een verharde straat gaat.

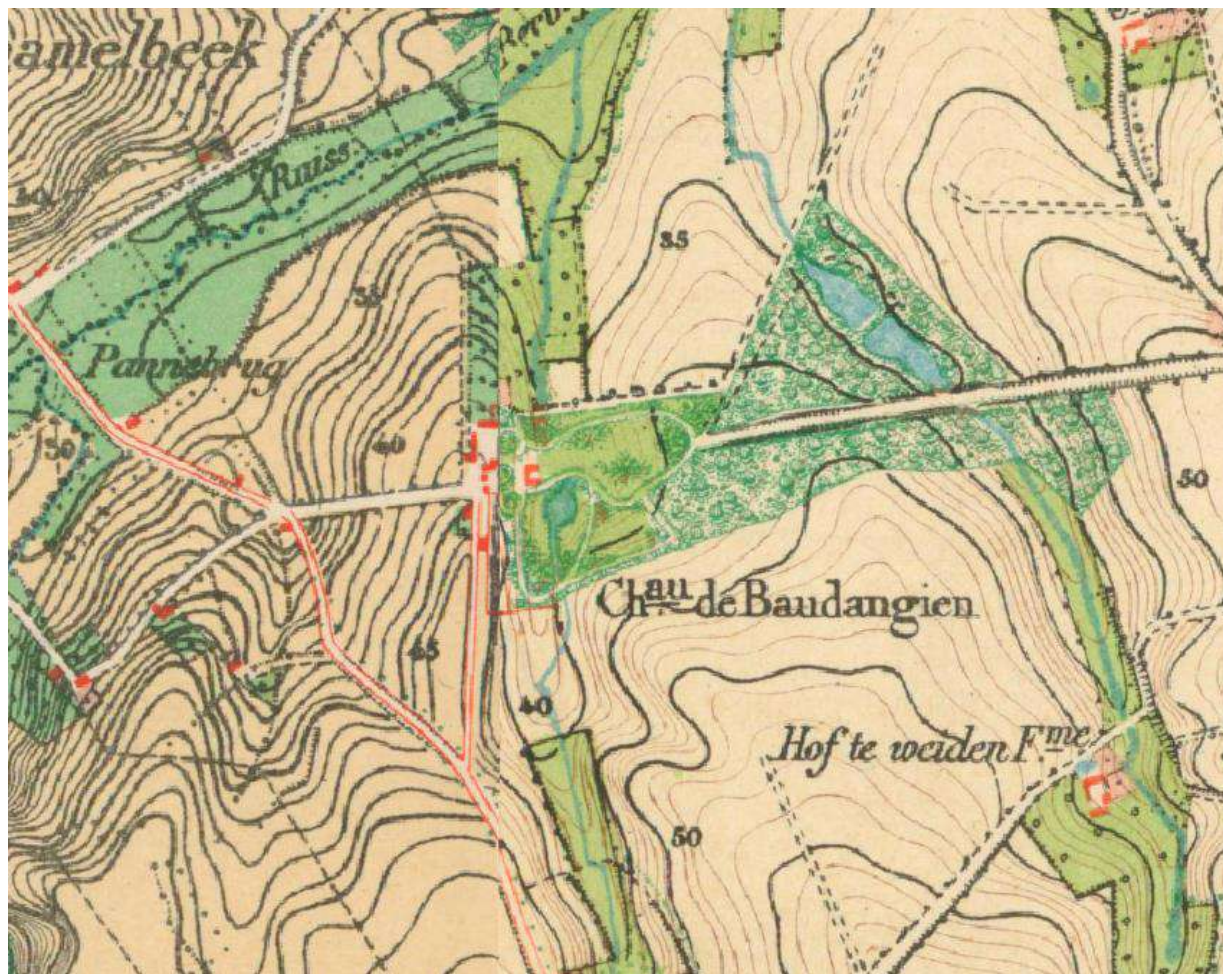
Het is niet geweten wie de architect was van dit Engelse landschapspark. Wel is geweten dat Julie ‘tSerstevens, dochter van Gustave, het park bij haar vernieuwd kasteel in Itter liet aanleggen door Louis Fuchs, één van de eerste Belgische landschapsarchitecten. Mogelijks kende zij zijn werk reeds van de aanleg van het kasteeldomein van Budingen. Hier is echter geen bewijs voor.

Op de topografische kaart van 1873 zijn de schuine dreven in het bos niet meer zichtbaar. De buitenruimte van het kasteeldomein ontwikkelt zich helemaal tot een landschapstuin in de Engelse stijl. Het Engelse landschapspark bestaat uit graspartijen met solitaire bomen en bochtige paden die grotendeels overeenstemmen met de hedendaagse padenstructuur. Er werd ook **een ommuurde moestuin** ingericht ten zuiden van het kasteel. Het perceel was op de vorige kaart reeds afleesbaar, maar werd vermoedelijk pas eind 19de eeuw ommuurd. De boomgaard ten noorden van het kasteel is nog steeds aanwezig.

Op de derde editie van de topografische kaarten uit België van 1891 is het kasteeldomein slechts beperkt te zien. Het kasteeldomein valt net op de rand van een kaartblad, waardoor de westelijke toegangsweg op een ander kaartblad is getekend. De diagonale straat Budingen is opnieuw aangeduid als verharde weg. Ook ten noorden van het kasteel en bos is een verharde weg getekend. Deze weg leidt richting de hoeve. De grote dreef doorheen het bos is ok aangeduid als private verharde weg. De grote boomgaard is nog steeds te zien. De moestuin is in het roze ingekleurd en lijkt eveneens reeds ommuurd. Ook hier zijn enkel de oostelijke pilaren aangeduid op kaart.

Ten slotte is er ook nog een portret van Gustave ‘t Serstevens bewaard. Het portret is niet gedateerd, maar toont Gustave voor het kasteel van Budingen. De oostelijke gevel wordt getoond samen met de twee pilaren aan deze kant van het kasteeldomein.

In 1896 ondergaat het kasteel een verbouwing. De datum is leesbaar in het fronton van de westelijke gevel. Het is niet duidelijk welke werkzaamheden uitgevoerd werden.

18. Topografische kaart 1873

2.6.5 20ste eeuw

Vanaf de 20ste eeuw lijkt het kasteeldomein ongerepter, natuurlijker en minder onderhouden. Het bos is in het noorden opnieuw uitgebreid. In de twintigste eeuw startten Belgische tuinarchitecten (O.A. Jules Buysens, Brussel) een nieuwe stroming genaamd 'le nouveau jardin pittoresque'. Een pittoreske tuin bevat verschillende plantentaferelen, deze komen terug in de perken gelegen ten westen van het kasteel.

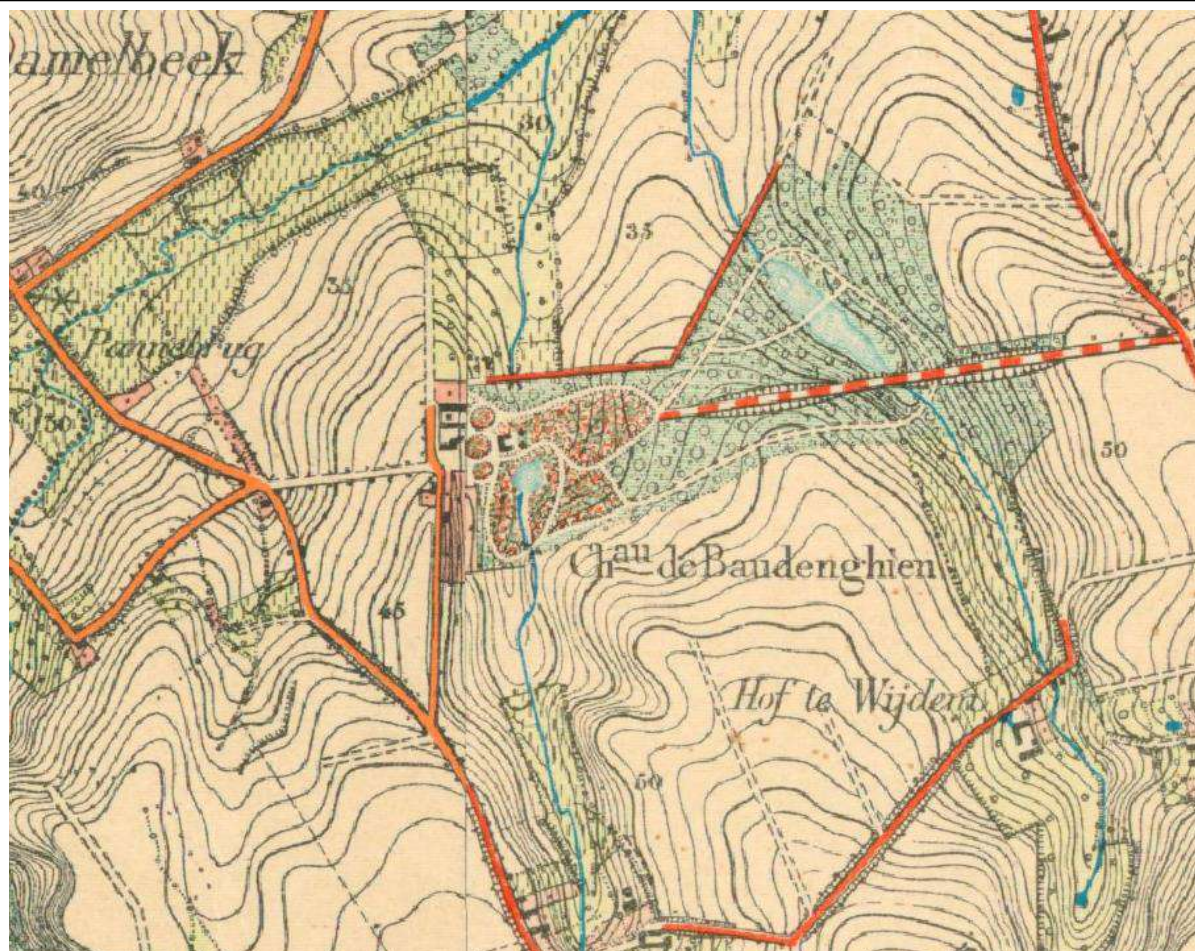
De topografische kaarten van 1904 en 1939 tonen een gelijkaardige situatie. Aan het begin van de 20ste eeuw worden kleine oppervlakken in het noorden terug bebost, dat is te zien op de topografische kaarten van 1904 en 1939. Het bos dat aansluit aan de kasteeltuin heeft ongeveer de vorm en omvang aangenomen zoals het vandaag is met een oppervlakte van circa 24 ha.

Gustave 't Serstevens verdeelt zijn eigendommen onder zijn zoon Charles en dochter Julie. Charles krijgt het eigendom van het kasteel van Budingen. De tweede dochter van Charles, Isabelle, zal trouwen met Jean de Jonghe d'Ardoye. Zo komt het domein in handen van de familie d'Ardoye.

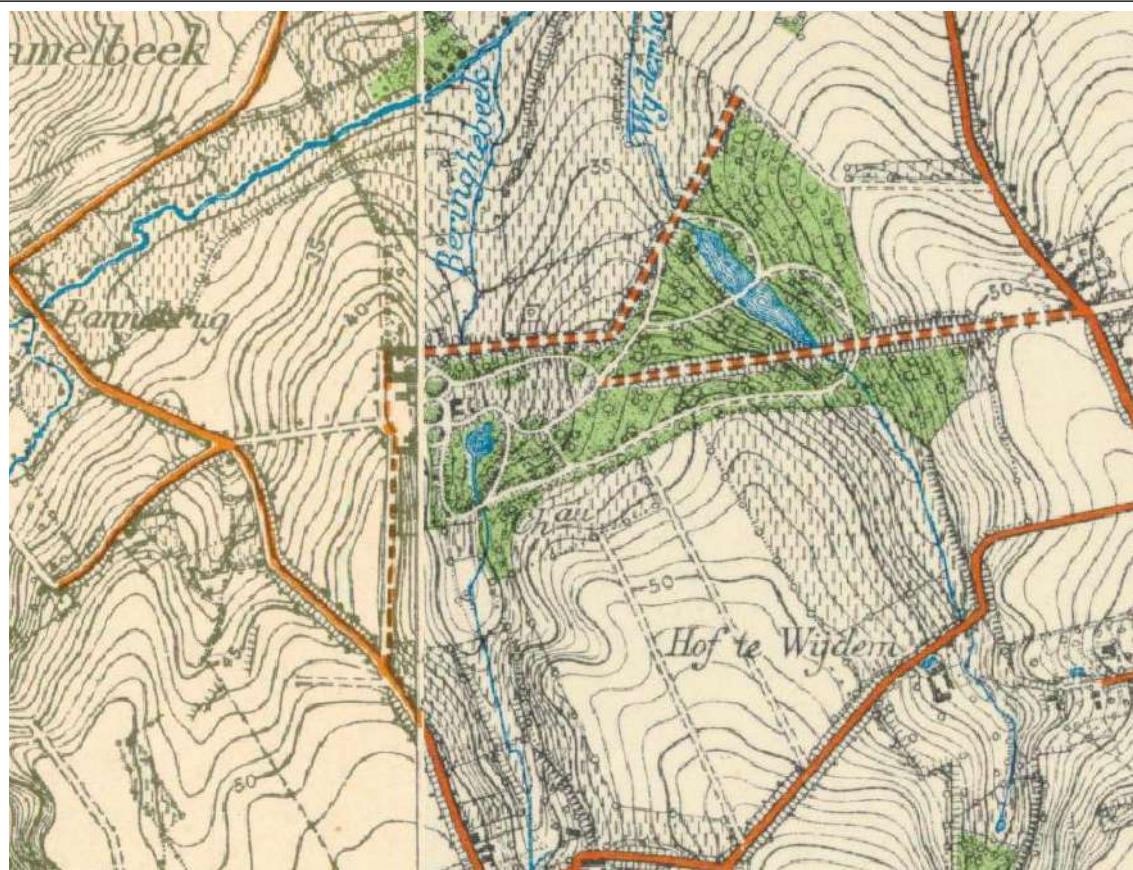
De verdeling onder de twee dochters van het koppel 't Serstevens-Claes gebeurt in 1942. Isabelle geeft het domein na twee jaar al door aan de vierde zoon van 8 kinderen, namelijk Charles de Jonghe d'Ardoye. Hij trouwde met Geneviève de Marnix de Sainte Aldegonde.

In 1937 schrijft J. Possoz over de Canadabomen aan weerszijden van de westelijke toegangsreef: "Il y a quelques années, cette allée était bordée de chaque côté d'une rangée de gros peupliers de Canada. Un cyclone les abattit tous, sauf les deux faisant face à la grille du château".¹³

Op een postkaart uit 1931 is het kasteel te zien met een weg in vorm van een halve cirkel rond het kasteel.

19. Topografisch kaart 1904

19. Topografische kaart 1939

20. postkaart uit 1931

Willy_belasse

www.delcampe.net

21. Foto kasteel van Budinghen

2.7 Na WOII

Op de topografische kaart uit de jaren 60 is te zien dat de drie parterres voor het kasteel hebben plaats gemaakt voor een ovale wegstructuur. De toegang werd op die manier vergemakkelijkt voor de auto. De vijvers zijn nog te zien. Waar de oude boomgaard was is opnieuw een boomgaard te zien. De moestuin bleef bestaan.

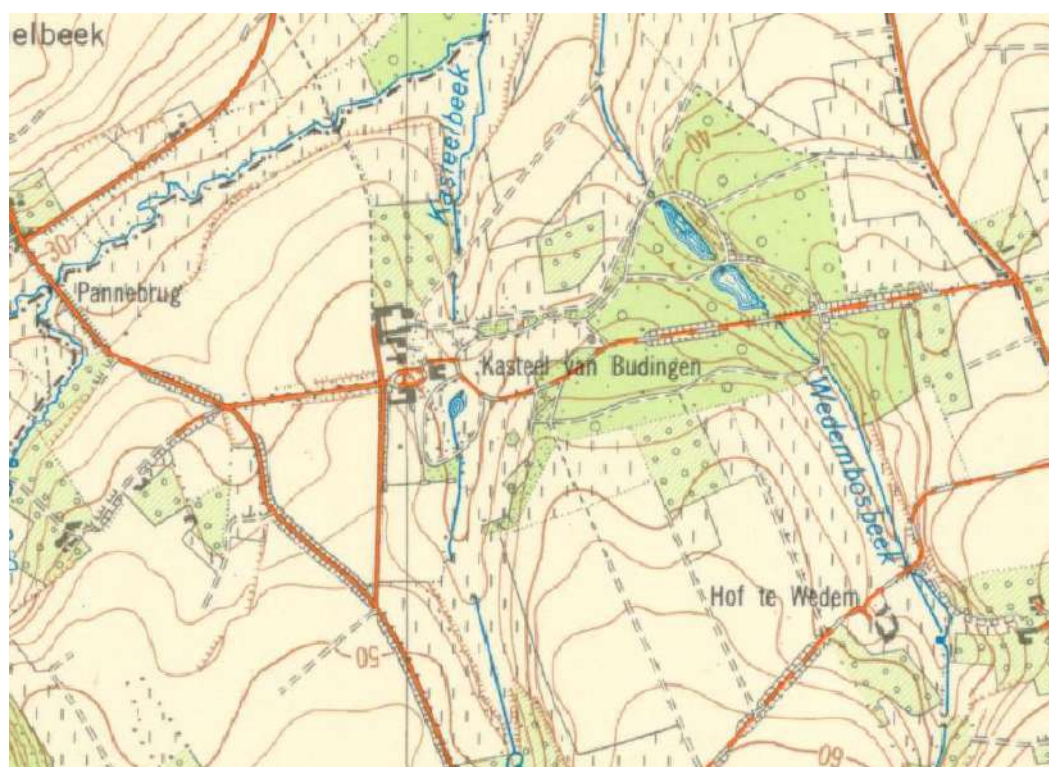
De paden in het Engels landschapspark kennen een kleine aanpassing. In het zuiden van het bos, dichtbij één van de kronkelende paden, is een groot terrein van struiken of hakhout geplant, in de familie gekend als het Galoppin bos. Galoppin is de naam van familie van gerenommeerde landschapsarchitecten. Mogelijks was één van hun dus aan het werk in dit bos.

Op de luchtfoto's van de late 20ste eeuw is geen boomgaard meer te zien. Grote delen van het bos lijken slechts beperkt beplant. Vanaf dan is ook de tennisbaan en het zwembad zichtbaar ten zuiden van de ronde vijver. De moestuin is door hagen verdeeld in verschillende kwadranten.

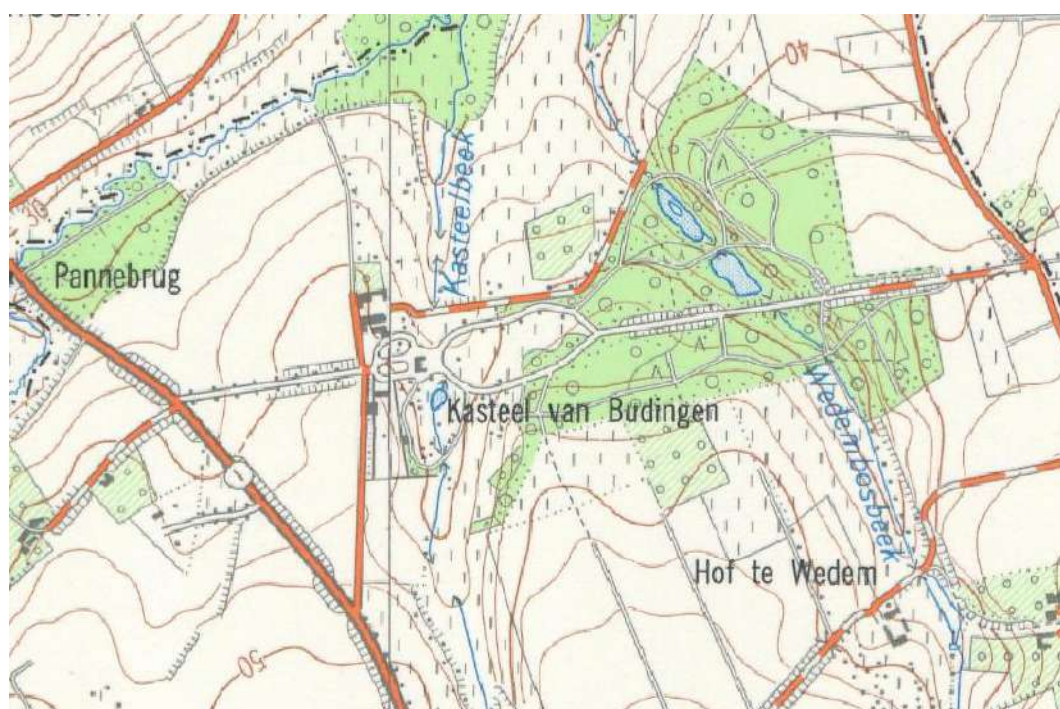
Op topografische kaarten van de jaren 70 zijn meerdere paden doorheen het bos te zien.

Over het algemeen is het aantal wegbeplantingen verminderd. Desalniettemin blijft het Pajottenland wel gekarakteriseerd door aanplanten langsheen wegen en waterlopen die zichtbaar zijn op de topografische kaarten. Opvallend is dat vanaf 1980 de dreef aan de oostkant niet langer van de straat (Brabantsebaan) doorloopt tot aan het kasteel. De dreef gaat over in een beboste berm. De dreef aan de oostelijke kant van het kasteel werd na de aanleg van een nieuwe weg tussen Halle en Edingen niet meer gebruikt als voornaamste toegangsweg (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd). Sindsdien is de westelijke dreef die het kasteel verbindt met de Lenniksesteenweg de belangrijkste toegangsweg.

De laatste 150 jaar werd het in de streek gebruikelijk om op de nattere gronden langs waterlopen die oorspronkelijk als weiland gebruikt werden populierenbossen aan te planten (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd). De eigenaar deed dit ook op de gronden langs de Zuunbeek. Volgens de topografische kaarten werden de grootste aanplanten gerealiseerd in 1980. Deze populierenbossen vergroten de bebossingsgraad van het landschap ten opzichte van de historische bebossing. De iets hoger gelegen akkergronden werden op sommige plaatsen omgevormd tot graslanden. In vergelijking met 2000 tonen de luchtfoto's van 1970 kleinere percelen en dus meer randen. Deze randen zijn echter nauwelijks beplant. De percelen in 2000 zijn groter en lijken op de configuratie zoals die vandaag is. Er zijn duidelijke aanplanten zichtbaar langs de Kasteelbeek en de Wedembosbeek. Er is veel potentieel voor kleine landschapselementen op de huidige perceelsgrenzen.

23. Topografische kaart 1969

24. Topografische kaart 1981

25. Luchtfoto 1971

26. Luchtfoto 2000

26. AOE 1975 foto van de Vlaamse Gemeenschap

2.8 Huidige situatie

Vandaag de dag heeft de buitenruimte van het kasteeldomein nog steeds de uitstraling van het Engels Landschapspark met waardevolle solitaire bomen die soms in kleine groepjes staan. Door de bomen en de voorjaarsflora heeft het kasteeldomein van Budingen een bijzondere dendrologische en floristische waarde (Agentschap Onroerend Erfgoed, sd). De perken het dichtst rond de kasteelwoning hebben kenmerken van de pittoreske tuin. Er zijn verschillende hoeken en kanten aan de koetshuizen en de boerderij met bloemenperken. De ommuurde moestuin is nog steeds aanwezig, hoewel deze in een slechte staat is. De hoogstamboomgaarden zijn uit het landschap verdwenen.

De westelijke dreef die het kasteel verbindt met de Lenniksesteenweg blijft de voornaamste toegangsweg tot het kasteel. Het is moeilijk om op basis van de oude kaarten het exacte plantverband van de dreven en de soortensamenstelling af te leiden. Tijdens de inventarisatie zien we dat de westelijke dreef in vierkantsverband is ingeplant en bestaat uit platanen en esdoorns. Twee majestueuze Italiaanse populieren markeren de start van de dreef. De dreef aan de oostzijde is ingeplant in driehoeksverband en bestaat uit beuken. De bomen in deze dreef zijn in slechte toestand wat een knelpunt is.

In vergelijking met de Villaret kaart en de Ferraris kaart zijn veel wegbeplantingen verdwenen. Desalniettemin, zijn er in het huidige landschap naast de dreven nog bomenrijen zichtbaar langs graslanden en waterlopen. In de vallei van de Zuunbeek zijn er populierenkamers. Op huidige perceelsgrenzen is er potentieel voor de aanplant van houtkanten.

De vijvers die nog aanwezig zijn lijken hun functie als visvijver verloren te hebben. De ronde vijver in de kasteeltuin (Kasteelbeek) heeft een esthetische waarde. De vijvers in het bos (Wedembosbeek) vormen een habitat voor watervogels. Waar de beken niet ingebuisd zijn, zijn ze vergezeld van lijnbeplantingen en struiken. Deze zijn niet overal in goede staat. Er is potentieel om opnieuw enkele vijvers te realiseren op de Kasteelbeek.

Het bos dat aansluit aan de kasteeltuin is deels bewaard gebleven, het is oud bos dat sinds de Ferraris kaart bos gebleven is. In de beekvalleien zijn er populierenbossen bijgekomen. Op sommige plaatsen langs de Zuunbeek zijn de permanente graslanden beschermd en dus bewaard gebleven. Langs de weiden en akkers zijn her en der bomenrijen en haagkanten aangeplant.

2.9 Conclusie

Het kasteeldomein van Budingen evolueert doorheen de verschillende eeuwen van een defensief kasteeldomein met veel utilitaire en verpachte gronden naar een sierkasteel met recreatieve functie.

Het landschap, in de 16e -17de eeuw nog bepaald door het defensieve en utilitaire karakter wordt in de 18de eeuw sterk aangepast aan de Franse landschapsstijl. De rechte assen en strakke indeling vormt hier een restant van. Deze verandering van het landschap gaat gepaard met grote verbouwingswerken aan het kasteel zelf. Op het einde van de 19de eeuw en verder in de 20ste eeuw evolueert het landschap verder op een meer ongerepte manier. De Engelse landschapsideeën krijgen de bovenhand, waardoor de strakke symmetrische Franse opbouw afgezwakt wordt. De kronkelende paden en het tuinpaviljoentje vormen hier restanten van.

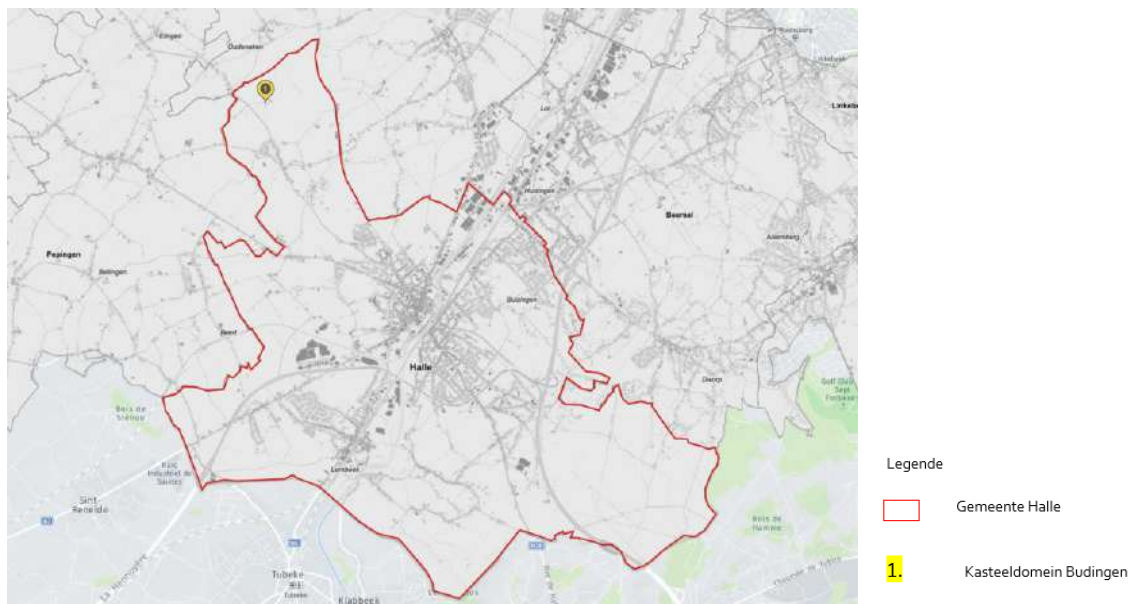
3 Inventarisatie van de erfgoed- en natuurelementen

3.1 Inventarisatie van de erfgoedelementen

3.1.1 Macroniveau: algemene situering

3.1.1.1 Ruimtelijke context

Het kasteel van Budingen bevindt zich in het noordelijke uiterste van de gemeente Halle, dat grenst aan Sint-Pieters-Leeuw aan de noord- en oostzijde en aan Pepingen aan de westzijde. De noordelijke grens met Sint-Pieters-Leeuw wordt gevormd door de Zuunbeek, een zijriviertje van de Zenne, behorende tot het stroomgebied van de Schelde. De oostelijke grens wordt gevormd door de Brabantsebaan.

1. Overzichtkaart van de gemeente Halle (geopunt.be)

Het kasteeldomein ligt op enkele kilometers van zowel de stadskern van Halle als de kern van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw. Hoewel beide kernen sterk bebouwd zijn en een industriegebied tussen de N6 en het Kanaal naar Charleroi de kernen verbindt, is het gebied tussen Halle, Sint-Pieters-Leeuw en het kasteeldomein van Budingen slechts **beperkt bebouwd**. Ten noorden van het kasteel zijn de kleinere kernen Schamelbeek en Oudenaken gelegen, beide behorende tot Sint-Pieters-Leeuw. Ten zuidwesten van het kasteeldomein is **de woonkern Breckhout** gelegen, waarmee het verbonden is via de Lenniksesteenweg. Rondom deze kleinere kernen wordt het landschap slechts beperkt gekenmerkt door lintbebouwing. De nabije omgeving van het kasteel van Budingen is zelfs daarvan goed gespaard gebleven.

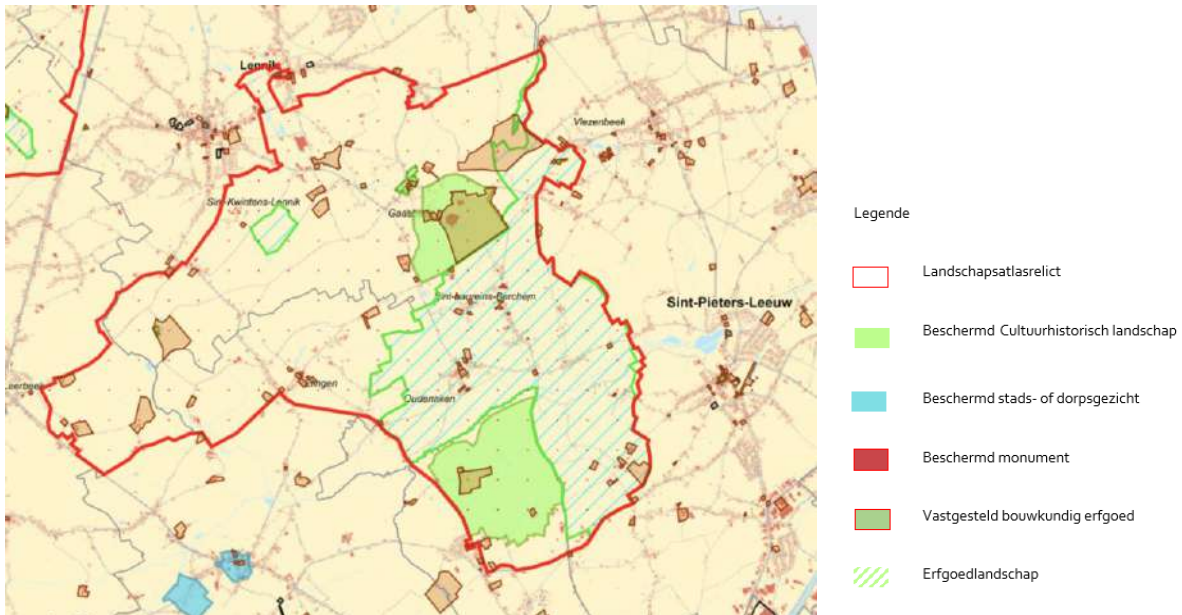
2. Luchtfoto uit 2020 met aanduidingen van de verschillende kernen in de omgeving (geopunt.be)

3.1.1.2 Erfgoedcontext

Het kasteeldomein van Budingen is beschermd als cultuurhistorisch landschap. In de omgeving zijn nagenoeg geen andere erfgoedbeschermingen te vinden. Enkel ten noorden van het kasteeldomein van Budingen bevindt zich een ander cultuurhistorisch landschap, namelijk het kasteel van Gaasbeek met omgeving. Het kasteel van Gaasbeek is op zich ook een beschermd monument.

De gebouwen op de site (kasteel en hoeve) zijn vastgesteld bouwkundig erfgoed. Binnen het cultuurhistorisch landschap is ook het Hof te Wedem opgenomen. Dit hof is eveneens vastgesteld als bouwkundig erfgoed. De andere vastgestelde elementen in de omgeving zijn nagenoeg steeds hoeves of kastelen.

Verder valt het domein van het kasteel van Budingen in het vastgesteld landschapsatlasrelict Gaasbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen. Aan de noordzijde en oostzijde grenst het ten slotte aan het erfgoedlandschap Oudenaken-Sint-Laureins-Berchem.

3. Overzichtskartaal met aanduiding van de beschermde en vastgestelde gehelen in de omgeving (geoportaal.be)

3.1.2 Mesoniveau

Hieronder worden achtereenvolgens de verschillende erfgoedelementen van het kasteeldomein van Budingen gedetailleerd besproken en fotografisch gedocumenteerd.

De inventaris gaat eerst in op de erfgoed- en natuurelementen op **mesoniveau**. Volgende onderdelen worden beschreven:

1. Functionele verdeling van het domein
2. Toegankelijkheid
3. Padenstructuur op het domein
4. Zichtassen

3.1.2.1 Functionele verdeling

De duidelijke ruimtelijke verdeling van de verschillende functies op het domein draagt bij tot de erfgoedwaarde (zie hoofdstuk 4).

Vandaag zijn onderstaande functieonderscheidingen te zien op de site.

□ Nut (paars)

Tot deze functie behoren de moestuin, de hoeves, de ijskelder, de weilanden en akkers. Deze percelen zorgen voor de mogelijkheid tot zelfvoorziening op het domein en hebben dus hoofdzakelijk een nutsfunctie.

□ Sier (lichtgroen)

Onder deze functie vallen de groenzones ten oosten en westen van het kasteel. Deze zones zijn aangelegd als sierelementen in functie van de uitstraling van het kasteeldomein.

□ Ontspanning (roze)

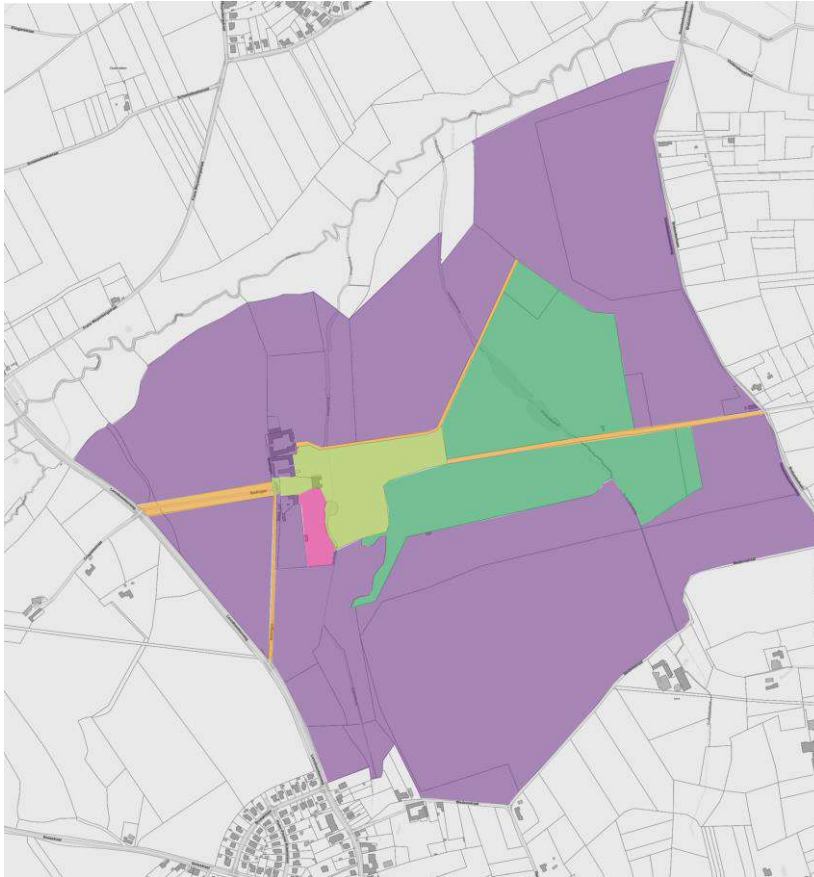
De ontspanningszone beperkt zich tot de zone ten zuiden van het kasteel, namelijk het tennisveld, het zwembad en paviljoentje.

□ Bos (donkergroen)

Het bos is vandaag een restant van historische bosdelen. Doorheen de jaren werd het bos uitgebreid en verkleind.

- Circulatiewegen/ dreven (oranje)

Het kasteeldomein is zowel langs de westelijke, als langs de oostelijke zijde toegankelijk langs een dreef. In het noorden is nog een dreef aangelegd voor de tweede hoeve. Deze dreef loopt langsheen het bos en geeft toegang tot de akkers aan deze zijde van het domein.

4. Functionele analyse van het kasteeldomein.

3.1.2.2 Toegankelijkheid

Het kasteeldomein van Budingens is anno 2021 bereikbaar langs de Lenniksesteenweg en sluit zo aan bij de kleine dorpskern van Breedhout ten zuiden van het domein. Op twee plaatsen takt de straat Budingens (oranje) aan de Lenniksesteenweg.

In het westen vormt de straat Budingens een **lange platanendreef** die recht naar het kasteel loopt. De dreef is een grindweg en wordt aan weerszijden omsloten door een graszone met dubbele platanenrij. In het westen, tegen de Lenniksesteenweg liggen centraal op de dreef nog enkele kasseien.

In het zuiden vormt de straat Budingens een **geasfalteerde weg** die recht naar de poort van de eerste vierkantshoeve loopt. Enkele meters voor de poort van de hoeve is de weg gekasseid.

Ten slotte bevindt er zich ook een historische **toegangs-dreef ten oosten** (roze) van het kasteel. Deze vormt een aftakking van de Brabantsebaan.

De drie toegangswegen hebben hoge historische waarde.

5. Luchtfoto met aanduiding van de toegankelijkheid van het domein van Budingens (geopunt.be)

3.1.2.3 Padenstructuur op het domein

Naast de toegangsdraven en de openbare wegenis zijn er op het domein ook een aantal paden aanwezig. Het gaat om onverharde landbouwwegen (p2 en p3) en een interne padenstructuur op het kasteeldomein, hoofdzakelijk bestaande uit half verhardingen (p6).

Binnen de bossen zijn nog meerdere historische paden aanwezig dat gebruikt worden voor de bosexploitaties. Deze werden niet verder in kaart gebracht maar zijn wel zichtbaar op de DTM kaart.

p1 – toegangsdroef – half verhard

Aan het begin en einde van de droef is een verharding aanwezig met kasseien. Deze bestaan uit porfiet.

p2 – landbouwweg – onverhard

p3 – landbouwweg/historisch tracé naar Brabantse baan zichtbaar op Villaretkaart – onverhard

p4 – prive wegenis – verhard met asfalt

p5 – centrale dreef – gedeeltelijke dijk ter hoogte van de vijvers en holle weg tussen vijvers en beukendreef – half verhard

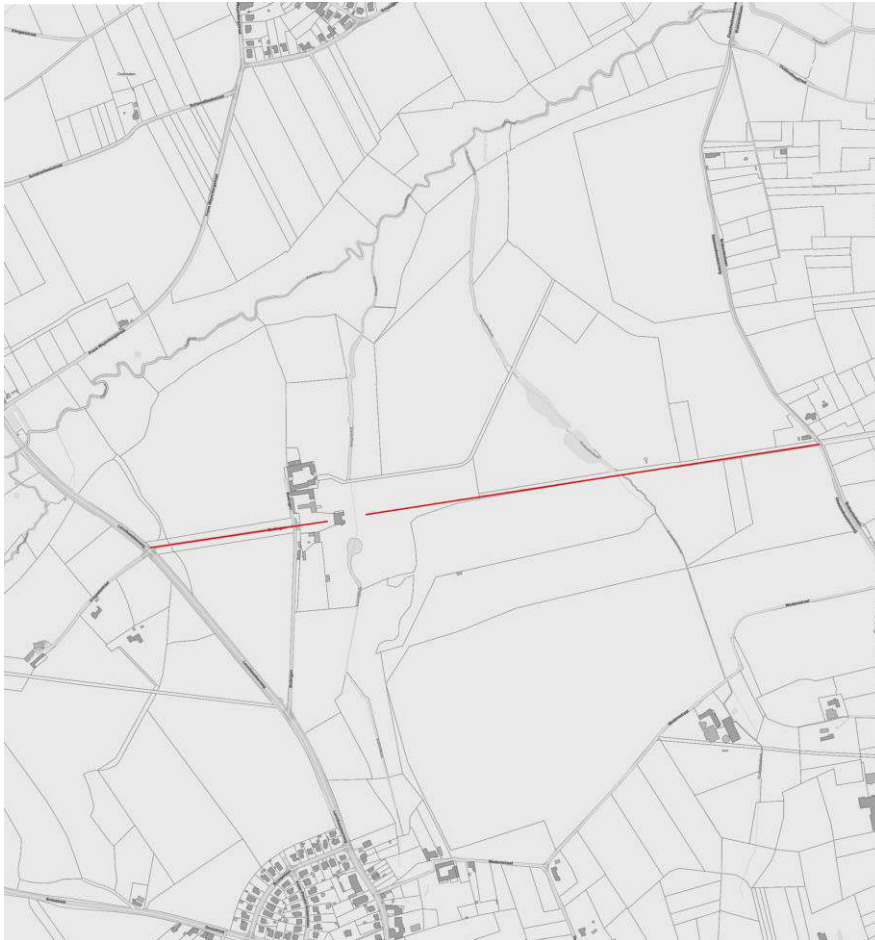
p6 – paden binnen het kasteeldomein – halfverhard

3.1.2.4 Zichtassen

De zichtassen op het domein beperken zich tot de aangelegde oost-westassen die van de Lenniksesteenweg en Brabantsebaan richting kasteel lopen. De zichtassen komen dus grotendeels overeen met de aanwezige structuur en worden dus versterkt door de bomenrijen langsheen de dreven.

De zichtassen werden gecreëerd binnen de visie van de Franse landschapstuin. Ze zijn enerzijds waardevol als resterend element van deze stijlperiode, anderzijds dragen ze ook op esthetisch vlak bij aan de waarde van de site.

6. Zichtassen op het domein

3.1.3 Microniveau: inventaris van het bouwkundig erfgoed

Hieronder worden achtereenvolgens de verschillende bouwkundige erfgoedelementen van het kasteeldomein van Budingen gedetailleerd besproken en fotografisch gedocumenteerd. Voor de bouwkundige elementen wordt meteen een diagnose aan de inventarisatie gekoppeld.

De hoofdstructuur wordt aangehouden:

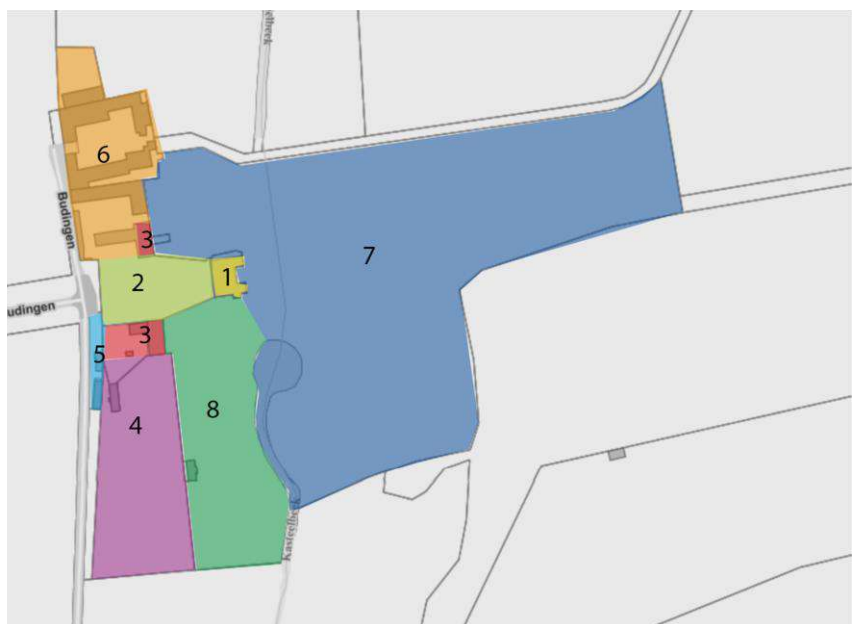
- A. Kasteeldomein
- B. Dreven
- C. Bos
- D. Landbouw
- E. Beekvallei

3.1.3.1 A – Kasteelomgeving

Ter verduidelijking werd het kasteeldomein verder opgedeeld in verschillende eenheden of gehelen. Deze zijn aangeduid op een luchtfoto en worden achtereenvolgens besproken.

Aangezien de gebouwen niet beschermd zijn als monument wordt enkel het exterieur beschreven en opgenomen in dit beheersplan. Het interieur werd niet onderzocht.

- Legende*
- 1. Kasteel
 - 2. Voorhof
 - 3. Bewoonde koetshuizen
 - 4. Moestuin
 - 5. Tuinierswoning
 - 6. Hoeves
 - 7. Kasteelpark
 - 8. Recreatiezone
 - a. Zwembad
 - b. Tennisplein
 - c. Paviljoen
 - d. Brugje

7. Opdeling kasteeldomein in inventarisonderdelen

1 – Kasteel van Budingén

8. Kasteel van Budingén, oostgevel

10. Kasteel van Budingén, noord- en oostgevel

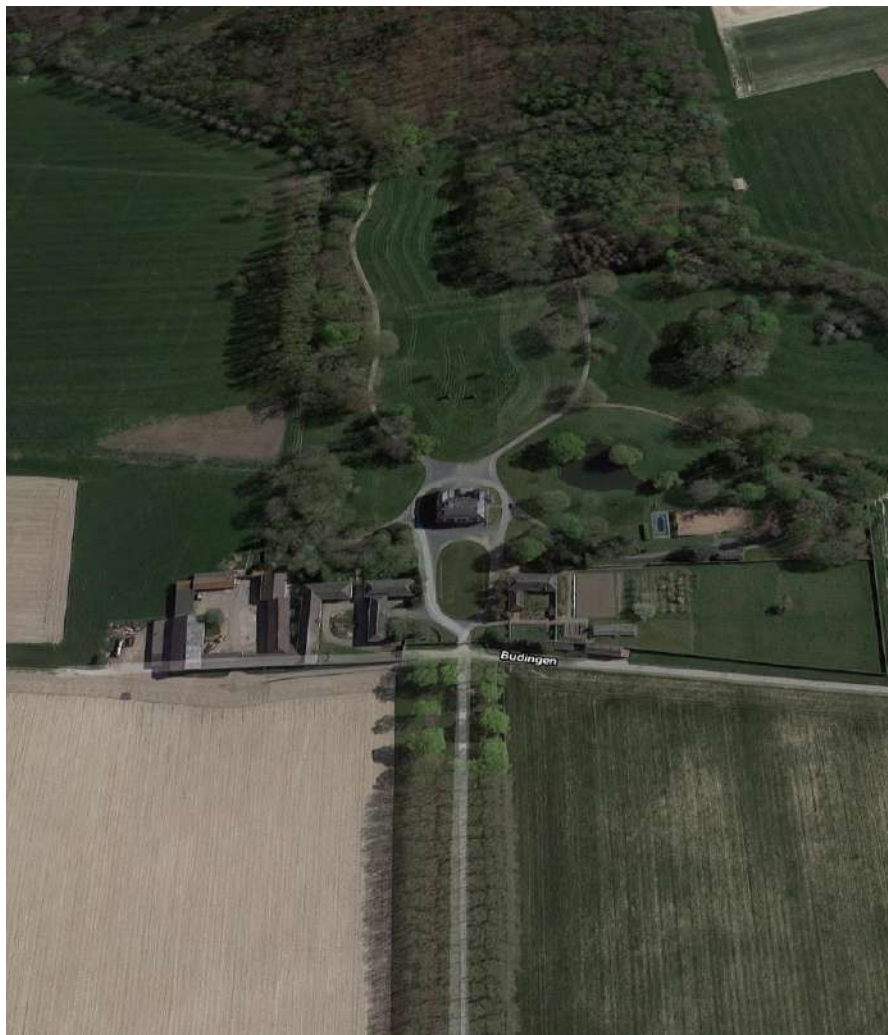

116. Kasteel van Budingen, westgevel

Het **kasteel** van Budingen is een gebouw in **classicistische** stijl uit **1743**, enigszins aangepast in **1896**. Het kasteel ontvouwt op een U-vormige plattegrond met de benen richting het oosten en is opgebouwd uit twee bouwlagen. Het gebouw staat vrijstaand in de lengteas van zowel een oostelijke als westelijke toegangsreef. Aan beide zijden wordt de dreef voor het kasteel onderbroken door een graspartij.

Het volledige gebouw is opgetrokken uit **blauwe hardsteen (arduin)**, onderbroken door enkele bepleisterde vlakken en op hoge hardstenen plint. De gevels worden verticaal geled door hoekpilasters met ingediepte voegen en horizontaal geritmeerd door twee registers van hoge steekboogvensters, waartussen op de borstwering van de bovenste verdieping onder elk venster arduinen panelen geplaatst zijn. Het raam- en deurschrijnwerk is overal witgeschilderd. Centraal in de oost- en westgevel bevindt zich een dubbele deur onder hardstenen balkon. Deze centrale travee wordt telkens bekroond met een fronton. Aan de noordgevel bevindt zich de toegang tot de dienstverdieping op kelderniveau.

Het mansardedak is bedekt met **leien**. Tussen de twee schuine vlakken van het mansardedak is een houten, rood geschilderde ojieflijst te zien. Het onderste deel van het dak is regelmatig voorzien van een rechthoekige dakkapel met eveneens rood geschilderd structureel schrijnwerk, onder leien dak. Het raamschrijnwerk is steeds wit geschilderd. De houten geprofileerde bakgoten worden ondersteund door blauwe hardstenen klossen, op regelmatige afstand onderbroken door ronde geprofileerde bepleisterde decoratieve elementen.

12. Zicht op het kasteel met oostelijke en westelijke toegangsreef (Googlemaps.be)

De westgevel is de huidige **voorgevel**. Deze gevel wordt gekenmerkt door vijf traveeën, waarvan de drie middelste een risaliet vormen. De traveeën zijn van elkaar gescheiden door hardstenen pilasters gevormd door geblokte stenen met verdiepte voegen. Aan weerszijde van de gevel is een hardstenen balustrade geplaatst, opgebouwd uit 7 brede balusters tussen gevel en lage pilaster. Op de pilaster is een hardstenen vaasvormig sierelement geplaatst. De balustrades markeren de bestrating in grote hardstenen (blauwe steen) tegels voor de voordeur.

In de centrale travee bevindt zich de houten dubbele, beglaasde toegangsdeur. De deur is toegankelijk via twee hardstenen treden. Hierboven bevindt zich een breder segmentboogvormig raam met hardstenen balkon onder geblokte hardstenen toog en fronton. In het fronton is een natuursteen gevat met wapenschild en vermelding van de bouw- en verbouwingsdatum (1743, 1896). De twee flankerende traveeën van de toegangstravee zijn voorzien van een dakkapel.

De buitenste traveeën zijn telkens opgebouwd uit twee keer twee segmentboogvormige ramen en een centrale dakkapel boven het muurpenant. De eerste, tweede, vierde en laatste travee zijn voorzien van een rechthoekig keldervenster. In de eerste en laatste travee is deze opening echter gedicht.

De borstweringen van de risaliet zijn voorzien van een hardstenen paneel met ruitvorm, die van de buitenste traveeën zijn voorzien van een geometrische vorm.

De ramen van de voorgevel zijn voorzien van vouwende vensterluiken die achter de hardstenen raamomlijsting sluiten.

De oostgevel is de huidige **achtergevel**. Deze gevel kijkt uit op het kasteelpark en -bos. De gevel bestaat uit 5 centrale traveeën, langs beide zijden geflankeerd door een vleugel van twee op twee traveeën. Tussen de vleugels is de bodem bestraat met kasseien.

De middentravee omvat de dubbele houten, beglaasde toegangsdeur tussen pilasters van arduinen blokken met verdiepte voegen op de gelijkvloerse verdieping. De deur is toegankelijk via drie hardstenen treden. Op de eerste verdieping is een breed segmentboogvormig raam te zien onder geblokte toog en fronton. Aan de borstwering is een hardstenen balkon voorzien.

De andere borstweringen van dit centrale deel zijn voorzien van hardstenen panelen in ruitvorm. De segmentboogvormige raamomlijstingen in hardsteen worden bovenaan gesloten door een sluitsteen. De traveeën langs weerszijden van de deur zijn voorzien van een keldergat met zwartgeschilderde diefijzers en een houten dakkapel.

Alle ramen van de achtergevel zijn voorzien van witte louvreluiken.

De **noordgevel** is de enige gevel met drie zichtbare bouwlagen, aangezien hier de toegang tot de dienstverdieping op kelderniveau te vinden is. De toegang tot dit niveau bevindt zich aan de westzijde langs een hardstenen trap. De gevel wordt afgeschermd door hardstenen paaltjes met eenvoudig metalen hekwerk.

De gevel bestaat uit drie traveeën, van elkaar gescheiden door hardstenen pilasters opgebouwd uit geblokte stenen met verdiepte voegen. De eerste travee, overeenkomend met de zijgevel van de westelijke vleugel, is volledig gesloten op gelijkvloerse en eerste verdieping. Hier worden slechts twee grote bepleisterde gevelvlakken getoond, van elkaar gescheiden op hoogte van de borstweringen door een langgerekt hardstenen paneel.

De centrale travee is opgebouwd uit drie keer drie segmentboogvormige vensters. De borstweringen zijn voorzien van hardstenen panelen in geometrische vorm. In het dak zijn een enkele en een dubbele dakkapel te zien. De vensters zijn niet voorzien van luiken.

De meest westelijke travee is opgebouwd uit drie keer twee segmentboogvormige vensters. De borstweringen zijn ook hier voorzien van hardstenen panelen in geometrische vorm. De vensters zijn voorzien van vouwende luiken, die achter de hardstenen omlijsting sluiten. Centraal in het dak is

één dakkapel geplaatst boven het muurpenant. Aan de linkerzijde op de gelijkvloerse verdieping is een bel te zien onder houten lessenaarsdakje.

De ramen op de kelderverdieping zijn kleinere bolkozijnen en zijn voorzien van zwart geschilderde diefijzers.

De **zuidgevel**, bestaande uit vier traveeën, wordt gekenmerkt door een extra uitbouw op de derde travee. De traveeën zijn van elkaar gescheiden door hardstenen pilasters, opgebouwd uit blokken met verdiepte voeg.

In de tweede travee is een deuropening voorzien, toegankelijk via drie smalle hardstenen treden en voorzien van een hardstenen omlijsting. Langs weerszijden van de trap is een kleine vensteropening ingewerkt. Aan de rechterzijde van de deur is een klein rechthoekig raampje in blauwe hardstenen omlijsting en voorzien van zwarte diefijzers. Hierboven is een segmentboogvormig venster te zien, ingevuld met gekleurde glas-in-loodramen. In het dak is nog een dakkapel voorzien.

Diagnose van het kasteel van Budingen

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, nog gespecialiseerde vooronderzoeken.

BEDAKING

Dakbedekking en regenwaterafvoer

De leien dakbedekking en regenwaterafvoeren lijken over het algemeen in orde. Er zijn de visu geen loshangende leien of verbindingen te zien. Slechts op enkele plaatsen is mosvorming op de leien op te merken. Het dak lijkt voldoende voorzien te zijn met ladder- en klimhaken.

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Lichte mosvorming op de leien	Langdurige vochtige toestand van de leien	Noordoostzijde daken

Dakdoorbrekingen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De cement- of pleisterlaag rond de schoorstenen vertoont craquelures	De barsten ontstaan vermoedelijk uit minuscule barstjes na beweging	Schoorstenen oostzijde
De bovenste hardsteen van de schoorsteen vertoont een verticale barst	Scheurvorming ontstond vermoedelijk na beweging van de schoorsteen	Schoorsteen oostzijde

<p>Zeer lichte mosvorming op de leien (22.04.2021, Erfgoed en Visie)</p>	<p>Craquelures in de afwerklaag en barstin de bovenste steen van de schoorsteen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)</p>
--	--

GEVELS

Steenwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Kleine, onschuldige barstjes in de hoekstenen die kunnen leiden tot delaminatie	Meestal onschuldig onthechttingsproces dat gelamineerde stenen aantast	Vooraf op de hoekstenen
Een vensterbank toont een fractuur, breuk	Scheurvorming kan komen door verwerking, gebreken in de steen, statische problemen, roestende deuvels, te harde voegmortel. Trillingen veroorzaakt door aardbevingen, vuur, vorst kunnen ook barsten veroorzaken.	Oostgevel
Plaatselijk vertonen de stenen breuken	De scheurvorming ontstaat door de druk	Stenen onder hoge druk, zoals bovendorpels
De voegen tussen de natuurstenen zijn uitgesleten op verschillende plaatsen	De voegen werden mogelijk hersteld met elastisch, kunstmatig materiaal, door verwerking slijten ze uit	Algemeen
De muur van de diensttrap aan de noordzijde heeft biologische aantasting	Langdurige vochtige toestand en uitspoeling van het metselwerk	Kelderverdieping noordzijde

Voorbeeld van delaminatie van de steen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Barst in één van de vensterbanken (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Barst in de bovendorpel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
---	--	--

Smeedwerk

Over het algemeen verkeert het ijzerwerk in een goede staat, al is roestvorming een verspreide problematiek onder de roosters en ogen van de luiken. De diefijzers zijn algemeen wel in goede staat. Deze roestvorming heeft op enkele plaatsen een negatieve impact op andere materialen, zoals het steenwerk rondom ankerpunten of houten luiken.

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Verschillende metalen elementen (luchtroosters, haken, ...) zijn roestig	De roestwerende afwerkinglaag is verweerd.	Verspreid

Afwerklagen en gevelbekleding

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Het schilderwerk van de kroonlijsten is op sommige plaatsen verweerd.	De afwerklaag is al even niet opnieuw aangebracht, de verwerking treedt op op kwetsbare plaatsen	Plaatselijk, vooral hoeken, sterker aan de westzijde
De beschilderde geveldelen vertonen vervuiling	Door weersomstandigheden	Algemeen, sterk aan noordgevel

Roestvorming van de metalen elementen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Verwerking van de kroonlijst (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
---	--

BUITENSCHRIJNWERK

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Het houtwerk van de luiken is plaatselijk verkleurd	ijzeroxiden worden aangedreven door water uit de roestende onderdelen en veroorzaken de ontwikkeling van een bruine verkleuring op de onderliggende elementen	Algemeen
Op sommige plaatsen ontbreekt een luik.	Verwijdering (mogelijks door beschadiging)	Oostzijde
De middenstijl van de deur van de dienstverdieping is afgebroken	Mechanische schade	Noordzijde dienstverdieping

Beglazing

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De stopverf is in gedegradeerde toestand, waardoor de ramen niet goed meer kunnen vastzitten.	Algemene verwerking van de stopverf	Algemeen

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De schilderlaag is op sommige plaatsen licht verweerd.	Algemene verwerking door weersinvloeden	Algemeen aan de dakkapellen, sterk aan de westzijde, luiken aan de westzijde

Ontbrekend luik aan de oostzijde (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Voorbeeld van verweerde schilderlaag van de dakkapellen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

BUITENTRAPPEN

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De stenen van de buitentrap vertonen lichte verschuivingen	Verschuivingen van de grond	Trap oostzijde, trap noordzijde

OVERIGE

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De stenen zijn opgeduwd door plantengroei tussen de voegen	Langdurige vochtige toestand van de stenen	Dienstverdieping noordzijde
De decoratieve vazen aan de westzijde hebben algemen- en mosvorming	Biologische aantasting door weersomstandigheden	Vazen aan de westzijde
Ontbrekende onderdelen	Mechanische schade	Decoratieve pilaren aan de westzijde
De balustrade is volledig gebroken	Vermoedelijk mechanische schade of sterke beweging in de ondergrond	Decoratieve balustrade aan de westzijde

Voorbeeld van biologische aantasting (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Ontbrekende pilaar (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Voorbeeld van schade aan de buitenvloeren (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
---	---	--

2 – Voorhof

Aan de westzijde wordt het kasteel van de toegangsdreef afgesloten door een gietijzeren hekwerk, gevat tussen vierkanten hardstenen pilaren. Het hekwerk is geplaatst boven een laag bakstenen muurtje met hardstenen top laag. Aan de toegangsdreef bevinden zich twee gietijzeren poorten tussen hardstenen vierkante pilaren. De pilaren op licht verbrede voet hebben uitgeholde hoeken en zijn voorzien van paneelwerk op de vier zijden. De pilaren zijn getopt met vaasvormige versieringselementen. Aan de onderzijde worden de pilaren beschermd door hardstenen stootblokken. De pilaren van het hekwerk zijn kleiner en worden enkel getopt met een vlamvormig versieringselement.

Het hekwerk en de poorten bestaan uit spijlen, getopt met pieken op drie plaatsen doorsneden met horizontale band van cirkels.

Toegangshek westzijde
(22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Toegangshek westzijde
(22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Detail hekwerk
(22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Diagnose van het voorhof

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, noch van gespecialiseerde vooronderzoeken.

Steenwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De stenen van het hekwerk hebben mos- en algenvorming	Biologische aantasting door weersomstandigheden	Bovenliggende gedeelten
De voegen tussen de natuurstenen zijn uitgesleten op verschillende plaatsen	De voegen werden mogelijks hersteld met elastisch, kunstmatig materiaal, door verwerking slijten ze uit	Algemeen
Het voegwerk van de bakstenen is op beperkte plaatsen uitgespoeld	Vochtbelasting van de grond	Bakstenen ondermuur

Metaal

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Het hekwerk heeft lichte roestvorming	Verwerking van de roestwerende laag	Algemeen

3 – Koetshuizen

Langs weerszijden van de westelijke toegangsweg richting het kasteel werd een koesthuis gebouwd. Het noordelijke koesthuis werd geïmplementeerd in een hoeve die ertegen werd gebouwd. Het zuidelijke koesthuis bevindt zich aan de moestuin.

Noordelijk koesthuis

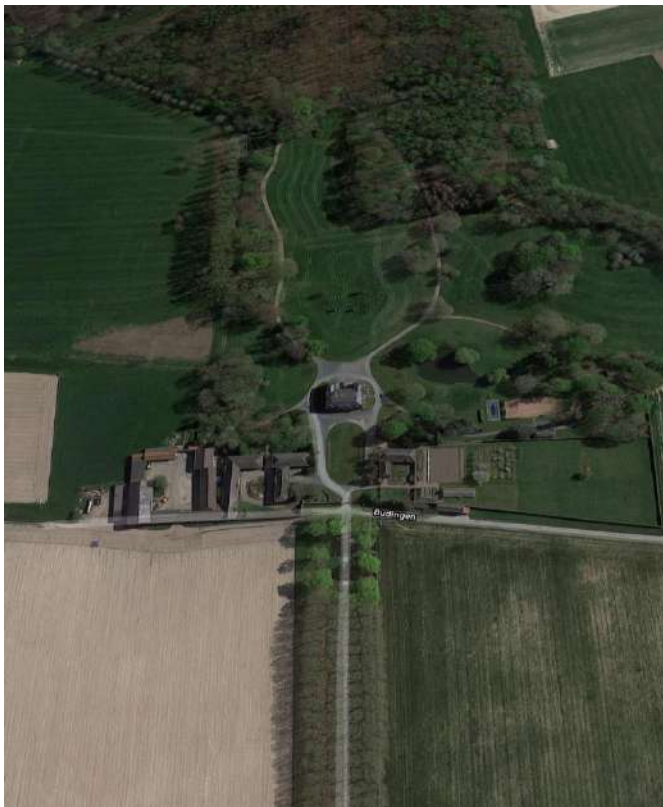
Het noordelijk koesthuis is een rechthoekig bakstenen gebouw onder leien schilddak. De uitstekende dakgoot leunt op houten klossen. De vier gevels zijn wit geverfd. Onderaan is een zwart geschilderde bakstenen plint te zien getopt met een band in witte natuursteen (eveneens zwart geschilderd). De gevels worden geritmeerd door pilasters, waarvan de afgeronde voet zich boven de plint bevindt.

De **oostelijke gevel** is de gevel die in de richting het kasteel staat. Deze gevel is nagenoeg volledig blind.

De **noordgevel** kijkt uit op het binnenplein van de hoeve, die er tegen werd gebouwd. De gevel wordt door bakstenen pilasters in drie traveeën verdeeld. De twee buitenste traveeën hebben elk een gedichte muuropening. De voormalige steekboogvensters zijn nog herkenbaar. In de centrale travee bevindt zich een dubbele grote houten poort met bovenlicht in rondboogvormige omlijsting. Boven de poort is een vierkant venster te zien.

De **zuidelijke gevel** is identiek aan de noordelijke gevel van het andere koesthuis. De gevel is bepleisterd. De voormalige muuropeningen, van elkaar gescheiden door pilasters, zijn gedicht. Het gaat op een grote centrale rondboogvormige opening, geflankeerd door twee kleinere steekboogvormige openingen.

De **westelijke gevel**, eveneens bepleisterd, heeft ten slotte twee grote poortopeningen, van elkaar gescheiden door hardstenen stijlen. Boven elke poortopening is een klein steekboogvormig venster te zien. Rechts van de poortopening is een derde steekboogvormig venstertje te zien.

Zicht op het kasteel met oostelijke en westelijke toegangsdreef (Googlemaps.be)

Westgevel van het koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Noordgevel van het koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Zuidgevel van het koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Oostgevel van het koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zuidelijk koetshuis met voormalige orangerie

Het zuidelijk koetshuis ontvouwt op rechthoekig grondplan. Ten westen van het koetshuis is een kleine afgezonderde tuin en werd een orangerie aangebouwd.

Het koetshuis is een bakstenen gebouw op natuurstenen plint van één bouwlaag onder leien schilddak.

De **oostelijke gevel** is de voorgevel van het koetshuis, richting kasteel. De bepleisterde gevel is opgebouwd uit 6 traveeën, van elkaar gescheiden door pilasters. De twee eerste traveeën zijn gedicht. De andere traveeën worden geopend door grote houten dubbele poorten met bovenlicht in rondboogvormige omlijsting.

De **noordelijke gevel** is eveneens bepleisterd. De voormalige muuropeningen, van elkaar gescheiden door pilasters, zijn gedicht. Het gaat op een grote centrale rondboogvormige opening, geflankeerd door twee kleinere steekboogvormige openingen.

De **westelijke gevel** was vermoedelijk relatief gesloten en is eenvoudiger uitgewerkt. Aan de rechterzijde is een dubbele houten deur te zien met bovenlicht in een rondboogvormige opening. Deze gevel heeft geen natuurstenen plint. Boven de deur is een dakkapel ingebracht. De gootlijst steunt op houten klossen. Aan de linkerzijde is het volume van de orangerie tegen de gevel geplaatst.

De **orangerie** vormt een rechthoekig volume onder leien schilddak. De gevels van de orangerie zijn rijkelijk uitgewerkt met banden van wit geglaazuurde bakstenen. De zuidelijke gevel wordt geopend door vier grote steekboogvormige ramen, allemaal verdeeld door roedes. De ramen worden van elkaar gescheiden door bakstenen pilasters. In de westelijke gevel is de toegang tot de orangerie ingewerkt onder steekboogvormige omlijsting. Aan weerszijden van de toegang is een langwerpig steekboogvormig venster te zien.

De **zuidelijke gevel** van het koetshuis, richting moestuin, heeft drie rondboogvormige openingen, van elkaar gescheiden door bakstenen pilasters met natuurstenen kapitelen. De twee buitenste openingen zijn opgevat als ramen, de centrale vormt een deuropening. Centraal in het dak is een dakkapel ingebracht.

Zuidgevel van de orangerie aan het zuidelijke koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Westelijke gevel van de orangerie aan het zuidelijke koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zuidgevel van het zuidelijke koetshuis, richting de ommuurde moestuin (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Westelijke gevel van het zuidelijke koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Oostelijke gevel van zuidelijke koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	

Diagnose koetshuizen

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, noch van gespecialiseerde vooronderzoeken.

BEDAKING

Dakbedekking en regenwaterafvoer

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Enkele loshangende of verschoven leien	Losgekomen bevestigingen	Dak noordelijk koetshuis

Dakdoorbrekingen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De loodslabben ontbreken	Losgekomen verbindingen	Zuidelijk koetshuis
Het houtwerk van de dakkapellen is sterk ingerot	Hoge vochtbelasting	Zuidelijk koetshuis

Loshangende en verschoven leien (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Ontbrekende loodslab (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Ingerot houtwerk van de dakkapellen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
--	---	--

GEVELS

Steenwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Oppervlakkige barsten in de gevel	Vermoedelijk niet-structureel gevaarlijke zettingen	Noordelijk koetshuis
Verwerking en sterke afbrokkeling van de kapitelen	Algemene verwerking en mogelijks mechanische schade	Zuidelijk koetshuis

Oppervlakkige scheuren (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Sterke verwerking kapitelen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
---	--

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De houten dakgoten zijn op sommige plaatsen mogelijk ingerot	Vochtbelasting	Noordelijk koetshuis , zuidelijk koetshuis

Afwerkingen en gevelbekleding

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De zwarte kleur van de plint is nagenoeg nergens meer aanwezig	Algemene verwerking	Noordelijk koetshuis, vooral zuidgevel
Afbladdering van het pleisterwerk op de gevels	Algemene verwerking	Noordelijk koetshuis
Het schilderwerk van de kroonlijsten is verweerd	Algemene verwerking	Noordelijk koetshuis
Sterke vervuiling op de gevel	Biologische vervuiling door mogelijke vochtbelasting	Noordelijk koetshuis, westgevel

Verwerking van de dakkapel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Ontbreken van de zwarte kleur van de plint (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Sterke vervuiling gevel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

BUITENSCHRIJNWERK

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Verdwenen poorten	Verwijdering zonder gekende reden	Koetshuis noord

Beglazing

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De beglazing is sterk beschadigd of ontbreekt volledig	Mechanische beschadiging	Noordelijk koetshuis, noordgevel, zuidelijk koetshuis

Ontbreken van de beglazing (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Verwijdering van de poorten (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

OVERIGE

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Uitgespoeld voegwerk	Opstijgend of opspattend vocht	Tuinmuur aan het zuidelijk koetshuis
Verpoederde bakstenen	Verwerking	Tuinmuur aan het zuidelijk koetshuis

4 – Ommuurde moestuin

Tuinierswoning

De tuinierswoning bevindt zich ten westen van de moestuin op het kasteeldomein van Budingen. De woning ontvouwt op eenvoudig rechthoekig grondplan en is opgebouwd uit bakstenen gevels onder recent vernieuwd donkerkleurig pannen zadeldak. In 2021 werd het oorspronkelijk rechthoekig plan vergroot met een extra travee onder lager gelegen pannen zadeldak.

Ten noorden van de tuinierswoning is een klein bijgebouw onder lessenaarsdak gebouwd tegen de tuinmuur.

De oostelijke gevel, richting moestuin, is nagenoeg volledig gesloten. Onder de dakrand zijn drie cirkelvormige openingen ingewerkt. Uiterst rechts zijn nog twee kleine rechthoekige ramen te zien. Links van en tussen de vensters zijn twee gedichte deuropeningen te zien. Uiterst links werd in 2021 een uitbouw gerealiseerd. De oostelijke gevel van deze uitbouw omvat onderaan de historische ommuring van de moestuin.

De noordelijke puntgevel van de tuinierswoning heeft een rechthoekig beluikt venster en rechthoekige deur in de eerste bouwlaag. In de punt bevindt zich nog een cirkelvormig venster. Tegen de gevel zijn restanten aanwezig van een luifelstructuur, die steunde op een natuurstenen muurtje.

De westelijke gevel is de straatgevel. De gevel bestaat uit 6 traveeën op natuurstenen plint. In de tweede travee bevindt zich de rechthoekige deur. De andere traveeën worden geopend door twee boven elkaar geplaatste rechthoekige vensters. Enkel in de eerste en laatste travee is maar 1 venster aanwezig. De ramen op de tweede bouwlaag zijn omgeven door hardstenen negblokken. Alle vensters liggen onder een gesterkte rollaag.

De zuidelijke puntgevel is de gevel van de nieuwe bijbouw en wordt geopend door een groot plafondhoog raam op de gelijkvloerse verdieping en rechthoekig venster op de eerste verdieping.

De bijbouw heeft drie kleine vensteropeningen aan de noordzijde, een deur en 2 venstertjes aan de westzijde en een deur en venstertje aan de zuidzijde.

Moestuin

De moestuin is toegankelijk via een smeedijzeren poortje ten zuiden van het koetshuis. De moestuin is volledig ommuurd met een bakstenen muur, getopt met hardstenen stenen. In de zuidoostelijke hoek is een poortopening te zien.

In de muur zijn op enkele plaatsen bouwnaden te zien. Zo is de oostelijke muur aan de zuidzijde bijna dubbel zo hoog als de muur aan de noordzijde.

De hoge muur wordt op verschillende plaatsen gestut door bakstenen steunberen. De zuidelijke muur heeft op verschillende plaatsen gedichte poortopeningen. Ook hier verspringt de hoogte van de muur twee keer. Het hoogste gedeelte wordt hier niet getopt met natuursteen, maar heeft een bakstenen ezelsrug. Op verschillende plaatsen zijn restanten van nagels in de muur te zien. Vermoedelijk werden de muren gebruikt om planten tegen te leiden.

Tegen de buitenmuren zijn eveneens restanten van nagels te zien. Daarnaast werden op regelmatige afstand tegen de buitenmuren metalen plaatjes gehangen, waarop telkens een naam en datum gegraveerd staat. Het is niet duidelijk waarom en wanneer deze plaatjes gehangen werden.

In de moestuin bevinden zich beperkte bouwkundige elementen.

In de noordoostelijke hoek is een waterbak ingewerkt. In de noordwestelijke hoek zijn plantenbakken gecreëerd door lage bakstenen muurtjes. Getopt met hardstenen dekstenen. Net ten zuiden van deze plantenbakken bevindt zich een serre.

Zicht op de ommuurde moestuin, richting koetshuis (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Diagnose ommuurde moestuin

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, noch van gespecialiseerde vooronderzoeken. De tuinierswoning was tijdens het plaatsbezoek in grondige renovatie. Voor dit gebouw werden dan ook geen ernstige bouwfysische problemen vastgesteld.

MOESTUINMUUR

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Barsten en scheuren in de muur	Roestende ijzeren elementen of door beweging van de muur	Muur rond moestuin
Algen en lichenenvorming op de muur en afdekstenen	Biologische aantasting door vochtige toestand	Muur rond de moestuin
Plantengroei in het voegwerk van de muur	Biologische aantasting door vochtige toestand	Muur rond de moestuin
Uitgespoeld voegwerk	Algemene verwerking en vocht	Muur rond moestuin
Afbrokkeling van de baksteen	Algemene verwerking door weersinvloeden	Muur rond moestuin
Losgekomen bakstenen	Opstijgend vocht en plantengroei	Muur rond moestuin
Verwijderde deur	Mechanische verwijdering vermoedelijk door slechte verankeringspunten	Muur rond moestuin

Scheuren in de muur door roestvorming van metalen elementen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Biologische aantasting (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Plantengroei tegen de muur (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Losgekomen bakstenen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Zettinscheuren (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Verwijderde deur (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
---	---	---

6 – Hoeves

Eerste hoeve

Ten noordwesten van het kasteel bevinden zich twee hoeves. De toegangspoort van de eerste hoeve bevindt zich op het uiteinde van de noord-zuidstraat Budingen. Deze hoeve werd rond het noordelijke koetshuis gebouwd.

De hoeve is opgebouwd uit een L-vormige vleugel in het noorden en een rechthoekige vleugel in het zuiden, aangebouwd tegen het koetshuis. De vleugels omvatten een verhard binnenerf, dat aan de oostzijde wordt afgesloten door een muur. De vleugels hebben allemaal een leien dak. De bakstenen muren zijn overal wit gekaleid en voorzien van een zwarte plint.

Het erf is hoofdzakelijk met kasseien bestraat.

De hoofdtoegang bevindt zich aan de zuidzijde. Op het uiteinde van de straat Budingen bevindt zich de dubbele houten poort onder leien lessenaarsdakje. De poort zit in een steekboogvormige omlijsting.

De **oostgevel** van de eerste hoeve wordt gevormd door een blinde gevel van het L-vormig volume en een dubbele toegangspoort naast de oostgevel van het koetshuis. De bakstenen gevel is wit gekaleid op een zwarte plint. De gevel wordt getopt met een houten geprofileerde bakgoot. Aan de rechterzijde is een grote dubbele houten poort, die toegang geeft tot de schuur. De poort is gevat in een steekboogvormige omlijsting, opgebouwd uit hardstenen monolithische pijlers en een bakstenen boog met hardstenen sluit- en hoekstenen.

De dubbele toegangspoort is gevat in een steekboogvormige opening, opgebouwd uit blauwe hardstenen monolithische pijlers, hoekstenen en een baksteen steekboog met witte natuurstenen sluitsteen. De poortopening bevindt zich in een muurgedeelte met pannen muurdeksel, steunend op houten klossen. Anno 2021 bevindt er zich een dubbele lage ijzeren poort. Deze is niet oorspronkelijk. Aan de binnenzijde van de toegangspoort bevindt zich aan de linkerkant het buitentoilet onder leien lessenaarsdakje.

Poort van hoeve 1 aan de westzijde van het domein (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zicht op de binnenkoer van hoeve 1 naar de oostzijde (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

De **zuidgevel** wordt aan de linkerkant bepaald door de blinde zuidgevel van het koetshuis (zie supra). Naast het koetshuis is de zuidgevel van de woning te zien. Deze gevel is niet wit gekaleid. Het is een bakstenen gevel op hardstenen plint, waarvan de traveeën verdeeld worden door pilaren, geaccentueerd door hardstenen banden. Centraal, in kleine risaliet onder eigen puntdak, is een witgeschilderde houten steekboogvormige poort te zien. Erboven een dubbelvenster. Langs weerszijden van de poort zijn telkens twee traveeën met een dubbelraam op de eerste bouwlaag en steekboogvormig raam op de tweede bouwlaag. Het schrijnwerk is overal witgeschilderd en verdeeld met roeden. De muuropeningen hebben allemaal een bakstenen strek, geaccentueerd door hardstenen sluitsteen en hoekstenen.

De **westgevel** is een blinde verankerde bakstenen gevel getopt met dakpannen. De gevel sluit aan de noordzijde aan bij de volgende hoeve (zie infra).

Voorgevel van de woning van hoeve
1 (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Binnenkoer

De gevels aan de binnenkoer zijn eveneens wit gekaleid op zwarte plint. De oostelijke gevel is nagenoeg volledig blind. Aan de linkerzijde geeft een ijzeren schuivende poort toegang tot de schuur. Oorspronkelijk was hier een dubbele houten poort in steekboogvormige omlijsting aanwezig. De oorspronkelijke monolithische hardstenen pijlers en bakstenen steekboog met hardstenen sluit- en hoekstenen zijn nog te zien.

De **noordelijke gevel**, is de gevel van de stallen. De gevel is opgebouwd uit twee naast elkaar geplaatste identieke delen van 5 traveeën. De eerste drie traveeën worden telkens geopend door drie rechthoekige deuren met rondboogvormig bovenlicht. De twee laatste traveeën worden telkens geopend door twee grote steekboogvormige openingen. De tweede bouwlaag is geopend door rechthoekige vensters. Enkel boven de centrale deur is telkens een groter laadluik aanwezig in dakkapel.

De **westzijde** is een bakstenen gekaleide muur onder pannen muurdeksels. Tegen de muur zijn enkele golfplaten lessenaarsdaken aangebouwd op korte bakstenen muurtjes.

De **zuidzijde** wordt bepaald door de achtergevel van de woning en de achteruitgelegen hoofdtoegang. De achtergevel van de woning is opgebouwd uit drie traveeën. De centrale travee is de poortopening. Rechts van de poort is een schuur aanwezig met poortopening op de gelijkvloerse verdieping en drie rechthoekige vensters op de eerste verdieping. Links van de poorttoegang bevindt zich de woning met een smalle rechthoekige deur met rond bovenlicht aan de linkerzijde en twee steekboogvensters aan de rechterzijde. Op de eerste verdieping zijn twee rechthoekige vensters aanwezig.

De zijgevel van de woning is blind op 1 klein venster na.

Zicht op de oostelijke binnengevel van hoeve 1 (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zicht op de oostelijke binnengevel van hoeve 1 (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zicht op de zuidelijke binnengevel van hoeve 1 (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Diagnose eerste hoeve

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, noch van gespecialiseerde vooronderzoeken.

Over het algemeen is de hoeve in een matige tot slechte staat. Verschillende scheuren in de gevel, die niet enkel doorheen het voegwerk lopen, wijzen mogelijks op structurele problemen. Deze zaken moeten door een stabiliteitsingenieur nagekeken worden. Verder is het schrijnwerk vermoedelijk overal ingerot door het niet tijdig aanbrengen van beschermende afwerkingslagen. Ook de afwerkingslagen van de gevels zijn sterk afgebladerd. De dakbedekking lijkt over het algemeen in relatief goede staat. De dakgoten en het regenwaterafvoersysteem is daarentegen in uitermate slechte toestand.

BEDAKING

Dakbedekking

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Sterke mosvorming	Vochtige toestand en beperkt onderhoud	Lessenaarsdaken westzijde, noordzijde woning

Regenwaterafvoer

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Sterke mosvorming tussen twee dakhellingen	Gebroken regenwaterafvoer	Oostelijke gevel binnenkoer
Houten schrijnwerk is ingerot	Sterke vochtbelasting en niet tijdig aanbrengen van beschermende afwerkingslagen	Algemeen
Mosvorming op de gevel	Niet aangesloten regenwaterafvoer	Zuidgevel binnenkoer

Afwerkingslagen

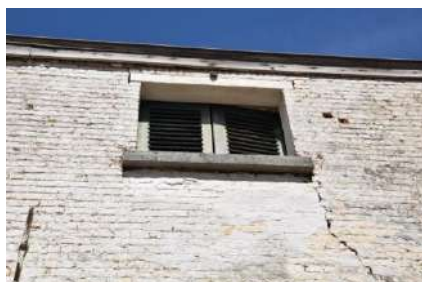
Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De afwerkingslagen van het houten dakschrijnwerk zijn sterk verweerd	Niet tijdig terug aanbrengen van de verflagen, algemene verwerking	Dakgoten algemeen

GEVELS

Steenwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Verwijderde bakstenen	Vermoedelijk werden een aantal beschadigde bakstenen verwijderd bij demontage van de poort	Oostzijde
Afgebroken bakstenen	Mechanische schade door botsingen	Hoek van de gevel aan de oostelijke toegangspoort
Diagonale breuken doorheen de bakstenen	Zetting van de gevel, mogelijks structurele problemen	Spanningspunten (zoals raamopeningen)
Afbladeren (scaling) van hardsteen	Algemene verwerking	Deuromlijstingen noordgevel van de binnenkoer
Horizontale scheuren	De scheuren wijzen mogelijks op beweging in de grond of van het dak	Noordelijke muur binnenkoer, zuidelijke toegangspoort
Scheuren in het voegwerk	Roestige elementen in de gevel drukken de stenen uit elkaar	Zuidgevel woning

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De witte afwerklaag bladert van de gevels af	Niet tijdig terug aangebracht, algemene verwerking	Algemeen

BUITENSCHRIJNWERK

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De houten poort is verwijderd	Vermoedelijk te beschadigd	Oostzijde toegangspoort en ingang schuur
Houten schrijnwerk is ingerot	Sterke vochtbelasting en niet tijdig aanbrengen van beschermende afwerkingen	Algemeen

Beglazing

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Gebroken glaswerk	Mechanische schade	Verspreid

Afwerkingen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De groen verflaag van het buitenschrijnwerk is sterk verweerd	Niet tijdig terug aanbrengen van de verflagen, algemene verwerking	Algemeen

Voorbeeld van diagonale scheuren rond muuropeningen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Voorbeeld van schade door demontage (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Voorbeeld van verweerde afwerklagen op het houtwerk (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Voorbeeld van glasschade (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Voorbeeld van horizontale scheuren in de muur (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Voorbeeld van ingerot houtwerk en schade aan de regenwaterafvoeren (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Vierkantshoeve

Ten noorden van de eerste hoeve op het kasteeldomein Budingen bevindt zich een tweede hoeve.

Aan de straatzijde zijn beide hoeves tegen elkaar gebouwd. Tussen de zuidelijke vleugel van de tweede hoeve en de noordelijke vleugel van de eerste hoeve bevindt zich echter nog een groene zone. Deze zone was niet toegankelijk tijdens het plaatsbezoek en werd dus enkel aan de hand van luchtfoto's geïnventariseerd. Ook de zuidelijke buitengevels konden dus niet geïnventariseerd worden.

Het gaat om een vierkantshoeve, opgebouwd uit zuidelijk woonhuis en stallen, westelijke toegangspoort, noordelijke schuur en afdak en oostelijke kleine stallen. De noordelijke schuur is een langschoor. De langschoor heeft een langse doorrit en dorsvloer. De tasruimte omvat de volledige lengte van de schuur.

De toegangspoort bevindt zich in de **westelijke gevel** aan de straat Budingen. Deze gevel is zeer gesloten en is opgebouwd uit een lange bakstenen gevel tussen twee puntgevels. De zuidelijke puntgevel is de westgevel van de stallen. Hier is slechts 1 kleine raamopening voorzien in de gevel.

De bakstenen gevel is gekaleid en op verschillende plaatsen voorzien van muurankers. In de gevel zijn op regelmatige afstand zeer kleine rechthoekige raamopeningen voorzien met bakstenen rollaagjes. Sommige van deze muuropeningen beperken zich tot een lichtspleet. De toegangspoort tot het binnenerf is een houten dubbele poort in steekboogvormige bakstenen omlijsting met blauwe hardstenen sluit- en hoekstenen. De basis van de omlijsting is eveneens uitgewerkt in blauwe hardsteen.

De westelijke gevel wordt afgesloten met de westelijke puntgevel van de grote schuur. In deze langschoor is een poortopening aan de rechterzijde. De poortopening is gelijkaardig aan de hoofdpoot van de hoeve. In de punt van deze gevel zijn drie ronde uilopeningen voorzien.

De **noordelijke buitengevel** van de vierkantshoeve is een volledig gesloten bakstenen (gekaleide) gevel. Tegen de gevel is een golfplaten lessenaarsdak aangebouwd. Deze gevel is de noordgevel van de langschoor en de zuidgevel van het afdak ernaast. Op de hoek is de puntgevel van de kleine stallen te zien. In deze laatste twee gevels zijn twee kleine rechthoekige deuopeningen te zien (waarvan één reeds gedicht is). De deuopeningen bevinden zich boven het maaiveld, waardoor aangenomen kan worden dat deze voorzien waren van een trap.

Aan de **westzijde** is centraal nog een poortopening te zien. Rechts van de poort is de westgevel van de schuur te zien. Het is een blinde gevel waartegen onder lessenaarsdak een bijkomende stalruimte werd gebouwd. De gevel aan de linkerzijde van de poort is eveneens een blinde gevel (puntgevel). Dit is de westgevel van de woning.

Westgevel van de vierkantshoeve met achteraan de langschoor (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Noordgevel van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Noordgevel van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Oostgevel van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Oostelijke toegang tot de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	

Binnengevels

Rond het gekasseide binnenplein liggen de verschillend gevels van de gebouwen. Een deel van het binnenplein werd in de loop der jaren gebetonneerd.

Het woonhuis, aan de **zuidzijde**, is opgebouwd uit 5 traveeën en twee bouwlagen. In de eerste bouwlaag zijn deuropeningen te zien in de eerste en vierde travee. De andere traveeën bevatten rechthoekige raamopeningen. De tweede bouwlaag wordt geopend door vierkante raamopeningen onder de dakrand in de tweede, derde, vierde en vijfde travee. Tegen de eerste travee is een kleine glazen veranda aangebouwd. Rechts van de woning bevinden zich de stallen. Doordat de stallen licht teruggetrokken liggen ten opzichte van het woonhuis is nog een travee te zien van de westgevel van de woning. De gevel van de stallen heeft eenvoudige rechthoekige openingen.

De **westzijde** van de binnenkoer wordt gevormd door een schuurgevel en vier steekboogvormige openingen, waarvan de eerste de hoofdtoegang tot de hoeve vormt. De andere steekboogvormige openingen, van elkaar gescheiden door hardstenen pijlers vormen een open opslagplaats. De schuur wordt geopend door een vierkante (vernieuwde) poortopening. Oorspronkelijk was deze gevel vermoedelijk enkel geopend door halfcirkelvormige raamopeningen.

Aan de **noordzijde** bevindt zich de grote langschoor, geopend op de puntgevel door een korfboogvormige poort. Bovenaan in de puntgevel zijn drie gedichte uilgaten te zien. Centraal in de lange gevel van de langschoor is een kleine rechthoekige deur te zien. De rest van de noordzijde van de binnenkoer wordt ingenomen door een eenvoudig golfplaten afdak.

De **oostelijke zijde** van de binnengevels wordt gevormd door een schuur aan de linkerkant en poortopening aan de rechterkant. De schuur onder pannen dak heeft een deur en poortopening met hardstenen omlijsting in negblokken. De openingen werden doorheen de jaren wel aangepast. Naast de schuur is onder een lessenaarsdak nog een aanbouw te zien, vermoedelijk met buitentoilet. Daarnaast is de poortopening te zien onder afzonderlijk leien dakje. De oorspronkelijk vermoedelijke houten poort werd vervangen door een metalen poort.

Zicht naar het oosten op het binnenplein van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Zicht naar het noordoosten op het binnenplein van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Zicht naar het zuiden op het binnenplein van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Zicht naar het noordwesten op het binnenplein van de vierkantshoeve, ingang van de langsschuur (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Zicht naar het westen op het binnenplein van de vierkantshoeve (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	

Diagnose

De beknopte diagnose is opgesteld aan de hand van de visu vaststellingen, waarbij geen gebruik gemaakt werd van hoogtewerkers, noch van gespecialiseerde vooronderzoeken.

Over het algemeen is de hoeve in een relatief goede staat. De daken werden op verschillende plaatsen reeds vernieuwd, net als de regenwaterafvoersystemen. De gevels zijn op verschillende plaatsen bevuild. Mogelijks zijn er structurele problemen aan de oostzijde (zie scheurpatronen). Het is niet duidelijk of dit om aanwezige of oudere zettingsbewegingen gaat.

BEDAKING

Dakbedekking

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De dakpannen zijn uitgeschoven	Vermoedelijk door sterke weersomstandigheden	Dak van de langsschuur
Ontbrekende nokpannen	Vermoedelijk door weersomstandigheden	Nok van de stal aan de zuidzijde

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De beschermde kunststof is afgebroken	Mechanische schade	Gevelrand boven de toegangspoort

Weggevalen bescherming van de gevelrand (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Weggeschoven dakpannen op de langsschuur (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

GEVELS

Steenwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Afgebroken bakstenen	Mechanische schade door botsingen	Ingang van de langsschuur
Diagonale scheuren vanuit de dakrand	Mogelijks structurele problemen of eerdere verzakkingen	Schuur aan de oostzijde

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De witte afwerklaag bladert van de gevels af	Niet tijdig terug aangebracht, algemene verwerking	Algemeen

BUITENSCHRIJNWERK

Houtwerk

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De houten poort is verwijderd	Vermoedelijk te beschadigd	Oostzijde toegangspoort
Houten schrijnwerk is ingerot	Sterke vochtbelasting en niet tijdig aanbrengen van beschermende afwerklagen	Algemeen

Afwerklagen

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De groen verflaag van het buitenschrijnwerk is sterk verweerd	Niet tijdig terug aanbrengen van de verflagen, algemene verwerking	Algemeen

Voorbeeld van mechanische schade aan het metselwerk in de poortopening (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Voorbeeld van verschaalde toestand van het schrijnwerk (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Voorbeeld van diagonale scheuren in de gevel aan de oostzijde (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	

7 – Kasteelpark

Oostelijke toegangspijlers

Ten oosten van het kasteel bevinden zich twee hardstenen pijlers die de restanten vormen van een vroegere toegangsweg en -hek. De hardstenen pijlers zijn achtkantig. Vlak afgewerkte zijdes wisselen af met uitgeholde zijdes. Alle kanten zijn wel afgewerkt met paneelwerk. De pijlers worden horizontaal geleed door banden. De pijlers zijn getopt met een sterk uitgewerkt topstuk, opgebouwd uit voluten en andere krulvormige sierelementen.

Zicht op de toegangspijlers vanuit het oosten (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	
Noordelijke pijler (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Zuidelijke pijler (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Diagnose oostelijke toegangspijlers

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Mos- en algenvorming op de stenen	Biologische kolonisatie door vochtige toestand	Onderzijde van de pijlers
Plantengroei op de stenen	Biologische kolonisatie door vochtige toestand en openstaande voegen	Bovenste vlakke delen van de pijlers
Het steenwerk is op meerdere plaatsen gebarsten, gebroken en afgebroken	Mechanische schade door een blikseminslag	Algemeen
Verkleuring van de steen	De rode verkleuring is te wijten aan roestvorming van de metalen elementen in de steen	Duimen voor poortvleugels
Het topstuk ontbreekt	Het topstuk is door de blikseminslag vermoedelijk afgevallen	Zuidelijke pijler

Mosvorming op de onderzijde van de pijlers (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Breuken en ontbrekende stenen (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Breuk in het topstuk (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
	Roestvorming van de metalen elementen 22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Mos- en algenvorming op de onderzijde (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

8 – Recreatieve zone

De recreatieve zone bevindt zich anno 2021 aan de zuidzijde van het kasteel, ten oosten van de ommuurde moestuin. In deze zone bevinden zich een zwembad, tennisplein, paviljoen en brug.

Brug

De brug bevindt zich ten zuidoosten van het tennisplein en overspant een deel van de Kasteelbeek ten zuiden van de ronde visvijver. Op die manier verbindt de brug de recreatieve zone met het kasteelpark.

De brug is opgebouwd uit een baksteen tongewelf, steunend op grote hardstenen blokken. Het gewelf is ca. 2 meter breed (visueel geschatte grootte). Aan de zijkanten werd de brug afgewerkt met grote hardstenen blokken, verankerd met kruisvormige ankers. Deze blokken zijn gefrijnd.

Aan de bovenzijde is het metselwerk sterk begroeid.

Diagnose brug

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De brug is plaatselijk volledig verzakt.	Uitgespoeld metselwerk	Algemeen
Slijtage van het frijnwerk van de hardstenen blokken aan de zijkant.	Natuurlijke verwerking	Algemeen
Uitspoeling van het metselwerk	Vochtbelasting	Algemeen

13. zicht bovenzijde en zijkant brug

14. Onderaanzicht brug

15. Bovenaanzicht brug

16. Schade onderaan brua

17. Detailfoto zijstenen

18. Doorkijk onder de brug met schade aan zijkant

Paviljoentje

Ten oosten van de ommuurde moestuin, bevindt zich een paviljoentje te midden van de recreatieve zone van het kasteeldomein Budingen. Het paviljoentje past in het ideeëngoed van de Engelse Landschapsstijl. Het gebouw ontvouwt op rechthoekig grondplan en is opgebouwd uit bakstenen gevels onder kunstleien sterk overkragend schilddak. Het dak wordt gestut door houten korbelen.

De toegang tot het paviljoen bevindt zich aan de oostzijde. Via trapjes is de patio betreedbaar onder leien dak. De patio is voorzien van hekwerk in hout. Via de patio zijn de twee kamers aan weerszijden toegankelijk. De vloer van de patio is bedekt met cementtegels met florale motieven.

De gevels zijn verder voorzien van driedelige vensters onder bakstenen rollaag. Elk deel van het venster is een rechthoekig raam met in twee verdeeld boven- en onderlicht.

Diagnose paviljoentje

Het paviljoentje is algemeen in goede staat. Enkele ramen werden reeds voorzien van dubbele beglazing. Het oorspronkelijke schrijnwerk werd hiervoor aangepast.

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Verschraling van het schilderwerk	Niet tijdig aanbrengen van een nieuwe schilderlaag op het schrijnwerk	Algemeen
Enkele uitgeschoven leien	Enkele leien zijn uitgeschoven door loszittende haken	Zeer beperkt

Zwembad en tennisplein

Eveneens ten oosten van de ommuurde moestuin werd een tennisplein en zwembad ingericht. Het zwembad wordt aan de noordzijde, richting kasteel, afgeschermd door een haag. Het tennisplein is volledig omringd met gaashekwerk. Beide werden in het derde kwart van de 20ste eeuw aangelegd.

Zicht op het zwembad (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Zicht op het tennisplein (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

3.1.3.2 B – Dreven

Zoals uitgewezen op mesoniveau is het domein toegankelijk via drie belangrijke dreefstructuren. Hieronder wordt dieper ingegaan op de kleinere erfgoedelementen op deze dreven.

a. West-oost dreef

De west-oost dreef is de dreef die van de Lenniksesteenweg richting het kasteel loopt. De dreef vormt een deel van de straat Budingen.

De dreef wordt zowel aan de westzijde als de oostzijde afgesloten met vier hardstenen paaltjes.

De paaltjes zijn zeskantig en worden getopt met een halve bol. Tussen de twee paaltjes aan één zijde van de dreef is telkens een metalen ketting gehangen. Aan de westzijde staat maar één paal aan weerszijden van de dreef. Deze palen staan ook niet aan de kruising met de Lenniksesteenweg, maar reeds enkele meters op de dreef Budingen.

Zicht op de westelijke grenspalen	
Zicht op de oostelijke grenspalen aan de dreef Budingen	Zicht op de oostelijke grenspalen aan de dreef Budingen

b. Zuid-noord dreef

De zuid-noord dreef is een deel van de privé straat Budingen. De dreef loopt van de Lenniksesteenweg richting de hoeves op het kasteeldomein.

Ook aan het begin van deze dreef zijn nog twee (één aan elke zijde) hardstenen, zeskantige palen te zien. Het begin van de dreef is nog bestraat met kasseien, verder is de dreef volledig geasfalteerd.

Grenspalen aan de zuid-noord dreef (Googlemaps)

c. Oost-west dreef

De oost-westdreef is de dreef van de Brabantsebaan richting het kasteel.

De oostelijke toegangsdreef is de historische dreef richting de voormalige voorgevel van het kasteel van Budingen. De dreef start aan de Brabantsebaan en loopt recht richting de huidige achtergevel van het kasteel. Anno 2021 is het pad volledig voorzien van grind.

Aan het oostelijke uiteinde van deze dreef staan vier hardstenen paaltjes. Aan weerszijde van de dreef zijn telkens twee palen met elkaar verbonden door een ijzeren stang. De hardstenen paaltjes zijn zeskantig en worden getopt met een halve bol.

De oostelijke toegangsdreef, zicht richting het kasteel van Budingen

<i>Hardstenen paaltje oost- westdreef</i>	<i>Hardstenen paaltje oost- westdreef</i>
<i>Zicht op de paaltjes aan het uiteinde van de oost-westdreef</i>	

Diagnose bouwkundige elementen dreven

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Korstmos- en algenvorming	Biologische kolonisatie door vochtige omstandigheden	Alle toppen van de palen
Barsten in de steen	Vermoedelijk zijn de barsten te wijten aan roestvorming van kettingen en staven die in de steen zijn bevestigd. Sommige barsten lijken ook ontstaan door mechanische schade.	Palen aan de westzijde en oostzijde
De metalen staaf tussen twee palen is losgekomen	De bevestiging in de paal is vermoedelijk gelost door roestvorming van de staaf, waardoor deze vervormd is en de reeds herstelde bevestigingen opnieuw lostrekt.	Paal oostzijde

Detail van de losgekomen verbinding
(22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Detail van een barst door roestvorming en van de biologische aantasting
(22.04.2021, Erfgoed en Visie)

3.1.3.3 C – Bos

De boszone omvat drie bouwkundige elementen, namelijk een ijskelder, een hoeve en de damconstructie tussen de visvijvers.

a. Visvijvers

In het bos zijn twee vijvers ingericht, gevoed door de Wedembosbeek. De vijvers zijn van elkaar gescheiden door een bakstenen en lemen damconstructie.

Luchtfoto van het kasteeldomein van Budingen met aanduiding van de zone van de visvijvers, 2013-2015 (Geopunt.be)

Diagnose visvijvers

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De damconstructie van de visvijvers is plaatselijk ingestort.	Vermoedelijk werd het voegwerk van de stenen uitgespoeld, waardoor de stabiliteit in gedrang kwam.	Damconstructie tussen de visvijvers, oostzijde

b. Ijskelder

De ijskelder bevindt zich aan de noordzijde van de toegangsdreef van Brabantsebaan richting kasteel. De ijskelder werd uitgegraven naast de weg. Het koepelgewelf werd bedekt met aarde en naast de ijskelder werden grote bomen geplant om de schaduw (en bijkomende koelte) te voorzien voor de ijskelder.

De toegang van de ijskelder ligt aan de dreef. Dit is de zuidzijde van de ijskelder. De toegangsdeur, in bakstenen puntgeveltje, wordt afgeschermd door een naar voren uitstekend pannen zadeldakje op houten structuur. De kleine rechthoekige houten deur is gevat in hardstenen omlijsting. Boven de latei is een bakstenen rollaag.

Achter de toegangsdeur bevindt zich een tweedelige gangstructuur. Beide delen hebben een bakstenen tongewelf. Het eerste deel is een korte gang (ca. 1 meter) tussen toegangsdeur en een tweede deur en wordt afgesloten met een bakstenen puntgeveltje. Het tweede deel is een iets langere gang (ca. 3 meter) richting ijskelder. Deze gang is opnieuw langs beide zijden afgesloten met een deur. Samen met de toegangsdeur wordt de ijskelder dus afgesloten met drie deuren.

De ijskelder zelf is een kokervormige bakstenen structuur onder koepelgewelf. De ijskelder is ongeveer 5 meter diep.

Toegangsdeur van de ijskelder	Koepelgewelf van de ijskelder
Dieptefoto van de ijskelder	
Zicht op de tweede gang van de ijskelder	Zicht vanuit de tweede gang, naar de toegangsdeur van de ijskelder
Zicht van boven op de ijskelder richting toegangsdeur	

Diagnose ijskelder

Over het algemeen is de structuur van de ijskelder nog goed bewaard. Er lijken de visu geen structurele problemen aanwezig. De grootste problemen bevinden zich in het exterieur aan de ingang, waar nagenoeg alle materialen (baksteen, hout en dakpannen) van de toegangsdeur sterk verweerd zijn.

DAKBEDEKKING

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De pannen liggen los, zijn verdwenen of gebroken	Mechanische schade en algemene verwerking	Dak boven de ingang van de ijskelder
Het houtwerk is ingerot, afgebroken en/of verweerd	Algemene verwerking, mechanische schade en weersinvloeden door ontbreken van sluitende dakbedekking	Dakconstructie boven de ingang van de ijskelder

STEENWERK

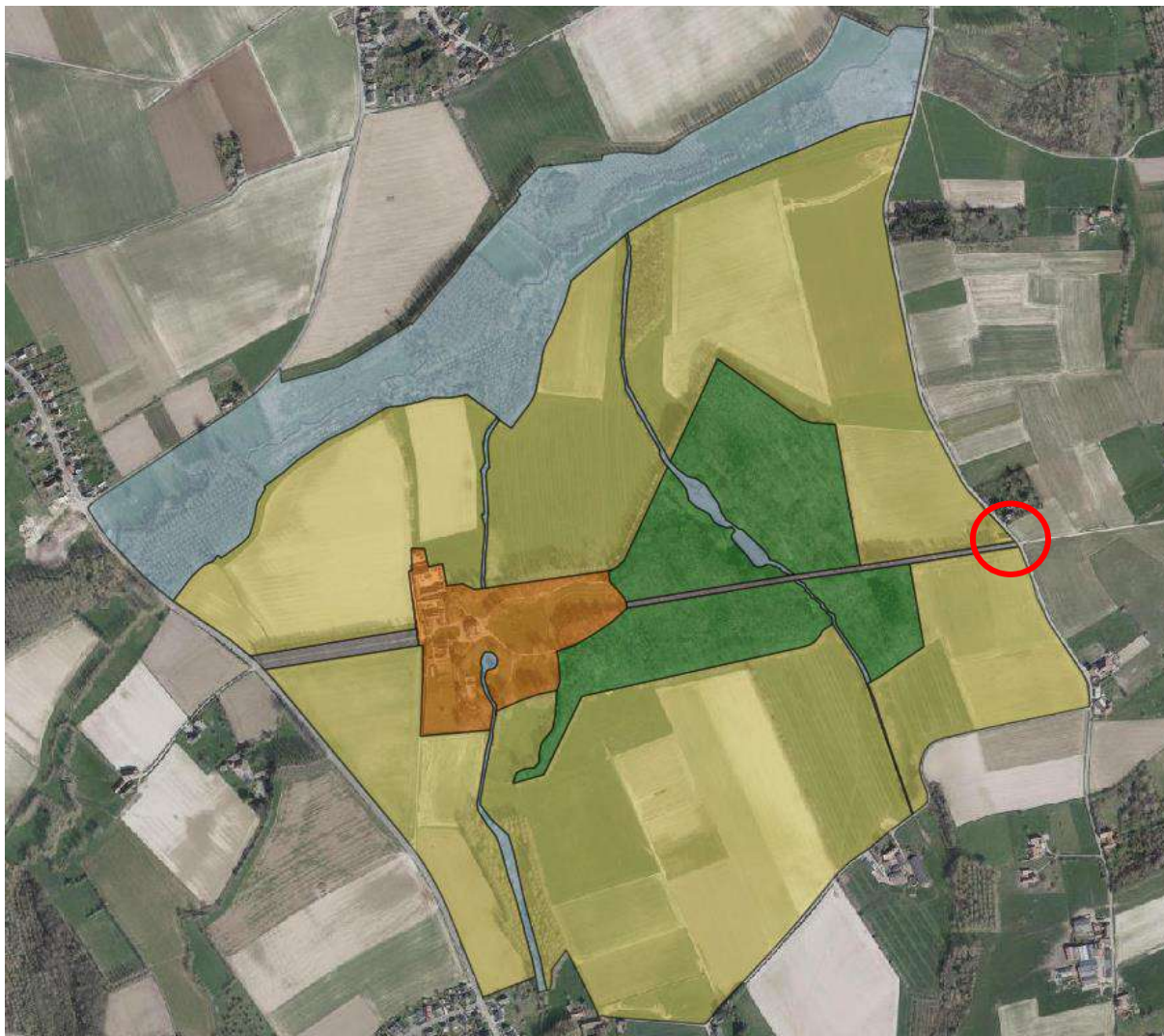
Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Voegwerk is op verschillende plaatsen uitgespoeld	Algemene verwerking	Stenen zijmuren en puntgeveltje aan de ingang
De bakstenen zijn op verschillende plaatsen verpoederd of afgebroken	Algemene verwerking	Stenen zijmuren en puntgeveltje aan de ingang

OVERIGE

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Er ligt afval in de ijskelder	Vandalisme	Ijskelder interieur
De binnendeur is sterk roestig	Roest ontstaat door een vochtige omgeving en beperkte bescherm laag op het metaal.	Binnendeuren ijskelder

3.1.3.4 D – Landbouw

In de landbouwzone bevindt zich, inzake bouwkundige elementen, enkel een hoeve aan de uiterste oostzijde van het domein.

Hoeve aan de Brabantsebaan

De hoeve aan de Brabantsebaan is voor het eerst te zien op kaartmateriaal in 1873 (NGI-kaart). Aangezien de Vandermaelenkaart (1846-1854) de hoeve nog niet toont, werd deze vermoedelijk tussen 1850 en 1873 gebouwd, wanneer ook de tuin aangepast wordt naar Engelse landschapsstijl.

De hoeve is een eenvoudige rechthoekige langgevelhoeve, opgebouwd met verankerde bakstenen gevels zonder plint onder rood pannen zadeldak met een kort aangekapt deel. In het noordelijk dakvlak zijn twee dakvensters ingebracht. De westzijde van het gebouw is nagenoeg blind en werd vermoedelijk als stal of schuur gebruikt. De oostzijde vormt de woonruimte. De gevelopeningen zijn steeds omgeven door hardstenen lateien, lijsten, vensterbanken en/of blokstenen. De blauwe hardsteen is steeds gebouchardeerd in het midden en gefrijnd aan de buitenzijde. De meeste openingen zijn eveneens voorzien van een bakstenen strek.

Centraal is aan de **zuidgevel** een houten deur te zien met klein rechthoekig raam ernaast. De oostzijde van de zuidgevel is vervolgens geopend door drie donkerhouten ramen met roedeverdeling (6 vlakken). Boven het eerste en laatste raam is onder de dakrand respectievelijk een klein bolkozijn en vierkant raam te zien. Enkel onder het laatste raam is een kelderopening.

De **westgevel** is een nagenoeg blind gevel (één rechthoekig laadluik) met gebogen ankers. In de punt van de gevel is een boogvormige nis uitgespaard.

De **noordgevel** is wit geverfd met zwarte plint. In de gevel zijn drie houten deuren te zien en drie kleine rechthoekige ramen. Aan de oostzijde is een kleine aanbouw onder lessenaarsdak waar vermoedelijk zich het buitentoilet bevindt.

De **oostgevel** is blind op één rechthoekig raam in de puntgevel na. Aan de puntgevel zijn gebogen ankers te zien. Onderaan de muur is één kruisanker geplaatst.

Aan de oostzijde is later een lagere travee aangebouwd in andere baksteen onder pannen lessenaarsdak. Het gaat vermoedelijk om bijkomende stal- of bergruimte. Mogelijks werd het gebouwd als vernieuwing van een oudere aanbouw. De travee heeft een kleine houten deur onder betonnen latei en bakstenen strek aan de zuidzijde.

Noordgevel van de hoeve aan de Brabantsebaan (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Oostgevel van de hoeve aan de Brabantsebaan, (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Zuid- en oostgevel van de hoeve aan de Brabantsebaan, (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	
Zuidgevel van de hoeve aan de Brabantsebaan, (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Detail van de afwerking van de blauwe hardsteen, (22.04.2021, Erfgoed en Visie)

Diagnose hoeve aan de Brabantsebaan

De hoeve is algemeen in goede staat. De grootste problemen worden veroorzaakt door (voormalige) lekken in de regenwaterafvoer. Hierdoor is bijvoorbeeld een deel van de houten bakgoot ingerot en de noordgevel sterk vervuild.

DAK

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
Het hout is ingerot en afgebroken	Vermoedelijk is dit het gevolg van een (voormalig) lek in de dakgoot	Westelijke deel van de dakgoot zuidgevel

GEVELS

Probleemstelling	Oorzaak	Locatie
De latei is volledig doorgebroken	Vermoedelijk is de breuk een gevolg van zetting van het gebouw.	Deur van de oostelijke aanbouw
Lichte barsten in het baksteen metselwerk	Vermoedelijk zijn de barsten gevolgen van zetting van het gebouw	Oostelijke aanbouw
De verflagen zijn sterk vervuild en op sommige plaatsen verweerd	Niet tijdig terug aanbrengen van een nieuwe verflaag en biologische aantasting van de gevel	Noordgevel van de hoeve
Mosvorming op de gevel	De mosvorming ontstaat door een langdurige vochtige toestand van de gevel die vermoedelijk veroorzaakt wordt door huidige of oude schade aan de regenwaterafvoer	Oostzijde van de noordgevel
Latei is sterk verweerd en afgebroken	Het beton van de latei is afgeduwd door roestvorming van de wapening. De wapening ligt nu bloot	Raam in de westgevel

Detail van de gebroken latei aan de zuidgevel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Detail van het ingerot houtwerk van de bakgoot (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Detail van de roestvorming van de wapening aan de westgevel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)
Detail van de oppervlakkige barsten in de aanbouw, (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	Vervuiling van de noordgevel (22.04.2021, Erfgoed en Visie)	

3.1.3.5 E – Beekvallei

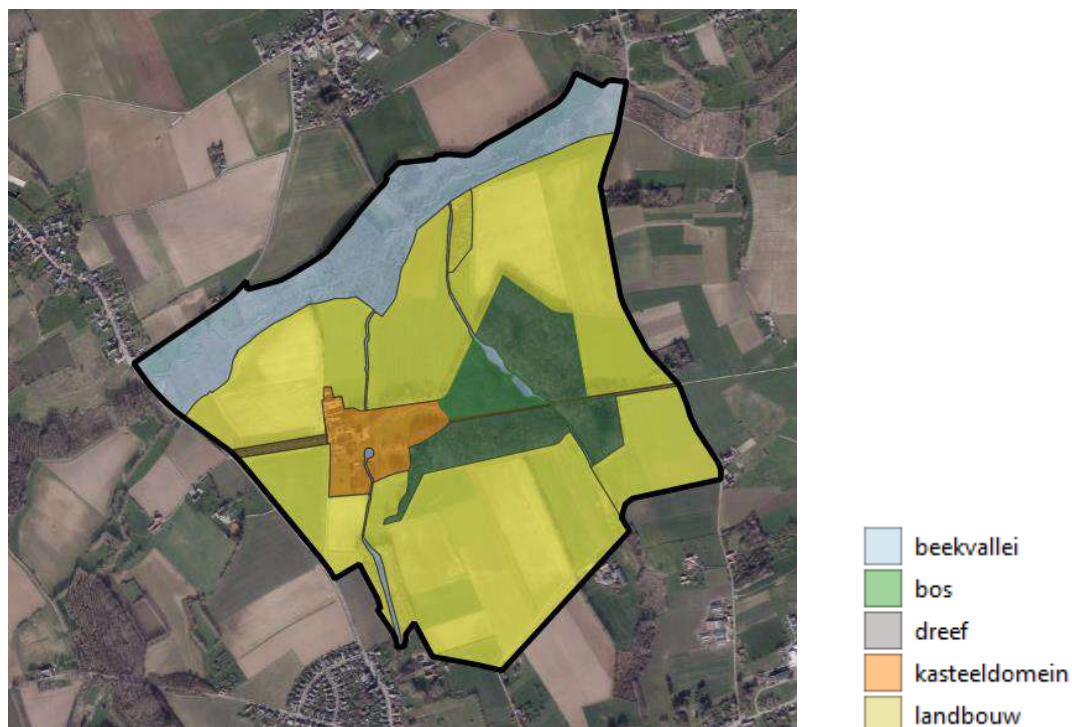
In de beekvallei zijn geen bouwkundige elementen aanwezig.

3.1.4 Microniveau: inventaris van het landschappelijk erfgoed

Hieronder worden achtereenvolgens de verschillende landschappelijke erfgoedelementen van het kasteeldomein van Budingen besproken.

De hoofdstructuur wordt aangehouden:

- A. Kasteeldomein
- B. Dreven
- C. Bos
- D. Landbouw
- E. Beekvallei

3.1.4.1 A – Kasteeldomein

Overzicht bomenbestand

Er vond in 2022 een inventarisatie plaats van het bomenbestand binnen dit deelgebied. Een selectie van de meest waardevolle bomen werd individueel besproken. Dit zijn alle oudere bomen en jongere bomen op bijzondere standplaatsen.

Tabel 7: Inventarisatie bomen. Kolom 1 geeft het boomnummer dat correspondeert met bijbehorende kaart; Kolom 2 geeft de boomsoort; Kolom 3 geeft de diameter in cm; Kolom 4 geeft de vitaliteit van 0 tot 1 met 0=dood en 1= zeer goed; Kolom 5 geeft de waarde; Kolom 6 geeft opmerkingen over gebreken of uit te voeren werken.

Boom-nummer	Boomsoort	Diameter (cm)	Vitaliteit	Waarde	Opmerkingen
1	Zomereik	10	1		
2	Zomereik	12	1		
3	Gele treurwilg	73	1		
4	Gele treurwilg	65	0.8		
5	Zwarte den	70	0.8	Waardevol	
6	Weymouthden	50	0.6		
7	Weymouthden	40	0.6	Niet waardevol	
8	Gewone esdoorn	78	0.8		
9	Zomerlinde	74	1		
10	Zomereik	112	0.4		
11	Atlasceder	78	0.8		
12	Gewone esdoorn	55	0		Vellen
13	Gewone es	57	0.8		
14	Amerikaanse eik	54	0.8		
15	Amerikaanse eik	70	1		
16	Zomerlinde	130	0.8	Waardevol	Holte ongekende restwand, maaischade
17	Zomerlinde	70	0.8		
18	Zomerlinde	83	1		Plakoksel => losse verankering, uitlichten
19	Zomerlinde	70	0.8		
20	Schijncipres	20	1		
21	Zomerlinde	29	0.8		

Boom-nummer	Boomsoort	Diameter (cm)	Vitaliteit	Waarde	Opmerkingen
22	Hulst	25	1	Storend	
23	Hulst	50	1	Zeer waardevol	
24	Hulst	23	1	Zeer waardevol	
25	Hulst	57	1	Zeer waardevol	
26	Hulst	37	0.8	Zeer waardevol	
27	Valse acacia	61	1	Niet waardevol	
28	Zomereik	26	1		
29	Zomereik	119	0.6	Waardevol	
30	Gewone plataan	50	1		
31	Gewone plataan	56	1		
32	Gewone plataan	56	0.8		
33	Gewone plataan	127	0.8		
34	Zomereik	116	1		
35	Gewone plataan	92	0.8		
36	Hollandse linde	119	0.8	Waardevol	
37	Gewone plataan	135	0.8		
38	Gewone plataan	94	0.8		
39	Moeras eik	9	1		Maaischade
40	Tamme kastanje	230	0.2	Waardevol	Dikke dode takken
41	Gewone plataan	66	0.8		
42	Witte paardenkastanje	36	0.8		
43	Gewone plataan	65	1		
44	Gewone plataan	57	1		
45	Gewone plataan	74	0.8		
46	Rode beuk	24	0.6	Waardevol	Maaischade, vervanging van monumentale boom
47	Rode beuk	32	0.8	Waardevol	Maaischade, vervanging van monumentale boom
48	Canada populier	123	0.8	Niet waardevol	
49	Noorse esdoorn	17	1		

Boom-nummer	Boomsoort	Diameter (cm)	Vitaliteit	Waarde	Opmerkingen
50	Zomereik	10	1		
51	Haagbeuk	69	0.8	Waardevol	
52	Zomereik	12	1		
53	Varenbeuk	100	0.8	Zeer waardevol	Dode takken
54	Zomereik	17	1		
55	Gewone plataan	50	0.8		
56	Gewone plataan	50	0.8		
57	Beuk	130	0.6	Waardevol	Uitgebroken tak
58	Zomereik	15	1		
59	Europese larix	30	1		
60	Zomereik	86	0.4	Waardevol	
61	Rode beuk	106	0.6	Waardevol	Holte ongekende restwand, tomografie
62	linde geënt	165	0.2	Waardevol	Dode takken, kroonreductie, losse verankering
63	Zomereik	103	0.6	Niet waardevol	Uitzakkende tak, innemen probleemtak
64	Magnolia kobus	40	0.8		
65	Zomerlinde	80	0.4	Waardevol	
66	Walnoot	40	0.8	Waardevol	
67	Walnoot	42	0.8	Waardevol	
68	Walnoot	35	0.6	Waardevol	
69	Walnoot	58	0.8	Waardevol	Schade aan stam en wortels
70	Zoete kers	38	0.8		Rot met voldoende restwand
71	Zomerlinde	84	0.8	Waardevol	
72	Schijncipres	36	0.8	Niet waardevol	Plakoksel
73	Zwarte kerspruim	39	0.6	Niet waardevol	Holte met voldoende restwand
74	Zwarte kerspruim	5	1	Niet waardevol	Uitgebroken tak
75	Zilverspar	36	1	Niet waardevol	
76	Zilverspar	18	1	Niet waardevol	
77	Schijncipres	43	0.8	Waardevol	

Boom-nummer	Boomsoort	Diameter (cm)	Vitaliteit	Waarde	Opmerkingen
78	Amerikaanse eik	46	0.8	Niet waardevol	
79	Amerikaanse eik	46	0.8	Niet waardevol	
80	Italiaanse populier	100	0.8	Waardevol	Welkomsboom op kop van de dreef
81	Italiaanse populier	89	0.8	Waardevol	Dode takken, Welkomsboom op kop van de dreef
82	4 Taxussen	Divers	0.8		Groep
83	4 Taxussen	Divers	0.8		Groep
84	3 Noorse esdoorn	Divers	0.8		Groep
85	Bomengroep	Divers	0.6		Bomengroep met diverse soorten met grotere diameterklasse
86	5 Appelbomen	Divers	0.6		Groep, vee bescherming groter maken
87	4 Walnoten	Divers	0.8		Groep

Kaart 5: Locaties bijzondere bomen uit inventarisatie

Interpretatie:

Het domein wordt gekenmerkt door solitaire bomen en individuen loofhoutbomen. Een klein aantal van de bomen en bomengroepen zijn naaldhout.

Meest voorkomende soorten in de kasteelomgeving zijn:

- ☐ Gewone plataan: 13
- ☐ Zomereik: 12
- ☐ Zomerlinde: 8
- ☐ Walnoot: 8
- ☐ Hulst: 5

Van de andere soorten zijn er telkens maar een beperkt aantal exemplaren aanwezig die veelal in groepjes staan per soort.

De algemene vitaliteit van de bomen is goed tot zeer goed. De scores zitten meestal rond 0,8 of hoger op een schaal van 0 tot 1. Enkele bomen hebben maaischade opgelopen of zijn aan het aftakelen. Deze hebben een lagere score gekregen.

In het grasland staan enkele jonge solitaire bomen die vervanging zijn van afgestorven monumentale bomen. Deze bomen bevinden zich nog in een jeugdfase en hebben bescherming nodig tegen maaischade. Centraal in het grasland zijn het 2 rode beuken. Deze accenturen de zichtas uit het kasteel op de dreef.

In het gebied zijn 5 zeer waardevolle bomen. Dit is 4 keer hulst in boomvorm met een diameter dat varieert van 20 tot 50 cm. Dit is zeer uitzonderlijk voor deze soort. De 5e boom is een varenbeuk met een diameter van 100 cm. Deze varenbeuk is een soort die weinig voorkomt in het gebied en een element is uit de parkaanleg.

Er zijn ook 18 bomen die als waardevol geklasseerd worden. Dit zijn onder andere de walnootbomen die zicht langs de hoeve bevinden, de zwarte den die uniek is in het parklandschap, een schijncipres; een haagbeuk de zomerlindes en zomereiken met grote diameters. Deze bomen zijn in een goede conditie. Bij de waardevolle bomen behoren ook de 2 Italiaanse populieren op kop van de dreef. Deze zijn waardevol door hun functie als welkomsboom.

Bij de waardevolle bomen zijn er enkele bomen met een matige tot slechte conditie. Dit is een monumentale tamme kastanje met grote omtrek dat zwaar aan het aftakelen is en een beuk met uitgebroken takken. De geënte linde (62) is een waardevolle boom die zich in zeer slechte staat bevind. Voor deze boom zullen maatregelen getroffen moeten worden.

Enkele waardevolle bomen:

Foto 2: Hulst in boomvorm

Foto 3: Hulst in boomvorm

Foto 4: Varenbeuk

Foto 5: Ent-structuur

Foto 6: Boom 36: Hollandse linde, vrij uitgroeiende hoekboom, 119cm diameter

Foto 7: boom 29: Zomereik, solitair, 119cm diameter

Foto 8; Boom 61: Rode beuk, 106cm diameter

Foto 9: boom 57: Beuk: vrij uitgroeiend, 130cm diameter

Foto 10: Boom 62: Geënte linde: 165 cm diameter

Foto 11: Boom 62: Geënte linde: Stamvoet en ent

Indeling kasteelomgeving en verdere beschrijving:

Onmiddellijke kasteelomgeving (Kk)

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kk1	sierbeplanting - 28	<p>(deels) omhaagd plantenvak omgeven door grasveldjes</p> <p>Omschrijving: plant vak bestaande uit bomen en struiken en een kruidlaag, grotendeels omgeven door een haag bestaande uit diverse oude haagsoorten</p> <p>Haag: rode kornoelje, hazelnoot, taxus, laurierkers</p> <p>Boomlaag: Amerikaanse eik, fijnspar, boskers, esdoorn, es, amberboom, linde</p> <p>Struiklaag: kornoelje, hazelaar (hakhoutstoof)</p> <p>Kruidlaag: daslook, adelaarsvaren, braam, grote brandnetel, klimop, gevlekte aronskelk</p> <p>Grasveldjes: madelief, hondsdrif,</p>	
Kk2	parkhout - 3	<p>Bomengroep</p> <p>Boomlaag: boskers, es, esdoorn, linde, laurier, cipressen</p> <p>Struiklaag: vlier, hazelaar</p> <p>Kruidlaag: daslook, braam, speenkruid, brandnetel</p>	
Kk3	siertuin - 27	<p>Verruigde zone</p> <p>Boomlaag: /</p> <p>Struiklaag: taxus, siersoorten, rozenstruik</p> <p>Kruidlaag: tulpen, gras</p>	
Kk4	werfzone	Werfzone tijdens de werken (voorjaar 2021)	

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kk5	sierbeplanting - 28	Centrale gazon met 2 zones bestaande uit siertuin	
Kk6	sierbeplanting - 28	Gazon en sierbeplanting rond het kasteel, bogen bestaande uit buxus en rozen	

Engels park (Kp)

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kp1	hooghout - 4	<p>Bomengroep</p> <p>Omschrijving: bomen, struiken en kruidlaag op een lichte helling</p> <p>Boomlaag: overwegend esdoorn met linde, beuk, magnolia, boskers</p> <p>Struiklaag: overwegend hazelaar met fijnspar, vlier, sneeuwbes, Gelderse roos</p> <p>Kruidlaag: overwegend daslook met brandnetel, fluitenkruid, gevlekte aronskelk, witte dovenetel, hondsdrif, klimop</p>	
Kp2	gazon - 14	<p>Grasland in komvorm met bomen langs de rand</p> <p>Omschrijving: komvorm in het landschap waar vroeger een vijver aanwezig was, nog stenen constructie waarneembaar</p> <p>Boomlaag: De bomen staan beschreven bij de bomeninventarisatie</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: regelmatig gemaaid gazon, soortenarm</p>	
Kp3	hooghout - 4	<p>Bomengroep in bossfeer</p> <p>Omschrijving: bomengroep met haag rond langs zuidzijde op een zeer lichte helling met relatief veel dood hout</p> <p>Boomlaag: overwegend esdoorn met canadapopulier, boskers, vlier en zomereik / aanwezigheid van 1 dode eik en 1 minder vitale zomereik</p> <p>Haag: vlier, linde, sneeuwbes, haagbeuk, meidoorn</p> <p>Struiklaag: esdoorn, hazelaar</p> <p>Kruidlaag: weinig onderbegroeiing bestaande uit klimop, braam, gevlekte aronskelk, ridderzuring, speenkruid, boshyacint</p>	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties	
Kp4	hooghout - 4	<p>Bomengroep in bossfeer</p> <p>Omschrijving: bomengroep met haag rond langs zuidzijde op een lichte helling bestaande uit 3 te onderscheiden delen (A-B-A)</p> <p>Boomlaag - A: populier, esdoorn, monumentale varenbeuk (4,10 m omtrek)</p> <p>Boomlaag - B: open plek met nieuwe aanplant van eik, tamme kastanje</p> <p>Haag: sneeuwbes, hazelaar, esdoorn, haagbeuk, vlier</p> <p>Struiklaag - A: hazelaar, vlier, meidoorn, es</p> <p>Struiklaag - B: /</p> <p>Kruidlaag: bosanemoon, speenkruid, hondsdrif, vergeet-mij-nietje, slanke sleutelbloem, gevlekte aronskelk</p>		
Kp5	bomengroep - 57	8 sparren langsheen aardeweg		
Kp6	heestergroep - 13	<p>Sterk verruigd struweel</p> <p>Struiklaag: rododendron, esdoorn, zeer veel bramen, vlier</p>		

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kp7	hooghout – 4	<p>Bomengroep in bossfeer</p> <p>Omschrijving: bomen, struiken en kruidlaag</p> <p>Boomlaag: beuk, plataan, olm, es</p> <p>Struiklaag: hazelaar, esdoorn, lijsterbes, kornoelje, meidoorn</p> <p>Kruidlaag: speenkruid, boshyacint, daslook, gevlekte aronskelk, braam</p>	
Kp8	gazon - 14	<p>Centraal grasland</p> <p>Omschrijving: centraal grasland binnen het Engels park op een lichte helling met aantal solitaire bomen en bomengroepen. Beperkt soorten aanwezig.</p> <p>Binnen het grasland zijn er rijsporen aanwezig en ophogingen uit de originele parkaanleg.</p> <p>Boomlaag: aantal solitaire bomen / bomengroepen (zie inventarisatie bomen)</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: regelmatig gemaaid gazon, soortenarm</p>	
Kp9	vijver - 30	<p>Kasteelvijver binnen het Engels park met Kasteelbeek</p> <p>Omschrijving: kasteelvijver langs de Kasteelbeek en Kasteelbeek</p> <p>Waterplanten: gele lis, grote lisdodde, waterpeper</p>	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties	
Kp10	gazon - 14	<p>Grasland rond vijver</p> <p>Omschrijving: grasland rond vijver met aantal solitaire bomen en bomengroepen</p> <p>Boomlaag: aantal solitaire bomen / bomengroepen (zie inventarisatie bomen)</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: regelmatig gemaaid gazon, soortenarm</p>		
Kp11	hooghout – 4	<p>Bomengroep in bossfeer</p> <p>Omschrijving: bomen, struiken en kruidlaag</p> <p>Boomlaag: esdoorn, linde, aanplantingen van eik en Amerikaanse eik</p> <p>Struiklaag: vlier, spar</p> <p>Kruidlaag: hondsdrif, aronskelk, kleeftkruid, speenkruid, brandnetel, braam</p>		
Kp12	boomgaard - 7	<p>Aanplant van notelaars</p> <p>Boomlaag: notelaars</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: soortenarm grasland</p>		

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kp13	gazon - 14	Grasland met beplanting langs de muur Planten langs de muur: deels aangeplant, deels verruigd en spontane plantenontwikkeling: winterjasmijn, buxus, aronskelk	
Kp14	hooghout - 4	Bomengroep in bossfeer Omschrijving: bomen, struiken en kruidlaag met haag rond Boomlaag: esdoorn, linde, taxus, plataan Haag: hazelaar, sneeuwbes, esdoorn, kornoelje Struiklaag: vlier, kornoelje, sneeuwbes, hazelaar	
Kp15	naaldhout - 5	Taxussen / sparren Omschrijving: bomengroep van naaldhoutsoorten Boomlaag: taxus, spar, cipres Struiklaag: rododendron, esdoorn, vlier, kornoelje Kruidlaag: weinig door zeer dichte begroeiing, beetje klimop, braam en brandnetel Gazon: soortenarm grasland	

Ommuurde moestuin (Km)

Omschrijving: ommuurde moestuin bestaande uit aantal te onderscheiden entiteiten

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Km1	moestuin - 24	Gedeelte dat effectief als moestuin wordt gebruikt	
Km2	boomgaard - 7	Fruitbomen en bessenstruiken	
Km4	hooiland - 17	Ommuurde moestuin grasland dat regelmatig wordt gemaaid, centraal is een zone ingericht voor stockeren en inkuilen van plantplantsoen	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Km5	moestuin - 24	Bakken voor de opkweek van planten	
Km6	gebouw - 31	Kasseiweg	
Km7	ruigte - 20	Verruigde zone langs en op de muur (+/- 1 m breed)	

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Km8	siertuin - 27	Verruigd bloemperk	

Boerderij en omgeving

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kb1	gebouw - 31	<p>Schuur en materiaalruimte</p> <p>Omschrijving: overkapping en semi-verharding voor opslag van materiaal, relatief slordig geheel</p> <p>Waardering: negatieve waarde voor het landschapsbeeld</p>	
Kb2	sierbeplanting - 28	<p>Grasperk en sierbeplanting langs gevel boerderij</p> <p>Omschrijving: grasperk met langs gevel sierbeplanting bestaande uit klimop, buxus, narcissen... met ertussen ook brandnetel, jonge scheut van esdoorn... klimplant rondom poort</p>	

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Kb3	gebouw - 31	<p>Binnenplaats boerderij</p> <p>Omschrijving: binnenplaats boerderij met grasperk, plantvakken en bloembakken overwegend verwilderde situatie berk, vlier, klimop, buxus</p>	

3.1.4.2 B – Dreven

Toegangsdroef

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
D1	droef - 35	<p>Toegangsdroef – zone A</p> <p>Afmetingen: breedte toegangsweg = 4m / breedte dreefzone = 12 m langs beide zijden / lengte = 62,5 m</p> <p>Plantverband: vierkantverband (7x8m)</p> <p>Boomlaag: Noorse esdoorn en 1 gewone esdoorn</p> <p>gemiddelde omtrek 1,85 m</p> <p>overwegend slechte vitaliteit</p> <p>bijna 50% van de bomen ontbreekt</p> <p>Struiklaag: vlier, eenstijlige meidoorn, boskers, gladde iep...</p> <p>enkel onder buitenste rijen</p> <p>aanwezigheid: 80%</p> <p>hoogte: 1-2 m</p> <p>Kruidlaag: nitrofiële soorten waaronder pinksterbloem, speenkruid, hondsdrif, ooievaarsbek...</p>	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties	
D2	dreef - 35	<p>Toegangsdreef – zone B</p> <p>Afmetingen: breedte toegangsweg = 4m / breedte dreefzone = 12 m langs beide zijden / lengte = 235 m</p> <p>Plantverband: vierkantverband (7x8m)</p> <p>Boomlaag: plataan gemiddelde omtrek 1,65 m goede vitaliteit 95% volledig</p> <p>2 ontbrekende bomen werden vervangen door jonge bomen die achterblijven in groei en de concurrentie in de dreef moeilijk aankunnen</p> <p>Struiklaag: vlier, eenstijlige meidoorn, boskers, gladde iep...</p> <p>Kruidlaag: nitrofiële soorten waaronder pinksterbloem, speenkruid, hondsdrif, ooievaarsbek...</p> <p>Overige elementen: na 5 bomen staan er 2 ornamenten</p>	 	
D3	dreef - 35	<p>Toegangsdreef – monumentale bomen aan toegang</p> <p>Boomlaag: Italiaanse populier omtrek 2,75 m en 3,2 m oud maar goede vitaliteit</p>	 	

Dreef door bos

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
D4	dreef - 35	Dreef door oud bos <u>Boomlaag</u> : beuk	
D5	dreef - 35	Dreef naast holle weg <u>Omschrijving</u> : holle weg met begroeiing op de taluds met restant van beukendreef <u>Boomlaag</u> : beuk, nog relatief vitaal maar wel relatief veel ontbrekende bomen of opgegaan in de bosstructuur <u>Struiklaag</u> : olm, gladde iep, esdoorn, vlier, Amerikaanse vogelkers, meidoorn <u>Kruidlaag</u> : boshyacint, speenkruid, daslook	

Beukendreef

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
D6	dreef - 35	<p>Dubbele beukendreef in slechte conditie</p> <p>Afmetingen: breedte toegangsweg = 4m / breedte dreefzone = 12 m langs beide zijden / lengte = 62,5 m</p> <p>Plantverband: driehoeksverband (6,5x4m)</p> <p>Boomlaag: beuk</p> <p>omtrek: 1,3 - 2,1 m</p> <p>aantal bomen (incl. ontbrekende): 64</p> <p>ontbrekend: 7</p> <p>afgestorven: 11</p> <p>zeer slechte vitaliteit: 13</p> <p>matige vitaliteit: 22</p> <p>goede vitaliteit: 11</p> <p>Struiklaag: meidoorn, boskers, eik</p> <p>Kruidlaag: klimop, hondsdrif, boshyacint, braam</p>	

3.1.4.3 C – Bos

Oud bos

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
B1	hooghout - 4	<p>Oud bos</p> <p><u>Boomlaag:</u> beuk, berk, esdoorn, gewone es, Amerikaanse eik, populier, groepen van naaldhout en lork en douglas</p> <p><u>Struiklaag:</u> beperkt, hazelaar, meidoorn, hulst</p> <p><u>Kruidlaag:</u> rijk aan oud-bosflora met oa daslook, wilde hyacint, bosanemoon,...</p>	
B2	hooghout - 4	<p>Oud bos</p> <p><u>Boomlaag:</u> beuk, berk, esdoorn, gewone es, Amerikaanse eik, populier, zoete kers, zomereik, groepen van naaldhout et lork en douglas</p> <p><u>Struiklaag:</u> beperkt, hazelaar, meidoorn, hulst</p> <p><u>Kruidlaag:</u> rijk aan oud-bosflora met oa daslook, wilde hyacint, bosanemoon,...</p>	

Vijvers

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
V1	vijver - 30	<p>Noordelijk vijver</p> <p>Omschrijving: kunstmatige vijver (i.f.v. vis en jacht) met aantal eilandjes met bomen (zwarte els en wilg)</p> <p>Noordoostelijke oever: hoge bomen tot aan de oever, veel schaduw, bijna geen onderbegroeiing</p> <p>Zuidwestelijke oever: zeer beperkte oeverzone, overgang naar bos met variatie tussen ruigte en kruidachtige vegetatie (pitrus, fluitenkruid, ridderzuring, daslook, aronskelk, smeerwortel, engelwortel, speenkruid, kleeftkruid...)</p>	
V2	vijver - 30	<p>Zuidelijke vijver</p> <p>Omschrijving: kunstmatige vijver (i.f.v. vis en jacht)</p> <p>Noordoostelijke oever: hoge bomen tot aan de oever, veel schaduw, bijna geen onderbegroeiing, aanwezigheid van gladde iep en Amerikaanse vogelkers</p> <p>Zuidwestelijke oever: geen oeverzone, open zone tussen vijver en bos met braam, esdoorn, douglasspar, tamme kastanje, speenkruid, pitrus, boshyacint, slanke sleutelbloem, ridderzuring, bosanemoon, pinksterbloem</p>	

3.1.4.4 D – Landbouw

Kleine landschapselementen

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
KLE1	houtkant - 38	<p>Jonge aanplant houtkant tussen 2 akkers langsheen een gracht Breedte: 3-4 m <u>Struiklaag:</u> meidoorn, vlier, boskers, sleedoorn, Europese vogelkers, rode kornoelje, kardinaalsmuts, Gelderse roos, lijsterbes... <u>Kruidlaag:</u> brandnetel, paarse dovenetel, gewone berenklauw, smeerwortel, zuring...</p>	
KLE2	weiland - 18	Talud tussen akker en bos	
KLE3	bomenrij - 36	<p>Bomenrij canadapopulier <u>Boomlaag:</u> canadapopulier aantal: 22 volledigheid: 85% gemiddelde omtrek: 7 x 2,3m – 15 x 1,5m goede vitaliteit veel maretak <u>Struiklaag:</u> / <u>Kruidlaag:</u> weiland</p>	

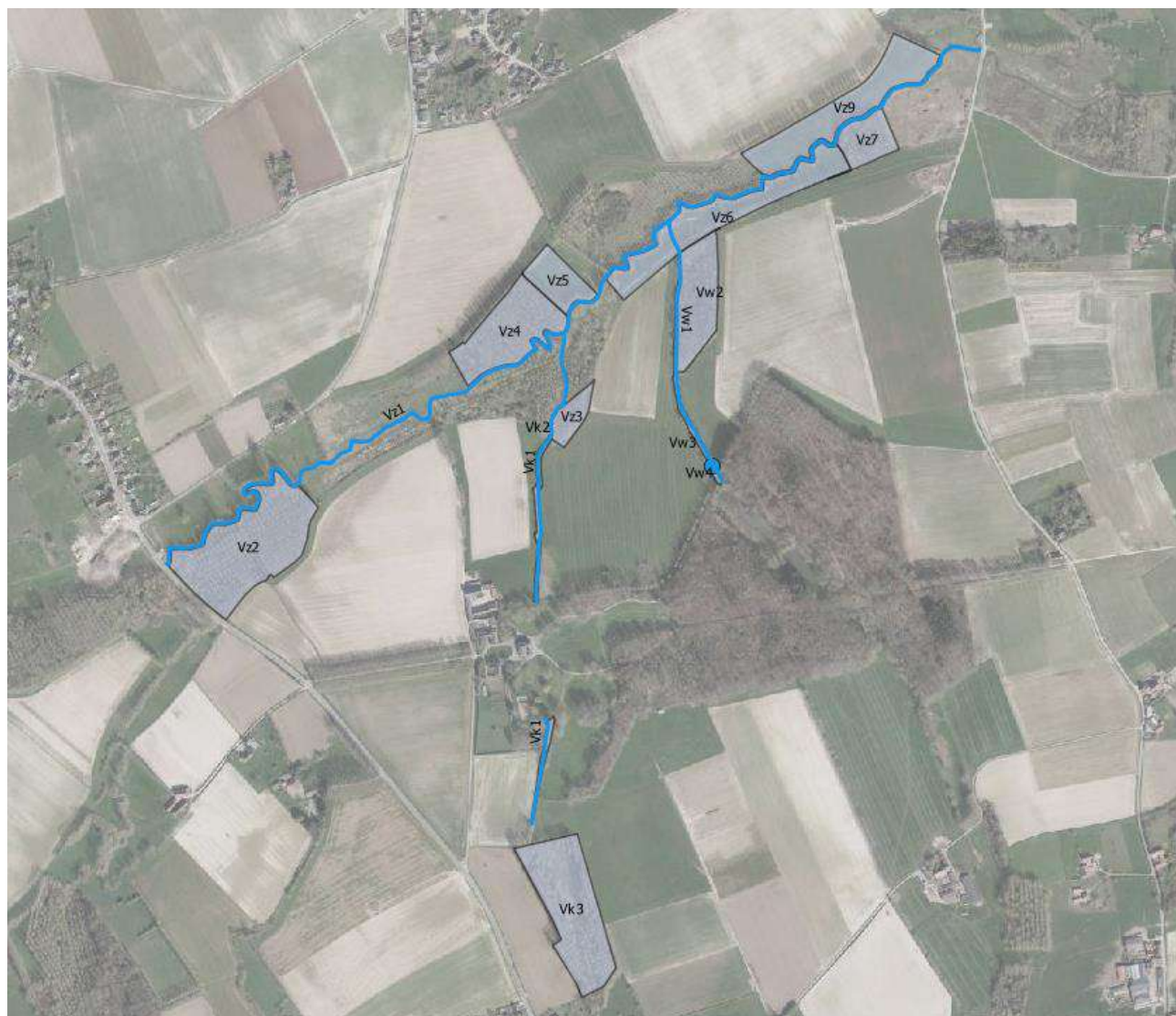
ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
KLE4	alleenstaande boom - 56	Monumentale knotwilg	
KLE5	bomenrij - 36	Bomenrij canadapopulier Boomlaag: canadapopulier aantal: 40 volledigheid: 80% gemiddelde omtrek: 1,5m goede vitaliteit, aantal beschadigingen Struiklaag: / Kruidlaag: weiland, speenkruid	
KLE6	bomengroep - 57	Bomengroep Amerikaanse eiken Boomlaag: 4 Amerikaanse eiken Struiklaag: / Kruidlaag: weiland	
KLE7	bomengroep - 57	Bomengroep zomereiken Boomlaag: 3 zomereiken Struiklaag: / Kruidlaag: weiland	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
KLE8	bomenrij - 36	Bomenrij canadapopulier Boomlaag: canadapopulier aantal: 5 gemiddelde omtrek: 1,9m Struiklaag: / Kruidlaag: weiland	
KLE9	ruigte - 20	Ruigtezone tussen 2 weilanden Omschrijving: natte zone met een lichte helling van +/- 1,5 m breed Boomlaag: 3 haagbeuken Struiklaag: / Kruidlaag: brandnetel, grassen	

Weilanden

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
W1	weiland -18	Weiland op lichte helling aansluitend bij het Engels park en onderdeel van het visuele karakter rondom het kasteel Omschrijving: weiland met bomengroepen en solitaire bomen, ook aantal fruitbomen met microreliëf zoals rijsporen en ophogingen aan bomen. Het grasland is soortenarm Boomlaag: aantal bomengroepen en solitaire bomen Struiklaag: / Kruidlaag: weiland	

3.1.4.5 E – Beekvalleien

Zuunbeek

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Vz1	beek - 46	Zuunbeek	

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Vz2	hooghout - 4	<p>Bosaanplant van canadapopulier</p> <p>Boomlaag: canadapopulier + douglasspar in de rand + restanten gladde iep</p> <p>Struiklaag: sleedoornstruweel, hakhoutstoof wilg...</p> <p>Kruidlaag: brandnetel, kleeftkruid...</p>	
Vz3	hooghout - 4	<p>Bos met restanten landschappelijk erfgoed</p> <p>Boomlaag: wilgenstoven, boskers, Noorse esdoorn...</p> <p>Struiklaag: meidoorn, vlier...</p> <p>Kruidlaag: boterbloem, ruigtesoorten</p>	
Vz4	hooghout - 4	<p>Populierenbos met voorjaarsflora</p> <p>Boomlaag: canadapopulier</p> <p>Kruidlaag: bosanemoon, slanke sleutelbloem, aronskelk</p>	

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Vz5	weiland – 18 hooghout - 4	<p>Populierenkamer – beemden</p> <p>Boomlaag: canadapopulier langs de randen met gemiddelde omtrek 1,5 m</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: grasland</p>	
Vz6	weiland – 18 hooghout - 4	<p>Populierenkamers – beemden</p> <p>Boomlaag: canadapopulier langs de randen met gemiddelde omtrek 1,5-2 m</p> <p>Struiklaag: sleedoorn, meidoorn langs de randen</p> <p>Kruidlaag: grasland</p>	
Vz7	hooghout - 4	<p>Populierenbos met voorjaarsflora</p> <p>Boomlaag: canadapopulier</p> <p>Kruidlaag: bosanemoon, slanke sleutelbloem, aronskelk</p>	
Vz8	weiland – 18 hooghout - 4	<p>Populierenkamers – beemden</p> <p>Boomlaag: canadapopulier langs de randen</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: grasland</p> <p>Waardering: landschappelijk waardevolle beemden en populierenkamers –zeer waardevol</p>	
Vz9	weiland - 18	<p>Beemden deels omgeven door populier</p> <p>Boomlaag: canadapopulier langs sommige randen</p> <p>Struiklaag: /</p> <p>Kruidlaag: grasland</p> <p>Waardering: landschappelijk waardevolle beemden – waardevol</p>	

Kasteelbeek

ID	type terrein-eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Vk1	beek - 46	Kasteelbeek	
Vk2	ruigte - 20	<p>Ruigte en aantal hoogstammen</p> <p>Boomlaag: canadapopulier en es aantal: 6x canadapopulier en 2x es gemiddelde omtrek canadapopulier: 1,5m</p> <p>Struiklaag: beperkt, es</p> <p>Kruidlaag: ruigte met smeerwortel, brandnetel, speenkruid, kleeftkruid</p>	
Vk3	hooghout - 4	<p>Droge vijver met hooghout</p> <p>Omschrijving: hooghout en gegroepeerde aanplanten langs de Kasteelbeek rondom een voormalige en grotendeels drooggevalle vijver</p> <p>Boomlaag: populier langs de randen, centraal aanplantingen in groep van els, boskers, Europese vogelkers, lijsterbes, haagbeuk, eik, notelaar</p> <p>Struiklaag: es, meidoorn, eik, vlier, Gelderse roos, laurier, hazelaar</p> <p>Kruidlaag: brandnetel, kleeftkruid, hondsdrif, fluitenkruid, gewone berenklauw, speenkruid</p> <p>Westelijk talud: begroeid met meidoorn, hazelaar als een bosrand</p>	
Vk4	ruigte - 20	<p>Berm tussen weiland en akker rond Kasteelbeek</p> <p>Omschrijving: berm tussen weiland en akker rond Kasteelbeek, sterk variërend in breedte en type beplanting</p> <p>Boomlaag: els, wilg, es, eik</p> <p>Struiklaag: riet, hazelaar, bramen, vlier, meidoorn</p> <p>Kruidlaag: aronskelk, bramen, klimop, speenkruid</p>	

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties
Extra	Historische vijver	<p>Historische vijver in valleilandschap</p> <p>Omschrijving: historische vijver op de kasteelbeek met een rechthoekige vorm en een boog aan de noordelijke zijde. Deze is momenteel opgevuld maar nog steeds zichtbaar op de DTM kaart. Vijver aangeduid in zwart.</p>	

Wedembosbeek

ID	type terrein- eenheid	beknopte omschrijving	foto's / illustraties	
Vw1	beek - 46	Wedembosbeek		
Vw2	hooghout -4	<p>Bronbos</p> <p><u>Boomlaag</u>: eik, zwarte els, wilg, canadapopulier</p> <p><u>Struiklaag</u>: sleedoorn, meidoorn</p> <p><u>Kruidlaag</u>: speenkruid, kleeftkruid, groot hoeftblad</p>		
Vw3	ruigte - 20	<p>Ruigte en aantal hoogstammen rondom beek</p> <p><u>Boomlaag</u>: canadapopulier</p> <p>aantal: 26x canadapopulier</p> <p>gemiddelde omtrek canadapopulier: 1,5m</p> <p>vitaliteit: van aantal bomen liggen de wortels deels bloot</p> <p><u>Struiklaag</u>: zwarte els, wilg</p> <p><u>Kruidlaag</u>: witte dovenetel, brandnetel, gele lis (in de beek), engelwortel</p> <p>Waardering: klein landschapselement – waardevol</p>		
Vw4	poel - 58	Veedrinkpoel		

3.2 Inventarisatie van de natuurelementen

3.2.1 Bossen

3.2.1.1 Algemene beschrijving van beheereenheden bos

Voor de beschrijving van de opstand wordt onderscheid gemaakt tussen:

- ☐ Loofhout: <20% bijmenging van naaldhout
- ☐ Naaldhout: <20% loofhout
- ☐ Gemengd: bijmenging tussen 20 en 50%

Tabel 8: Algemene beschrijving beheereenheden

BE	Opp. (ha)	Nr. vorig beheerplan	Type BE	BWK	Type opstand	Hoofdboomsoort >50%	Nevenboomsoorten
102	0,3303		Bos	Vn	Loofhout	Els	
103	1,0858		Bos	Lhb	Loofhout	Populier	
104	1,6148		Bos/ ruigte	N gml hfc	Loofhout	Wilg	Populier
201	3,6120	Zone 1: 1,2	Bos	Lhb	Loofhout	Populier	
202	1,2232	Zone 1: 3	Bos	Lh	Loofhout	Populier	
203	2,2904	Zone 1: 4	Bos	Lh	Loofhout	Populier	
204	4,2331	Zone 1: 5	Bos	Lhb	Loofhout	Populier	
205	2,1096	Zone 1: 6, 6'	Bos	Va pop	Loofhout	Populier	Gewone esdoorn, gewone es, grauwe els
206	0,5475	Zone1: 7	Bos	Lh	Loofhout	Populier	
207	0,5313	Zone 1: 9	Bos	Vm	Loofhout	Populier	Els
208	0,5313	Zone 1: 9	Struweel	Sf	Loofhout	Wilg	
209	2,2782	Zone 1: 8	Bos	Lhb	Loofhout	Populier	
210	1,7077	Zone 1: 10	Bos	N alni va vm	Loofhout	Populier	Grauwe els, zoete kers, wilg
211	0,7374	Zone 1: 11	Bos	Va pop	Loofhout	Populier	Gewone es
212	1,7051	Zone 1: 13	Bos	Lh	Loofhout	Populier	
213			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
304	0,4969	Zone 2b: 10	Bos	Qs	Loofhout	Beuk	Haagbeuk, gewone esdoorn, zomereik, populier
305	3,5234	Zone 2b: 9	Bos	Fe lar doug	Gemengd	Beuk	Douglasspar, Europese lorik, zomereik, ruwe berk
306	4,2711	Zone 2a: 7, 8, 10, 11, 12, 13	Bos	Fe qs	Gemengd	Beuk	Zomereik, douglasspar, Europese lorik
307	0,3932	Zone 2a: 9	Bos	Qs	Loofhout	Beuk	Haagbeuk, gewone esdoorn, zomereik, populier
308	0,8472	Zone 2a: 14	Bos	Lhb qs-	Loofhout	Populier	Ruwe berk, gewone esdoorn
309	0,2638	Zone 2a: 15	Bos	N	Loofhout	Ruwe berk	Valse acacia, boswilg
310	0,3195	Zone 2a: 16, 17	Bos	Pa	Naaldhout	Fijnspar	

BE	Opp. (ha)	Nr. vorig beheerplan	Type BE	BWK	Type opstand	Hoofdboomsoort >50%	Nevenboomsoorten
311	0,8851	Zone 2a: 14, 18	Bos	Qs	Loofhout	Populier	Zomereik, Amerikaanse eik, gewone esdoorn, tamme kastanje, gewone es
312	0,4140		Bos	Kpk	Loofhout	Gemende opstand	
313	2,8087		Bos/ ruigte	Lhb hfc	Loofhout	Populier	Zoete kers, zomereik
314	0,8175	Zone 2a: 4, 7	Bos	Vn	Loofhout	Zwarte els	Ruwe berk, boswilg
316	0,8175	Zone 2b: 6, 7	bos	Ni que	Loofhout	Zomereik	
317	1,0573	Zone 2b: 6	Bos	N gml	Loofhout	Tamme kastanje	Ruwe berk, esdoorn
318	8,1052	Zone 2b: 1,2,3,4	Bos	Fe qs	Loofhout	Beuk	Zomereik, populier, gewone esdoorn, Europese lork, Amerikaanse eik, tamme kastanje, douglas en fijnspar
319	1,4444	Zone 2b: 5, 5'	Bos	Lhb quer	Loofhout	Populier	Gewone esdoorn, beuk, Amerikaanse eik
320	0,3177	Zone 2a: 5	Bos	Pa doug	Naaldhout	Douglasspar	
321	0,8084	Zone 2a: 2	Bos	Fe quer	Loofhout	Zomereik	Amerikaanse eik, populier, tamme kastanje, ruwe berk
322		Zone 2a: 1	Dreef	Kbf	Loofhout	Beuk	
1			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
2			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
11		L 1	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
13			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
15		L 9	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
16			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
17		Zone 1: 7	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
18		L 3	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
19		L 5', 4	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
20		L 6	Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
22			Houtkant	Kh			
23			Bomenrij	Kbp	Loofhout	Populier	
24			Houtkant	Kh			

3.2.1.2 Bespreking algemene kenmerken bosgebied

Onderstaande titels bespreken de algemene kenmerken over het geheel van de beboste beheereenheden.

Dood hout

Uit de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer én de beoordelingscriteria voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding (enkel bij habitatwaardig bos) is af te leiden hoe belangrijk de aanwezigheid van dood hout in een bos is. In de standaardfiches wordt dan ook per beheereenheid opgenomen wat het aandeel (dik) dood hout is. Hierbij wordt het minimum percentage van het totale bestandvolume dat moet bestaan uit dood hout vastgelegd op 4% (staand, liggend, spreiding in alle omtrekklassen >30cm). Er kan geconcludeerd worden dat er in de meeste bestanden te weinig dood hout aanwezig is. Dit komt hoofdzakelijk door het hoog percentage aan populier die voor productie dienen. In de oud-bos beheereenheden is het aandeel dood hout hoger. In deze bestanden zorgen achterstallige dunningen voor een te dense groepering van de bomen en een grote concurrentie voor licht. De bomen die niet schaduw tolerant zijn en de strijd om licht verliezen worden onderdrukt en kwijnen weg. Dit zorgt voor een verhoging van het aandeel dood hout. Eveneens zorgen stormen voor het beschadigen van bomen waardoor het aandeel dood hout verhoogt.

Percentage dood hout	Aantal beheereenheden
< 4% (< 1 dode boom per 25 bomen)	19
4-10% (1 dode boom per 10 à 25 bomen)	6
Eindtotaal	25

Mengingsvorm

De mengingsvorm volgt uit de ruimtelijke positie van verschillende boomsoorten t.o.v. elkaar. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- ☐ Stamsgewijs: verschillende soorten op oppervlakte van < 0,5 ha
- ☐ Groepsgewijs: verschillende boomsoorten over oppervlakte tussen 0,5 are en 50 are
- ☐ Homogeen: één enkele boomsoort-Homogene bovenetage en gemengde onderetage
- ☐ In de helft van de bestanden zijn homogeen met een 1 dominante boomsoort. Dit zijn de opstanden van populier.

Mengingsvorm	Aantal
Homogeen	13
Stamsgewijs	9
Groepsgewijs	3
Eindtotaal	25

3.2.1.3 Actualisatie BWK

Kaart 15: Actualisatie van BWK-kaart

Onderstaande tabellen geven een opdeling binnen de bostypes per beheereenheid het voorkomende bostype weer conform met de typologie van de Biologische waarderingskaart. De tabel geeft eveneens een beschrijving van het bosbestand aan de hand van de aanwezige soorten in de boom-, struik- en kruidlaag.

Voorkomende types:

Eiken-beukenbossen:

In het beheerplangebied komen oude eiken-beukenbossen voor. Deze bossen zijn voornamelijk gelegen in de 300-beheerzone en bestaan hoofdzakelijk uit zomereik en beuk. In deze bestanden is er eveneens een aandeel ander inheems loofhout zoals gewone esdoorn en ruwe berk. Er bevinden zich eveneens groepjes van douglasspar en Europese lork in deze bestanden.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
305	3,5234	Fe lar doug	Oud-bosbestand met hoofdzakelijk beuk en groepen van douglasspar en Europese lariks in de Boomlaag. Deze laag wordt nog aangevuld met zomereik en ruwe berk. Het bestand kent nog een hoge dichtheid en er is sterfte in het naaldhout door de onderdrukking van beuk. In de kruidlaag is wilde hyacint aanwezig.
306	4,2711	Fe qs	Bestand met in de boomlaag beuk, zomereik, douglasspar en Europese lork. Dit bestand kent een gelijkaardige samenstelling als bestand 305. Er is eveneens wilde hyacint aanwezig in de kruidlaag.
311	0,8851	Qs	Gemengde opstand met populier, zomereik, Amerikaanse eik, gewone esdoorn, tamme kastanje en gewone es in de boomlaag. In de kruidlaag is gevlechte aronskelk en wilde hyacint aanwezig. De struiklaag kent een rijke soortensamenstelling met hazelaar, gewone vlier, eenstijlige meidoorn en zoete kers.
316	0,8175	Ni que	Opstand van jonge eik in de stakenfase.
317	0,4730	N gml	Opstand van verschillende soorten loofhout die ontstaan zijn uit stoven. In dit bestand komt ruwe berk, tamme kastanje, zomereik en gewone esdoorn voor.
318	8,1052	Fe qs	Oude bosopstand met beuk, zomereik, populier, gewone esdoorn, Amerikaanse eik, tamme kastanje, en Europese lork. In de struiklaag waren jonge exemplaren van beuk en gewone esdoorn aanwezig samen met hazelaar en gewone vlier. In de kruidlaag is wilde hyacint aanwezig samen met muskuskruid, valse salie en daslook. In deze beheereenheid zijn zeer oude bomen terug te vinden. Enkele van deze bomen zijn terug te vinden op de steile hellingen en op de ijskelder die aanwezig is in het gebied.
321	0,8084	Fe quer	Opstand van gemengd loofhout met Amerikaanse eik, zomereik, populier, tamme kastanje en ruwe berk. In de struiklaag is enkel gewone vlier aanwezig. De kruidlaag bevat voornamelijk braam en wilde hyacint.

Vochtige bossen:

De elzenbroekbossen en andere vochtige bossen zijn typische bossen die teruggevonden worden in de valleigebieden waar een waterelement aanwezig is. Deze bossen komen voor in verschillende types in het gebied afhankelijk van de vochtigheid in de beheereenheid en de voorkomende vegetatie. Het voorkomen van deze bossen gebeurt over het volledige beheergebied. De locaties waar deze bossen van nature voorkomen werden in het verleden vaak beplant met populier. Populieren kunnen in deze bossen wel de functie van es en olm invullen die vroeger vaak voorkwamen in deze bossen. Deze soorten zijn verdwenen in deze bossen of doen het zeer slecht door ziektes.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
102	0,3303	Vn	Elzenbroekbos met ondergroei van verschillende soorten zeggen.
104	1,6148	N gml Hfc	Verbost perceel met wilg, populier en elzen. In de onderetage is een moerasspirearugte met moesdistel. Het bestand wordt doorkruist door een waterloop die zorgt voor een moerassig gebied.
205	2,1096	Va pop	Bestand met in de boomlaag populier, gewone esdoorn, gewone es, gladde iep en grauwe els. Sommige soorten zijn uitgegroeid uit stoven. De kruidlaag heeft een rijke soortensamenstelling met oud-bosplanten zoals gevlekte aronskelk en slanke sleutelbloem. Verder is er ook nog muskuskruid en speenkruid terug te vinden. In de struiklaag is hazelaar, vogelkers, gewone esdoorn en gewone vlier terug te vinden.
207	0,5158	Vm	Opstand van populier met een ondergroei van elzen. De kruidlaag bestaat uit gele lis en brandnetel.
208	0,5313	Sf	Struweel van boswilg met weinig ondergroei.
210	1,7077	N alni va vm	Opstand van grauwe els, populier, bos-en schietwilg en zoete kers in de boomlaag. Grauwe els heeft het grootste bedekkingspercentage. In de kruidlaag is dotterbloem aanwezig samen met kleeftkruid, riet en grote brandnetel. In de struiklaag is gewone vlier en eenstijlige meidoorn aanwezig.
211	0,7374	Va Pop	Opstand van populier met een menging van gewone es die zich in slechte staat bevindt. De kruidlaag bestaat uit grote brandnetel, kleeftkruid, muskuskruid en slanke sleutelbloem. In de struiklaag is eenstijlige meidoorn aanwezig in combinatie met hazelaar en gewone vlier.
314	0,8175	Vn	Opstand van gemengd loofhout met in de boomlaag boswilg, ruwe berk en zwarte els. In de struiklaag is enkel gewone vlier aanwezig. In de kruidlaag is voornamelijk grote brandnetel terug te vinden maar ook daslook.

Populieropstanden:

De populieropstanden komen over het volledige beheergebied voor maar zijn voornamelijk geconcentreerd in de 200-beheerzone, de vallei van de Zuunbeek. Doorheen het beheerplangebied komt er populier in verschillende leeftijden voor. In deze bestanden is er maar een beperkte soortenrijkdom in de kruid en struiklaag.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
103	1,0858	Lhb	Opstand van populier met ondergroei van ruigte. Er komen voornamelijk grassen en brandnetels voor en een kleine hoeveelheid braam. In de struiklaag komt voornamelijk vlier en meidoorn voor.
201	3,6120	Lhb	Opstand van populier met een ondergroei van gewone vlier, grauwe els en sleedoorn. De kruidlaag bestaat hoofdzakelijk uit grote brandnetel.
202	1,2232	Lh	Jonge aanplant van populier met een ondergroei van gewone berenklauw, gewone smeerwortel en gras in de kruidlaag. De struiklaag bestaat uit boswilg en gewone vlier.
203	2,2904	Lh	Jonge aanplant van populier met een ondergroei van gewone berenklauw, gewone smeerwortel en gras in de kruidlaag. De struiklaag bestaat uit boswilg en gewone vlier. In dit bestand is eveneens ook een kleine oppervlakte bedekt met Amerikaanse eik.
204	4,2331	Lhb	Opstand van hoofdzakelijk populier met klein percentage aan boswilg. De kruidlaag bestaat uit gras en brandnetel en enkele exemplaren van gevlekte aronskelk. In de struiklaag is boswilg en vlier aanwezig.
206	0,5475	Lh	Opstand van populier zonder struiklaag met ondergroei van brandnetel.
209	2,2782	Lhb	Opstand van populier met in de kruidlaag grote brandnetel, kleeftkruid en speenkruid. In de struiklaag is een grote hoeveelheid boswilg en gewone vlier terug te vinden en sleedoorn.
211	0,7374	Va Pop	Opstand van populier met een menging van gewone es die zich in slechte staat bevindt. De kruidlaag bestaat uit grote brandnetel, kleeftkruid, muskuskruid en slanke sleutelbloem. In de struiklaag is eenstijlige meidoorn aanwezig in combinatie met hazelaar en gewone vlier.
212	1,7051	Lh	Opstand van jonge populier met in de kruidlaag brandnetel en speenkruid. In de struiklaag is gewone vlier en rode kornoelje aanwezig.
308	0,8472	Lhb qs-	Bosbestand met populier en een bijmenging van ruwe berk en gewone esdoorn in de boomlaag. De kruidlaag bestaat hoofdzakelijk uit braam en brandnetel maar ook speenkruid en wilde hyacint komen voor. Dit bestand heeft een struiklaag met gewone esdoorn, Noorse esdoorn en gewone vlier.
313	2,8087	Lhb hfc	Opstand van populier in vallei met in de struiklaag zoete kers, fijnspar en douglas, zomereik, eenstijlige meidoorn, gewone vlier en hazelaar. Centraal in de beheereenheid is een ruigte met een soortenrijke kruidlaag. In de kruidlaag bevindt zich grote brandnetel, moerasspirea, riet en watermunt.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
319	1,4444	Lhb quer	Gemengde opstand van loofhout met oude populieren, esdoorn, beuken en Amerikaanse eiken. De kruidlaag bevat braam, wilde hyacint, groot heksenkruid en grote brandnetel. In de struiklaag is hazelaar, gewone vlier en gewone esdoorn aanwezig.

Parkbossen:

Deze beheereenheden zijn gekenmerkt door een grote soortensamenstelling in de boomlaag. De bomen in dit gebied zitten in een late rijpingsfase en hebben de ruimte en capaciteit om uit te groeien tot veteranenbomen. Deze bossen zijn al lange tijd aanwezig in het gebied en hebben hierdoor ook de aanwezigheid van oud-bosflora in de kruidlaag.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
304	0,4969	Qs	Parkbos met beuk, haagbeuk, gewone esdoorn, populier en zomereik in de boomlaag. Dit zijn oude bomen met een diameter van meer dan 45 cm. Er is een rijke struiklaag aanwezig met eenstijlige meidoorn, hazelaar, haagbeuk, gewone esdoorn en gladde iep. In de kruidlaag zijn enkele oud-bosplanten terug te vinden zoals gevlekte aronskelk en wilde hyacint.
307	0,3932	qs	Parkbos met een gelijkaardige samenstelling aan bestand 304.
312	0,4140	Kpk	Parkbos

Naalddhoutopstanden:

Binnen het beheerplangebied komen maar volledige 2 naalddhoutopstanden voor. In andere beheereenheden komt naalddhout beperkt voor. Deze bevinden zich beide in de 300-beheerzone. Dit is een fijnsparopstand dat zich in slechte staat bevindt en een douglassparopstand.

BE	Oppervlakte (ha)	Biologische waarderingskaart eenheid	Beschrijving
310	0,3195	Pa	Bestand van fijnspar met slechte vitaliteit. En douglas
320	0,3177	Pa doug	Opstand van douglasspar met een beperkte struiklaag van hazelaar en gewone vlier. De kruidlaag wordt gedomineerd door braam.

3.2.2 Voorkomend actueel habitat (Geüpdatete bostypes)

Kaart 16: Actualisatie habitatkaart

3.2.2.1 Actueel habitat

Wanneer inheemse bosvegetaties zich voldoende hoogwaardig ontwikkelen, kunnen deze als 'Actueel habitat' conform de Natura-2000 richtlijn beschreven worden. Het betreft puur een

doorvertaling de meest waardevolle karteringseenheden van de Biologische waarderingskaart (bwk) en staat los van de situering van de afbakening van de Natura2000 Speciale Beschermingszones.

In het beheergebied komen volgende habitattypes voor: Eiken-Beukenbos op zure bodem (9120), Essen-eikenbossen zonder wilde hyacint (9160), Eiken-Beukenbossen met wilde hyacint (9130_end), Valleibossen (91E0_va) en ruigt elzenbos (91E0_vn). Eveneens zijn er populier aanplanten aanwezig van diverse leeftijden met een beperkte ondergroei van vlier en meidoorn.

Eiken-Beukenbos op zure bodem (9120) is te herkennen aan verscheidene zuurtolerante soorten zoals lelietje-van-dalen, dalkruid, adelaarsvaren, blauwe bosbes of valse salie. In deze bestanden komt voornamelijk Valse salie voor en sporadisch op de taluds komt dalkruid en lelietje-van-dalen voor. De boomlaag van dit bostype kan gedomineerd worden door zomereik. Bij ontbreken of extensiveren van het beheer kunnen beuk en vaak ook hulst spontaan verjongen in deze bestanden. Deze bossen worden bedreigd door invasie soorten als Amerikaanse vogelkers en door eutrofiëring.

Essen- Eikenbos zonder Wilde hyacint (9160) kan voorkomen van vrij zure tot minder zure bodems over een gradiënt van arme tot vrij voedselrijke bodems. De kenmerkende soorten zijn gelijkend op het habitatype 9120 met dalkruid, lelietje-van-dalen en valse salie. Deze soorten worden in de kruidlaag nog aangevuld met gewone salomonszegel, aalbes, mannetjesvaren en gele dovenetel. Deze soorten werden waargenomen in de bestanden. De struiklaag bevat hazelaar, hulst en wilde lijsterbes. De boomlaag van dit bostype bevat veelal zomereik, es alsook beuk.

Valleibos (91E0_va) kan voorkomen op bodems die in de winter kortstondig onderlopen. De boomlaag kent een gevarieerde samenstelling met gewone es, Europese vogelkers, grauwe abeel, zomereik en zoete kers. De kruidlaag heeft een typische voorjaarsflora met diverse soorten zoals slanke sleutelbloem, boswederik, eenbes, speenkruid, enz... Deze kruidlaag wordt in de zomer gedomineerd door vochtminnende soorten zoals moerasdistel, moeraspirea, kale jonker, moeraszegge en gele lis.

Deze valleibossen (91E0_va) zijn nauw geassocieerd met de essen-eikenbossen zonder wilde hyacint (9160). Wanneer er een te sterke drainage is van het gebied of er historische ingrepen zijn gebeurd om de bossen droog te leggen (aanleggen rabatten), zal er een verschuiving zijn van valleibossen naar de drogere variant essen-eikenbossen. Deze 2 bostypes lopen in elkaar over.

Eiken-Beukenbossen met wilde hyacint (9130_end) is te herkennen aan een goed ontwikkelde voorjaarsflora die voorkomt op licht zure tot licht basische bodems met een goed verteerde humuslaag. Dit bostype kent dezelfde kenmerken als het natuurstreefbeeld 9160 met als enige verschil dat er wilde hyacint voorkomt.

Ruigte elzenbos (91E0_vn) wordt ook eutroof elzenbos genoemd. Dit natuurstreefbeeld valt onder de natte bostypes waar vaak oppervlaktewater aanwezig is. Dit natuurstreefbeeld komt vaak voor op voedselrijke standplaatsen maar heeft vaak een soortenarme ondergroei die gedomineerd wordt door soorten als oeverzegge, moeraszegge, gele lis en dotterbloem. Dit zijn vaak jonge bossen die aangeplant zijn of spontaan zijn ontstaan op natte hooilanden. In dit bostype is geen voorjaarsflora aanwezig. Het is een

3.2.2.2 Overzicht bosbouwkundige kenmerken

□ Populieropstanden

Beheereenheid	Oppervlakte (ha)	BWK	Fase	Hoogte	Diameter	Nevensoorten
103	1,0858	Lhb	Rijpingsfase	36	55	Gewone vlier, zwarte els, schietwilg
201	3,6120	Lhb	Rijpingsfase	28	65	
202	1,2232	Lh	Stakenfase	5	8	
203	2,2904	Lh	Stakenfase	5	8	Amerikaanse eik
204	4,2331	Lhb	Rijpingsfase	23	35	Boswilg
205	2,1096	Va pop	Rijpingsfase	35	55	Amerikaanse eik, gewone esdoorn, gewone es, grauwe els
206	0,5475	Lh	Rijpingsfase	33	55	
207	0,5158	Vm pop	Rijpingsfase	30	45	
209	2,2782	Lhb	Rijpingsfase	17	35	
211	0,7374	Va Pop	Rijpingsfase	32	45	Gewone es
212	1,7051	Lh	Vestigingsfase	4	5	
308	0,8472	Lhb qs-	Rijpingsfase	30	65	Ruwe berk, gewone esdoorn, Noorse esdoorn, Zoete kers, Amerikaanse eik
313	2,8087	Lhb hfc	Rijpingsfase	28	55	
319	1,4444	Lhb quer	Rijpingsfase	36	70	Zomereik, Amerikaanse eik, gewone esdoorn, beuk

Loofhoutopstanden

Beheer- eenheid	Oppervlakte (ha)	BWK	Fase	Hoofdboom- soort	Hoogte	Diameter	Nevensoorten
102	0,3303	Vn					
104	1,6148	N gml Hfc		Populier	15	30	Boswilg, vlier, schietwilg, okkernoot, zoete kers, geoorde wilg
208	0,5313	Sf		Boswilg	10	5	
210	1,7077	N alni va vm	Dunningsfase	Grauwe els	20		Populier, zoete kers, schietwilg, boswilg
304	0,4969	Qs	Rijpingsfase	Beuk	28	65	Haagbeuk, zomereik, gewone esdoorn, populier
305	3,5234	Fe lar doug	Dunningsfase	Beuk	32	45	Douglasspar, zomereik, Europese lork, ruwe berk,
306	4,2711	Fe qs	Dunningsfase	Beuk	30	35	Europese lork, douglasspar, zomereik
307	0,3932	Qs	Rijpingsfase	Beuk	28	65	Gewone esdoorn, populier, zomereik
309	0,2638	N	Stakenfase	Valse acacia	10		Boswilg, ruwe berk, gewone esdoorn
311	0,8851	Qs		Gewone esdoorn	24		Populier, gewone es, tamme kastanje, zomereik, Amerikaanse eik
312	0,4140	Kpk	Dunningsfase	Gewone esdoorn	28	40	Tamme kastanje, 1 grote populier, zwarte els, 1 grote zomereik, Noorse esdoorn, gewone es
314	0,8175	Vn		Zwarte els	20		Boswilg, ruwe berk, gewone esdoorn
316	0,8175	Ni que	Stakenfase	Zomereik	7	5	

Beheer- eenheid	Oppervlakte (ha)	BWK	Fase	Hoofdboom- soort	Hoogte	Diameter	Nevensoorten
317	0,4730	N gml	Stakenfase	Stoven van gewone esdoorn	22	35	Stoven van tamme kastanje, gewone es, haagbeuk, ruwe berk
318	8,1052	Fe qs	Dunningsfase/ rijpingsfase	Beuk	30	75	Zomereik, populier, gewone esdoorn,
321	0,8084	Fe quer	Dunningsfase	Amerikaanse eik	28	55	Zomereik, populier, tamme kastanje, ruwe berk

Naaldhoutopstanden

Beheer- eenheid	Oppervlakte (ha)	BWK	Fase	Hoofdboom- soort	Hoogte	Diameter
310	0,3195	Pa		Fijnspar	28	
320	0,3177	Pa doug	Dunningsfase	Douglasspar	30	45

Tabel 9: Verklaring bosbouwkundige fases

Fase	Beschrijving
Vestigingsfase	De vestigingsfase omvat de eerste levensjaren van een boom tot het moment waarop de jonge zaailing de concurrentie met andere vegetatie achter zich heeft gelaten. Tijdens de kwalificeringsfase treden de jonge plantjes in onderlinge concurrentie.
Stakenfase	De stakenfase is het moment dat de zaailingen boven de kruidlage zijn uitgegroeid en in directe concurrentie met elkaar treden. De jonge bomen groeien nu vooral de hoogte in, het snelste dat ze ooit zullen groeien. Door de dichtstand ontstaat er een groeiverschil tussen de bomen en start de natuurlijke takafstoting door lichtgebrek. Goed gevormde, supervitale voorlopers zijn potentiële toekomstbomen.
Omslagpunt	Het omslagpunt is het tijdstip waarop de beheerder tevreden is met de hoogte waarover de onderste takken van de bomen zijn afgestorven. Dan slaat het beheer om, van het bos dicht houden voor de natuurlijke stamreiniging, naar dunnen om de beste bomen te bevoordelen.
Dunningsfase	In de dunningsfase gebeuren er selectieve kappingen die wordt uitgevoerd om de blijvende bomen meer ruimte te geven. Het is een nabootsing van de natuurlijke stamtaal vermindering. De dunning stuurt zo de concurrentie om licht tussen de bomen. Er wordt telkens gedund in functie van de toekomstbomen. De dunningen gebeuren in een bepaalde omlooptijd per afhankelijk van de soort, groeisnelheid en concurrentie.
Rijpingsfase	In de rijpingsfase zijn de toekomstbomen voldoende vrijgesteld en treed er geen concurrentie meer op met naburige bomen. De bomen krijgen nu de tijd om een diktegroei uit te voeren en te groeien naar de gewenste dimensies.
Kaprijp	Dit is het moment waarop de bomen de gewenste diameter hebben bereikt. Deze diameter is afhankelijk van de soort en de gewenste verwerking van het hout.

Conclusie:

- Een groot deel van de opstanden bestaat uit populier dat zich in verschillende fases bevind.
- De gemeente loofhoutbestanden bevinden zich in een dunningsfase en tonen nog potentieel voor groei na een dunning.

3.2.3 Open natuur

3.2.3.1 Stilstaande wateren

Binnen het gebied zijn verschillende waterelementen aanwezig. Deze zijn gelegen in de 300-beheerzone. In beheereenheid 315 en 316 zijn 2 poelen gelegen. Deze poelen worden gevoed door de Wedembosbeek.

Veel van de bosbestanden zijn gelegen in valleien en komen geregeld onder te staan of kennen een permanent natte periode in de vochtige periodes van het jaar.

Op verschillende lagergelegen terreinen bestanden die vochtig zijn kunnen waterelementen aangelegd worden. Op verschillende locaties was historisch een vijver of poel aanwezig.

3.2.4 Flora

3.2.4.1 Rode lijstsoorten

Rode Lijsten zijn een belangrijk instrument in het hedendaagse soortgerichte beleid van het Vlaamse natuurbehoud. Deze lijsten geven voor elke soort van een groep organismen een indicatie over haar status in Vlaanderen, gaande van niet bedreigd tot uitgestorven in Vlaanderen. De recentste Rode Lijst van de hogere planten in Vlaanderen werd opgesteld door Van Landuyts et al. (2006).

De rode lijst in strikte zin omvat planten van de categorieën uitgestorven, met verdwijning bedreigd, bedreigd en kwetsbaar. De soorten die achteruitgaand zijn en bijna in gevaar, werden eveneens opgenomen.

Er zijn geen soorten waargenomen die momenteel op de Rode Lijst staan.

3.2.4.2 Oud-bosplanten

Oude bosplanten zijn soorten die in hoofdzaak gevonden worden op oude bossites (onafgebroken bebost sedert tenminste 1775 (Ferrariskaart)) en die zich slechts traag vestigen in jonge bossen. Soorten, kunnen echter, afhankelijk van de regio en haar specifieke (abiotische kenmerken) meer of minder aan oud bos gebonden zijn.

Waargenomen oud-bosplanten in de vegetatieopnames zijn:

Tabel 10: Voorkomende oud-bosplanten binnen het beheergebied

Oud-bosplant	Wetenschappelijke naam	Beheereenheid
Daslook	<i>Allium ursinum</i>	314, 318
Gevlekte aronskelk	<i>Arum maculatum</i>	205, 304, 311
Groot heksenkruid	<i>Circaea lutetiana</i>	319
Wilde hyacint	<i>Hyacinthoides non-scripta</i>	304, 305, 306, 308, 309, 311, 318, 319, 320, 321
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>	205, 211, 316, 317, 318
Valse salie	<i>Teucrium scorodonia</i>	318,

Veel van deze soorten zijn specifiek soorten die voorkomen op rijkere bodems bosbodems. Dit zijn typerende soorten voor de natuurstreefbeeld en op deze rijke bodems zoals 9160 en 9130_end.

3.2.4.3 Niet-inheemse soorten

Een probleemsoort is een soort die nadelig kan zijn of is voor de toekomstige bos- en natuurontwikkeling. Het kan zowel gaan om uitheemse als inheemse soorten en vaak is het storend karakter vooral afhankelijk van de populatiegrootte van die soort. In veel gevallen gaat het om soorten die door hun dominant en/of invasief karakter andere soorten geen groei- of vestigingskansen gunnen, natuurlijke bosverjonging verhinderen, de groei verstoren, enz. De belangrijkste soorten aanwezig op het domein worden hieronder opgesomd:

- **Reuzebalsemien** werd vastgesteld in beheereenheid 104. Deze soort kwam maar in kleine hoeveelheden voor en vertoonde nog geen invasieve kenmerken binnen het gebied. De soort heeft de potentie om zich snel te verspreiden langs waterwegen en inheemse vegetatie verdringen door een competitief voordeel in groeisnelheid en in zaadproductie.
- **Amerikaanse eik** is beperkt tot enkele bestanden en vertoont geen invasieve kenmerken binnen het gebied. Deze soort werd in het verleden aangeplant voor een snelle houtproductie in vergelijking met de inlandse eik. Deze soort kent een grote groeisnelheid en kan na een kapping een dominantie vertonen.

3.2.5 Kleine landschapselementen

3.2.5.1 Algemene beschrijving van lijnelementen

Binnen het beheerplangebied komen kleine landschapselementen voor die ook als lijnelement beheerd zullen worden.

Tabel 11: Algemene beschrijving kleine landschapselementen per beheereenheid

Lijnelement	Lengte (m)	BWK	Beschrijving
1	186	Kbp	Populieren langs de rand van een grasland
2	40	Kbp	Populieren die grasland verdelen
6	470	Kbp	Jonge populieren langsheen de Zuunbeek
7	111	Kbp	Bomenrij van populier
9	208	Kh	Houtkant langsheen gracht tussen 2 landbouwpercelen
11	228	Kbp	Bomenrij van populier
12	309	Kbp	Enkel populieren langsheen Kasteelbeek.
13	520	Kbp	Bomenrij van populier op grasland langsheen bos
14	210	Kh	Beek met houtkant
15	206	Kbp	Bomenrij van populier op grens grasland langs beek
16	35	Kbp	Bomenrij populier op rand grasland langsheen bos
17	354	Kbp	Populierenkamer rond grasland
18	236	Kbp	Bomenrij van populier langsheen grens grasland
19	957	Kbp	Populierenkamer rondom grasland en langsheen Zuunbeek
20	377	Kbp	Bomenrij populier langsheen grens grasland
21	296	Kbf Kt Kh	Dreef van beuk in slechte staat. Groot deel van de dreef is zwaar aan het aftakelen. In de ondergroei is langs beide kanten van de dreef een houtkant. Langsheen het westelijke deel van de dreef is een talud.
22	135	Kh	Houtkant langsheen beek
23	42	Kbp	Bomenrij van populier op grens van grasland
24	338	Kh	Houtkant tussen landbouwpercelen

3.2.5.2 Geplande lijnelementen algemene beschrijving

Binnen het beheerplangebied zijn er enkele ruimtes waar gedurende het beheerplan lijnelementen zullen aangelegd worden. Deze zijn in de meeste gevallen nu nog grasland maar zullen in de komende jaren aangeplant worden.

Tabel 12: Geplande lijnelementen

Lijnelement	Lengte (m)	Beschrijving
3	142	Aanplanten van bomenrij met populier en houtkant
4	211	Aanplanten bomenrij van populier met haag
5	125	Pad doorheen beheereenheid 104. Hier langsheen zal een haag aangeplant worden.
8	80	Aanplanten van haag op perceelsgrens

3.2.5.3 Voorkomende lijnelementen (bwk)

De biologische waarderingskaart maakt aan de hand van een uniforme lijst van karterings-eenheden een inventaris op van de voorkomende vegetatie. Op basis van vier criteria (zeldzaamheid, biologische kwaliteit, kwetsbaarheid en vervangbaarheid) krijgt ieder ecotoop een waardering van biologisch zeer waardevol tot biologisch minder waardevol.

De in dit beheerplan opgenomen bestanden worden grotendeels als biologisch zeer waardevol gekarteerd. Enkele percelen zijn ook ingekleurd als biologisch waardevol. Fragmenten zijn ingekleurd als complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen of als biologisch minder waardevol.

Tabel 13: Karteereenheden

Karteringseenheid	Lijnelement
Bomenrij populier (kbp)	1, 2, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23
Houtkant	9, 14, 21, 22, 24
Bomenrij van beuk (kbf)	21
Talud (kt)	21
Bomenrij van esdoorn	10

3.2.6 Belangrijke conclusies naar beheerdoelstellingen en maatregelen

In het gebied is voornamelijk loofhout aanwezig. Het aandeel naalldhout is laag. Het gebied bestaat uit een oude boscluster waar een dunning dient uitgevoerd te worden en enkele groepenkappen om de kwaliteit van het habitat en het aanwezige hout te verhogen en de voorjaarsflora te stimuleren. De opstanden in de Zuunbeek vallei bestaan voornamelijk uit opstanden van populier. Deze opstanden zijn verspreid over verschillende dimensies. Dit zorgt voor een spreiding in opbrengsten en een spreiding in uit te voeren beheerwerken gedurende de loop van het beheerplan.

4 Situering en bescherming erfgoedwaarden

In dit hoofdstuk worden de erfgoedwaarden van het kasteeldomein en de omliggende gronden op verschillende manieren beschreven, zodat een gefundeerd en alomvattend overzicht ontstaat. Allereerst worden de erfgoedwaarden, (indien van toepassing) zoals beschreven in het Vlaams Beschermingsbesluit, aangehaald en toegelicht, verduidelijkt of genuanceerd. Vervolgens wordt aan de hand van het Nara Grid een waardenstelling uitgeschreven. De waardebepaling geeft een overzicht van de erfgoedwaarden van de gebouwen in hun huidige vorm. De erfgoedwaarden die eventueel vroeger aanwezig waren, zijn dus niet vermeld. De waardenstelling moet een instrument zijn om correcte beheersdoelstellingen en maatregelen op te stellen waarbij de erfgoedwaarden in stand worden gehouden.

4.1 Waarden uit het Vlaams Beschermingsbesluit

Het kasteeldomein Budingen is samen met de kasteelhoeve, het hof te Wedem en de omgeving beschermd als **cultuurhistorisch landschap** (1980), omwille van **de historische waarde en esthetische waarde**. De kasteelhoeve is afzonderlijk vastgesteld als gesloten hoeve met gebouwen van geel-en witgeschilderde baksteen onder zadeldaken uit de 19de eeuw met architecturale en historische waarde. Het kasteeldomein (kasteel, bos, koetshuizen en ommuurde moestuin) is eveneens vastgesteld omwille van architecturale en historische waarde. Het kasteel wordt omschreven als gebouw in klassicistische stijl daterend van 1743, licht aangepast in 1896 met staatsieplein, geflankeerd door wagenhuizen en toegankelijk via hekken tussen arduinen pijlers.

Hieronder wordt de beschrijving uit het beschermingsbesluit (*cursief*) opgenomen en verder toegelicht aan de hand van de analyse die in de voorgaande hoofdstukken gebeurde.

Historische waarde

Een onroerend goed heeft historische waarde als het getuigt van een (maatschappelijke) ontwikkeling, gebeurtenis, figuur, instelling of landgebruik uit het verleden van de mens. In de adviezen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (anno 2021 VCOE) wordt de historische waarde van het kasteeldomein als volgt beschreven:

De heerlijkheid Budingen wordt reeds sedert de 15e eeuw vermeld als bezit van de familie Rolin; in 1530 wordt ze verworven door J. de Marnix langs wiens familie ze op het einde van de 16e eeuw vervalst aan het geslacht de Lutzerat; in 1743 wordt het goed gekocht door P. Walckiers, in 1799 door F.B. Dtevaere en in 1832 door J.B. 't Serstevens langs wie het door huwelijk in het bezit kwam van de familie de Jonghe d'Ardoye.

Naast de familiale eigendomsgeschiedenis van het kasteeldomein is ook historische waarde toe te kennen aan de verschillende stijluitingen en typologieën op het domein in architectuur en landschap.

De geschiedenis van de kasteeldomeinen gaat lang terug. In de 15de en 16de eeuw zijn reeds verschillende domeinen te zien, verspreid tussen de landbouwgronden, gelegen buiten dorpscentra (zoals het nabije Breedhout). Het kasteeldomein van Budingen vormt dus reeds eeuwen een ruimtelijk-structurerende factor in het landschap.

Het kasteeldomein op zich heeft eveneens historische waarde. De landschapsindelingen zijn opgebouwd uit restanten van historisch landgebruik en geven dus een referentie naar vroegere situaties (zie moestuin, vijvers, ...). De Engelse landschapsstijl komt sterk naar boven in de directe omgeving van het kasteel en is typerend voor de 18de- en 19de eeuw (zie bouwdata kasteel). De flankerende koetshuizen zijn dan weer voorbeelden van de historische leefomstandigheden. Ook de

typologische verdeling op het domein heeft historische waarde. Die verdeling wordt versterkt door de verschillende circulatiepatronen en toegangswegen die vandaag en historisch aanwezig zijn. De huidige vormgeving van het voorplein vormt een late aanpassing naar leefomstandigheden (in functie van de auto).

Esthetische waarde

Een onroerend goed heeft esthetische waarde als het de waarnemer zintuiglijke schoonheid laat ervaren. In de adviezen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (anno 2021 VCOE) wordt de esthetische waarde (toen vernoemd als artistieke waarde) van het kasteeldomein als volgt beschreven:

Het kasteel van Budingen: het huidige gebouw in classicistische stijl dateert van 1743, doch in neo-classicistisch getinte stijl enigszins aangepast in 1896, (beide jaartallen te lezen op de gevel) kort na de aanleg van de baan Halle-Edingen waardoor de vroegere verbindingsdreef met de Brabantsebaan (Halle- Gaasbeek) in onbruik raakte. De achtergevel werd wellicht naar model van de voorgevel met arduin bekleed (duidelijk verschil van steensnede), toen werden ook de bestaande zadeldaken verbouwd tot het huidige mansardedak (leien). Het betreft een U-vormig gebouw met twee bouwlagen van vijf traveeën met vooruitspringende hoekrisalieten van twee traveeën; de gevels worden vertikaal geleed door hoekpilasters met ingediepte voegen, en horizontaal geritmeerd door twee registers van hoge steekboogvensters; de middentraveeën zijn bekroond met een fronton; het huidige staatsieplein is toegankelijk via hekken gevat tussen arduinen pijlers en is geflankeerd door wagenhuizen geleed door bakstenen pilasters en rondbogen;

Ten noorden sluit daarbij de kasteelhoeve aan. De kasteelhoeve: een gesloten hoeve met gebouwen in geel- en witgeschilderde baksteen, onder zadeldaken, daterend uit de 19e eeuw, een steek- booginrijpoort naar het ruime geplaveide erf. Een boerenhuis met anderhalve verdieping, vijf traveeën onder zadeldak met kunstleien; rechthoekige muuropeningen; een twee verdiepingen hoge stalvleugel in het verlengde; een tweede stal herbruikt oudere deurposten van arduinen negblokken; lage varkenshokken voorzien van gekoppelde arduinen deurtjes; een ruime langsschuur met steekbooginrijpoorten; haaks karrehuis geritmeerd door steekbogen van baksteen op dunne arduinen pijlers, de inrijpoort naar het erf is hierin geïntegreerd; veldpoort naast de woning; derde poort bekroond met een reliëfsteen is ingewerkt in de omheiningmuur tussen de hoeve en het ingangshek van het kasteel.

De esthetische waarde wordt eveneens bepaald door de onderlinge samenhang en verbondenheid tussen de verschillende gebouwen op het domein. Het kasteeldomein vormt het resultaat van ontwikkelingen van de 15de eeuw tot nu. Op het domein zijn verschillende structurerende elementen, typerend voor een kasteeldomein, aanwezig in het landschap. Zowel de architecturale kenmerken als de landschapsstijl geven esthetische waarde aan het domein. Zo is bijvoorbeeld esthetische waarde toe te kennen aan de zichtassen, zowel de oost-westas aan beide zijden van het kasteel als de resterende delen van de ganzenpoot in de bosstructuur.

4.2 Waardestelling aan de hand van het Nara Grid

ASPECTEN ↓	DIMENSIES ⇒	Artistiek	Historische	Sociaal	Wetenschappelijk
Vorm en design		Het kasteel heeft een (neo-)classicistische stijl. Ook de vormgeving van het domein refereert naar historische stijlen (bv. Franse landschapsstijl, Engelse landschapsstijl, nouveau pittoresque).	Het kasteeldomein is een typisch voorbeeld van een U-vormig kasteel met flankerende koetshuizen, hoeves en moestuin.	De verschillende functies op het domein zijn met elkaar verbonden en staan altijd ten dienste van de kasteelheer. Het kasteel toont, met andere omliggende kasteeldomeinen, het rijke karakter van de regio, verdeeld in heerlijkheden, doorheen de geschiedenis.	De gaafheid van het domein laten toe de vormgeving en werking ervan te bestuderen.
Materialen en substantie		De originele materialen van de gebouwen zijn zichtbaar. Door het gebruik van arduinen bekleding wordt een artistiek effect gecreëerd in de gevel van het kasteel. Ook de toegangspijlers en het hekwerk zijn rijkelijk uitgewerkt.	In het fronton van het kasteel zijn de twee bouwdata opgenomen. De bouwmaterialen zijn mogelijks afkomstig uit de regio.	/	/
Gebruik en functie		De vormgeving van het voorplein paste zich doorheen de tijd aan aan nieuwe functies (zoals koetsen en later auto's).	Ten westen van het kasteel werden ondersteunende functies ondergebracht, ook gerelateerd aan de landbouw.	De verschillende functies op het domein zijn met elkaar verbonden en staan altijd ten dienste van de kasteelheer.	Het kasteeldomein maakt deel uit van een grotere regio met meerdere kasteeldomeinen en is interessant om te onderzoeken op stedenbouwkundig en sociaal vlak.
Traditie, technisch en vakmanschap		Het kasteel is gebouwd met waar vakmanschap als 18 en 19 ^{de} -eeuws impressionant gebouw.	Op het kasteeldomein bevindt zich een ijskelder.	/	De aanwezigheid van een ijskelder is interessant voor onderzoek naar het historisch gebruik ervan.
Locatie en setting		Het kasteel ligt ver weg van de omliggende bebouwingskernen en van de wegen. De toegangsdraven naar het kasteel geven het gebouw zijn karakter.	Het kasteeldomein bevindt zich sinds eeuwen op grensgebied en heeft een grote structurerende waarde in de omgeving, die een open karakter geeft. Er is historisch altijd water aanwezig geweest op en rond het domein. Dit was van belang voor de functionele en esthetische waterpartijen.	De locatie en vormgeving van het domein begon zeer strategisch als beschermde site op grensgebied tussen Henegouwen en Brabant.	Het kasteeldomein is een uniek goed bewaard voorbeeld van landschapsgebruik- en indeling.
Genius loci		De toegangsdraven en het hekwerk geeft een zeker statuut aan het domein, waardoor het zich onderscheidt van andere bebouwing. Bovendien zorgt het voor een duidelijk eenheid op het domein.	Het kasteel bevindt zich vermoedelijk op de plaats waar in de middeleeuwen reeds een motte aanwezig was.	/	/

4.3 Besluit waardestelling

In dit besluit worden de belangrijkste conclusies uit voorgaande waardestellingen samengevat.

Hoge ensemblewaarde

Het kasteeldomein heeft een hoge ensemblewaarde. De combinatie van kasteel, hoeves, koetshuizen, ommuurde moestuin en bijhorende landbouwgronden en bos heeft een hoge waarde. Bovendien is dit ensemble zeer goed bewaard.

Waarde in de ruimtelijke context

Het kasteeldomein heeft een grote ruimtelijk-structurende waarde in de omgeving. Het vormt een voorbeeld van een kasteelheerlijkheid in een open landschap, gelegen tussen verschillende sterker bebouwde dorpskernen. Daarnaast is een groot belang van de aanwezigheid van water voor de kasteelsite.

Waarde van de functionele verdeling

Het kasteeldomein is verdeeld in verschillende zones die een eigen functie hebben. De hoeves, landbouwgronden en tuinierswoning hebben een utilitaire functie, terwijl ten zuiden van het kasteel een recreatieve zone is. In de directe zone rond het kasteel primeert de esthetische functie. Deze functionele verdeling blijft doorheen de eeuwen bestaan, maar wijzigt mee met de tijdsgeest.

Historische waarde

Het kasteeldomein in al haar materiële aspecten heeft een hoge historische waarde die bepaald wordt door de eigendomsgeschiedenis van de bewoners, de bouwstijl van het kasteel en de aanleg van het domein, maar ook door het historische beheer. De gerijpte vegetaties zijn het resultaat van de historische evolutie van het domein. Deze vegetaties hebben een historische, esthetische en schoonheidswaarde.

4.4 Landschappelijk waardes

4.4.1 Macroniveau

Het kasteeldomein van Budingen met zijn omliggende gronden maakt deel uit van het ruimere Pajottenland waarin een relatief hoge densiteit van kasteeldomeinen aanwezig is. Het kasteeldomein van Budingen bevat nog alle typerende elementen en landschappelijke samenhang eigen aan de streek en heeft op die manier een hoge representativiteit.

4.4.2 Mesoniveau

De overkoepelende, cultuurhistorische erfgoedwaarde is intacte **landschappelijke samenhang**. Het landgebruik in de omgeving van het kasteeldomein heeft doorheen de laatste eeuwen geen fundamentele wijzigingen ondergaan. Structurerend in het landschapsbeeld en landgebruik zijn:

- de akkers op de drogere gronden,
- de weilanden en later populieraanplantingen in het valleigebied van de Zuunbeek. De aanplantingen van populier zijn een recente gebruik van het landschap maar historisch gezien belangrijk voor de streek. De populierproductie was belangrijk voor de productie van lucifers door sneller groei en de rechte stammen.
- de oud-boscluster ten oosten van het kasteeldomein.
- In de nabije periferie van het kasteeldomein komt een meer gecondenseerd landgebruik voor met elementen die hun oorsprong hebben in de esthetische functie, maar ook in de gebruiksfunctie. Respectievelijk bijvoorbeeld parkopstanden, parkvijvers en ornamenten enerzijds, een moestuinzone, hoogstamboomgaard en hoeve anderzijds.

De **wegenstructuur** in het kasteeldomein representeert het historische landgebruik. De imponerende centrale dreef met begeleidende dreefstructuur en vista overheen zijn rechtlijnige traject richting het kasteel heeft daarnaast een belangrijke esthetische waarde.

4.4.3 Microniveau

Binnen de 5 verschillende deelgebieden kunnen volgende erfgoedwaarden geïdentificeerd worden.

4.4.3.1 Kasteelomgeving

De aanleg van de parkelementen in **landschapsstijl** bepalen een belangrijke esthetische erfgoedwaarde. Deze situeren zich in volgende landschapselementen:

- ☐ Glooiende overgang tussen kasteel en boscluster met parkgrasland waarin solitaire bomen en bomengroepen aanwezig zijn.
- ☐ De symmetrische elementen in het verlengde van de zichtassen over de dreven. Langs oost- en westkant van het kasteel staan er telkens 2 ornamenten. Langs de oostkant werden deze historisch begeleid door 2 rode beuken, recent gebeurde een heraanplant hiervan.
- ☐ Borders in de omgeving van het kasteel, de dienstgebouwen en langsheen de moestuinzone, deze worden afgeboord door glooiende paden.

Voorgaand aan de aanleg in landschapsstijl kwam er een meer **functionele inrichting** van de kasteelomgeving voor – waartoe we ook de vierkantshoeve beschouwen. Vele landschapselementen verwijzen nog naar deze oudere, functionele landschapsinrichting:

- ☐ Een relictvijver van een groter vijvercomplex. Historisch werden vijvercomplexen gebruikt voor viskweek. Het kasteel situeerde zich volgens kaart x zelfs als waterslot binnen een omgrachting. Van deze historische structuur zijn geen zichtbare relictten aanwezig.
- ☐ Aanwezigheid moestuinzone
- ☐ Aanwezigheid vierkantshoeve met typisch binnenplein en aanpalende hoogstamboomgaard. Deze boomgaard heeft een hoge ensemblewaarde aanpalend op de huiskavel langs de boerderij.

4.4.3.2 Dreven:

De dreven vervullen historisch een esthetische en een functionele functie in het landschap:

- ☐ Cultuurhistorische waarde als verbindingselement.
- ☐ Esthetisch waarde door aanleg dreefstructuur van de westelijke toegangs-dreef
- ☐ Natuurhistorische waarde van voorkomende voorjaarsflora: duidt op lange constantie en streekeigenheid. Verhoogt tevens belevingswaarde.

4.4.3.3 Oud-boscluster

De landschappelijke ligging van de oud-boscluster had historisch enkel voordelen in kader van gebruik. Het continu gebruik doorheen de jaren zorgt toegevoegde waarde in het landschap:

- ☐ Natuurwetenschappelijke waarde voorjaarsflora (lange bosconstantie)
- ☐ Cultuurhistorische waarde bosgebruik. Hakhoutbeheer voor brandhout en hooghoutbeheer voor productie timmerhout.
- ☐ Padenstructuur in bos in functie gebruik en exploitatie, inspelend op reliëf
- ☐ Voorkomen van clusters met oudere bomen. Verouderingseilanden die verwijzen naar historische opstanden
- ☐ Aanwezigheid ijskelder met samenhangende beplanting in de omgeving, Beuken zorgen voor veel schaduw in de zomer en een koelere bodem => ijs in kelder trager smelten
- ☐ Menging kleine groepjes naaldhout doorheen de grotere loofhoutcluster. Deze kunnen mogelijk gelinkt worden aan de jachtfunctie, dan wel als esthetisch element.

4.4.3.4 Landbouwlandschap

De aanleg van akkers met kleine landschapselementen op de flauwe hellingen had een functionele/cultuurhistorische waarde:

- ☐ Kavelstructuur intact. Percelen die verdeeld zijn aan de hand van het reliëf
- ☐ Hoge densiteit aan kleine landschapselementen aanwezig. Bomenrijen en houtkanten hebben een esthetische waarde door het doorbreken van grote akkers. Houtkanten volgens hoogtelijnen zorgen voor een verlaagde erosie op de akkers op hellingen. KLE's zorgen voor afbakening van terreinen
- ☐ Inbedding doorsnijdende beekvalleien.
- ☐ Landbouwgebruik heeft cultuurhistorische waarde – productiefunctie. Akkers zijn hoger gelegen dat de nutriënten kunnen doorstromen naar de hooilanden. Akkers dichtergelegen bij hoeve

4.4.3.5 Valleigebieden

De rijkere valleigronden hebben een historisch belang voor de productie van hooi voor werkpaarden en runderen. Het gebied heeft ook een esthetische waarde door:

- ☐ Aanwezigheid van meanderende vorm van de Zuunbeek.
- ☐ Natuurwetenschappelijke waarde van oud bosflora. Vooral soorten die ook in een beemdenlandschap kunnen overleven (bosanemoon, slanke sleutelbloem, moerasspirea, speenkruid)

De gebruiksfunctie situeert zich meer door:

- ☐ Rabattenstructuur die historisch gelegd werden in beemden. Deze hadden de functie overtollig regenwater af te vangen om zo de vorming van laagveen of zeggemoeras te vermijden. Een hooilandbeheer werd op die manier mogelijk.
- ☐ Aanwezigheid van enkele hooilandrelicten en KLE's, typisch element zijn de populierkamers.
- ☐ Aanwezigheid van populier is een naoorlogse tendens, streekeigenheid. De populieraanplanten waren belangrijk om de industrie in de omgeving te ontwikkelen door productie van snel en recht hout voor het maken van lucifers.

4.4.4 Diagnose

De bescherming als landschap betreft het kasteel van Budingen, de kasteelhoeve en het Hof te Wedem met omliggende landerijen, bossen en velden.

De oorspronkelijke relatie tussen bodemgesteldheid en landgebruik bleef in dit landschap nagenoeg volledig bewaard.

4.4.4.1 Cultuurhistorische waarde landgebruik

Volgende elementen hebben een cultuurhistorische waarde door hun landgebruik en functie in het kasteeldomein.

Element	Diagnose
Ommuurde moestuin	Kleinschalige productiefunctie is deels aanwezig en in goede staat. Het zuidelijke deel is deels geëvolueerd naar een grasland met maaibeheer.
Vijverstructuur in kasteelomgeving	Gedeeltelijk aanwezig, gedeeltelijk te herstellen door de aanleg van een vijver op de Kasteelbeek
Vijverstructuur in oud-boscluster	Aanwezig en in goede staat door functioneren van de vijver en behouden van water
IJskelder	Aanwezig en in degelijke staat
Hoogstamboomgaard langs vierkantshoeve	Afwezig, te herstellen op de oorspronkelijke locatie met aangepaste soorten.
Erfbeplanting rond hoeve	Aanwezig, in goede staat door het behouden van zijn functie
Bosbeheertypes in oud-boscluster	Aanwezig, in goede staat
Kleine landschapselementen in landbouwlandschap	Aanwezig, te versterken
Akkergebruik op droge gronden	Aanwezig, in gebruik
Historisch beemdenlandschap (hooilandbeheer) in valleilandschap	Gedeeltelijk aanwezig, beperkte begrazing en maaien als onderhoud
Populierteeft in valleigebied Zuunbeek	Aanwezig, in goede staat

4.4.4.2 Esthetisch parkaanleg in Engelse landschapstijl

Volgende elementen hebben een belangrijke invloed voor de esthetische waarde van het park aangelegd in Engelse landschapstijl.

Element	
Parkgrasland	Aanwezig, te verbeteren voor kwaliteit van het grasland en de historische gebruiksvorm
Ornamenten	Aanwezig
Individuele bomen en bomengroepen	Aanwezig, in beheer om de levensduur te maximaliseren.
Zichtas over de centrale dreef	Aanwezig, in goede staat

4.4.4.3 Natuurwetenschappelijke waarde:

Volgende elementen hebben een belangrijke natuurwetenschappelijke waarde door hun lange aanwezigheid in het gebied en de vorming van het gebied. De grote soortendiversiteit aan oud-bosflora geeft een indicatie van de continuïteit van het gebied. De geomorfologie van het gebied, een valleilandschap, werd goed behouden en is tot op de dag van vandaag nog steeds aanwezig. De werking van de valleistruktuur is nog in goede staat.

Element	
Oud-bosflora	Aanwezig, in goede staat
Meanderende Zuunbeek	Aanwezig, kan nog meanderen
Geomorfologie	Aanwezig, in goede staat

5 Visie en beheerdoelstellingen

In dit hoofdstuk wordt de visie op het toekomstig beheer van de kasteelsite van Budingen voor de komende 24 jaar beschreven. Het betreft een integrale visie waarin het volledige domein, met alle bouwkundige en landschappelijke elementen, vervat zit.

In 5.2 wordt de visie vervolgens geconcretiseerd in verschillende beheersdoelstellingen. Deze doelstellingen worden gemakkelijks halve opgesplitst in erfgoedkundige beheersdoelstellingen en ecologische beheersdoelstellingen.

In hoofdstuk 6 worden vervolgens specifieke beheersmaatregelen aangehaald die noodzakelijk zijn voor het verdere behoud en beheer van de gebouwen en het landschap.

5.1 Visie

Het kasteeldomein van Budingen is in privaat eigendom en wordt momenteel ook als privaat woondomein gebruikt. De visie van de eigenaar is om, op een bescheiden en respectvolle manier, het domein voor meerdere gebruikers open te stellen. De historische context en de historische functie, namelijk wonen, zijn hier steeds het uitgangspunt. De functie 'wonen' blijft primeren en is kleinschalig gericht. Meer concreet is het niet de bedoeling appartementen in te richten en zal per gebouw dus slechts 1 (eventueel twee voor de grote hoeven) ééngezinswoning ingericht worden.

Daarnaast is het ook de visie van de eigenaar om op een gecontroleerde manier (na afspraak) erfgoed- en natuurliefhebbers sporadisch toegang te geven tot het domein. Op die manier wil de eigenaar bijdragen aan het creëren van een draagvlak voor erfgoed.

De eigenaar heeft de visie om het landschap te behouden en te herstellen waar dit gedegradeerd is. Dit zal gecombineerd worden met een ecologisch duurzaam beheer van het terrein. De bossen en landbouwgrond blijven hun productiefunctie behouden. In de nabijheid van het kasteel zal de esthetische functie primeren. Het parkkarakter en de perken in Engelse landschapsstijl zullen behouden blijven en versterkt worden om het parkaspect in de toekomst te behouden.

De visie van de eigenaar is om te zorgen voor een instandhouding en verhoging van de natuurkwaliteit in de bossen en graslanden. Dit zal gepaard gaan met het gedeeltelijk behoud van oude gebruiken voor het exploiteren van de bossen en graslanden.

5.2 Doelstellingen

De algemene visie, die steeds van kracht zal zijn, kan gespecificeerd worden in enkele beheersdoelstellingen. De beheersdoelstellingen vallen, zoals de inventaris, uiteen in erfgoedkundige doelstellingen en ecologische doelstellingen.

De algemene doelstelling van dit geïntegreerd beheerplan is het behoud en herstel van de erfgoedelementen.

5.2.1 Doelstellingen bouwkundig erfgoed

5.2.1.1 Doelstelling 1. Conservatie en restauratie van het kasteel

Het kasteel blijft bewoond door de eigenaar van het domein. Het kasteel is bouwfysisch in een goede staat. Er zijn geen noemenswaardige problemen. Het is van belang dat de instandhouding van de gebouwen en de aanwezige erfgoedelementen ook op lange termijn gegarandeerd wordt. Voor de toekomstige werken wordt de restauratieladder al uitgangspunt genomen. Ingrepen moeten zoveel als noodzakelijk en zo beperkt als mogelijk zijn. Meer concreet betekent dit dat voorrang gegeven wordt aan onderhouden en conserveren. Indien dat niet mogelijk is, wordt overgegaan tot repareren. Pas als de bouwfysische toestand dermate slecht is, wordt overgegaan tot vernieuwen. Daarbij kan gekozen worden voor kopiëren, imiteren of verbeteren. Ook ingrepen voor een verhoging van de duurzaamheid, het comfort of energetische en technische optimalisaties moeten de aanwezige erfgoedelementen – en kenmerken respecteren.

5.2.1.2 Doelstelling 2. Herbestemming van het zuidelijke koetshuis tot ééngezinswoning

Het gebouw wordt herbestemd van loft tot ééngezinswoning. De woning kan verhuurd worden als vakantiewoning of tijdelijke verblijfplaats. Het koetshuis werd ooit bewoond en werd voorheen als strijkatelier voor het kasteel gebruikt. Bij de restauratie van de buitenschil wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de erfgoedelementen en – kenmerken. Om het koetshuis van een afzonderlijke ingang te voorzien zal in de westelijke muur rond de private tuin een deuropening gemaakt worden. Op die manier blijft het kasteeldomein zelf ook gevrijwaard van geparkeerde auto's.

5.2.1.3 Doelstelling 3. Ontwikkelen van de moestuin als moes- en pleziertuin

De ommuurde moestuin wordt opnieuw ingericht. Om het kasteelpark te vrijwaren van storende elementen, zoals het zwembad en het tennisveld, worden deze accommodaties verplaatst binnen de ommuurde moestuin. Beide elementen worden geplaatst zonder de erfgoedelementen van de moestuin te beschadigen. Integendeel, de aanwezige serre en betonnen plantenbakken worden gerestaureerd en opnieuw volwaardig in gebruik genomen. Daarnaast wordt een pad gecreëerd doorheen de moestuin, dat een zichtas van noord naar zuid zal teweegbrengen. Er wordt niet teruggekeerd naar een mogelijks historische vierdeling van de moestuin.

5.2.1.4 Doelstelling 4. Renovatie van de tuinierswoning

De tuinierswoning is nagenoeg volledig gerenoveerd. De doelstelling is om de woning in eerste instantie te huur te geven of in erfpacht aan de hovenier voor het kasteeldomein. Wanneer de meest zuidelijke vierkantshoeve gerestaureerd is, kan de hovenier eventueel daar zijn intrek nemen en wordt de tuinierswoning te huur gesteld aan andere gebruikers. De woning ligt buiten het eigenlijke kasteeldomein en kan dus zonder problemen in gebruik genomen worden.

5.2.1.5 Doelstelling 5. Restauratie hoeve

De meest zuidelijke hoeve wordt op korte tot middellange termijn gerestaureerd. De doelstelling is om meerdere woningen in te richten in deze hoeve, die mogelijk in gebruik kan genomen worden door de hovenier of kan verhuurd worden. De bijhorende schuren en stallen kunnen dienstdoen als opslagruimte voor de materialen, machines en andere benodigdheden voor het onderhoud van het domein. De hoeve zal, met andere woorden, gedeeltelijk ten dienste staan van het beheer van het domein.

5.2.1.6 Doelstelling 6. Duurzaamheid incorporeren

Het is de doelstelling om de gebouwen en het domein zo duurzaam mogelijk te restaureren en (her)bestemmen. Om die reden worden zonnepanelen geplaatst op het zuidelijk dakvlak van de noordelijke vierkantshoeve. Dit dakvlak is, door de ingeslotenheid, op geen enkele manier zichtbaar van op de straat of van op het domein. De zonnepanelen zullen dus geen storend effect hebben op de erfgoedwaarden. Andere dakvlakken worden niet in gebruik genomen voor zonnepanelen.

Daarnaast wordt de bestaande zwemkom behouden voor opslag van regenwater. Het zwembad verhuisd (zie doelstelling 3) naar de ommuurde moestuin. De bestaande kom wordt verbonden met het regenwaterafvoersysteem van het koetshuis, waardoor regenwater opgeslagen kan worden en ingezet kan worden voor het watergebruik.

5.2.1.7 Doelstelling 7. Restauratie hoeve 2 na aflopen erfpacht

De meest noordelijke vierkantshoeve is in erfpacht tot 2034. De erfpacht is gelinkt aan de landbouwactiviteiten van de pachter. Wanneer deze met pensioen gaat (ca. 2034), vervalt de erfpacht. Na de erfpacht zal ook deze hoeve gerestaureerd worden en wordt een gepaste (her)bestemming gekozen.

5.2.1.8 Doelstelling 8. Conservatie en restauratie van kleine elementen

Op het domein zijn verschillende kleinere bouwkundige elementen aanwezig. De doelstelling is om deze elementen eveneens te conserveren en restaureren indien nodig. Zo is het de doelstelling om de brug ten noorden van de ommuurde moestuin volledig naar historisch model te herstellen. De pilaren ten oosten van het kasteel worden hersteld en het hekwerk ten westen van het kasteel wordt geconserveerd. De palen aan weerszijden van de verschillende toegangswegen worden eveneens goed onderhouden.

5.2.1.9 Doelstelling 9. Conservatie van de ijskelder

De ijskelder wordt beperkt gerestaureerd zodat conservatie mogelijk is. Dit wil zeggen dat de toegang volledig gerestaureerd wordt zodat deze op een goede manier afgesloten kan worden. Ook bomen die mogelijk schade kunnen veroorzaken aan het gewelf, worden geveld. In de ijskelder worden geen werken uitgevoerd. Het gebouwtje blijft behouden, maar krijgt geen specifieke functie. Mogelijks kan dit een plaats voor vleermuizen worden.

5.2.1.10 Doelstelling 10. Ontwikkelen van paviljoentje als vakantiehuis

Het paviljoentje ten noorden van de ommuurde moestuin wordt bewaard en kan op termijn ingericht worden als vakantiehuis.

5.2.1.11 Doelstelling 11. Creëren van een beperkte toegankelijkheid

Om het kasteeldomein toegankelijk te maken wandelaars, kan op aanvraag de dreef bewandeld worden onder leiding van een gids. Het is de bedoeling dat geïnteresseerden na afspraak op een beperkt aantal momenten in het jaar het domein kunnen bezoeken, onder leiding van een gids. Zowel het aantal momenten dat dit kan als het aantal personen wordt bewust laag gehouden om het private karakter van het kasteeldomein te bewaren. Hierdoor wordt een evenwicht gezocht tussen de immateriële waarden van een kasteeldomein dat historisch steeds veel mystiek in zich droeg en het algemeen belang van erfgoed.

5.2.2 Doelstellingen landschappelijk erfgoed

5.2.2.1 Doelstellingen Kasteelomgeving

Erfgoedkundig waardevolle bomen

Behouden van de soortenvariatie aan parkbomen en het evenwicht tussen loofbomen en naaldbomen. Bewaring van de continuïteit van de soorten door aanplantingen jonge bomen met zelfde genetische oorsprong. Behoud genetische diversiteit. Streven naar maximale kansen op het bereiken van een hoge leeftijd van het bomenbestand. Streven naar het optimaliseren van de standplaatskwaliteit en vermijden van gevaarlijke situaties.

Sierperken

Behoud van de plantvakken die zorgen voor een esthetische inbedding van het kasteel en zijn omgeving en streven naar een onderhoudsvriendelijk beheer. De aanwezigheid van bloemen, bloemende struiken en typische scheevormen zijn hier gewenst.

Parkbeplantingen in omgeving kasteel

Behoud van de bosachtige omgeving en natuurlijke ontwikkeling ondersteunen bij nood tot heraanplant gebruik van karakteristieke soorten die nu ook al aanwezig zijn. Verdere ontwikkeling van oud-bosflora in de kruidlaag. De soortenvariëteit van bomen in het kasteelpark blijft behouden. Er wordt gekozen voor vrij uitgroeiende solitaire bomen die kunnen veteraniseren op lange termijn. Het bomenbestand kan aangevuld worden met enkel bijzondere bomen die een typisch accent geven aan de parktuin. Dit kan door het gebruik van verschillende boomvormen (bvb treurvorm, zuilvorm ...), bomen met een specifieke bladverkleuring, specifieke bloeiwijze of unieke soorten.

Onder de parkbeplanting zal voldoende ongestoorde omgeving gecreëerd worden zodat de oud-bosflora zich verder kan ontwikkelen.

Parkgrasland

Ontwikkeling van soorten- en bloemenrijk parkgrasland met een glooiende structuur (Engelse landschapstijl) en aandacht voor het beschermen van de aanwezige parkbomen en boomgroepen. De herstelling van de historische extensieve beheer.

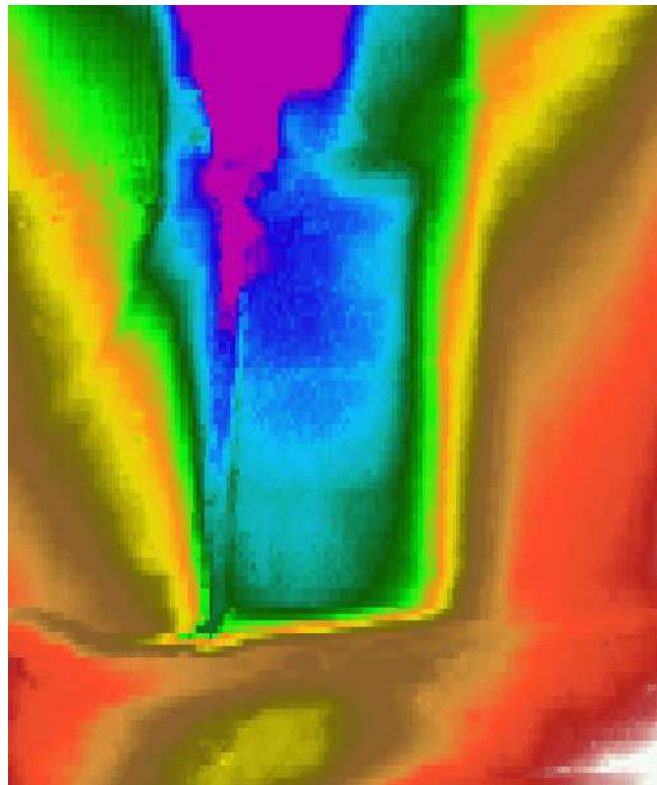
Ommuurde moestuin

Behouden en uitbreiden als gebruik van moestuin en boomgaard. Uitbreiding van de boomgaard en een aangepast beheer. Specifieke soortenkeuze van oude fruitsoorten die goed groeien als leiplant tegen de muren. Boomkwekerij voor parkbomen is mogelijk.

Beperkte andere invullingen toelaten zoals beschreven in 5.2.1.3.

Vijver

Behoud en onderhoud van huidige vijver en herstel van noordelijke vijver in zijn oorspronkelijke vorm en omvang aangegeven zoals op de DTM kaart. Behoud van het historisch vijveronderhoud met gefaseerd leeglaten van de vijvers. Behoud van de bestaande historische waterkolom, vorm en oevers.

Figuur 7: DTM kaart van vijver waar rechthoekige structuur zichtbaar is en een boogstructuur aan noordelijke zijde

5.2.2.2 Doelstellingen dreven

Westelijke dreef

Behouden van dreef en het plantverband. Aan de zijde van het kasteel de dreef herstellen. Historisch onderhoud van de dreef in functie van veiligheid en ontwikkeling van de bomen. Vervangen toegangsbomen (Italiaanse populieren) aan begin van dreef.

Oostelijke dreef

Behoud van de dreef door het bos om de zichtas te bewaren. Aangepast onderhoud van deze dreef.

Kappen en vervangen van de aftakelende beukendreef door een combinatie van winter-, zomer- en Hollandse linde of inheemse eiken. Het driehoekplantverband blijft behouden. De struiklaag zal in een historisch hakhoutbeheer komen. De kruidlaag zal verder ontwikkeld worden door een aangepast beheer.

Langs beide zijden van de dreef zal een haag aangeplant worden. Dit zal enkel gebeuren buiten de boszone. De haag zal het tunneleffect van de dreef versterken in de verjongingsfase. Eveneens zal dit zorgen voor minder erosie en windwerking.

5.2.2.3 Doelstellingen oud-boscluster

Bossen

De bossen zullen behouden blijven en de kwaliteit wordt verbeterd door middel van een aangepast beheer, aanduiding van toekomstbomen, groepenkappen, dunningen, omvormingen, aanplantingen en aanleg van bosranden.

Bij de beheerwerken zal er aandacht zijn voor de oud- bosflora zodat deze zich maximaal kan ontwikkelen.

Er zal een gedeeltelijk behoud zijn van historische beheervormen.

Vijvers

De vijvers zullen behouden blijven en ecologisch beheerd worden.

Ijskelder

De ijskelder zal behouden blijven. Rond de ijskelder zullen zware bomen gekapt worden zodat deze geen schade kunnen aanrichten aan de ijskelder als deze zouden vallen. De bomen op en rond de ijskelder zullen vervangen worden.

5.2.2.4 Doelstellingen landbouwlandschap

Akkers en weilanden

De akkers en weilanden zullen behouden blijven en er zal een landbouwactiviteit blijven uitgevoerd worden. Voor de weilanden zal een begrazingsbeheer van toepassing blijven of een extensief maaibeheer.

Kleine landschapselementen

De kleine landschapselementen in het landbouwlandschap zullen behouden blijven en waar mogelijk ook versterkt worden. Om de elementen te behouden zal er een aangepast beheer toegepast worden.

Hoogstamboomgaard

Deze is momenteel afwezig maar zal hersteld worden op zijn historische locatie met .

5.2.2.5 Doelstellingen valleigronden

Beken

De lopen van de beken en het meanderende karakter blijft behouden. Zowel voor de Zuunbeek als de Kasteelbeek en Wedembosbeek. De lijnelementen langs deze waterlopen blijven behouden en worden versterkt waar het kan.

Weilanden

De aanwezige weilanden blijven behouden en krijgen een begrazings- of maaibeheer.

Populierbossen

De opstanden van populier blijven behouden. Na kaalslag zullen deze herplant worden met een inheemse onderetage om een ecologisch waardevollere situatie te creëren.

Populierenkamers

De aanwezige populierenkamer blijven behouden in tijd. Op kaprijpe dimensies worden de populieren gerooid en herplant.

Hierbij kunnen oude populierklonen gebruikt worden.

5.2.3 ZEN-erfgoed

Als ZEN-erfgoed zouden volgende elementen opgenomen kunnen worden:

- ☐ De westelijke toegangsdreef. Dit is het geheel van dreef van platanen, het maaibeheer van de onderbegroeiing en de gedeeltelijke verharding van kasseien in porfiet.
- ☐ De oostelijke dreef
- ☐ Alle parkbomen opgenomen in de bomeninventaris. Deze bomen kennen geen economisch nut. Het esthetische belang primeert. De bomen blijven behouden tot ze in een vergaande veteraniserende fase zijn. Op dat moment hebben de bomen geen houtwaarde meer.
- ☐ Sierperken rondom het kasteel. Deze perken hebben geen economisch nut. Ze hebben vooral een esthetische waarde.
- ☐ De ijskelder in het parkbos
- ☐ De aanwezige arduinen palen
- ☐ De pijlers van de verdwenen toegangspoort
- ☐ Het historische hakhoutbeheer in het oude parkbos
- ☐ De aanwezige voorjaarsflora in het parkbos
- ☐ De vegetatie op de ijskelder

Al deze elementen worden verder opgesomd in bijlage.

5.3 Natuurwaarden

5.3.1 Beheervisie

De beheervisie beschrijft waar je op lange termijn (50-100j) naar toe wil met het gebied. De beheervisie kan opgesteld worden voor een ruimer gebied dan de effectief deelnemende percelen (Ruimer Globaal Kader).

5.3.1.1 Landschapsvisie

Binnen het globaal kader zal gestreefd worden naar een halfopen boslandschap met verschillende boskernen. Deze boskernen worden met elkaar verbonden via kleine landschapselementen in een agrarisch landschap.

- Cluster 1, 2, 4, 7: landschap met kleine landschapselementen. In een gedeelte van het gebied dat in het ruimer globaal kader is opgenomen is een cluster van landschap met kleine landschapselementen opgenomen. Hier wordt een hoogstamboomgaard en enkele hagen of heggen geambieerd. In de andere delen met de visie van kleine landschapselementen worden streek typische veedrinkpoelen en andere kleine landschapselementen geambieerd. Deze kleine landschapselementen zijn belangrijk als leefgebied voor akkervogels. Deze clusters zijn voornamelijk gelegen op de hogere valleiflanken en plateau's die in agrarisch gebruik zijn.
- Cluster 3, 5, 6: halfopen boslandschap. In deze clusters zal een halfopen boslandschap worden nagestreefd. In deze zones zal ingezet worden op houtproductie door middel van populierbossen en de productie van kwaliteitshout in de inheemse loofhoutbossen. Tussen de verschillende aanwezige boskernen kan beperkt een bosuitbreiding gedaan worden. Er moet steeds een behoud zijn van de afwisseling tussen bos en open landschap. Deze clusters bevinden zich in de valleien en in de omgeving van het kasteeldomein van Budingen. Er zullen onder andere volgende streefbeelden worden nagestreefd: 9130, 9160, 91E0_va.

5.3.1.2 Gewenste natuurstreefbeelden

Vegetaties

Binnen landschapstype gesloten bos – oud boscluster kasteeldomein worden volgende vegetatietypes worden geambieerd:

- ☐ Essen- Eikenbos zonder wilde hyacint
- ☐ Eikenbeukenbos met wilde hyacint” (9130_end), met een fractie 9120 “eiken-beukenbos”
- ☐ Valleibossen (91E0_va) erg beperkt in vallei langs hellingbeken
- ☐ Eutrofe vijvers (andere ae) in dit deelgebied

Binnen landschapstype gesloten bos - Zuunbeekvallei worden volgende vegetatietypes geambieerd:

- ☐ Valleibossen (91E0_va)
- ☐ Matig voedselrijk broekbos (91E0_vm)
- ☐ Moerasbos van breedbladige wilgen (rbbsf)
- ☐ Ruigt elzenbos (91E0_vn)

Streefbeeld	Beheereenheid	Oppervlakte
9130_end: eiken-beukenbos met wilde hyacint	304, 305, 306, 307, 309, 314, 318, 321	18,679 ha
9160: Essen – eikenbos zonder wilde hyacint	315, 316, 317	1,877 ha
91E0 (vn, vm, va): Ruigt elzenbos, matig voedselrijk broekbos, valleibos	102, 104, 205, 210	3,663 ha
Rbbsf: regionaal belangrijke biotoop: moerasbos van breedbladige wilgen	208	0,531 ha
Totaal		24,75 ha

Dit komt neer op ongeveer 40,57% natuurstreefbeelden.

Fauna

Binnen het gebied zal er gestreefd worden naar een verbetering van de biotoop. Dit zal ten goede komen van enkele groepen van fauna die toebehoren aan ecoprofiel 9. Dit ecoprofiel behoort toe aan dieren van structuurrijke gesloten bossen. Binnen het beheerplangebied is ook een ijskelder gelegen. Deze heeft een potentieel belangrijke functie als winterverblijf voor vleermuizen.

Percelen globaal kader

Een aantal percelen dat opgenomen zijn in het globaal kader zijn maar deels opgenomen doordat er enkel lijnelementen aanwezig zijn op deze percelen en deze in landbouw zitten.

De cluster van gesloten boslandschap dat niet in het beheerplan opgenomen is zal voornamelijk bestaan uit productiebossen van populier met een inheemse onderetage en verschillende vochtige habitattypes van het bostype 91E0.

5.3.2 Beheerdoelstellingen

De beheerdoelstellingen vertalen de beheervisie naar concrete doelen binnen de planperiode van het natuurbeheerplan (24j). De beheerdoelstellingen gelden alleen voor de effectief deelnemende percelen (beheereenheden). De beheerdoelstellingen gelden niet voor een ruimer gebied. De beheerdoelstellingen worden beschreven voor de ecologische, economische en sociale functie.

5.3.2.1 Criteria geïntegreerd natuurbeheer

In het vernieuwde Natuurdecreet gelden de Criteria voor Geïntegreerd Natuurbeheer als leidraad voor de opmaak van het (natuur)beheerplan. De criteria zijn van toepassing op alle beheereenheden die vervat zitten in het beheerplan, en dus ook op de beheereenheden met een economische functie. De vroegere criteria duurzaam bosbeheer zijn herzien en hierin opgenomen. Deze criteria moeten een garantie vormen voor de duurzaamheid en duurzame invulling van de verschillende functies op maat van het lokale gebied.

De criteria voor geïntegreerd natuurbeheer zijn ingedeeld in drie groepen:

- Criteria met betrekking tot de ecologische functie. Hierin zijn criteria opgenomen die betrekking hebben op heel het in het beheerplan opgenomen natuurterrein ("horizontale maatregelen"), en criteria met betrekking tot de realisatie van specifieke natuurstreefbeelden.
- Criteria met betrekking tot de sociale functie. Deze groep omvat criteria met betrekking tot toegankelijkheid en gepast beheer met een belangrijke rol voor landschapszorg, traditionele beheervormen of met een belangrijke wetenschappelijke of educatieve betekenis.
- Criteria met betrekking tot de economische functie. Deze criteria zien erop toe dat het terrein als hernieuwbare hulpbron wordt beheerd, met een duurzame levering van goederen en diensten.

Hieronder volgen de criteria die relevant kunnen zijn voor het domein:

Tabel 14: Criteria geïntegreerd natuurbeheer

Criteria geïntegreerd natuurbeheer
Criteria met betrekking tot de ecologische functie
De aanwezige natuurkwaliteit dient te worden behouden of verhoogd.
Bodembewerking wordt tot een minimum beperkt.
Aanrijking met nutriënten is niet toegestaan.
Er wordt een gepast beheer uitgevoerd van de bijzondere natuurwaarden (bronnen, poelen, monumentale bomen, horsten...) over heel het terrein.
Alle elementen die bijdragen aan de structuurdiversiteit worden behouden.
Voor niet door de EU beschermde natuur wordt een beheer voorzien in functie van sleutelsoorten, structuurkenmerken en de kwaliteit van het natuurlijk milieu.
Aanplanten van invasieve exoten is uitgesloten.
Op minstens 5 % van de bosoppervlakte worden maatregelen genomen in functie van oude bomen
Minimaal 5 % van de totale bosoppervlakte (individuele opp. max. 0,5 ha) wordt beoogd om te realiseren als open plekken in bosverband of als gevarieerde bosrand.
Bij verjonging wordt gezorgd voor een gevarieerde structuur en leeftijdsopbouw.
Sociale en culturele functies
Het beheer houdt rekening met sociale en culturele belangen van bevolking en omgeving. Er wordt gestreefd naar een minimale toegankelijkheid en betrokkenheid van doelgroepen.
Er vindt een gepast beheer van de terreinen of delen ervan plaats in functie van landschapszorg, traditionele beheervormen of een belangrijke wetenschappelijke of educatieve betekenis.
Economische functies
Het terrein wordt beheerd als hernieuwbare hulpbron. Er wordt gestreefd naar een veelzijdige functievervulling en de duurzame levering van goederen en diensten.
Voor zones met productiedoelen worden duidelijke doelstellingen geformuleerd met betrekking tot de rechtstreeks vermarktbaar goederen en diensten

5.3.2.2 Toepassing criteria geïntegreerd natuurbeheer

Open plekken/gevarieerde randen

Om structuurrijke bossen te kunnen realiseren wordt er vanuit de Criteria voor Geïntegreerd Natuurbeheer een oppervlakte van 5% vooropgesteld waarop variatie onder de vorm van open plekken/gevarieerde randen dient gerealiseerd te worden.

Binnen dit beheerplan zal voornamelijk ingezet worden op het creëren van gevarieerde randen over het volledige gebied. De open plekken die in enkele beheereenheden aanwezig zijn zullen behouden blijven gedurende het beheerplan.

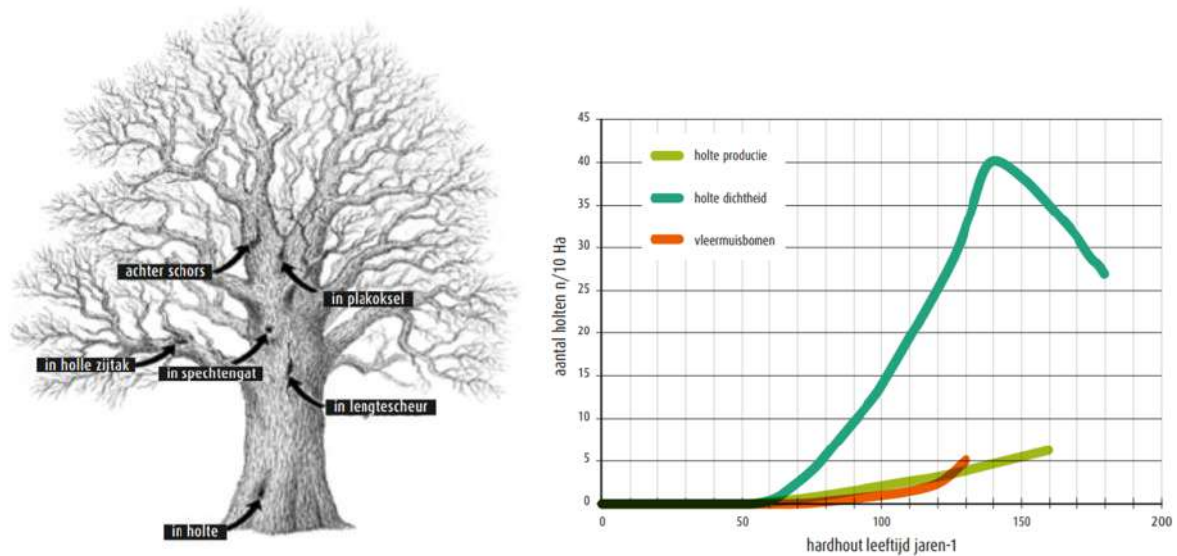
Invasieve exoten verminderen/verwijderen

De aanwezigheid van reuzebalsemien en Amerikaanse eik bemoeilijkt vooral de toename van het aandeel inheemse boomsoorten, het werken met natuurlijke verjonging van inheemse boomsoorten en het behoud van open plekken. Dit geldt enkel voor bomen in een bosomgeving. Parkbomen worden buiten beschouwing gehouden.

De verspreiding van deze soorten zal beperkt worden door deze niet te bevoordelen bij dunningen of extra licht te geven.

Aandeel dood hout verhogen en oude bomen behouden

Dood hout is heel belangrijk voor het boscossysteem. Elk stuk dood hout doorloopt verschillende verteringsstadia en uiteindelijk wordt het in de humuslaag opgenomen, waar de voedingsstoffen opnieuw worden vrijgegeven en opgenomen worden door de wortels van levende bomen. Dood hout verteert vrij snel, waardoor een flink aandeel dode bomen nodig is om continu een voldoende hoeveelheid dood hout in het bos te hebben. Veel dieren zijn afhankelijk van dood hout, als voedingsbron of als nest- of schuilplaats. Ook heel wat paddenstoelen leven op dood hout. Daarom wordt voor een duurzaam bosbeheer gestreefd naar een verhoging van het aandeel dood hout in de Vlaamse bossen, zowel staand als liggend. De vele oude dreven in het domein zijn ideale broedgebieden voor vleermuizen en het is zeer aannemelijk dat het ganse domein een belangrijk leef- en foerageergebied betreft voor vleermuizen. Daarom is de aanwezigheid van voldoende dood hout en het daarmee gepaard gaande holte-aanbod erg belangrijk ook in de andere bossen.

Figuur 8: Situering van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen (links). Het holte-aanbod stijgt sterk met de leeftijd bij bomen die tussen de 70 en 140 jaar oud zijn (bron: zoogdiervereniging 2003)

Er wordt getracht het dood hout zo veel mogelijk in het bos te laten. Bij de dunningen worden dode en stervende bomen niet verwijderd. Zo zal het aanbod staand en liggend dood hout geleidelijk aan toenemen. Het bosbeheer streeft naar 4% van het bestandsvolume dood hout (10 à 50 dode bomen per hectare). In de bossen met voorjaarsflora zal het kroonhout na dunningen maximaal worden verwijderd om geen negatieve effecten te veroorzaken voor de ontwikkeling van de voorjaarsflora.

5.3.2.3 Ecologische doelen in specifieke beheereenheden

Aanleg houtkanten en bomenrijen:

Binnen de looptijd van dit beheerplan zullen enkele nieuwe lijnelementen worden aangelegd. Dit gebeurt in functie van het creëren van een landschappelijke meerwaarde, een economische meerwaarde en een ecologische meerwaarde. De lijnelementen die zullen worden aangelegd zijn houtkanten, hagen en bomenrijen. De bomenrijen zullen bestaan uit populier en worden uit een economisch standpunt aangeplant. De hagen en houtkanten worden aangeplant als een grens en ecologische verbinding.

Lijnelement	Lengte (m)	Beschrijving
3	142	Aanplanten van bomenrij met populier en houtkant
4	211	Aanplanten bomenrij van populier met haag
5	125	Pad doorheen beheereenheid 104. Hier langsheen zal een haag aangeplant worden.
8	80	Aanplanten van haag op perceelsgrens

Aanleg waterelementen:

Op verschillende locaties in het beheerplangebied zouden nieuwe waterelementen worden aangelegd. Dit gebeurt op locaties waar historisch gezien een waterelement was of op plekken die permanent vochtig zijn.

Beheereenheid 101: aanleggen van een poel die gevoed wordt door hemelwater en bronwater uit het omliggende gebied.

Beheereenheid 105: aanleggen poel (groot/klein, afhankelijk wat mag) met ecologische inrichting van het gebied.

Beheereenheden 303 a, 303 b: aanleggen van poelen die in verbinding staan met de kasteelbeek. De omgeving van de poelen zal ecologisch beheer worden en optimaal ingericht worden voor amfibieën. Op deze locaties waren historisch gezien vijvers aanwezig.

Beheereenheid 313: Aanleggen van een grote vijver voor het afdammen van de kasteelbeek en het verdiepen van deze zone. Op de Ferrariskaart was hier een vijver aanwezig. Deze zal hersteld worden en ecologisch worden ingericht.

Beheereenheid 314: Aanleggen van een vijver in een gedeelte van deze beheereenheid. De vijver zal gevoed worden door de Wedembosbeek. Op deze locatie is reeds veel grond aanwezig dat afkomstig is van erosie.

5.3.3 Economische beheerdoelstellingen

5.3.3.1 Houtproductie

Globaal gezien wordt er gestreefd naar een duurzame houtproductie waarbij het terrein als hernieuwbare hulpbron wordt aanzien.

Om de productiefunctie op peil te houden wordt het aandeel uitheems-inheems en naald-loofhout bewaard maar steeds met respect voor het standstill-principe. Dit betekent dat in inheemse bestanden deze inheemse soorten na exploitatie nooit worden vervangen door uitheemse en het aandeel inheemse soorten in het bestand in kwestie ook niet zal dalen. Daarbij behoudt men ten allen tijden een gevarieerde soortensamenstelling met standplaatsgeschikte soorten (indien kunstmatige verjonging). Concreet is het de doelstelling op lange termijn een continue spreiding van inkomsten uit houtverkoop te realiseren zodat investeringen in het domein mogelijk blijven. Dit zal voornamelijk voortkomen uit de opstanden met populier. De bomen die gekapt worden tijdens dunningen zullen ook vermarkt worden.

5.3.3.2 Jacht

Het beheergebied blijft een jachtfunctie behouden. Het wildbeheer is geënt op de natuurlijke populatie-dynamiek van het voorkomende jachtwild en is in die zin complementair aan de ecologische functie.

5.3.4 Sociaal-erfgoedkundige beheerdoelstellingen

5.3.4.1 Toegankelijkheid

Het beheergebied is grotendeels niet toegankelijk wordt enkel opengesteld voor een geleide wandeling op aanvraag bij de eigenaar. Aan de toegangswegen zullen aanduidingen komen om de toegang te verbieden.

Enkel beheereenheid 104 is toegankelijk voor het publiek. Door deze beheereenheid loopt een pad. Om wildrecreatie te vermijden en schade aan de natuur bepreken zal langs beide zijden van het pad een haag aangeplant worden.

5.3.4.2 Landschappelijke/erfgoedkundige functie

De sociaal erfgoedkundige functie wordt ingevuld door respect voor de landschapsstructuur. Het kasteelparkgebied zal behouden blijven met dreven en parkbossen.

6 Beheermaatregelen

6.1 Erfgoedelementen: bouwkundig

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de maatregelen die noodzakelijk zijn voor een goed beheer en behoud van het erfgoed en de natuur.

Eerst worden de eenmalige werkzaamheden (6.1.1) opgesomd. Dit zijn eenmalige restauraties die noodzakelijk zijn voor de instandhouding van de gebouwen/ de tuin en hun erfgoedwaarden. De beheermaatregelen voor de landschappelijke onderdelen zijn opgesplitst in werken aan erfgoedelementen en werken aan natuurelementen. De werken aan erfgoedelementen betreffen werken die invloed hebben op de waardevolle elementen van het cultuurhistorisch landschap.

Om het beheersplan later als een echt gebruiksvriendelijk 'onderhoudsboek' te kunnen gebruiken, word een globale fasering van de werkzaamheden opgenomen. In een bijgevoegde Excel kan de voortgang van de werkzaamheden bijgehouden worden. In deze tabel is eveneens aangeduid welke werken toelatingsplichtig zijn en voor welke werken mogelijks een premie aangevraagd kan worden.

In 6.1.2. worden de wederkerende werkzaamheden opgesomd. Deze werkzaamheden zijn onderhoudende maatregelen die herhalend uitgevoerd moeten worden. De wederkerende werkzaamheden zijn opgesomd in een Excel die ook dienst kan doen als onderhoudslogboek om later eventueel beroep te doen op bijkomende premies. In de Excel is opnieuw aangeduid welke werken toelatingsplichtig zijn en voor welke werken mogelijks een premie aangevraagd kan worden.

6.1.1 EENMALIGE MAATREGELEN

De eenmalige maatregelen zijn werkzaamheden die noodzakelijk of wenselijk zijn voor de restauratie van de gebouwen of aanpassingen voor toekomst gebruik. Deze werken zullen in de looptijd van het beheersplan - 24 jaar - slechts éénmaal uitgevoerd moeten worden. De geformuleerde beheersmaatregelen zijn een rechtstreeks antwoord op de problemen die vastgesteld werden in de diagnosenota. Ze worden voorgesteld in logische fases.

Bij de restauratie van bouwelementen en -materialen wordt steeds het principe van de restauratieladder gehanteerd. Hierbij wordt er eerst uitgegaan van conservatie. Indien de erfgoedwaarden beschadigd worden of de leesbaarheid van de erfgoedelementen in het gedrang komt, wordt er overgegaan op de restauratie van het bouwelement. Als een element volledig verdwenen of te hard beschadigd is, kan er geopteerd worden voor het volledig vervangen van het element. Bij het plaatsen van een nieuw element kan men kiezen voor een volledige kopie, een imitatie waarbij het materiaalgebruik of een verbindingstechniek licht afwijkt van het oorspronkelijk of een verbeterde versie waarbij de detaillering ook kan afwijken indien dit een betere optie is.

Indien blijkt dat er nog andere werken noodzakelijk zijn die de erfgoedwaarde van de bescherming ten goede komen, zullen deze eveneens worden uitgevoerd.

6.1.1.1 Vooronderzoeken

Stabiliteitsonderzoek van de eerste hoeve

Enkele muren van de eerste hoeve zijn sterk onderhevig (geweest) aan verzakkingen. De verzakkingen zijn eveneens op het erf te zien. Dit heeft mogelijks gevolgen voor de stabiliteit van de verschillende hoevedelen. Een stabiliteitsonderzoek wordt best uitgevoerd, zodat de correcte restauratiewerken geformuleerd kunnen worden.

6.1.1.2 Dringend

Kasteel – oostelijke pilaren

Vooraf

- ☐ De plantengroei op de pilaren wordt met zorg verwijderd.

Natuursteen

- ☐ Steenlacunes en afgebrokkelde elementen worden hersteld met restauratiemortel. Indien nodig worden inzetstukken gebruikt voor de grote gaten.

Smeedwerk

- ☐ De verroeste duimen worden ontroest, voorbehandeld en voorzien van een roestwerend verfsysteem in zwarte kleurstelling.

Brug

Baksteen

- ☐ Het bakstenen gewelf wordt naar historisch model hersteld. Waar mogelijk wordt recuperatiemateriaal gebruikt. Indien te grote lacunes, worden nieuwe bakstenen met eenzelfde kleur en vorm gebruikt.

Natuursteen

- ☐ De natuurstenen contour wordt naar historisch model hersteld. Indien mogelijk wordt recuperatiemateriaal gebruikt. Nieuwe natuurstenen worden uit hetzelfde materiaal vervaardigd, in dezelfde grootte gekapt en voorzien van dezelfde afwerking.

Smeedwerk

- ☐ De ankers worden ontroest, voorbehandeld en voorzien van een roestwerend verfsysteem in zwarte kleurstelling.
- ☐ Ontbrekende of sterk beschadigde ankers worden vervangen naar historisch model.

6.1.1.3 Korte termijn

Moestuin

Algemeen

- ☐ Het zwembad wordt verplaatst naar de moestuin. De materialen worden zoveel mogelijk hergebruikt op de nieuwe locatie. De kom van het voormalige zwembad wordt behouden en zal gebruikt voor opslag van regenwater.
- ☐ Het tennisplein wordt verplaatst naar de moestuin. De materialen worden zoveel mogelijk hergebruikt op de nieuwe locatie. De vrijgekomen zone wordt, na verwijdering van het tennisplein, opnieuw aangelegd als graszone.
- ☐ Door de moestuin wordt een kronkelend pad aangelegd in noord-zuidrichting.
- ☐ Aan zuidzijde van de moestuin wordt een toegang gemaakt. Indien mogelijk worden bouwsporen gebruikt voor het heropenen van een voormalige toegang.

Baksteen

- ☐ De onderbouw van de serre in de moestuin wordt gereinigd van plantengroei en mosvorming. De reiniging gebeurt met zorg voor het onderliggend steenmateriaal.
- ☐ Het voegwerk van de onderbouw van de serre wordt hersteld met kalkmortel.
- ☐ De bakstenen muren van de plantenbakken worden hersteld waar nodig. Indien nieuwe bakstenen moeten gebruikt worden, wordt een baksteen gekozen in dezelfde kleur en vorm als de oorspronkelijke.
- ☐ Het voegwerk van de bakstenen muren van de plantenbakken wordt hersteld met een kalkmortel.

Natuursteen

- ☐ De hardstenen dekstenen van de plantenbakken worden hersteld. Indien nodig worden nieuwe hardstenen gebruikt, die qua vorm, grootte, materiaal en afwerking overeenstemmen met de originele stenen.
- ☐ De voegen tussen de hardstenen dekstenen worden opnieuw aangewerkt met kalkmortel.

Houtwerk

- ☐ Het houtwerk van de serre wordt hersteld waar nodig. Indien onderdelen te sterk aangetast/ingerot zijn, worden nieuwe stukken hout voorzien, in dezelfde vormgeving als de oorspronkelijke.
- ☐ Het houtwerk van de serre wordt voorzien van een nieuwe afwerklaag in witte kleurstelling.

Tuinierswoning

Algemeen

- ☐ Ten noorden van de tuinierswoning wordt een parking aangelegd voor de inwoners van deze woning. De parking wordt verscholen achter een groenscherm en bevindt zich net buiten het kasteeldomein om dit te sparen van een grote parkeerdruk.
- ☐ De tuinierswoning wordt volledig gerenoveerd. De restauratieladder is hierbij van toepassing.

Zuidelijk koetshuis

Algemeen

- ☐ Er wordt een extra ingang gemaakt in de buitenmuur.

Baksteen

De gevels worden gerestaureerd. Het principe van de restauratieladder is hierop van toepassing.

- ☐ Sterk verpoederde bakstenen worden vervangen door nieuwe bakstenen in eenzelfde formaat en kleur.
- ☐ De gevels worden heropgevoegd met kalkmortel. Dit is vooral nodig aan de onderzijde, waardoor wateropspatting veel voegwerk is uitgespoeld.

Hoeve1, inclusief noordelijk koetshuis

Algemeen

- ☐ In eerste instantie moet het waterafvoersysteem van de hoeve hersteld worden. Zowel de bovengrondse regenwaterafvoerpijpen als de ondergrondse keramieken buizen zorgen voor heel wat schade aan de gebouwen en de binnenkoer.
- ☐ De binnenkoer wordt heraangelegd na herstel van het waterafvoersysteem.
- ☐ Vervolgens worden goten en daken hersteld.
- ☐ Daarnaast worden niet oorspronkelijke materialen zo goed mogelijk hersteld naar historisch model. Zo zal het dak met asbestleien vervangen worden door natuurleien.

Baksteen

- ☐ De bakstenen gevels worden hersteld. Indien nodig worden verpoederde bakstenen vervangen door baksteen van eenzelfde vorm en kleur.
- ☐ De gevels worden heropgevoegd met kalkmortel. Voornamelijk onderaan is veel voegwerk uitgespoeld door opspattend water.
- ☐ De gevels worden zacht gereinigd.
- ☐ De gevels worden opnieuw bepleisterd in een witte kleurstelling.
- ☐ De gevels worden opnieuw voorzien van een zwarte plint.

Natuursteen

- ☐ De sterk afgebrokkelde kapitelen tegen de gevels worden vervangen door identiek materiaal naar historisch model.

Regenwaterafvoersysteem

- ☐ De keramieken afvoerbuizen worden op een duurzame manier hersteld.
- ☐ De goten worden volledig vernieuwd op een duurzame manier. De omkasting van de goten wordt identiek aan de oorspronkelijke uitgevoerd.
- ☐ De kroonlijst wordt nadien opnieuw geschilderd in een witte kleurstelling.

Daken

- ☐ De asbesten leien worden door een expert verwijderd.
- ☐ De leien worden vervangen door natuurleien.
- ☐ De aansluitingen met opgaand muurwerk worden op een duurzame manier voorzien van loodslabben en correct aangewerkt.
- ☐ De nokkappen worden nagekeken en indien nodig opnieuw aangewerkt.

Schrijnwerk

- ☐ Het houten schrijnwerk wordt hersteld met identiek materiaal of indien nodig volledig vervangen naar historisch model.
- ☐ De dakkapellen worden hersteld met identiek materiaal of indien nodig volledig vervangen naar oorspronkelijk model.
- ☐ De luiken worden hersteld met identiek materiaal of indien nodig volledig vervangen naar historisch model.
- ☐ De verdwenen poorten worden aangevuld met historische passende poorten of moderne interpretaties.
- ☐ Al het houten schrijnwerk wordt voorzien van een groene afwerklaag in een dampopen verfsysteem.

Beglazing

- ☐ Beschadigde of verdwenen beglazing wordt hersteld. Het gebruik van dubbele beglazing is niet uitgesloten.

Duurzaamheid

- ☐ Op het zuidelijk afdak van de schuur worden zonnepanelen geplaatst, zodoende dat deze niet zichtbaar zijn van op de straatzijde of van uit het kasteeldomein.

*Ijskelder***Algemeen**

- ☐ De boomgroei op het gewelf wordt met zorg verwijderd, zonder schade aan te brengen aan de structuur van de ijskelder.

Baksteen

- ☐ De bakstenen muren worden hersteld. Sterk verpoederde bakstenen worden vervangen door bakstenen van eenzelfde formaat en kleur.
- ☐ De bakstenen muren worden opnieuw gevoegd met een kalkmortel.

Dak

- ☐ De houten dakconstructie wordt hersteld. Waar nodig wordt de constructie vervangen door nieuw materiaal naar historisch model.
- ☐ De pannen dakbedekking wordt hersteld met zo veel mogelijk recuperatiemateriaal. Indien er niet voldoende pannen hergebruikt kunnen worden, worden nieuwe Boomse pannen gebruikt.

Schrijnwerk

- ☐ Het schrijnwerk wordt vernieuwd naar historisch model.
- ☐ Het schrijnwerk wordt voorzien van een afwerklaag in een dampopen verfsysteem en in een historisch passende kleurstelling.

Smeedwerk

- ☐ De duimen worden indien mogelijk behouden, ontroest, voorbehandeld en voorzien van een roestwerende verflaag in historisch passende kleurstelling.
- ☐ De vernieuwde deuren worden voorzien van nieuw hang- en sluitwerk naar historisch model.

6.1.1.4 Middellange termijn

Kasteel

Buitenschrijnwerk

- ☐ De deur van de dienstverdieping aan de noordgevel van het kasteel kan worden hersteld naar oorspronkelijk model.
- ☐ Bij verschillende ramen wordt opnieuw stopverf aangebracht.
- ☐ Het schrijnwerk wordt opnieuw geschilderd naar historisch passende kleurstelling en in een dampopen verfsysteem. Vooraf wordt het schrijnwerk opgeschuurd en stof- en vetvrij gemaakt.

Smeedwerk

- ☐ Alle metalen onderdelen (roosters, ogen van luiken, diefijzers...) worden ontroest, voorbehandeld en voorzien van een roestwerend verfsysteem in historisch passende kleurstelling.

Paviljoen

Dakbedekking

- ☐ Uitgeschoven leien worden teruggeplaatst. Indien de leien beschadigd zijn worden ze vervangen door natuurleien.

Buitenschrijnwerk

- ☐ Het schrijnwerk wordt voorzien van een nieuwe verflaag. Vooraf wordt het schrijnwerk opgeschuurd en stof- en vetvrij gemaakt. De nieuwe verflaag is een dampopen verfsysteem en heeft een historisch passende kleurstelling.

6.1.1.5 Lange termijn

Hoeve 2

Algemeen

- ☐ De hoeve wordt algemeen gerestaureerd. Het principe van de restauratieladder staat hierbij voorop.

Dakbedekking

- ☐ De uitgeschoven dakpannen worden opnieuw bevestigd. Indien de pannen beschadigd zijn, worden ze vervangen door nieuwe Boomse pannen.
- ☐ De nokpannen worden aangevuld waar nodig, naar historisch model.

Buitenschrijnwerk

- ☐ Het buitenschrijnwerk wordt over het algemeen hersteld naar historisch model.
- ☐ Het houten schrijnwerk wordt voorzien van een groene verflaag in een dampopen verfsysteem.

Restauratie moestuinmuur

Algemeen

- ☐ De plantengroei en algenvorming op de muren worden verwijderd met biologische producten zonder beschadiging van de gevel.

Baksteen en voegwerk

- ☐ De beschadigde bakstenen worden vervangen door historisch passende bakstenen in formaat en kleur.
- ☐ De muur wordt opnieuw opgevoegd met aangepaste kalkmortel waar nodig.
- ☐ De steunberen aan de buitenzijde van de muur worden hersteld. Het baksteenmetselwerk wordt hersteld met vervanging van bakstenen naar oorspronkelijk formaat en kleur indien nodig en heropvoegen van het voegwerk met aangepaste kalkmortel. Indien nodig worden de steunberen van bijkomende versteviging voorzien.

Muurbedekking

- ☐ De muur wordt voorzien van een bedekking in een historisch passende vorm (pannen of ezelsrug).

Kasteel

Reiniging van de gevels en trappen

- Verschillende gevels en trappen worden zacht gereinigd, met verzadigde stoom of indien nodig biologische producten. Volgende elementen hebben een reiniging nodig: alle kasteelgevels, de noordelijke muur van de de dienststrap, de diensttrap naar de kelderverdieping, de stenen pilaren aan het hekwerk aan de westzijde, de paaltjes aan de toegangsdraven.

Bakstenen en voegwerk

- Op verschillende plaatsen is het voegwerk met cementmortel of met elastische voegen hersteld. Deze voegen worden verwijderd en vervangen door voegwerk met aangepaste kalkmortel. Zowel in de gevels van het kasteel als in de muren van het westelijke hekwerk is dit van toepassing.

Natuursteen

- De balustrades en decoratieve vazen aan de westzijde van het kasteel worden hersteld met restauratiemortel of met inzetstukken in dezelfde natuursteen.

Buitenschrijnwerk

- De ontbrekende luiken worden vervangen door nieuwe modellen naar historisch model.

Overige

- De bestrating rond het kasteel wordt hersteld naar historisch model.

6.1.2 WEDERKERENDE MAATREGELEN

De wederkerende maatregelen worden algemeen beschreven voor alle gebouwen op de site. De maatregelen zijn uitgangspunten voor goed onderhoud van het erfgoed.

Indien gewenst, kan de inspectie gebeuren door Monumentenwacht vzw, na inschrijving als lid. Zij maken na elke inspectie een nieuw toestandrapport op dat eveneens kan dienen voor de opvolging van dit beheersplan (zie hoofdstuk 7).

6.1.2.1 Structuur

Metselwerk, draagstructuur, funderingen

- ☐ Het metselwerk, de draagstructuren en de funderingen worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht op beschadigingen, aantastingen of schimmelvorming.
- ☐ Het metselwerk wordt jaarlijks visueel geïnspecteerd op scheuren, barsten, verzakkingen, scheefstand, ...
- ☐ Indien nodig worden barsten en scheuren ad hoc hersteld.
- ☐ Indien nodig worden grondige scheuren en barsten hersteld door het inslijpen met voegwapening en/of middellange ankers.

6.1.2.2 Exterieur gebouwen

Bedaking

Dakbedekking

- ☐ De dakbedekking wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht en indien nodig hersteld/vervangen.
- ☐ Indien nodig worden weggevallen of beschadigde leien hersteld of vervangen door natuurleien.
- ☐ Indien nodig worden weggevallen of beschadigde pannen hersteld of vervangen door nieuwe pannen in gelijkaardige vormgeving en kleur.

Dakaansluitingen

- ☐ Alle dakaansluitingen worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht en indien nodig hersteld/vervangen.

Dakdoorbrekingen

- ☐ Dakkapellen
 - De dakkapellen (stabiliteit van de houten structuur en het metselwerk, het voegwerk van het metselwerk en de aansluitingsvoegen) worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
 - Indien nodig wordt het metselwerk hersteld of vervangen. Beschadigde voegen worden ad hoc hersteld met een kalkmortel.
 - Indien nodig wordt het houtwerk van de dakkapellen hersteld of vervangen naar oorspronkelijk model.
 - De afwerkklagen van de dakkapellen worden om de 10 jaar vernieuwd met een dampopen verfsysteem.
- ☐ Schoorstenen
 - De schoorstenen (de stabiliteit van het metselwerk, het voegwerk, de aansluitingsvoegen, verankeringen) worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
 - De schoorstenen worden regelmatig gereinigd.
 - Indien nodig wordt het metselwerk hersteld of vervangen.
 - Beschadigde voegen worden ad hoc hersteld met een aangepaste kalkmortel.

Regenwaterafvoersysteem

- ☐ Het regenwaterafvoersysteem wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
- ☐ Daken, goten en afvoeren worden minstens tweemaal per jaar gekuist. Hierdoor worden verstoppingen door bladafval vermeden. Bij het uitkuisen van de goten wordt ook steeds nagekeken of de bekleding van de goten nog in goede staat is.
- ☐ De bekleding van de goten en de goten zelf worden indien nodig plaatselijk hersteld.
- ☐ De afvoeren worden indien nodig ad hoc hersteld.
- ☐ Indien nodig worden de gietijzeren standpijpen hersteld.

Overige

- ☐ De bliksembeveiliging wordt periodiek gecontroleerd door een erkend controleorganisme en na elke blikseminslag.

Gevels

Baksteenmetselwerk en voegwerk

- ☐ Het baksteenmetselwerk (op barsten, scheuren en andere beschadigingen) wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
- ☐ Indien nodig wordt het voegwerk plaatselijk hersteld met een aangepaste kalkmortel.
- ☐ Beschadigde bakstenen worden ad hoc vervangen door een model met dezelfde kleur en grootte.
- ☐ Indien nodig kan het parament zacht gereinigd worden, bijvoorbeeld met verzadigde stoom om schade aan het metselwerk te vermijden. Zandstralen of reinigen met een waterdrukreiniger wordt afgeraden.
- ☐ Zouten kunnen op regelmatige basis afgeborsteld worden van de gevels.

Natuursteen

- ☐ De natuurstenen elementen worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht (op barsten, scheuren en andere beschadigingen).
- ☐ Indien nodig wordt het voegwerk plaatselijk hersteld met een aangepaste kalkmortel.
- ☐ Indien nodig wordt de natuursteen plaatselijk hersteld met restauratiemortel. Indien de schade te groot is, wordt er gebruik gemaakt van inzetstukken. Deze inzetstukken bestaan bij voorkeur uit dezelfde steensoort of een passende vervangingssteen.

Smeedwerk

- ☐ De staat (vooral roestvorming) en de bevestigingen van de smeedijzeren elementen worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
- ☐ Indien nodig worden de smeedijzeren elementen ad hoc hersteld of vervangen.

- ☐ De ijzeren delen worden om de 5 à 7 jaar ontroest en geschilderd. Dit geldt zowel voor diefijzers, als voor gietijzeren standpijpen van de regenwaterafvoeren.

Afwerklagen en gevelbekleding

- ☐ De staat van de afwerklagen en gevelbekleding worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
- ☐ De hechting en het bol staan van glad en/of structuurpleisterwerk wordt om de 3 à 4 jaar visueel geïnspecteerd.
- ☐ Waar nodig worden herstellingen uitgevoerd, overeenkomstig de omliggende delen.

Overige

- ☐ Plantengroei wordt in alle gevels vermeden. Wanneer plantengroei wordt vastgesteld, wordt deze zorgvuldig verwijderd zonder schade te berokkenen aan de gevel. Indien nodig wordt het voeg- en metselwerk hersteld met een aangepaste kalkmortel.

Gevelelementen

Beelhouwwerken (reliëf in de voorgevel van het kasteel)

- ☐ De staat van het reliëf wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht.
- ☐ Gipskorsten en algen van het reliëf worden indien nodig verwijderd met een biologisch product.
- ☐ Het reliëf wordt indien nodig hersteld met restauratiemortel of indien nodig met steenimitatie.

Buitenschrijnwerk

Houtwerk

- ☐ Het buitenschrijnwerk wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht (op barsten, houtrot, aantasting,...).
- ☐ Indien nodig wordt het schrijnwerk ad hoc hersteld. Indien herstel niet meer mogelijk is, wordt het schrijnwerk vervangen door een nieuw exemplaar naar historisch model.
- ☐ Het houten schrijnwerk wordt jaarlijks gecontroleerd op houtborende insecten. In de lente of zomer vliegen de insecten uit waardoor ze boormeel uit het boorgat duwen. Wegnemen van het oude boormeel en later controleren op vers boormeel kan een indicatie over de activiteit geven.
- ☐ Indien noodzakelijk wordt een behandeling tegen houtborende insecten of schimmels uitgevoerd. Na dergelijke behandeling wordt steeds een indicatieplaatje voorzien met vermelding van datum/uitvoerder/ behandelde delen en behandelingswijze.
- ☐ De verbindingen tussen de vaste en opengaande delen van het houten schrijnwerk worden jaarlijks visueel geïnspecteerd. Indien deze verbindingen niet goed zijn, worden ze ad hoc hersteld.
- ☐ Het sluitend vermogen van de opengaande vleugels wordt jaarlijks geïnspecteerd.
- ☐ Condensgootjes worden jaarlijks visueel geïnspecteerd en regelmatig vrijgemaakt.
- ☐ De aansluitingen en voegen met omliggend metsel- en pleisterwerk of natuurstenen monelen wordt jaarlijks visueel geïnspecteerd. Indien nodig worden de aansluitingen en voegen hersteld of vervangen.

Hang- en sluitwerk

- ☐ Het hang- en sluitwerk wordt jaarlijks nagekeken op een goed sluitend vermogen en indien nodig opnieuw afgesteld.
- ☐ Het hang- en sluitwerk wordt jaarlijks geïnspecteerd op oxidatie en roestvorming.
- ☐ Indien nodig wordt het hang- en sluitwerk ad hoc hersteld. Indien het niet meer hersteld kan worden, wordt het ad hoc vervangen door een nieuw exemplaar naar historisch model.
- ☐ Het hang- en sluitwerk wordt om de 5 à 7 jaar ontroest en opnieuw geschilderd met een roestwerend verfstelsysteem in een historisch passende kleurstelling.

Schilderwerk

- ☐ Het schilderwerk wordt om de 5 à 7 jaar opgeschuurd, stof- en vetvrij gemaakt en daarna geschilderd met een dampopen verfstelsysteem in een historisch passende kleurstelling.

Beglazing

- ☐ De beglazing wordt jaarlijks visueel geïnspecteerd op barsten, beschadigingen, roestige roeden, ...
- ☐ Gebroken glas wordt vervangen door hetzelfde model, overeenkomstig de omliggende delen.
- ☐ De stopverf wordt jaarlijks visueel geïnspecteerd. Indien nodig wordt de stopverf ad hoc verwijderd en vervangen.

6.1.2.3 Toegangshekken en -pilaren**Reiniging**

- ☐ De toegangspalen worden regelmatig gereinigd van algen en mosvorming.

Baksteenmetselwerk en voegwerk

- ☐ Het baksteenmetselwerk en voegwerk van toegangshekken wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd op stabiliteit, barsten, openstaande voegen, ...
- ☐ Indien nodig wordt het baksteenmetselwerk hersteld.
- ☐ Het voegwerk wordt indien nodig hersteld met aangepaste kalkmortel.

Natuursteen

- ☐ De natuurstenen elementen worden om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd door Monumentenwacht (op barsten, scheuren en andere beschadigingen).
- ☐ Indien nodig wordt het voegwerk plaatselijk hersteld met een aangepaste kalkmortel.
- ☐ Indien nodig wordt de natuursteen plaatselijk hersteld met restauratiemortel. Indien de schade te groot is, wordt er gebruik gemaakt van inzetstukken. Deze inzetstukken bestaan bij voorkeur uit dezelfde steensoort of een passende vervangingssteen.

Smeedwerk

- ☐ Alle metalen onderdelen worden om de 5 à 7 jaar ontroest, voorbehandeld en opnieuw geschilderd in een roestwerende verflaag en historisch passende kleurstelling.

6.1.2.4 Brug

Baksteenmetselwerk en voegwerk

- ☐ Het baksteenmetselwerk en voegwerk van de brug wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd op stabiliteit, barsten, openstaande voegen, ...

Natuursteen

- ☐ De natuurstenen van de brug worden visueel geïnspecteerd op schade op regelmatige basis.

Smeedwerk

- ☐ De ankers van de brug worden om de 5 à 7 jaar ontroest, voorbehandeld en opnieuw geschilderd in een roestwerende verflaag en historisch passende kleurstelling.

6.1.2.5 Ijskelder

Structuur

- ☐ De structuur van de ijskelder wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd op stabiliteit.
- ☐ Indien nodig worden planten en bomen die schade kunnen aanbrengen aan het gewelf, verwijderd.

Dakbedekking

- ☐ De dakbedekking van de ijskelder wordt om de 3 à 4 jaar gecontroleerd.
- ☐ Indien nodig worden uitgeschoven of beschadigde pannen opnieuw bevestigd of vervangen naar historisch model (Boomse pannen).

Baksteenmetselwerk en voegwerk

- ☐ Het baksteenmetselwerk en voegwerk van de ijskelder wordt om de 3 à 4 jaar geïnspecteerd op stabiliteit, barsten, openstaande voegen, ...
- ☐ Indien nodig wordt het baksteenmetselwerk hersteld.
- ☐ Het voegwerk wordt indien nodig hersteld met aangepaste kalkmortel.

Schrijnwerk

- ☐ Het schrijnwerk wordt visueel geïnspecteerd en indien nodig vervangen naar historisch model.

Smeedwerk

- ☐ Alle metalen onderdelen worden om de 5 à 7 jaar ontroest, voorbehandeld en opnieuw geschilderd in een roestwerende verflaag en historisch passende kleurstelling.

6.1.3 Samenvattende tabellen

Zie bijlage 1.

6.2 Erfgoedelementen: landschappelijk

6.2.1 Inleiding

De beheermaatregelen worden opgesplitst in eenmalige en wederkerende maatregelen. De eenmalige maatregelen bevatten maatregelen die slechts eenmaal om de 24 jaar uitgevoerd zullen worden. De wederkerende maatregelen betreffen voornamelijk onderhoudsmaatregelen. De beheermaatregelen bevatten de werken die nodig zijn om de erfgoedwaarden te behouden of te herstellen, en zo de beheerdoelstellingen te realiseren.

Indien blijkt dat er nog andere werken noodzakelijk zijn die de erfgoedwaarde van de bescherming ten goede komen, zullen deze eveneens worden uitgevoerd.

6.2.2 Eenmalige maatregelen

Onder dit hoofdstuk worden maatregelen opgesomd die onmiddellijk gelieerd zijn aan de diagnosenota (zie hoofdstuk 3) en als 'eenmalige werken' beschouwd mogen worden.

De maatregelen die hieronder worden omschreven gelden als een **leidraad** voor de eigenaars. Om deze reden werden de maatregelen steeds zeer ruim omschreven in onderstaande tekst. De maatregelen worden eveneens gespreid in de tijd en zijn afhankelijk van de financiële mogelijkheden van de eigenaar en de betoelagingsmogelijkheden waarop hij een beroep zal kunnen doen.

6.2.2.1 Kasteelomgeving

Parkbomen: verjonging

Om de variatie en genetische diversiteit van de erfgoedkundige bomen op lange termijn te behouden zullen er nieuwe bomen worden aangeplant van de soorten die momenteel aanwezig zijn. Dit zal zorgen voor het behoud van de soorten en de continue aanwezigheid van monumentale parkbomen doorheen de tijd.

Om een behoud van genetische diversiteit te garanderen kunnen de jonge bomen opgekweekt worden uit het zaad van de aanwezige bomen. Dit kan door het zaad zelf op te kweken of dit via een bomenkweker te laten gebeuren. Het is mogelijk om de soorten te enten op een onderstam wanneer de boom aftakelt en er geen kwalitatief zaad aanwezig is om bomen uit op te kweken.

Bij de aanplant van de bomen zullen de bomen begeleid worden van boompalen voor een rechte groei en extra stevigheid. Rond de bomen zullen ook maaipaaltjes geplaatst worden die aangeven welke zone niet mag gemaaid worden om de boom en boomspiegel te beschermen.

Parkbomen: maatregelen voor problemen

Enkele van de parkbomen hebben extra aandacht nodig door een slechte vitaliteit. De boomtechnische maatregelen dienen uitgevoerd te worden door een European Tree Worker:

- ☐ Boom 12, Gewone esdoorn: Boom is dood en dient geveld te worden
- ☐ Boom 18, Zomerlinde: Losse kroonverankering om uitscheuren van plakoksel te vermijden
- ☐ Boom 61, Rode beuk: Bij deze boom zal een tomografie worden uitgevoerd
- ☐ Boom 62, Geënte linde: Bij deze boom dient een losse kroonverankering geplaatst te worden en een kroonreductie uitgevoerd worden om het uitscheuren van de kroon te voorkomen.
- ☐ Boom 63, Zomereik: Bij deze boom zullen probleemtakken ingenomen worden.
- ☐ Boom 22, Hulst: Deze hulst is een andere variëteit, heeft een ander kleurenpatroon en is dus een storend element in het geheel. Deze boom zal geveld worden.

Ommuurde moestuin

In de ommuurde moestuin kunnen verschillende maatregelen genomen worden:

- ☐ Aanplant laagstamboomgaard en leifruit langsheen de muren.
- ☐ Herstellen ontginningsstructuur door kleine indelingen te maken met open karakter
- ☐ Aanleggen vaste kruidenzone

6.2.2.2 Dreven

Kappen en heraanplant dreef

Dreef D6 is een dubbele beukendreef die aan het aftakelen is. Deze zal gerooid worden en herplant worden in het originele driehoeksverband (6,5x4m) met een menging van Hollandse linde, zomerlinde en winterlinde. Voor deze aanplant zullen hoogstammige bomen gebruikt worden.

Inboeten

D1 is een deel waar er ingeboet dient te worden met platanen in een vierkant plantverband van 7x8m. Op deze manier blijft de erfgoedwaarde van de dreef behouden en wordt er een eenheid in de dreef gecreëerd.

Vervanging welkomsbomen

Aan de ingang van de zuidelijke dreef zullen de welkomsbomen gerooid en vervangen worden.

6.2.2.3 Oud-boscluster

Groepenkap

Binnen de oud-boscluster zijn er enkel groepenkappen voorzien. Deze zijn beschreven in 6.3.2.1. Eén van de groepenkappen zal gebeuren in de omgeving van de ijskelder. Dit is om schade aan de ijskelder van vallende monumentale bomen te vermijden. Na kapping zal de oppervlakte opnieuw beplant worden met schaduwrijke soorten om het historisch culturele aspect van bomen op een ijskelder te bewaren. Deze maatregel zal dus zorgen voor het boud van verschillende erfgoedkundige waarden.

Andere groepenkappen zullen geburen in functie van bosverjonging en verhoging van de soortendiversiteit. Dit beheer zal ten goed komen voor de instandhouding van de boscluster op lange termijn en de verdere ontwikkeling van de aanwezige oud-bosflora in het gebied.

Eindkap

Gedurende de loop van het beheerplan zijn enkele eindkappingen voorzien. Deze zullen opgevolgd worden met aanplantingen van diverse soorten zoals beschreven in 6.3.2.1.

Aanleg poel

Ten zuiden van de huidige vijvers zal er een nieuwe bospoel aangelegd worden (6.3.3.1). Deze zal zorgen voor een verhoging van de ecologische waarde van het gebied. Deze bospoel zal gevoed worden door de Wedembeek.

6.2.2.4 Landbouwlandschap

Aanplant hoogstamboomgaard met haag

Op het grasland ten noordoosten van de boerderij zal er een hoogstamboomgaard aangeplant worden. Hierbij zal er gebruik gemaakt worden van 10m x 10m plantverband. In de hoogstamboomgaard zullen diverse soorten worden aangeplant van oude fruitrassen. De bomen zullen beschermd worden met boomkorven als er begrazing plaatsvindt. Er is ook de mogelijkheid om een maaibeheer toe te passen onder de fruitbomen.

Rondom de boomgaard zal een gemengde haag aangeplant worden met dominantie van meidoorn en rode en gele kornoelje.. Deze haag zal de bloesems in het voorjaar beschermen tegen de vorst.

Figuur 9: Hoogstamboomgaard op de Villaretkaart

Eindkap en heraanplant bomenrijen

Gedurende de loop van het beheerplan zullen bomenrijen van populier gekapt worden en herplant worden. Onvolledige rijen zullen aangevuld worden volgens het plantverband.

Aanplant hagen langs bosrand en wegen

Op diverse locaties kunnen hagen aangeplant worden langsheen bosranden en wegen. Dit om de bossen gesloten te houden en omwille van esthetische redenen langsheen dreven en wegen.

6.2.2.5 Valleigebieden

Aanleg poelen

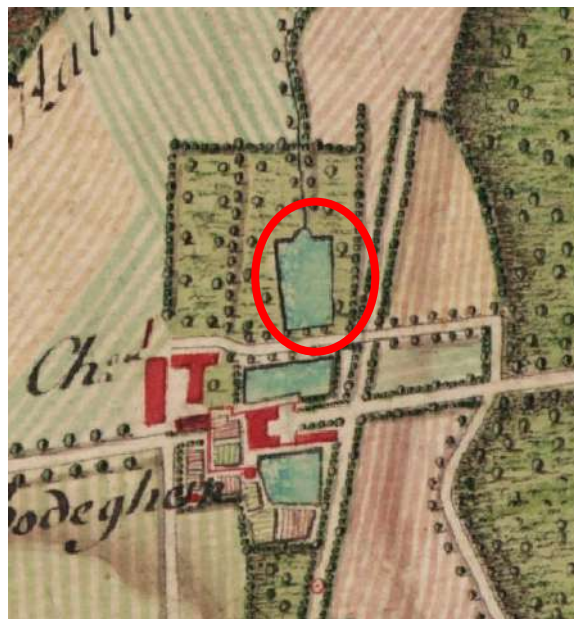
Op de loop van de Kasteelbeek zullen 3 poelen aangelegd worden.

De eerste poel komt ten zuiden van het kasteel. Deze zal zich bevinden op een locatie haar historisch een vijver aanwezig was.

Figuur 10: Zuidelijke vijver

De 2^e en 3^e poel zullen aangelegd worden ten noorden van het kasteel. De waterpartij het dichtste bij het kasteel is ook een historisch herstel van een vijver. Deze vijver zal qua grootte en structuur het historisch hersteld worden.

Figuur 11: Historische locatie vijver op Ferrariskaart. De noordelijke vijver die gaar hersteld worden is aangeduid met de rode cirkel

Alle poelen zullen ecologisch ingericht worden met aandacht voor oevervegetatie en kleine landschapselementen in de omgeving. Bij de vijver ten noorden van het kasteel zal de prioriteit liggen bij het historisch herstel en de historische werking.

Eindkap bossen en heraanplant

Tijdens de loop van het beheerplan zullen de populierbossen gekapt worden. Deze bossen zullen vervolgens heraangeplant worden met populier en een inheemse onderetage. Dit zal ten goed komen van de aanwezige oud-bosflora in de vallei.

6.2.3 Terugkerende maatregelen

De hierna opgesomde maatregelen zijn onderhoudsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor het goed beheer van de site. Door regelmatige controles en onderhoud kunnen de landschappelijke waarden in goede staat behouden worden. De hierna omschreven maatregelen gelden net zoals de eenmalige maatregelen als leidraad voor de eigenaar, die het onderhoud van hun goederen moet faciliteren. Om die reden zijn ze ook steeds ruim beschreven. Werken worden steeds uitgevoerd volgens de financiële mogelijkheden van de eigenaar.

6.2.3.1 Kasteelomgeving

Parkbomen: snoei

Bij de jonge bomen zal er een begeleidingssnoei gebeuren om landschappelijk mooie parkbomen te ontwikkelen. De bomen zullen in een latere fase ook opgesleund worden. Dit om de esthetische waarde van het parklandschap te behouden.

Bij het opsleunen zal maximaal 30% van het oppervlak per keer verwijderd worden. Er zal om de 4 jaar opgesleund worden.

Scheren hagen

De hagen binnen de kasteelomgeving zullen jaarlijks geschoren worden. Dit zal zorgen voor een behoud van de esthetische waarde.

Vrijstellen verruigde zones

In alle zones met sierbeplanting zal verruiging tegengegaan worden. Dit door de manuele bestrijding van ongewenste soorten.

In volgende zones zal er ook een vrijstelling gebeuren:

- ☐ Kp6 is een heestergroep dat verruigd is door bramen. Hier zullen deze bramen verwijderd worden. Dit wordt jaarlijks herhaald.
- ☐ Km 7 en 8 zijn verruigde zones die dienen vrijgesteld te worden.

Aanleg vuurpunt

In het park zal een vast vuurpunt worden aangelegd.

Gazonbeheer

De overige gedeeltes van kp2, kp8 en kp 10 zullen in een gazonbeheer genomen worden. Op deze zones zal dus frequent gemaaid worden.

Verhoging soortenrijkdom graslanden

Voor de grote graszones kan er gekozen worden voor een verschalingsbeheer om de soortenrijkdom te verhogen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van een maai of begrazingsbeheer.

Veiligheidskap

Rondom de paden en in de nabijheid van gebouwen zullen de bomen gecontroleerd worden op veiligheid. Wanneer hier gebreken worden vastgesteld kunnen deze gekapt worden om de veiligheid te garanderen.

6.2.3.2 Dreven

Snoei

De verschillende dreven zullen een ander snoeiregime krijgen:

- D6: jonge dreef: Deze bomen zullen om de 4 jaar worden opgesleund tot er een lengte van minimaal 12 takvrije onderstam bereikt wordt. Bij elke snoeibeurt wordt er maximaal 30% van het bladoppervlak verwijderd.
- Bij D1 en D2 zal er om de 6 jaar een visuele controle gebeuren. Na de controle kan er bepaald worden of een onderhoudssnoei nodig is.
- Bij D3 zal om de 6 jaar een onderhoudssnoei plaatsvinden.

Maaibeheer

Er zal een gazonbeheer worden toegepast tussen de dreefbomen. Hierbij zal rekening gehouden worden met de stamvoeten van de bomen zodat deze niet beschadigd worden. Dit geldt eveneens voor hoog gelegen wortels van de dreefbomen.

Bepaalde zones kunnen extensief beheerd worden.

Veiligheidskap

De bomen zullen op regelmatige basis gecontroleerd worden. Wanneer de bomen een verhoogd risico vormen op vallen, kunnen deze geveld worden om de veiligheid van passanten te garanderen.

6.2.3.3 Oud-boscluster

Dunningen

Binnen de oud-boscluster zullen er verschillende dunningen plaatsvinden. Deze zullen gepaard gaan met aanplant van diverse soorten. Dit zal ten goed komen van de aanwezige oud-bosflora. De natuurwetenschappelijk waarde van het gebied zal hierdoor verhogen.

Hakhoutbeheer

Langs de vijvers en in een klein deel van de oud-boscluster zal er een hakhoutbeheer plaatsvinden. Dit zal resulteren in een structuurrijke variatie in het landschap en een behoud van de cultuurhistorische waarde door de gebruikte beheervorm.

Onderhoud padenstructuur

De padenstructuur in het bos zal behouden blijven door het jaarlijks maaien van de paden. Een achterstallig onderhoud van de paden zou leiden tot en verruiging en verbossing van de paden en het verdwijnen van de functionaliteit.

6.2.3.4 Landbouwlandschap

Snoei bomenrijen

De bomenrijen die aangeplant worden binnen dit gebied zullen om de 4 jaar worden opgesleund tot er een takvrije onderstam van 15 meter wordt bereikt. Dit zal gebeuren door maximaal 30% van het bladoppervlak per keer weg te snoeien.

Snoei hoogstamboomgaard

Na aanplant van de hoogstamboomgaard zullen de fruitbomen jaarlijks gesnoeid worden. De snoeiwijze en intensiteit van het snoeien zullen afhangen van de aanwezige soorten.

Scheren haag

Hagen in het landbouwlandschap zullen jaarlijks geschoren worden.

Begrazing met vee

In de hoogstamboomgaard zal een begrazing met vee gebeuren.

6.2.3.5 Valleigebieden

Begrazing met vee

In het valleigebied zullen de weides begrazen worden met vee. Dit zal zorgen voor het behoud van de openheid van de vallei.

Opsleunen

De bomen die aangeplant worden binnen dit gebied zullen om de 4 jaar worden opgesleund tot er een takvrije onderstam van 15 meter wordt bereikt. Dit zal gebeuren door maximaal 30% van het bladoppervlak per keer weg te snoeien.

6.3 Natuurelementen

6.3.1 Algemeen

Vanaf een type 2 beheerplan dient men zich te houden aan de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer, die de vroegere Criteria Duurzaam Bosbeheer vervangen. Deze criteria zullen op redelijke en technische verantwoorde wijze nageleefd worden.

De uit te voeren beheermaatregelen en kappingen kunnen met hun respectievelijke spreiding in de tijd teruggevonden worden in de indicatieve beheertabel in bijlage. Er kan op basis van deze temporele spreiding een onderscheid gemaakt worden tussen eenmalige beheermaatregelen en terugkerende maatregelen.

Eenmalige maatregelen zijn omvormingsingrepen die natuurherstel of natuurontwikkeling tot doel hebben en slechts één keer dienen plaats te vinden. De beschrijving geeft aan hoe en wanneer de geplande maatregelen worden uitgevoerd (rekening houdend met lokale terreinomstandigheden, behoud en bescherming van specifieke vegetaties of soorten, enz.).

Eenmalige beheermaatregelen die in dit beheerplan worden voorzien zijn:

- ☐ Aanleg vijvers en poelen
- ☐ Slib ruimen bestaande vijvers
- ☐ Herprofileren oevers
- ☐ Eindkap beukendreef
- ☐ Aanleg vlonderpad
- ☐ Aanleg haag rondom vlonderpad
- ☐ Plaatsen stuwen
- ☐ Aanleg bosranden
- ☐ Eindkappingen

Terugkerende maatregelen kunnen onderverdeeld worden in maatregelen op korte of lange termijn:

Maatregelen op korte termijn omvatten in vele gevallen tijdelijke beheervormen in functie van omvorming (bv. Bestrijding van exoten met nabehandeling, vrijstellingen/inboetingen van jonge bestanden). De lengte van de beheerperiode zal variabel zijn en afhangen van de omgevingsomstandigheden. In de meeste gevallen zal dit type beheer beperkt blijven tot de eerste jaren van het beheerplan. Het kan in een aantal gevallen ook totaal ontbreken, omdat direct op regulier of instandhoudingsbeheer kan overgestapt worden.

Terugkerende maatregelen op lange termijn: hiermee wordt het beheer bedoeld dat gevoerd wordt na de omvorming, m.a.w. de methode om het bereikte natuurstype op langere termijn te behouden of eventueel nog te verbeteren (regulier of instandhoudingsbeheer).

In dit beheerplan worden volgende terugkerende maatregelen voorzien:

- ☐ Hakhoutkappingen
- ☐ Groepenkap
- ☐ Dunningen
- ☐ Veiligheidskappingen
- ☐ Onderhoud KLE's
- ☐ Heraanplantingen
- ☐ Vrijstellen en inboeten
- ☐ Opsleunen
- ☐ Bestrijden exoten
- ☐ Onderhoud padenstructuur

6.3.2 Beheermaatregelen gesloten vegetaties: bossen

6.3.2.1 Kappingen

Algemeen

Omdat de ideale omlooptijd zeer afhankelijk is van situatie tot situatie, wordt er gewerkt met een indicatieve kaptabel. Hierbij mag er niet méér gedund worden dan het aantal aangegeven in de kaptabel en moet er ook steeds minstens 5 jaar tussen de dunningen zijn. Bij eindkappen mag een combinatie nooit leiden tot meer dan 1 ha aaneengesloten binnen de 3 jaar voor kappen van grove den en 3 ha aaneengesloten binnen de 3 jaar bij kappingen van uitheems naalddhout of populier. Meerdere kaalkappen zijn hierbij slechts toegestaan indien er een onderlinge afstand is van meer dan 100m.

Beheermethodiek

Aan elke kapping gaat een evaluatie van het bestand vooraf om na te gaan of er bijzondere waarden (bv. bomen met veel holten, secundaire boomsoorten, zeer oude bomen, nestbomen) in het te kappen of te dunnen bestand aanwezig zijn die moeten worden gevrijwaard.

Voor de exploitatie wordt in eerste instantie gebruik gemaakt van de paden die het bos doorsnijden. Vanaf deze bospaden worden met tussenafstand 20m vaste ruimingspistes aangeduid. Voor de exploitatie wordt in eerste instantie maximaal gebruik gemaakt van de paden die het bos doorsnijden.

Goede instructies aan de exploitanten, zoals beter meermaals over en weer rijden op hetzelfde tracé met een kleinere last, zullen mogelijke schade verder preventief beperken. Afhankelijk van de bodemgesteldheid kan buiten de vaste tracés het gebruik van de lier of het uitslepen met paard worden verplicht.

Andere preventieve afspraken kunnen in het lastenboek worden opgenomen:

- ☐ Verhogen van het draagvlak van de machine (meer banden, lage drukbanden of rupsbanden)
- ☐ Steeds gebruik maken van aangepaste afvulmondstukken bij het tanken uit jerrycans
- ☐ Enkel biologisch afbreekbare oliën gebruiken
- ☐ Enkel gebruik maken van milieuvriendelijke brandstoffen

Tijdens de exploitatie wordt het hout verzameld en opgestapeld langs de boswegen. Vaste stapelplaatsen worden niet voorzien.

Om exploitatieschade te beperken wordt exploitatie in natte periodes zoveel mogelijk vermeden.

In de exploitatievoorwaarden worden voorwaarden opgelegd betreffende de staat van de wegen, exploitatieschade en betalingsvoorwaarden. De wegen dienen na de exploitatie in hun oorspronkelijke staat hersteld te worden. Hiervoor worden foto's genomen voor de exploitatie begint. Manieren om de wegen te herstellen zijn: putten vullen, opfrezen en schaven.

Schoontijd

Gezien de soortensamenstelling, de variatie en de kwetsbaarheid van dit gebied wordt uitgegaan van de standaard schoontijd (1 april – 30 juni). In deze periode wordt geen bosexploitatie uitgevoerd omdat dit de broedperiode is voor de vogels en ook de meeste andere diersoorten jongen hebben. Het is ook de periode waarin de sapstroom op gang komt en vel- of uitsleepschade extra nadelig is. Deze periode kan verruimd of verengd worden bij het voorkomen van voorjaarsflora, bijzondere broedgevallen, paddentrek, dassenburchten, drassige gronden, bijzondere biotopen maar zij kan ook opgegeven worden indien het bestand geen bijzondere ecologische waarde heeft, in speelbossen of bij veiligheidskappingen.

Indien in het bestand bomen met holten voorkomen waarin mogelijk vleermuizen gehuisvest zijn, worden deze bomen gespaard, en worden noodzakelijke kappingen bij voorkeur uitgevoerd in de periode september-oktober. Holten in bomen kunnen op zeer verschillende manieren ontstaan. Bepalend hierbij is het moment waarop de holten ontstaan en hoe zij verder ontwikkelen. Over het algemeen ontwikkelen zich de meeste holten pas in oudere bomen. Deze leeftijd hangt af van boomsoort, standplaats, groeiomstandigheden, abiotische factoren en beheer.

Volgende periodes van schoontijd zullen aangehouden:

Beheereenheden	Periode	Reden
210, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 321, 322, 10, 21	1 maart tot 31 augustus	Vroeger voor voorjaarsflora en verlengd voor vleermuizen
101, 102, 103, 104, 105, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 319, 310, 313, 320, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24	1 april tot 30 juni	Standaard

Eindkap (E)/ groepenkap (G) met/ zonder overstaanders

Bij de verschillende vormen van eindkap zal het takkenhout op rillen gelegd worden om te werken met natuurlijke verjonging. Als de natuurlijke verjonging onvoldoende is kan er gekozen worden om bij te planten. Dit gebeurt zoals beschreven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

De kappingen zijn opgedeeld in populier, naalldhout en loofhout.

Populier

Tijdens de loop van het natuurbeheerplan zullen er verschillende eindkappen van populier plaatsvinden. Deze zullen gebeuren zoals het opgenomen is in de beheertabel. Wanneer de bomen nog niet de gewenste diameter bereikt hebben kan dit verlaat worden in tijd. De minimale diameter voor populier is 50 cm. De bomen worden dan enkel gekapt als de groei is stil gevallen. De populieren zijn kaprijp bij een diameter van 60 cm. De eindkappingen worden normaal pas bij deze omvang uitgevoerd. Het kroonhout zal mee verwijderd worden.

Voor het kappen van de populieren zal er ook steeds gewerkt worden met vaste ruimingspistes. Dit om de bosbodem minimaal te verstoren en om aanwezige bosflora te laten ontwikkelen.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Eindkap populier	1, 2, 11, 13, 103, 201, 205, 308, 313, 319	2022-2027	Alles buiten schoontijd	In beheereenheid 205 extra aandacht voor behoudt oud-bosflora, Nevenetage wordt voor 70% gekapt om exploitatie populier mogelijk te maken
Eindkap populier	12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 204, 207, 209, 213	2028-2033	Alles buiten schoontijd	
Eindkap populier	202, 203, 206, 211	2034-2039	Alles buiten schoontijd	
Eindkap populier	3, 4, 6, 7, 8, 212	2040-2045	Alles buiten schoontijd	

Naaldhout

In het gebied zijn 2 beheereenheden met naaldhout aanwezig. Beheereenheid 310 is een bestand met fijnspar dat dood is en dient gekapt te worden. Beheereenheid 320 is een opstand van douglas. Deze beheereenheid is te klein om economisch rendabel nog een dunning uit te voeren en zal te windgevoelig worden. Daardoor plannen we een eindkap van dit bestand gedurende de loop van het beheerplan.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Eindkap fijnspar	310	Vanaf 2022	Alles buiten schoontijd	
Eindkap douglas	320	Vanaf 2030	Alles buiten schoontijd	

Loofhout

Door de beperkte soortendiversiteit in opgaande bomen in de streefbeeldbossen zullen er groepenkappen gebeuren die gevolgd worden door de aanplant van diverse soorten in functie van het streefbeeld. Dit zal gebeuren zoals beschreven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

Bij het aanduiden van de groepen zal gekeken worden naar het behoud van ecologisch waardevolle bomen. Er zal eveneens gezorgd worden voor een continuïteit in het aantal dikke bomen binnen het beheerplan. Ook zal er een behoud zijn van de soortensamenstelling van oude bomen.

In beheereenheid 318 zullen er verschillende eindkappen en groepenkappen gebeuren.

- Ten zuiden van de dreef is in deze beheereenheid kaprijpe zomereik aanwezig. Hiervoor wordt een eindkap voorzien waarbij 20% overstaanders blijven met de ecologisch meest waardevolle bomen. De bomen met holtes en scheuren zijn economisch het minste waard.
- Groepenkapp beuken: Op en rondom de ijskelder zal er een groepenkapp plaatsvinden van de beuken. Hierbij zullen alle beuken die de mogelijkheid hebben om te vallen tot op de ijskelder en schade aan te richten gekapt worden.
- Groepenkappen in noordelijke deel: In het deel ten noorden van de dreef zullen er op 2 momenten groepenkappen gebeuren. Op beide momenten zal er een groepenkapp van 1 ha plaats vinden verspreid over 2 groepen. Hierbij zullen voornamelijk doorgegroeide hakhoutstoven gekapt worden en enkele oudere bomen om voldoende licht ter creëren voor het realiseren van een aanplant.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Groepenkapp	318		Alles buiten schoontijd	<ul style="list-style-type: none"> - Eindkap van kaprijpe zomereik in zuidelijke deel - Groepenkapp van beuken boven ijskelder ter voorkoming van schade aan de intacte ijskelder - Groepenkapp per zone van oude stoven en enkele dikkere bomen om soortendiversiteit te kunnen verhogen
Eindkap Amerikaanse eik	321		Alles buiten schoontijd	Ter omvorming naar streefbeeld 9130
Eindkap beukendreef	322	Vanaf 2022	Alles buiten schoontijd	Het grootste deel de bomen hebben een slechte vitaliteit. Deze zullen gekapt worden en vervangen zoals beschreven in 0

Dunningsbeheer gericht op evolutie streefbeelden 9130_end en 91E0

Loofhout (9120, 9160, 91E0)

In volgende beheereenheden zullen nog dunningen gebeuren in functie van de natuurstreefbeelden 9130_end, 91E0 en 9160. Hierbij zullen toekomstbomen aangeduid worden. De dunning zullen voornamelijk gebeuren in beuk en de aanwezige groepen naaldhout voor het natuurstreefbeeld 9130.

Voor natuurstreefbeeld 9160 zal in beheereenheid 316 een dunning gebeuren. Dit is een jonge opstand van zomereik waar de toekomstbomen nog moeten geselecteerd worden en opgesleund moeten worden.

Voor natuurstreefbeeld 91E0 zal een dunning gebeuren in beheereenheid 210.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Dunning loofhout ifv streefbeeld	210, 305, 306, 314		Alles buiten schoontijd	Bij BE 210 geen kappingen in het noordelijke deel door te natte ondergrond
Dunning zomereik	316			Toekomstbomen aanduiden, opsleunen en vrijstellen

Regulier dunningsbeheer productiebestanden (X)

In de productiebestanden wordt een hooghoutbeheer gevoerd.

Conform de beheerdoelstellingen kan bij dunningen de gecumuleerde aanwas gekapt worden, zonder echter het bos te ijl te zetten. Ten gevolge van de dunningen zal het bos lichter worden en een meer gevarieerde leeftijdsopbouw verkrijgen. De dunningen gebeuren volgens de toekomstboommethode. Naast de economisch meest waardevolle bomen, worden ook ecologisch en landschappelijk waardevolle bomen als toekomstboom aangeduid in de grove dennenbestanden

Het dunningsregime omvat het kappen van 25 à 30% van het grondvlak om de 6 (jong bos) of 8 jaar (ouder bos of achterstallig beheer).

In de oudste bossen wordt slechts één dunning uitgevoerd waarna de rijpingsfase kan ingaan.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Dunning loofhout	311		Alles buiten schoontijd	

Hakhout (HH en O)

Het hakhoutbeheer zal plaatsvinden in beheereenheden 305, 314, 315, 316 en 317.

Dit zijn voornamelijk de beheereenheden langs de vijvers en beken. Dit zal zorgen voor een ecologische opwaardering van de vijvers door een grotere lichtinval. Dit zal gefaseerd gebeuren. Er zullen telkens houwen van 40 meter worden afgezet met 40 meter tussen 2 kappingen. De omlooptijd voor 1 deel is 12 jaar. 6 jaar na de eerste kappingen gebeurt het 2e deel van de gefaseerde kapping.

In het noordelijke deel van beheereenheid 305 is een historisch gebruik van hakhout terug te vinden. Deze stoven zullen opnieuw afgezet worden door middel van een hakhoutbeheer om de 12 jaar toe te passen.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Hakhoutkapping	314, 315, 316, 317		Alles buiten schoontijd	Gefaseerd waarbij telkens houwen van 40 meter worden afgezet
Hakhoutkapping	305			

Veiligheidskappen en onderhoudsbeheer

Oude bomen, veteranenbomen dreven worden opgevolgd om steeds de veiligheid te garanderen. Bij de voor publiek toegankelijke hoofddreven, wordt er systematisch een controle ingepland om de +- 5 jaar (VTA). Deze controle gebeurt ook bij parkbomen in de nabije omgeving van gebouwen. In de nabijheid van de ijskelder dienen de bomen periodiek gecontroleerd te worden. De controle is facultatief in de andere dreven.

Bij veiligheidsproblemen dient een expert te worden gecontacteerd die kan beslissen om, indien zij een reëel gevaar vormen en onderhoudsbeheer zoals snoei niet kunnen baten, de bomen te kappen en te herbeplanten.

Algemene maatregelen voor een duurzaam onderhouden van dreven:

- ☐ Prefereer zomersnoei (van juli tot augustus) bij begeleidings-of onderhoudssnoei
- ☐ Niet meer als 20% van de bladmassa wegsnoeien bij zomersnoei
- ☐ Knotten van ABC bomen in november (onderhoudssnoei --> zomersnoei)
- ☐ Knotten van andere bomen in december en januari
- ☐ Een dunne laag van organisch materiaal aanbrengen onder de bomen
- ☐ Een grasvrije zone rond de stam van bomen, zo is er minder kans op maaischade en krijgt de boom meer zuurstof

De controles dienen voornamelijk te gebeuren in beheereenheden 302, 323 318 en 322.

6.3.2.2 Bosverjonging en -verplegingswerken

Aanplantingen (Ax)

Bij eindkappen van de meeste bestanden naar streefbeeld of productiebos zal de spontane verjonging nooit het gewenste resultaat leveren. Daarom zal er in deze bestanden steeds een **aanplant van bosplantsoen** worden voorzien. De soorten die worden aangeplant binnen streefbeeld zijn steeds sleutelsoorten die tot dit streefbeeld behoren. Het plantverband zal hier 2m x 2,5m zijn.

Bij doelstellingen naar productiebos wordt het standstill principe in rekening gebracht. De **populierenbossen blijven behouden** en zullen dus opnieuw aangeplant worden met populier. Bij de aanplant zal er een nevenetage van inheems loofhout aangeplant worden. De populieren worden in een 8m x 8m plantverband aangeplant.

Naast de vlaksgewijze aanplant na een kaalslag kan het ook nodig zijn om **bosplantsoen onder scherm** in te planten indien de spontane bosverjonging van inheemse soorten in onvoldoende mate verschijnt of qua soortenvariatie te beperkt is (voornamelijk in de streefbeeldbestanden). Door het bosplantsoen in groepjes van 5 te planten, komen de extra soorten bij in de menging en kunnen ze zich op langere termijn uitzaaien. Binnen streefbeeld worden hier ook enkel soorten geplant die tot de sleutelsoorten van het streefbeeld horen.

Verder wordt er gewerkt met natuurlijke verjonging na dunningen.

Volgende aanplantingen worden voorzien:

- BE 305 en 306: Aanplant onder scherm na dunning in groepen van 5 à 10 stuks. Inmenging soorten:
 - Overall: gewone esdoorn, haagbeuk, hazelaar, zomerlinde, winterlinde
 - Lichtrijkere locaties: wintereik en boskers
- BE310: aanplant met douglas
- BE 318
 - Na eindkap zomereik: heraanplanten met wintereik, haagbeuk, boskers en winterlinde in vlak
 - Na groepenkap op ijskelder: heraanplanten met haagbeuk, hazelaar, winterlinde in vlak (motivatie: soorten die zorgen voor veel schaduw en traag groeien)
 - Na groepenkappen in noordelijke deel: heraanplanten met gewone esdoorn, haagbeuk, boskers, winterlinde, wintereik, zomerlinde, Spaanse aak, rode kornoelje, wilde lijsterbes, éénstijlige meidoorn, ratelpopulier en hazelaar in vlak. Langs zuidwestelijke grens een bosrand creëren.
 - Gewone esdoorn en berk kunnen zich spontaan inmengen.
- BE 320: aanplanten met douglasspar en larix
- BE 321: Aanplant wintereik, boskers en esdoorn in vlak. Aanleg lichtrijke bosrand
- Onderetage populierbossen: Zwarte els, Europese vogelkers, sleedoorn, éénstijlige meidoorn, wilde kardinaalsmuts, Gelderse roos, vlier, rode kornoelje

Tabel 15: Toegepaste bosverjonging per streefbeeld en andere geplande aanplanten

Streefbeeld en bestanden	Toegepaste bosverjonging
9130_end: 305, 306, 310, 318, 321	Aan te planten soorten: haagbeuk, boskers, gewone esdoorn, winteraik, zomerlinde, winterlinde, zomereik, Spaanse aak, rode kornoelje, hazelaar, éénstijlige meidoorn, ratelpopulier, wilde lijsterbes, wilde appel, wilde peer
Heraanplant dreef: 322	Combinatie van winterlinde, zomerlinde en Hollandse linde of inheemse eiken
Heraanplant populier met inheemse onderetage: 103, 201, 202, 203, 204, 205 206, 207, 209, 211, 212, 213, 308, 313, 319,	Populier in een 8m x 8m plantverband met een onderetage van inheemse soorten
Inheemse onderetage populier	Zwarte els, Europese vogelkers, sleedoorn, éénstijlige meidoorn, wilde kardinaalsmuts, Gelderse roos, vlier, rode kornoelje
Heraanplanten bomenrij: 1, 2, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23	Populier met 8m tussenruimte

De timing van uitvoering van deze maatregel wordt gegeven in de beheertabel. De aanplanting van ontbrekende soorten gebeurt het na jaar na de dunnings- of eindkap. Zo heeft het aangeplante plantsoen minimale concurrentie van andere vegetatie. Afhankelijk van de evolutie van de bestanden, is het ook op andere momenten in het beheersplan mogelijk verjonging onder scherm aan te planten.

Wildbescherming

Zowel individuele als collectieve wildbescherming zijn mogelijke methodes ter bescherming van vraat- en veegschade. Individuele wildbescherming heeft als voordeel dat het plantsoen beter beschermd is tegen ruigtekruiden, maar is bij grote vlaksgewijze aanplantingen duurder dan collectieve bescherming. Individuele bescherming kan door netjes, spiralen of kokers. Kokers zijn de meest effectieve, maar ook de duurste oplossing (hoogte 1,2m; dienen verwijderd te worden uit het bos wanneer de boompjes voldoende hoogte hebben bereikt).

Collectieve wildbescherming is de goedkoopste oplossing wanneer grote oppervlaktes moeten worden beschermd en het meest effectieve bij een hoge reedruk. Meestal wordt er gewerkt met kippengaas van 1,5m hoog (omgeplooid aan de grondbasis naar het plantsoen toe). Het gebruik van prikkeldraad voor de afrastering is nooit toegestaan.

Een alternatief bij hoge wilddruk is aanplanten van groter plantsoen.

Inboeten

Bij een aanplant in functie van een herbebossing zijn er altijd boompjes die de eerste twee jaren niet overleven. Dit kan het gevolg zijn van droogte, slechte planttechniek, slecht plantsoen, wildschade of door menselijk toedoen. Indien de uitval beperkt is, hoeft er geen actie ondernomen te worden. Indien er echter meer dan 15% van de aangeplante bomen zijn gestorven is het noodzakelijk om in te boeten. Inboeten is dus het terug inplanten van bosplantsoen. Inboeten heeft enkel zin als de oorzaak van het afsterven weggenomen kan worden.

De jonge aanplantingen worden indien nodig de eerste twee jaar ingeboet om zo een degelijke bosverjonging toe te laten door behoud van een voldoende dense verjonging.

Vrijstellen (v)

Op kapvlaktes kunnen bramen, distels, kleeftkruid, adelaarsvaren, wilgen, ... sterk woekeren. Om te vermijden dat ze de jonge aanplant wegconcurreren kan het noodzakelijk zijn om eerstgenoemde soorten te verwijderen in de buurt van de aangeplante en/of spontaan opgekomen boompjes. Dit kan met een tractor en klepelmaaier indien op rijen is geplant. Eenvoudiger is echter met bosmaaier of met kapmes te werken.

Waar al te sterke opslag van kruiden voorkomt zal gedurende de eerste 5 jaar zo nodig 1 maal (of tweemaal indien veel concurrentie) per jaar de kruidlaag gemaaid worden indien zij een sterke bedreiging vormt voor het jong plantsoen. Vooral in de nattere bostypes met ruigtekruiden dient hier de nodige aandacht aan besteed worden.

Controles dienen te gebeuren in juli-augustus of bij veel concurrentie tweemaal (eind mei en begin augustus).

Zuiveringen en vormsnoeiwerken (z+s)

In de jonge aanplantingen worden zuiveringen uitgevoerd indien nodig. Bij zuiveringen worden de mooiste exemplaren vrijgesteld om te voorkomen dat ze te weinig diktegroei hebben in verhouding tot de hoogtegroei. Door te zuiveren wordt vermeden dat deze exemplaren krom gaan hangen. Bij de zuivering worden eveneens wolven (dominante, zeer takkige bomen) en ongewenste soorten (voornamelijk exoten) verwijderd.

Zuiveringen zijn voornamelijk nodig in loofhoutaanplantingen, waar takkigheid en vorming van vorken kan zorgen voor een terugval in houtkwaliteit later. In naaldhoutbestanden kunnen zuiveringen eventueel aangewezen zijn bij aanwezigheid van zogenaamde wolven.

Tijdens de doorloop voor de uitvoering van een zuivering kunnen hierbij ook reeds de eerste snoeiwerken worden uitgevoerd om kwaliteitshout te kunnen bekomen. Zo kunnen eventuele dubbele toppen (vorken) en reeds zware zijtakken worden verwijderd. Dit gebeurt meestal met een trekzaag waarbij de takken juist buiten de takkraag worden afgezaagd.

Opsleunen ('snoei')

Opsleunen betekent het wegnemen van zijtakken op de onderstam van een jonge boom zodat de onderstam takvrij hout kan produceren. In regel worden toekomstbomen opgesleund voordat ze de eerste keer vrijgesteld worden. Dat kan ook in 2 of 3 fasen gebeuren wanneer er weinig natuurlijke takreiniging plaatsvindt. Het wegnemen van de zijtakken dient te gebeuren tot er takvrije hoogte van 6 à 8m bereikt is. Elke 3 à 4 jaar wordt maximaal 20% van de takken verwijderd. Opsleunen gebeurt met een niet-gemotoriseerde stokzaag. (Idealiter verkrijg je een takvrije onderstam wanneer de stam een diameter heeft vergelijkbaar met de doorsnede van een bierviltje.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Opsleunen populier	103, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 209, 211, 212, 213, 308, 313, 319, 1, 2, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23	In opvolging na aanplant		In jaar 4, 8 en 12 na de aanplant. Onderstam van minimaal 8 meter takvrij.
Opsleunen zomereik	316	2024	Zomer	Enkel de toekomstbomen

6.3.2.3 Exotenbeheer

Startbehandeling (Ex)

Amerikaanse eik:

Deze soort vertoont geen invasief karakter en zal daarom geen specifieke behandeling krijgen. Wanneer deze soort toch een invasief karakter vertoont kan volgende start- en nabehandeling gestart worden.

Voor de exotenbestrijding van Amerikaanse eik wordt een mechanische bestrijding voorzien.

Indien het bestand een omvorming zal genieten van (overwegend) Amerikaanse eik naar streefbeeld, wordt er geopteerd om eerst een kaalkap uit te voeren van de grootste exemplaren. Nadien dient er twee jaar gewacht te worden zodat de grote meerderheid van de kiemkrachtige Amerikaanse eikels is uitgekomen en zal er geklepeld worden zodat zowel de opschot als de verjonging van Amerikaanse eik wordt vernietigd. Dit gebeurt in de zomer voor aanplanting op een warm moment.

Reuzenbalsemien:

Deze soort komt voor in beheereenheid 105. Dit is een soort die zich snel langs de waterwegen verspreid door zijn lichte, drijvende zaden en de grote hoeveelheid zaad dat de plant produceert. Deze soort kan bestreden worden door de plant uit te trekken voor dat deze in bloei komt.

Nabehandeling exoten

Mechanische nabehandeling wordt voorzien in het derde jaar samen met de aanplant van standplaatsgeschikte/habitatgeschikte boomsoorten in de kapgaten (keuze van schaduwtolerante soorten die kunnen concurreren met de exoten zoals hazelaar, haagbeuk of esdoorn). Nadien wordt er elke 6 jaar een mechanisch opvolgingsbeheer voorzien. Door elke 5 à 6j een opvolging te doen van deze bestanden, kan Amerikaanse eik niet in het zaad komen.

Reewild zal helpen de Amerikaanse eik in toom te houden door de uitlopende scheuten op de stobbe aan te vreten.

Bij de reuzenbalsemien zal er na 3 jaar opnieuw een controle gebeuren en deze soort verwijderen als ze terug is. Dit beheer blijft behouden tot de soort verdwenen is.

6.3.2.4 Aanleg bosranden

Bosranden zijn een belangrijk onderdeel van een goede horizontale structuur van een bos. Door het apart microklimaat en de doorgaans relatief soortenrijke vegetatiesamenstelling zijn het vaak zeer insectenrijke zones. Het vormt een ideale schuil-, voortplantings- en foerageerzone voor allerlei fauna. Verder is het belangrijk om bosranden aanpalend aan een grasland- of ruigteperceel regelmatig terug te zetten zodat de schaduwdruk en bladafval beperkt blijven om een goede botanische kwaliteit te ontwikkelen in het grasland. Een bosrand is in ideale omstandigheden breed (1,5 boomhoogte), en omvat naast een houtige zone (mantel) met meerdere (inheemse) boom- en struiksoorten, ook een ruigtezone (zoom). Naast de intrinsieke waarde als habitat voor fauna, bieden bosranden ook bescherming tegen externe verstoringinvloeden, zoals bijvoorbeeld inspoeling of inwaaien van meststoffen/pesticiden, vermestende/verzurende deposities, en klimatologische omstandigheden (regulatie van het bosklimaat).

Bosranden zullen aangelegd worden bij de heraanplant van populier en aan de randen van de habitatbossen wanneer er kappingen worden uitgevoerd. Aan de zuidwestelijke kant van beheereenheid 318 zal een lichtrijke bosrand aangelegd worden.

Soort bosrand	Toegepaste bosverjonging
Lichtrijke bosrand droge bossen	Sleedoorn, éénstijlige meidoorn, rode kornoelje, sporkehout, wilde kardinaalsmuts, Gelderse roos, hondsroos, hazelaar, Europese vogelkers, brem, gladde iep, wilde appel, wilde peer
Schaduwrijke bosrand droge bossen	Spaanse aak, hazelaar, gladde iep
Lichtrijke bosrand vochtige bossen	Wilde kardinaalsmuts, Tweestijlige meidoorn, gladde iep, rode kornoelje, wilde appel, wilde peer
Schaduwrijke bosrand vochtige bossen	Ruwe iep, rode kornoelje, ratelpopulier, gladde iep, hazelaar, éénstijlige meidoorn

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Aanleg bosranden populierbossen	103, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 211, 212, 213, 308, 313, 319	Tijdens aanplant	Plantseizoen	Bij heraanplant
Aanleg bosranden habitatbossen	210, 305, 306, 310, 314, 318, 321	Na kapping	Plantseizoen	Na kapping of dunning

6.3.3 Beheer open en halfopen vegetaties

6.3.3.1 Beheer waterpartijen

Slibruiming

Op de bodem van de vijvers in het beheerplangebied heeft zich heel wat slib opgestapeld. In hoofdzaak gaat het om accumulatie van bladval. Op termijn zou dit tot verlanding en de vorming van moerasbos leiden. In de looptijd van het beheerplan is het voldoende om éénmaal de organische sliblaag te ruimen. Het is noodzakelijk het slib af te voeren om een te sterke aanrijking en verruiging van de oeverzone te voorkomen. Het verwijderen van slib gebeurt best in de nazomer wanneer de waterstand het laagst is. Ook hebben de meeste amfibieën in deze periode de vijver verlaten, andere dieren zijn nog wat mobiel en de winterslaap is nog niet begonnen.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Slibruiming	315, 316	Nog te bepalen	September/oktober	Vijvers worden drooggezet in droogste periode en tijdens landfase amfibieën

Aanleg nieuwe vijvers/ poelen

Binnen het gebied zullen op meerdere locaties poelen aangelegd worden met een ecologische inrichting er omheen.

De **eerste poel** zal aangelegd worden in beheereenheid 101. Deze poel wordt aangelegd in een grasland grenzend aan een populieropstand met een ruig elzenbos karakter. Deze poel zal maximaal 100m² meter zijn en zal omringd zijn door een grasbufferstrook om nutriënten uit de poel te houden.

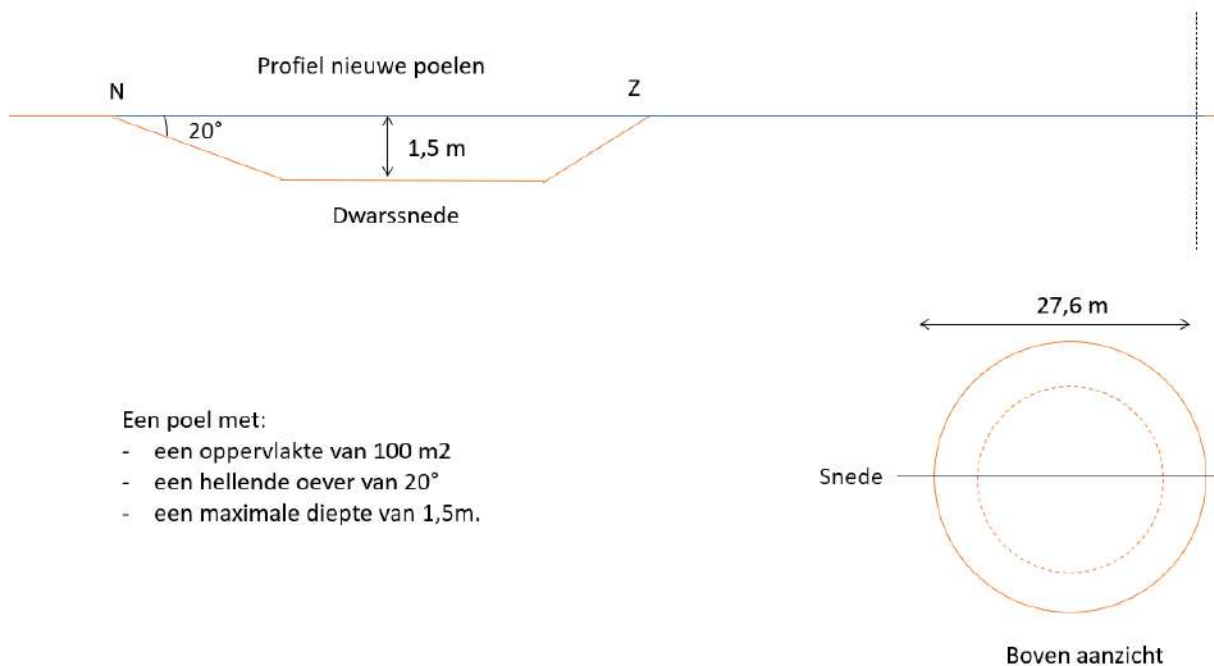
De **2e vijver** zal aangelegd worden in beheereenheid 303a. Dit is historisch gezien de locatie van een vijver. Deze vijver zal gevoed worden door de Kasteelbeek en zal helpen een ecologische verbinding te vormen, samen met de **3e poel** in beheereenheid 303b, tussen het kasteelpark gedeelte en de bossen in de Zuunbeekvallei. Deze 2 locaties krijgen een ecologische inrichting door een optimale oriëntatie van de poelen ten opzichte van de zon. Er zal eveneens een bufferende grasstrook aangelegd worden om het gehalte aan nutriënten in de poelen laag te houden. Langsheen de oostelijke rand van de beheereenheden en de Kasteelbeek zal een soortenrijke heg aangeplant worden die zal fungeren als corridor. Het water in de poelen zal geregeld worden door stuwen.

In beheereenheid 314 zal een **4e poel** aangelegd worden. De poel zal gevoed worden door de Wedembosbeek en zal aangelegd worden op een open ruimte in de vallei waar voornamelijk ruigte aanwezig is. Het water in de poel zal geregeld worden door stuwen

In beheereenheid 313 zal een **5e poel** aangelegd worden. Dit is op een historische locatie waar een vijver aanwezig was.

In beheereenheid 306 zal een **sedimentatiepoel** aangelegd worden om sedimentatie in de vijvers van beheereenheid 315 en 316 te voorkomen. Op deze locatie is momenteel al een natte zone aanwezig waar sedimentatie plaats vindt. Dit sediment is afkomstig van erosie van hoger gelegen akkers.

In **beheereenheid 105** zullen **meerdere kleine poelen** aangelegd worden die in verbinding staan met heggen en andere kleine landschapselementen.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Aanleg kleine poelen	101, 105 (max 4) , 306	Tijdens 1e 6 jaar van het beheerplan	Droge periode	Ecologische inrichting, ontheffing via beheerplan
Aanleg grote poelen	303a, 303b, 313, 314,	Tijdens 1e 6 jaar van het beheerplan	Droge periode	Ecologische inrichting, omgevingsvergunning nodig. De oppervlakte zal variëren tussen de 100 en 500m ²

Plaatsen regelbare stuwen op Kasteelbeek en Wedembosbeek

Op de Wedembosbeek en Kasteelbeek zullen regelbare stuwen geplaatst worden. Deze zorgen ervoor dat de aanwezige vijvers en poelen geen versnelde waterafvoer kennen. Met name in de lente en zomer heeft het grachtenstelsel een drainerend effect. Een verhoging van de zomergrondwatertafel heeft daarnaast een effect op de ruigtevegetaties op de aanpalende beheereenheden. De natuurlijke hydrologie wordt op deze wijze ten dele hersteld, wat een positief effect heeft op vochtminnende soorten. Op deze manier zullen de vochtige habitatbossen beter gebufferd worden tegen het veranderende klimaat en de extreme droogte.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Plaatsing stuwen	303a, 303b, 313, 314, 315, 316	Tijdens 1e 6 jaar van het beheerplan	Droge periode	Aan de stroomafwaartse zijde van de poelen. Tijdens de aanleg van de nieuwe poelen

Zoomkapping rondom bestaande vijvers

De ecologische kwaliteit van zonbeschenen vijvers is merkbaar hoger ten opzichte van beschaduwde vijvers. Enerzijds is het zo dat licht behoevende water- en oeverplanten zich kunnen vestigen in het waterlichaam. Anderzijds heeft de afwezigheid van overhangende bomen tot gevolg dat er zich minder bladval accumuleert. Het is de doelstelling om rond de vijvers in hoofdzaak een

ruigtevegetatie te ontwikkelen zonder opgaande bomen (circa 70% van de omtrek van de vijver boomvrij). De vegetatie rond de vijvers zal daarom mee in een hakhoutbeheer genomen worden.

Onderhoudsbeheer

De oeverzone van de waterpartijen worden meerjaarlijks en gefaseerd gemaaid. Het volstaat om 3-5-jaarlijks te maaien en het maaisel af te voeren. Daar waar er houtige opslag verschijnt, wordt deze steeds mee gemaaid of afgezet om te beletten dat de oeverzone verbost. Ook wordt er telkens 10% van de vegetatie behouden en dus niet de volledige oever gemaaid ten behoeve van ongewervelden. Het jaar erop kan dan de overige 10% gemaaid worden.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Maaïen ruigte	303a, 303b, 313, 314, 315, 316	om de 3 à 5 jaar	augustus	Gefaseerd werken in tijd en ruimte

6.3.3.2 Ruigtebeheer

Maaïen ruigtestroken rond vijvers

De ruigtestroken rondom de nieuwe vijvers en poelen die dienen als buffer zullen jaarlijks gefaseerd gemaaid en afgevoerd worden. Bij elke maaibeurt zal 30% van de vegetatie blijven staan om de populaties van ongewervelden te verhogen en een structurele diversiteit te behouden. Het afvoeren zorgt voor een verarming van de bodem. Dit is nodig om de bufferende capaciteit van deze stroken optimaal te houden.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Maaïen ruigte	101, 105, 303a, 303b, 313, 314, 315, 316	jaarlijks	September	Gefaseerd werken in tijd en ruimte

Maaïen onder bomenrijen populier

Onder de bomenrijen van populieren populier zal er een ruigtebeheer toegepast worden. Deze stroken zullen om de 3 jaar gemaaid worden en afgevoerd. Door een fasering in tijd en ruimte zal er van elke bomenrij jaarlijks 1/3 gemaaid worden. Dit zal ten goede komen voor de aanwezige fauna en flora. Akkervogels kunnen in de ruigere delen broeden en vinden voedsel door de aanwezige insecten op de aangereikte flora.

Om de bomen niet te beschadigen dient er een afstand tot de bomen behouden te worden van 50 cm.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Maaïen ruigte	1, 2, 3, 4, 6, 7, 11, 13, 15, 16, 7, 18, 19, 20, 23	jaarlijks	September	1/3 van de lengte van de bomenrij

6.3.3.3 Beheer struweel

Struwelen komen voor als min of meer geïsoleerde groepen in of aan de rand van o.a. ruigten, graslanden, rietlanden of als mantels langs bossen. In dit laatste geval worden ze aanzien als bosrand, onderdeel van het bos. Het reguliere beheer van de overige struwelen wijkt niet wezenlijk af van het beheer van mantels van bosranden of hakhoutbosbestanden en heeft als doel:

- ☐ Het behoud van structuurvariatie in het gebied of specifieke vegetatiestructuren
- ☐ Behoud openheid van het landschap

Beheereenheid 208 is een struweel van breedbladige wilgen. Het vormt een koepel van wilgen in een boscluster dat overwegend bestaat uit populieropstanden. In deze beheereenheid zal een nulbeheer worden toegepast.

6.3.4 Onderhoud Kleine landschapselementen

6.3.4.1 Houtkanten

De houtkanten binnen het beheergebied zullen in hakhout gezet worden met een omlooptijd van 12 jaar. Bij elke kapping zal er gewerkt worden per houw van 40 meter. Dit zal zorgen voor voldoende licht om de stoven terug laten uit te schieten. Tussen 2 kappingen in 1 houtkant dient 40 meter te zijn.

Bij de kapping zal het hout afgezet worden op ongeveer 20 cm boven het maaiveld.

In Beheereenheid 9, 12 en 14 zal een nieuwe houtkantaangelegd worden. Deze aanplant zal gebeuren met soorten zoals opgegeven bij aanleg bosrand.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Hakhoutbeheer	9, 12, 14, 22, 24	om de 12 jaar	november tot maart	Niet bij vorst Afzetten op 20cm boven maaiveld
Aanleg houtkant	9, 12, 14			

6.3.4.2 Hagen

In het beheerplan zullen enkele hagen aangelegd worden. Deze zullen jaarlijks geschoren worden in het najaar.

In beheereenheid- 5 en 8 zullen nieuwe gemengde hagen geplant worden Deze zullen na 2 jaar onder het scheerbeheer vallen.

Maatregel	BE	Wanneer	Periode	Randvoorwaarde/toelichting
Aanleg gemengde hagen	5, 8	plantseizoen	1e 6 jaar beheerplan	gemengde hagen
Scheren	5, 8	Jaarlijks	najaar	

6.3.4.3 Aanleg bomenrijen

Binnen het beheerplangebied zullen op 3 locaties nieuwe bomenrijen van populier aangeplant worden. Dit zal gebeuren in beheerlijn 3, 4, 7.

6.3.5 Beheer paden, bomenrijen en dreven

De grazige paden (exclusief paden in beheereenheid 323) zullen maximaal 3 maal per gefaseerd gemaaid worden. Dit zal voornamelijk gebeuren in de beheereenheden met populieropstanden. Andere bospaden zullen minder gemaaid moeten worden door de sterke beschaduwning.

De oppervlaktes onder de bomen van de dreven kunnen gefaseerd gemaaid worden om de botanische rijkdom te verhogen en verruiging tegen te gaan.

6.3.6 Beheer toegankelijke structuur

6.3.6.1 Aanleg vlonderpad

In beheereenheid 104 zal op de toegankelijke weg een vlonderpad aangelegd worden. Dit zal gebeuren in samenwerking met de gemeente. Het vlonderpad zal zorgen dat de wandelaars van de natuur kunnen genieten zonder deze te beschadigen. Langs beide kanten van het vlonderpad zal een gemengde haag aangelegd worden om te zorgen dat mensen op het pad blijven.

6.3.6.2 Onderhoud haag en vlonderpad

De haag zal jaarlijks geschoren worden zodat het pad voldoende toegankelijk blijft. Het pad zal ook jaarlijks gecontroleerd worden op beschadigingen.

6.3.6.3 Bebording

Op verschillende locaties zal duidelijk aangeduid worden dat het terrein privaat is en dat de toegang verboden is. Aan beide ingangen van het vlonderpad in beheereenheid 104 zal er een aanduiding komen dat het pad niet verlaten mag worden en honden aan de leiband moeten blijven.

6.3.7 Erosie bestrijdende maatregelen

6.3.7.1 Bufferstrook erosie

Volgende maatregelen vallen buiten het beheerplangebied maar komen ten goede aan de kwaliteit van de bossen en vijversystemen.

Langs de zuidelijke rand van beheereenheid 306 dient een zoomvegetatie aangelegd te worden tegen erosie. Dit zal zorgen voor minder erosie dat terecht komt in de vijvers. Deze zone zal ieder jaar gefaseerd gemaaid worden. Deze zone kan aangelegd worden buiten de beheereenheid. Dit kan door middel van beheereenheden.

6.3.7.2 Aanleg kleine landschapselementen

In de akkers gelegen rondom de boskernen kunnen hagen, heggen of houtwallen aangelegd worden om de erosie te beperken in het landschap. Dit zal zorgen voor een lagere inspoel van nutriënten en sporeistoffen in de beheereenheden.

6.3.7.3 Vertraging waterstroom drainage

Om erosie in het bos te vermijden door drainagebuizen van de akkers kan er een poel aangelegd worden zodat water rustig kan afgevoerd worden. Er kan eveneens gekeken worden naar het monteren van een verdeelstuk op de drainagebuis zodat water over een grotere oppervlakte verdeeld wordt en niet alle kracht op 1 punt.

7 Opvolging

7.1 Erfgoed

Het beheersplan heeft een doorlooptijd van 24 jaar. De uitgevoerde werken op de site worden om de 6 jaar bij het Agentschap Onroerend Erfgoed gerapporteerd. Dit gebeurt aan de hand van een onderhoudslogboek. De eigenaar houdt dus een dergelijk logboek bij voor zijn/haar eigendom. De samenvattende tabellen uit hoofdstuk 6 kunnen gebruikt worden als onderhoudslogboek om zo bij te houden wanneer welke werken uitgevoerd werden. Het is hierbij eveneens noodzakelijk om ook de facturen en betalingsbewijzen bij te houden om zo later aanspraak te kunnen maken op extra onderhoudspremies (aanvullende erfgoedpremie voor goed onderhoud van 10 %). Ook op dit moment is het reeds mogelijk om een aanvullende erfgoedpremie voor goed onderhoud van 10 % aan te vragen. In dit geval moet men wel reeds 6 jaar eigenaar zijn van het goed. De aanvraag voor deze extra premie dient te gebeuren op basis van een recent toestandrapport (bijvoorbeeld een verslag van Monumentenwacht) en een opsomming van de werken die de afgelopen 6 jaar zijn uitgevoerd aan de hand van facturen en foto's.

Monumentenwacht stimuleert het onderhoud van historisch waardevol erfgoed. Door regelmatige controle van het erfgoed en het stimuleren van tijdige ingrepen worden grote herstellingen en restauraties overbodig. Monumentenwacht zal naar mate van hun beschikbaarheid de aangesloten constructies inspecteren en een rapport van hun bevindingen opmaken. Deze rapporten kunnen als basis dienen voor de motivering van erfgoedpremie- aanvragen en/of toelatingen. Een bouwkundige inspectie wordt best om de 3 à 4 jaar uitgevoerd door Monumentenwacht om zo mogelijke gebreken tijdig op te merken en ernstige vervolgschade te vermijden. Voor meer informatie zie www.monumentenwacht.be.

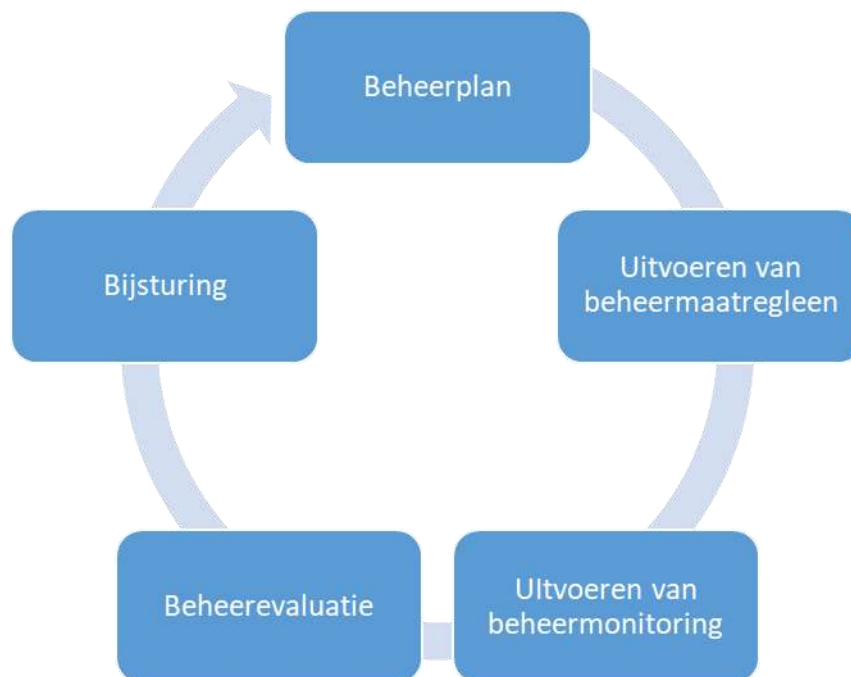
Bij de uitvoering van restauratie- en onderhoudswerken worden, conform de geldende wetgeving, de nodige toelatingen gevraagd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Indien de werken in het beheersplan zijn vrijgesteld van toelating, is dit niet noodzakelijk.

7.2 Natuur: natuurstreefbeelden en doelsoorten

7.2.1 Principe

Dit beheerplan heeft een looptijd van 24 jaar en loopt van 2022 tot 2045. Hierdoor is de continuïteit van de beheerdoelstellingen en het daaraan gekoppelde beheer verzekerd over een langere periode. Een periode van 24 jaar is echter ook een lange periode waarbinnen onverwachte en onvoorziene zaken/omstandigheden kunnen gebeuren/ontstaan die een impact hebben op het bereiken van de gestelde beheerdoelen. Zo kunnen door de effecten van klimaatwijziging of gewijzigde antropogene activiteiten milieucondities wijzigen, recreatiedruk en andere vormen van medegebruik kunnen veranderen, voor het gebied nieuwe soorten kunnen opduiken, de uitgangsituatie of de herstelkansen kunnen verkeerd ingeschat zijn, ...

Het is aldus essentieel om de beheerresultaten op te volgen en zo nodig het beheer bij te sturen (adaptief beheer). Het gedurende 24 jaar blindelings uitvoeren van vooropgestelde beheermaatregelen is absoluut ongewenst en kan ook belangrijke risico's inhouden.

Monitoring wordt voorzien conform de code goede praktijk beheermonitoring. Het toegepaste concept bestaat uit drie onderdelen, namelijk:

- ☐ Registratie van de uitgevoerde beheermaatregelen (basis);
- ☐ Opvolging van resultaatindicatoren;
- ☐ Een zesjaarlijkse evaluatie van het beheerplan

7.2.2 Opvolging van de ecologische doelstellingen

7.2.2.1 Basis beheermonitoring

Het basisniveau, namelijk het opvolgen van de uitvoering en van de beheermaatregelen (en de kwaliteit ervan), is voor iedere doelstelling nodig en zal meestal ook voldoende zijn indien de beheerresultaten met hoge zekerheid zullen volgen als de beheermaatregelen correct en volgens planning worden uitgevoerd.

Voor natuurdoelen waarvoor enkel de basismonitoring voorzien is, gebeurt de 6-jaarlijkse beheerevaluatie door een globale inschatting (best professional judgement), op basis van de geregistreerde beheerwerken en alle losse data waarover de beheerder kan via allerhande kanalen.

7.2.2.2 Opvolging natuurstreefbeelden vegetaties

Conform de code goede praktijk worden voor een aantal natuurdoelen de beheerresultaten opgevolgd aan de hand van specifieke resultaatindicatoren in proefvlakken. Resultaatindicatoren zijn soorten en/of kenmerken die indicatief zijn voor:

- ☐ De gewenste eindtoestand (sleutelsoorten en structuurkenmerken);
- ☐ Een verstoring van de gewenste toestand: verruiging, verzuring ...
- ☐ Een gunstige evolutie naar de gewenste eindtoestand (trajectsoorten).

Per proefvlak dient een in te vullen lijst met resultaatindicatoren te worden ingevuld.

De code goede praktijk bevat een formule om het aantal proefvlakken te berekenen in functie van de totale oppervlakte van het natuurstreefbeeld in het natuurbeheerplan:

$$n_x = \frac{20}{1 + (20/N_x)}$$

n = het aantal in te vullen indicatorlijsten/proefvlakken

N = de totale oppervlakte natuurstreefbeeld in hectare is.

Gelet op richtlijnen daaromtrent uit de code goede praktijk en de aanwezige oppervlakte van de vegetatietypes gaat het in totaal over 14 proefvlakken.

Tabel 16: Aantal indicatorlijsten (proefvlakken) per natuurstreefbeeld i.f.v. de oppervlakte op basis van code goede praktijk beheermonitoring

Natuurstreefbeeld	Opvolging	Opvolging ja/nee	Totale opp. NSB (ha.)	# proefvlakken
9130_end	optioneel	nee	18,7	0
9160	optioneel	nee	1,9	0
91E0	optioneel	nee	5,7	0
rbbsf	optioneel	nee	0,5	0

De proefvlakken worden zo goed als mogelijk gespreid binnen het gehele gebied, zowel op goed ontwikkelde als op minder goed ontwikkelde locaties, met bijzondere aandacht voor opnames op plaatsen waar veranderingen plaatsvinden en dus onzekerheden zijn.

De frequentie waarmee de indicatorlijsten ingevuld worden, is afhankelijk van de ontwikkelingsfase van het vegetatietype:

- ☐ Ontwikkelingsbeheer: 3- jaarlijks. Zes jaar na éénmalige inrichting wordt overgegaan op 6-jaarlijkse opvolging;
- ☐ Herstel en instandhoudingsbeheer: 6-jaarlijks;

De indicatorlijsten worden in het optimale vegetaties seizoen, wat afhankelijk is van o.a. biomassa productie, bloei van relevante soorten, (maai)beheer en toegankelijkheid. De optimale periode is verschillend voor elk vegetatietype (zie code goede praktijk). Bij herhaalde monitoring is het aan te raden om de indicatorlijst telkens rond dezelfde datum in te vullen om de vergelijkbaarheid tussen de gegevens te vergroten.

7.2.2.3 Beheerevaluatie

Evaluatie van het beheerplan gebeurt zesjaarlijks, aan de hand van de controle op de uitvoering van het beheerplan, de kwaliteit van de uitgevoerde beheermaatregelen en de monitoring van beheerresultaten.

De zesjaarlijkse evaluatie van het beheerplan moet een antwoord bieden op volgende vragen:

- ☐ Wordt de planning van de beheermaatregelen effectief uitgevoerd op het terrein en is de kwaliteit ervan goed?
- ☐ Blijken de uitgevoerde beheermaatregelen voldoende effectief te zijn om de beheerdoelstellingen te kunnen bereiken, m.a.w. evolueert het terrein in de gewenste richting?
- ☐ Zijn de beheerdoelstellingen binnen bereik met het pakket van maatregelen die voorzien zijn in het beheerplan?

De zesjaarlijkse evaluatie van het beheerplan kan leiden tot aanpassingen van het beheerplan, en kan betrekking hebben op beheerdoelstellingen en/of beheermaatregelen. Ook tussentijds kunnen er echter aanpassingen aan de beheermaatregelen worden doorgevoerd door de beheerder op basis van terreinvaststellingen en monitoringsresultaten.

8 Bijlagen

Bijlagen	Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)	Bijgevoegd (nummer)
Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt uitgevoerd		Hoofdstuk 1.
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		Hoofdstuk 6.
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart		Bijlage X
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken die in aanmerking komen voor premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie	x	
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Samenvattende tabellen van de maatregelen		Bijlage 1
Kaartenbundel		Bijlage 6 NBP
Maatregelen werkzaamheden NBP		Bijlage 2, 3, 4 en 5 NBP